

Ο ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΙΟΥΝΙΟΣ 1945

30 ΔΡΧ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 1

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Τὰ ἑλληνικὰ νησιὰ	<i>Derek Patmore</i>	1
Ἡ ὥρα τῶν ἀποφάσεων	<i>Sumner Welles</i>	6
Σκέψεις γιὰ τὴ μηχανή	<i>Hsiao Ch'ien</i>	14
Τὸ Διεθνὲς Δίκαιο καὶ τὸ Ἀγγλικὸ Δίκαιο	<i>A. L. Goodhart</i>	21
Γυρίζοντας ἀπὸ μιὰ ἐπιδρομὴ σιὸ Τόκιο	<i>Ted Lawson</i>	28
Τὸ πρόβλημα τῆς Πολωνίας	<i>J. A. R. Marriott</i>	35
Τρεῖς Ἀγγλίδες	<i>Richard Church</i>	45
Τὸ ἐκλογικὸ σύστημα τῆς Μ. Βρεταννίας	<i>C. F. G. Masterman</i>	51
Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου	<i>H. W. Shirley Long</i>	55
Προσγείωση σὲ ἐχθρικὸ ἔδαφος	<i>André Lebord</i>	59
Τὸ θωρηκτὸ «Οὐώρσπαϊτ»	<i>G. E. Bisson</i>	62
Οἱ ἀγγλικὲς ταινίες σιὸν πόλεμο	<i>Roger Manvell</i>	66
Τὸ ἀγγλικὸ χωριὸν	<i>Crystal Pudney</i>	72
Πρεσβευτὲς τῆς ἐπιστήμης	<i>David S. Evans</i>	77
Σχόλια στὶς προτάσεις τοῦ Νταμπάρτον Ὁοουκς		80
Ἡ Γέφυρα «Μπέηλυ»	<i>William Holt</i>	95

Μ Η Ν Ι Α Ι Ο Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ι Κ Ο

Ὕπνῳ ἀπίστευτο ἡ λιόχαρη μέρα! Κ' ἐγὼ κ' ἡ Ἀννούλα,
λίγοι παλιοὶ σύντροφοί μου καὶ κάποιες κοπέλες μαζί,
μπήκαμε μέσα σὲ μιὰ γαλανή, μεθυσμένη βαρκούλα,
μπήκαμε μέσα καὶ πᾶμε μακριά, στῆς Χαρᾶς τὸ νησί.

Οὔτ' ἓνα σύννεφο, κι οὔτ' ἓνας μαῦρος καπνὸς στὸν ἀέρα.
Πλάι μας στήθη ἐρωτιάρικα κι ἄσπροι χιονάτοι λαιμοί,
φῶς στὰ μαλλιά τὰ ξανθά, φῶς στὸ πέλαο, φῶς πέρα ὥς πέρα
Μὰ ποιὸς ἐπῆγε ποτέ του μακριὰ στῆς Χαρᾶς τὸ νησί;

ὦ! τί μὲ νοιάζει κι ἂν πᾶμε ὥς ἐκεῖ; Τί μὲ νοιάζει; Γελάει
ὅλ' ἡ γλυκιὰ συντροφιά μου, γελᾷ ἡ θλιμμένη ζωή,
στ' ἄπειρο μέσα κυλᾷμε· κ' ἡ Ἀννούλα τρελὰ τραγουδάει.
Ὅπου καὶ νὰ ᾖ μακριά, θὰ φανῇ τῆς Χαρᾶς τὸ νησί...

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΕΚΛΟΓΗ

ΤΟΜΟΣ Ι

ΙΟΥΛΙΟΣ 1945

ΑΡΙΘΜΟΣ 5

Κι βιβλίου Γερ. Θ. Κανδιδάτου - Κανίνας
Διδασκόντα - διηροποιήσαντες εφ' αφορμή
αυτοῦ καὶ Πάλλαν. εὐφραντο 27.7.1949
Τὰ Ἑλληνικὰ Νησιά

Τοῦ DEREK PATMORE

Τὸ ἀπόσπασμα πὺν δημοσιεύομε εἶναι ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ κ. Patmore *Εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (Images of Greece)*. Ὁ κ. Patmore, ἓνας ἀπὸ τοὺς νέους Ἀγγλοὺς θεατρικοὺς συγγραφεῖς, πὺν τὸ ἔργο του *French For Love* γνώρισε στὸ Λονδίνο μιὰ σημαντικὴ ἐπιτυχία, εἶναι γνωστὸς στὸ Ἀθηναϊκὸ κοινὸ ἀπὸ τὴ διάλεξή του «Ὁ Σαίξπηρ στὸ πολεμικὸ Λονδίνο» αὕτῃ δόθηκε στὸ θέατρο Πάνθεον στὶς ἀρχὲς τῆς χρονιάς. Ὁ κ. Patmore ἀγαπάει τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐνδιαφέρεται ἰδιαίτερα γιὰ τὴ λαϊκὴ μας τέχνη καὶ τὴ λαογραφία.

ΤΑ ΝΗΣΙΑ τῆς Ἑλλάδας! Μαγικὲς λέξεις, πὺν μᾶς φέρουν ἀμέσως στὸ νοῦ μιὰ εἰκόνα ἀπὸ ἓνα πλῆθος νησιάκια ἀπλωμένα πάνω στὸ βιθυγάλαζο Αἰγαῖο, σὰν ἀπομονωμένα ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο. Ἡ θύελλα, ἡ πείνα καὶ ὁ πόλεμος περνοῦν καὶ τὰ ἐρημώνουν, καὶ ὅμως τὰ Ἑλληνικὰ νησιά ἔχουν τὴ γαλήνη μιᾶς μακρόχρονης ζωῆς, καὶ θαρρεῖς πὺς βγαίνει ἀπ' αὐτὰ μιὰ πνοὴ αἰωνιότητος. Ὅπως εἶπε ὁ Λόρδος Μπάϋρον, «αἰώνιο καλοκαῖρι ἀκόμα τὰ χρυσώνει», καὶ τὰ νησιά αὐτὰ — ἂν καὶ δὲν ἔχουν γίνεϊ τόσο γνωστὰ ὅσο τὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ — μεταδίνουν τὸ ἴδιο εἰρηνικὸ αἶσθημα. Σοῦ προσφέρουν τὴ δυνατότητα μιᾶς φυγῆς ἀπὸ τὰ βάρσανα τοῦ σημερινοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἀπομόνωσή τους τὰ ἔχει κάνει νὰ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ὁμορφες γωνιὲς τῆς Εὐρώπης.

Τὴν πρώτη φορὰ πὺν ἐπισκέφθηκα τὰ νησιά πῆγα στὴ Μύκονο, στὶς Κυκλάδες. Πρὶν τὸν πόλεμο ἡ Μύκονος εἶταν γνωστὸς τόπος παραθερισμοῦ, καὶ γι' αὐτὸ μπορούσες νὰ φτάσεις εὐκολότερα ἐκεῖ παρὰ στὰ ἄλλα νησιά, ὅπου μόνο σὲ ἀραιὰ διαστήματα πηγαίνουν τὰ πλοῖα. Ξεκινήσαμε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ τὸ βράδυ. Τὸ ταξίδι εἶταν εὐχάριστο, ἂν καὶ λιγάκι ἄβολο, γιὰτὶ παρ' ὅλο πὺν τὸ πλοῖο ρεκλαμαρίζε πὺς εἶχε καμπίνες πολυτελείας, τελικὰ ἀποδείχτηκε πὺς αὐτὲς

δὲν εἶταν καὶ τόσο καθαρές. Πάντως δταν ταξιδεύει κανεὶς στὴν Ἑλλάδα, φαίνεται πὼς δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τέτοιες μικροενοχλήσεις. Τὸ βαπόρι εἶταν παραφορτωμένο μὲ ἐπιβάτες — τὰ καταστρώματα γεμάτα ἀπὸ χωρικοὺς καὶ στρατιῶτες ποὺ κοιμόταν στὸ ὕπαιθρο μὲ ὅλα τους τὰ πράγματα τριγύρω. Μιὰ χαρούμενη ζωηρότητα κυριαρχοῦσε σ' ὅλο τὸ πλοῖο. Σὲ λίγο περνούσαμε τὶς ἀκτὲς τῆς Ἀττικῆς, καὶ λίγο προτοῦ δύσει ὁ ἥλιος ξανοίξαμε πέρα τὶς ἄσπρες κολῶνες τοῦ ναοῦ τοῦ Σουνίου. Ὅσο ἔπεφτε τὸ σκοτάδι, συνεχίζαμε τὸ δρόμο μας ἀνάμεσα στὶς σκοτεινὲς σιλονέττες τῶν νησιῶν, καὶ πότε - πότε τὸ καράβι σταματοῦσε γιὰ νὰ πάρει φορτίο ἢ νὰ ξεφορτώσει ἐμπορεύματα.

Ὅταν ξυπνήσαμε τὸ ἄλλο πρωί, βρεθήκαμε σὲ μιὰ ἀλλοιώτικη ἀτμόσφαιρα. Εἴμαστε στὶς Κυκλάδες, καὶ τὰ νησιά εἶταν σκορπισμένα στὸ γύρω μας ὁρίζοντα. Ὁ οὐρανός, στολισμένος μὲ μικρὰ ἄσπρα συννεφάκια, εἶταν σὰν ἓνα φωτεινὸ γαλάζιο λουλοῦδι. Ἡ θάλασσα εἶχε τὸ βαθυγάλαζο ἐκεῖνο χρῶμα ποὺ βρίσκουμε στὶς εἰκόνες τοῦ Χοκουσάι. Ἐνας ἀπαλός, ζεστός ἀέρας ἐρχόταν κατὰ πάνω μας ἀπὸ τὶς μακρινὲς ἀκτὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τὸ φῶς εἶταν ἐκτυφλωτικό. Πιάσαμε στὴν Τήνο, ὀνομαστή γιὰ τὸ ναὸ τῆς Παναγίας τῶν Θαλασσινῶν, καὶ ὕστερα τραβήξαμε γιὰ τὴ Μύκονο. Τὸ ἀπόγεμα φτάσαμε στὸ νησί. Ξεχωριστὸ γνῶρισμά του εἶναι οἱ ἄσπροι ἀνεμόμυλοι, ποὺ βρίσκονται στὴ σειρὰ σ' ἓνα μικρὸ ἀκρωτήριο, μὰ καὶ ὅλο τὸ νησί γενικὰ εἶναι γεμάτο ἀπὸ ὁμοοπα πράγματα. Ἡ «χώρα» εἶναι πάνω στὴ θάλασσα — ἐξαιρετικὰ γοητευτικὴ μὲ τὰ τετράγωνα ἄσπρα σπιτάκια της, ποὺ στὸ λαμπερὸ φῶς τοῦ ἡλίου μοιάζουν σὰν καμωμένα ἀπὸ ἄσπρη ζάχαρη. Δὲν εἶναι ὅμως ὅλα τὰ κτίρια ἄσπρα, μερικὰ ἔχουν ἓνα ἐλαφρὸ γαλάζιο ἢ τριανταφυλλὶ χρῶμα, καὶ αὐτὸ δίνει μιὰ γιορταστικὴ ὄψη σ' ὁλόκληρη τὴν πόλη. Ὅπως τὰ περισσότερα νησιά σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ, ἔτσι καὶ ἡ Μύκονος εἶταν γιὰ ἓναν καιρὸ στὴν κατοχὴ τῶν Βενετσιάνων καὶ στὴν πόλη βρίσκονται ἀκόμα μερικὰ χαριτωμένα μικρὰ σπιτάκια χτισμένα σὲ βενετσιάνικο στύλ. Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὑέροχες ἀκρογιαλιές της ἡ Μύκονος ἔχει καὶ τούτῃ τὴ σήμασία, πὼς ἀπὸ κεῖ μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸ μυθικὸ νησί τῆς Δήλου, ποὺ βρίσκεται ἐκεῖ κοντά, πέρα ἀπὸ ἓνα στενὸ πορθμό.

Ἡ Δήλος, τὸ μυθικὸ νησί, ὅπου γεννήθηκε ὁ Ἀπόλλωνας, εἶναι τώρα ἓνα μικρὸ ἄγονο κομάτι γῆς, ἀλλὰ τὰ ἐρεῖπιά του εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ἐντυπωσιακὰ ὅλης τῆς Ἑλλάδας. Δὲν ὑπάρχει τακτικὴ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία μὲ τὴν Δήλο, ἀλλὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ νοικιάσει ἓνα καΐκι καὶ τὸ ταξίδι παρ' ὅλο ποὺ εἶναι συχνὰ φουρτουνιασμένο — γιὰτὶ στὸ στενὸ φυσάει τὸ καλοκαῖρι δυνατὸς βοριάς — εἶναι σχετικὰ σύντομο. Ὅσο προχωροῦσε τὸ καΐκι μας πάνω στὰ ταραγμένα γαλάζια

νερά, πού χωρίζουν τὰ δυὸ νησιά, πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα ἐκχώριζε ἡ λεπτὴ σιλοιέιτα τῆς Δήλου, μακρινὴ καὶ γεμάτη μυστήριον. Ἐφαί ἀκατοίκητη καὶ δὲν ἔχει πυρὰ μόνον ἓνα μικρὸ περίπτερον καὶ τὸ μουσεῖον. Ἡ ἐρημιὰ αὐτὴ μᾶς θυμίζει τὸν περίφημον «Ὑμνον εἰς Δήλον» τοῦ Καλλιμάχου.

*Κι' αὐτὴ ἀνεμόδαρτη, κι' ἄγονη, θαλασσοδαρμένη
γιὰ γλᾶρον πέταμα κι' ὄχι γι' ἀλόγατα φτιαγμένη
μέσ στο γιγλὸ στηρίχτηκε. Κι' ὁλοῦθε τριγυρνώντας
ὁ μέγας πόσιος μὲ ἄχνη περεχᾶ τὴν τραγουδώντας.*

Ἄλλοτε εἶταν ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα λιμάνια στὸ Αἶγαῖο καὶ ἀπὸ τὰ διασημότερα καὶ ἱερότερα μέρη λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνα. Τώρα τὸ μικρὸ αὐτὸ νησάκι, ξερὸ καὶ γεμάτο βράχους, ὄνειρεύεται λὲς τὴν περίλαμπρη ἱστορία του. Εἶταν στ' ἀλήθεια περίλαμπρη, γιατί τὰ κτίσματα πού ἀνακάλυσαν οἱ ἀνασκαφὲς στὴ Δήλο μποροῦν ἀληθινὰ νὰ συγκριθοῦν μὲ τὴν Πομπηεῖα ἢ τὸ Τιμγκάντ. Σὲ λίγο τὸ καίκι μας πλεύρισε δίπλα στὴν πρωτόγονη ἀποβάθρα στὴ βορειοανατολικὴ μεριὰ τοῦ νησιοῦ, καὶ περδώντας στὴν ἀκτὴ πατήσαμε τὸ πόδι μας στὸ ἱερὸ χῶμα τῆς ὀνομαστῆς γενέτειρας τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνα.

.

Καθὼς προχωρούσαμε στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ νησιοῦ πρὸς τὸν Ἱερὸ Λιμένα καὶ τὰ ἐρεῖπια τῆς ἀρχαίας πόλης, βλέπαμε τοὺς ἄγριους κάμπους σκεπασμένους μὲ μικρὰ μὲν λουλούδια καί, παρ' ὅλο τὸ ἄγονο ἔδαφος, ὁ γαλάζιος οὐρανὸς ἀπὸ πάνω μας καὶ τὸ καθάριο φῶς πού χαρακτηρίζει τὰ νησιά τοῦ Αἶγαίου ἔδινε στὸ τοπεῖο μιὰ περίεργη, μυστικόπαθη ὁμορφιά. Σὲ λίγο περάσαμε τὰ μόνον σημάδια ἀνθρώπων στὸ νησί, τὸ περίπτερον καὶ τὸ μικρὸ μουσεῖον πού ἔχτισε ἡ Ἑλληνικὴ Κι βέρνηση καθὼς καὶ τὸ οἶκμα τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, πού ἔκανε τὶς ἀνασκαφὲς στὴ Δήλο. Ὑστερα ἀντικρύσαμε μπροστὰ μας τὰ ρημάδια μιᾶς μεγάλης πόλης.

Τὰ ἐρεῖπια τῆς Δήλου δίνουν μιὰ ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ζωῆς στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα. Βλέπομε πρῶτα τὰ χαλάσματα τοῦ μεγάλου Πανελλήνιου Ἱεροῦ, ἀφιερωμένου στὴ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνα, καὶ ἐκεῖ κοντὰ εἶναι ἡ Ἱερὴ Λίμνη πού τὴ φυλάγουν ἀκόμα μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀρχαῖα πέτρινα λιοντάρια. Πέρα ἀπὸ κεῖ εἶναι οἱ κατασραμμένες πέτρινες ἀποβάθρες τοῦ παλιοῦ λιμανιοῦ, ἡ ἀγορὰ καὶ πολλοὶ δρόμοι καὶ ἀρχοντικὰ τῆς ξεχασμένης τώρα πιά πολιτείας. Πραγματικὰ ἐδῶ ἔχομε μπροστὰ στὰ μάτια μας τὴ ζωὴ μιᾶς ὁλόκληρης κοινότητος τοῦ 2^{ου} π.χ. αἰῶνα.

• Εἴταν συγκινητικὸ νὰ περνᾷς ἀπὸ τοὺς ἐρειπωμένους δρόμους αὐτῆς τῆς ἄλλοτε πολυάνθρωπης πόλης. Οἱ ἀναστηλώσεις καὶ ἀνασκαφῆς τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς εἶναι θαυμαστές, καὶ μ' ὅλο πὺν οἱ τοῖχοι καὶ τὰ μαρμάρινα δάπεδα εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ ἄγρια χορτάρια, σοῦ δίνουν πάντως τὴν ἐντύπωση ἑνὸς πολιτισμοῦ, πὺν χάθηκε ἐδῶ καὶ πολὺ καιρό. Τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς πόλης, ὅπου εἴταν οἱ κατοικίες—ἰδιαίτερα ἡ ὀνομαζόμενη Συνοικία τοῦ Θεάτρου—ἔχει ἀρκετὰ σπίτια, πὺν διατηροῦνται σὲ σχετικὰ καλὴ κατάσταση. Ξεχωρίζουν ἀνάμεσά τους: Τὸ «Σπίτι τῆς Τρίαινας», πὺν ἔχει ἓνα ὁμορφο μωσαϊκὸ δάπεδο στολισμένο μὲ τρίαίνες καὶ μὲ μιὰ ἄγκυρα πὺν γύρω τῆς εἶναι ἓνα δελφίни. Τὸ «Σπίτι τοῦ Διονύσου», πὺν ἔχει ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ὀνομαστὰ μωσαϊκὰ τῆς Δήλου, καὶ δείχνει ἓνα Διόνυσο καβάλλα σ' ἓναν πάνθηρα. Καὶ τὸ «Σπίτι τῆς Κλεοπάτρας», πὺν ἔχει μιὰ λεπτὴ προτομὴ τῆς Κλεοπάτρας, μιᾶς Ἀθηναίας ἀρχόντισσας, πὺν ἔζησε ἐκεῖ μὲ τὸ σύζυγό τῆς, Διοσκορίδη, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 2ου π.Χ. αἰῶνα. Τὰ σπίτια αὐτὰ χτισμένα στὶς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ Κύνθη ἔχουν μιὰ ὁμορφη θεά πᾶνω ἀπὸ τὸ παλιὸ λιμάνι καὶ τὸ στενὸ ἀνάμεσα στὴ Δῆλο καὶ τὰ ἄλλα νησιά. Ἀκόμα καὶ σήμερα οἱ στέρνες καὶ τὰ ὕδραγωγεῖα κάτω ἀπὸ τὰ σπίτια εἶναι γεμάτα ἀπὸ νερὸ καὶ δείχνουν ἔτσι πόσες ἀνέσεις εἶχαν αὐτὰ τὰ ἀρχοντικά. Ἐκεῖ κοντὰ εἶναι τὰ μεγαλόπρεπα ἐρεῖπια τοῦ θεάτρου, πὺν χρονολογεῖται ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 2ου π. Χ. αἰῶνα καὶ χτίστηκε ἀπὸ ντόπιο μάρμαρο.

Πάντως τὰ σημαντικότερα ἐρεῖπια στὴ Δῆλο εἶναι ὅσα σχετίζονται μὲ τὴν ἀρχαία λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνα. Στὶς μέρες τῆς δόξας τῆς ἡ Δῆλος εἴταν ὀνομαστὴ γιὰ τὸ γιγάντιο ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνα, πὺν βρισκόταν στὸ ἱερὸ τοῦ θεοῦ. Τὸ μαρμάρينو βᾶθρο φαίνεται ἀκόμη καὶ σήμερα καὶ ἔχει μιὰ ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφή, τοῦ 6ου π. Χ. αἰῶνα, πὺν λέει: «Εἰμαι ἀπὸ τὸ ἴδιο μάρμαρο, ἄγαλμα καὶ βᾶθρο». Τὸ ἄγαλμα εἴταν δῶρο τοῦ λαοῦ τῆς Νάξου καὶ παρουσίαζε τὸ θεὸ στὴν πατροπαράδοτη στάση τοῦ ἀρχαϊκοῦ Ἀπόλλωνα, ὄρθιο, γυμνὸ, μὲ τὰ χέρια κολλημένα στοὺς μηροὺς καὶ μὲ μιὰ μετάλλινη ζώνη. Δυὸ μεγάλα κομμάτια ἀπὸ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἄγαλμα βρίσκονται ἀκόμα στὸ σπαρμένο ἀπὸ ἐρεῖπια ἔδαφος τῆς Δήλου. Εἶναι κομμάτια ἀπὸ τὸν κορμὸ καὶ τοὺς μηροὺς καὶ ἔχουν μείνει ἐκεῖ ἀπὸ τὴ λεηλασία τῶν Βενετσιάνων, πὺν ἀφοῦ κομμάτιασαν τὸ ἄγαλμα δὲν μποροῦσαν κατόπι νὰ τὸ μεταφέρουν. Ἐνα πόδι ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἄγαλμα εἶναι στὸ Λονδῖνο καὶ ἓνα χέρι βρίσκεται στὸ μικρὸ μουσεῖο τῆς Δήλου.

Ἐκεῖ κοντὰ βρίσκονται καὶ τὰ ἀποξηραμένα ὑπολείμματα τῆς Ἱερῆς Λίμνης πὺν σχημάτιζε ὁ μοναδικὸς ποταμὸς τῆς Δήλου, ὁ Ἴνωπος. Αὐτὴ ἡ Λίμνη εἴταν στενὰ συνδυασμένη μὲ τὴ λατρεία

τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ ἔκει ὑποκρυπτοῦσαν οἱ μυθικοὶ κύκνοι τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἱερὲς πάπιες. Οἱ φύλακες τῆς λίμνης εἶναι μιὰ σειρὰ ἀπὸ περιέργου ἀρχαῖα λιοντάρια ποὺ ἀποτελοῦν μιὰ ἀπὸ τὶς γνωστότερες δόξας τῆς Δήλου. Στὴν ἀρχὴ εἶταν ἑννιά, τώρα μόνον πέντε στέκονται στὶς παλιές τους θέσεις. Δὲν ξέρομε πολλὰ πράγματα γιὰ τὴν προέλευσίν τους, ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἀπὸ ναξιῶτικο μάρμαρο, φαίνεται πὼς εἶταν δῶρο ἀπὸ τὸ λαὸ τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ. Ἐνὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ δεικνύοντα λιοντάρια βρίσκεται τώρα στὴν εἴσοδο τοῦ Ὀπλοστασίου τῆς Βενετίας. Μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ νησιὸν στὸ διάστημα τοῦ 7ου μ. Χ. αἰῶνα.

Δυστυχῶς οἱ περισσότεροί ναοί, ποὺ εἶταν ἄλλοτε στὴ Δήλο, εἶναι τώρα ἐρειπωμένοι. Κομμάτια, βάσεις καὶ κιονόκρανα ἀπὸ παλιές μαρμάρινες κολῶνες εἶναι σκορπισμένα παντοῦ στὸν τόπο τῆς ἀνασκαφῆς καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ λίγα δημόσια κτίρια ποὺ ἔμειναν ὀρθὰ εἶναι τὸ οἶκημα τῶν Ποσειδωνιαστῶν, μιᾶς ομάδας κατασκευαστῶν ὀπλῶν καὶ Σύρων ἐμπόρων ποὺ τοὺς προστάτεψε ὁ Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας.

Ὅσο πλησίαζε τὸ βράδυ, ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ νησιοῦ γινόταν ὅλο καὶ πιὸ γεμάτη μυστήριον. Μενεξεδένιες σκιὲς ἀρχισαν νὰ σκεπάζουν τοὺς χαμηλοὺς λόφους. Ἀνεβαίνοντας γιὰ τὴν κορυφὴν τῆς Κύνθης ἀγναντέψαμε μιὰ ὑπέροχον θεὰ τῆς Δήλου καὶ τῶν γύρω νησιῶν. Βλέψαμε τὴ Μύκονον, τὴ Σύρον, τὴν Τήνον, τὴν Νάξον καὶ τὴν Πάρον, ὅπως κείτονταν στὸ Αἰγαῖο λουσμένες στὸ ἀπαλὸ χρυσὸ φῶς τοῦ ἡλίου ποὺ πῆγαινε νὰ δύσει. Τότε ἡ Δήλος σκεπάστηκε ἀπὸ μιὰ περιέργου, μυστικόπαθον ἀτμόσφαιρα. Ἡ νέκρα τοῦ νησιοῦ τοῦ ἔδινε ἀκόμη περισσότερο μυστήριον, καὶ κοιτώντας ἀπὸ ψηλὰ στὰ ἐρείπια τῆς πόλεως μποροῦσες νὰ φανταστεῖς τὴ γεμάτη δράση ζωὴ τῆς στοὺς περασμένους καιροὺς. Νὰ θυμηθεῖς τὶς μέρες ποὺ πέρασαν ἀπὸ καιρὸ τώρα, ὅταν τὸ λιμάνι εἶταν γεμάτο καράβια καὶ οἱ μεγάλες πλατεῖες τῆς ἀγορᾶς γέμιζαν ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ τὰ ἱερὰ τὰ ἀφιερωμένα στὸν Ἀπόλλωνα καὶ στὴν ἀδελφὴν του, τὴν Ἀρτεμιν, εἶταν κατὰμεστα ἀπὸ εὐλαβικοὺς προσκυνητὰς.

Μὰ σήμερον ἡ Δήλος κείτεται πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα ποὺ τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴ Μύκονον καὶ εἶναι ἀκατοίκητη καὶ ξεχασμένη. «ἀνεμόδαρτη καὶ ἄγονη», τυλιγμένη στὸ μῦθον καὶ στὴν ἀνάμνησιν τῆς δόξας.

Ἡ ὥρα τῶν ἀποφάσεων

Τοῦ SUMNER WELLES, τ. ὑφυπουργοῦ τῶν Ἱν. Πολιτειῶν

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον του The Time for Decision)

Ο ΔΙΑΜΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΟΤΑΝ ἀρχίζει κανεὶς νὰ ἐξετάζει ποιά μέτρα πρέπει νὰ λάβουμε γιὰ νὰ ἀποφύγουμε στὸ μέλλον τὸν Γερμανικὸ κίνδυνον, πρέπει νὰ ξεκινήσει ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν, πὼς θὰ ἰδρυθῇ μιὰ παγκόσμια ὁργάνωση, ὅταν θὰ τελειώσει ὁ πόλεμος, καὶ πὼς αὕτὴ θὰ ἔχει ἀρκετὴ ἐξουσία γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὶς ἀποφάσεις ποὺ θὰ κρίνομε φρόνιμον καὶ χρήσιμον νὰ ἐπιβληθοῦν.

Ἡ Γερμανία ὁρρώθηκε σὰν ἓνας κίνδυνος γιὰ τὸν ὑπόλοιπον πολιτισμένον κόσμον ἀπὸ τότε ποὺ ἔγιναν δύο σημαντικὰ γεγονότα στὴν ἱστορία της. Τὸ πρῶτον ἀπ' αὐτὰ εἶταν, πὼς ὁ Γερμανικὸς λαὸς θεώρησε τὸ Γερμανικὸν μιλιταρισμὸν σὰν τὴ μεγαλύτην δοξάν τοῦ ἔθνους. Τὸ δεύτερον γεγονός εἶταν, πὼς σχηματίστηκε ἓνα συγκεντρωτικόν, ἀπολυταρχικόν σύστημα, ποὺ ἔνωσε ὅλους τοὺς τόσο διαφορετικοὺς λαοὺς τῆς Γερμανικῆς φυλῆς. Ὅσο δυνάμωσαν οἱ τάσεις τῆς συγκέντρωσης, τόσο μεγάλωνε καὶ ἡ δύναμις τοῦ Γερμανικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου. Χωρὶς αὕτη τὴ συγκεντρωτικὴ τάση δὲν θὰ μπορούσε τὸ Ἐπιτελεῖον νὰ ἐπιτύχει τὴν ὑπεροχὴν ποὺ ἀπόκτησε στὰ 1914. Ἄν ὁ Χίτλερ δὲν εἶχε καταργήσει τὰ τελευταῖα φράγματα ἀνάμεσα στὰ ἄλλοτε Γερμανικὰ κράτη, ὁ Γερμανικὸς μιλιταρισμὸς δὲν θὰ μπορούσε ποτὲ μὲ τόση ἐπιτυχίαν νὰ ἀκολουθήσει τὴν πολιτικὴν του ἀπὸ τὰ 1933 ὥς τὰ 1939 καὶ δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐπιτύχει τὸν ἀπολυτὸν ἔλεγχον ποὺ εἶχε ἀποκτήσει τὴ στιγμὴν ποὺ κηρύχθηκε ὁ πόλεμος.

Μερικοὶ ἀναγνώριζον, πὼς ὁ Γερμανικὸς μιλιταρισμὸς πρέπει νὰ ἐξαφανιστεῖ, καὶ τὸ ἐμπιστεύονται αὐτὸ σὺς μεγάλες στρατιωτικὰς δυνάμεις, ποὺ θὰ ἐπιτεροῦν τὴν Γερμανίαν, ὅταν θὰ τὴν καταλάβουν. Νομίζουν ὅμως, πὼς δὲν δικαιολογεῖται νὰ καταργηθῇ ἡ σημερινὴ Γερμανικὴ ἐνότητα. Μερικοὶ Ἀμερικανοὶ μὲ ἐπιρροὴν καὶ εὐθύνην ὑποστηρίζουν, πὼς κάθε διαμελισμὸς τῆς Γερμανίας εἶναι ἄδικος καὶ πὼς κάθε τέτοια προσπάθεια θὰ εἴταν ἀπραγματοποίητη. Προσωπικὰ καὶ ἐγὼ θὰ εἶχα πάρει τὸ μέρος τῆς Γερμανικῆς ἐνότητος, ἂν δὲν εἶχα πεισθῇ, πὼς ἡ Γερμανικὴ ἐνότητα ἀποτελεῖ διαρκὴ κίνδυνον γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ πολιτισμένου κόσμου, καὶ ἂν δὲν ἔβλεπα στὸ διαμελισμὸν τῆς Γερμανίας τὸ μόνον μέτρο, ποὺ μπορεῖ νὰ ἐξαλεί-
ναι στὸ μέλλον τὸ Γερμανικὸν κίνδυνον.

Αὐτὸ πού ὀνομάζουν κεντρομόλο τάση τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ δὲν εἶταν τόσο δυνατό, ὅσο τὸ παρουσίασαν στὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια. Ἡ θορυβώδης ἐκστρατεία γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ Μείζονος Ράιχ καὶ τὴν ἔνωση ὅλων τῶν λαῶν τῆς Γερμανικῆς φυλῆς προκλήθηκε κατὰ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο. Ὁ Χίτλερ βρέθηκε ἔτσι ὀπλισμένος μὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀποτελεσματικότερα ὅπλα τῆς προπαγάνδης του γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὸ καθεστῶς του. Εἶναι βέβαιο, πὼς ἡ ἔνωση τῶν Γερμανικῶν λαῶν δὲν εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ τὴν εὐημερία τῆς Γερμανίας.

Τὰ διάφορα Γερμανικὰ κράτη εὐτυχοῦσαν καὶ εὐημεροῦσαν στὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰῶνα. Ὅσοι εὖνοοῦν τὴ διατήρηση τῆς Γερμανικῆς ἐνότητος συνήθως ξεχνοῦν πόσο σύντομη εἶταν ἡ περίοδος, στὸ διάστημα τῆς ὁποίας τὰ Γερμανικὰ κράτη διοικήθηκαν ἀπὸ μιὰ κεντρικὴ ἀρχή, καὶ μὲ τὶ πάθος μερικὰ Γερμανικὰ κράτη πολέμησαν γιὰ νὰ ἐμποδίσουν αὐτὴ τὴν ἔνωση.

Ἡ Βιναρία π.χ. βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸν Πρωσσικὸ ἔλεγχο μόλις ἔδω καὶ 70 χρόνια, καὶ ἀποτελεῖ τμῆμα τοῦ σημερινοῦ Γερμανικοῦ κράτους μόλις ἀπὸ 12 περίπου χρόνια. Ὅταν τὸ σκεφτοῦμε αὐτό, πρέπει σύγχρονα νὰ παρατηρήσουμε, πὼς ὁ βαναρικός λαὸς διατήρησε πιὸ πολὺ ἀπὸ 1000 χρόνια μιὰ ἀνεξάρτητη ἐθνικὴ ὑπόστασι. Μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασιεῖ πὼς παραδόσεις ἀνεξαρτησίας 1000 χρόνων μποροῦν νὰ ξεχαστοῦν μέσα σὲ τρία τέταρτα τοῦ αἰῶνα περίπου; Εἶναι δυνατό νὰ ξεχάσει τόσο γρήγορα ὁ βαναρικός λαὸς τὸν ἀγῶνα του ἐνάντια στὴν Πρωσσικὴ κυριαρχία, ἂν καὶ συμμαχικὰ ἔχουν πολεμήσει ἀρκετὲς φορὲς μαζί;

Δὲν εἶναι ἄλλωστε εὐνόητο, πὼς πολλοὶ Γερμανοὶ ἀπὸ τὶς παλαιότερες γενιές, ὑπήκοοι πῶν παλαιῶν Γερμανικῶν κρατῶν, θὰ προτιμοῦν τὴν παλιά τους αὐτονομία;

Ἄν τὸ οἰκονομικὸ μέλλον τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ θὰ καταστρεφόταν ἀνεπανόρθωτα μὲ τὸ διαμελισμὸ τῆς Γερμανίας, ἡ ἀντίρρηση πού θὰ προκαλοῦσε αὐτὸ τὸ γεγονὸς θὰ εἶταν ἀναμφισβήτητα ἀποφασιστικὴ. Μὰ δὲν ὑπάρχει κανένας παρόμοιος λόγος. Κατὰ τὴ γνώμη μου δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ἐγγύηση ἐνάντια σὲ μιὰ μελλοντικὴ Γερμανικὴ ἐπίθεση ἀπὸ τὰ μέτρα πού θὰ ἐξασφαλίσουν σὲ κάθε Γερμανὸ τὶς ἴδιες δυνατότητες οἰκονομικῆς εὐημερίας μὲ τοὺς πολίτες τῆς υπόλοιπης Εὐρώπης. Πρέπει νὰ εἶναι ἐξασφαλισμένος, πὼς στὸ μέλλον δὲ θὰ πρέπει νὰ φοβᾶται τὴν ἀβεβαιότητα τῆς ἐποχῆς τοῦ 1919. Μιὰ οἰκονομικὴ ἀσφάλεια σ' αὐτὴ τὴν ἔννοια δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ, παρὰ μόνον ἂν τὰ βασικὰ οἰκονομικὰ μέτρα πού θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εὐημερία τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, ληφθοῦν μὲ τὴν προοπτικὴ τοῦ διαμελισμοῦ τοῦ σημερινοῦ Γερμα-

νικοῦ Ράιχ. Μετὰ τὶς στρατιωτικὰς ἀπόψεις πρέπει οἱ ἀπόψεις αὐτὲς νὰ ἔχουν τὴν πρώτην θέσιν.

Φυσικὰ εἶναι ἀναμφισβήτητο, πὼς πολλοὶ Γερμανοὶ στὸ διάστημα μιᾶς ἡ καὶ δυὸ γενεῶν στὸ μέλλον θὰ κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ ἀποτρέψουν τὶς συνέπειες ἐνὸς τέτοιου διαμελισμοῦ, καὶ θὰ ἐργαστοῦν γιὰ νὰ δημιουργήσουν μιὰ καινούργια ἐνότητα. Γιὰ ἕναν ὀρισμένο ἀριθμὸ ἐτῶν ἡ μελλοντικὴ παγκόσμια ὀργάνωση θὰ πρέπει νὰ τοὺς ἀναγκάσει νὰ μείνουν ἀδρανεῖς. Ἀλλὰ ἡ καλύτερη ἐξασφάλιση εἶναι ὁ τρόπος πού θὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ διαμελισμὸς τῆς Γερμανίας. Δὲν θὰ ἔχει ἀποτελέσματα, ἂν δὲν ἀποδειχτεῖ πρακτικὸς ἀπὸ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἄποψη καὶ δὲν βιαιωθεῖ πάνω σὲ διαφορὰς οἰκονομικὰς, πολιτικὰς καὶ πνευματικὰς προϋποθέσεις.

ΤΡΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Ἄν στηριχτεῖ κανεὶς πάνω στὴ θεωρίαν, πὼς ἡ Γερμανία πρέπει νὰ διαμελιστεῖ μὲ μόνον σκοπὸ νὰ μὴν ξαναγίνει στρατιωτικὰ ἐπικίνδυνη καὶ πὼς σύγχρονα κάθε Γερμανὸς πρέπει νὰ καταλάβῃ, πὼς τοῦ δίνονται τὰ μέσα γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ μιὰ οἰκονομικὴ εὐημερία καὶ νὰ ζήσει ὕστερα κάτω ἀπὸ μιὰ λαϊκὴ κυβέρνησιν, τότε πρέπει οἱ ἀκόλουθες προτάσεις σχετικὰ μὲ τὸ διαμελισμὸ τῆς Γερμανίας νὰ δώσουν τὰ ἀποτελέσματα πού ἐπιθυμοῦμε:

Ἐξαιρῶντας τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσσίαν ἡ Γερμανία πρέπει νὰ διαιρεθεῖ ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς ἀνακωχῆς σὲ τρία διαφορετικὰ κράτη, πού τὰ σύνορά τους νὰ καθορίζονται ἀπὸ παράγοντες πολιτιστικούς, οἰκονομικοὺς καὶ ιστορικοὺς. Νὰ σχηματιστεῖ:

1. Ἐνα καινούριον κράτος τῆς Νότιας Γερμανίας μὲ τὰ ἄλλατε ἀνεξάρτητα κρατίδια τῆς Βαυαρίας, Βυρτεμβέργης, Βαδης καὶ Ἑσσης-Ντάρμστατ καθὼς καὶ μὲ τὶς περιοχάς, πού μποροῦν νὰ συμπεριληφθοῦν στὸ γενικὸ ὄνομα Ρηνανία καὶ περιοχὴ τοῦ Σάαρ. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ, πὼς ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς τῆς περιοχῆς εἶναι κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος καθολικός.

2. Ἐνα κράτος μὲ τὶς ἀκόλουθες παλιὰς Γερμανικὰς περιοχὰς μὲ μικρότερη ἑκτασιν: Ἀνω Ἑσση, Θουριγγία, Βεστφαλία, Ἀννόβερο, Ὀλδεμβούργο καὶ Ἀμβούργο.

3. Ἐνα κράτος πού νὰ περιέχει τὴν Πρωσσίαν (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσσίαν) τὸ Μεκλεμβούργο καὶ τὴ Σαξωνίαν (δὲν ἀναφέρουμε τὶς πολιτικὰς ὑποδιαίρέσεις μὲ μικρότερη σημασίαν, πού θὰ περιέχονται στὸ κράτος αὐτό). Σημειώνομε καὶ πάλιν, πὼς στὸ δεύτερον καὶ στὸ τρίτον ἀπὸ τὰ κράτη αὐτὰ ὁ πληθυσμὸς εἶναι κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος προτεσταντικός. Σὲ καθένα ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ καινούργια κράτη διατηροῦνται οἱ ἱστορικὰς, θρησκευτικὰς καὶ πολι-

τικές διαφορές, πού υπήρχαν σ' όλους τους αιώνες πριν τη δημιουργία του Τρίτου Ραϊχ.

Οι προτάσεις αυτές θα καταστήσουν δυνατή τη δημιουργία οικονομικού ισχυρισμού στα τρία κράτη τόσο από αγροτική όσο και από βιομηχανική άποψη. Σε καθένα απ' αυτά τα τρία κράτη θα υπήρχε ανάμεσα στους κύριους οικονομικούς παράγοντες, την αγροτική και τη βιομηχανική καθώς και τη μεταλλευτική παραγωγή μια σχέση ανάλογη με τη σχέση στα άλλα δυο κράτη. "Αν, όπως το ελπίζω, η ειρήνη φέρει και μια ελάττωση των τελωνειακών δασμών στην Ευρώπη και τη δημιουργία τελωνειακών ενώσεων, θα πρέπει να διευκολύνουμε την είσοδο των Γερμανικών αυτών κρατών στις τελωνειακές ενώσεις.

Οι δυνατότητες της οικονομικής εξέλιξης καθενός από τα τρία αυτά κράτη είναι απεριόριστες. Εκείνο που θα εξαφανιστεί θα είναι τα μεγάλα τράστ, που θα μπορούσαν και πάλι να χρησιμοποιηθούν για μια διείσδυση σε ξένες χώρες. Δεν μπορεί κανείς να πει, πώς ή ύπαρξη αυτών των τεραστίων καρτέλ ήταν όπωσδήποτε αναγκαία για την ύπαρξη μιας γερής εθνικής Γερμανικής οικονομίας.

Το πρόβλημα της Ανατολικής Πρωσίας συνδέεται με το πρόβλημα της παγκόσμιας ασφάλειας όχι μόνο για τη Γερμανία αλλά και την Ανατολική Ευρώπη γενικά.

Πρέπει εδώ να λάβουμε τέσσερα πράγματα υπ' όψη μας. Πρώτα απ' όλα τον Πολωνικό Διάδρομο, πού, όπως ομολογείται γενικά, όχι μόνο δεν δίνει μια σταθερή λύση στην ανάγκη της Πολωνίας να έχει μια διέξοδο στη θάλασσα, αλλά αντίθετα ήταν μια σημαντική πηγή κινδύνων γι' αυτήν. Η Πολωνία ήταν στη διάθεση της Γερμανίας, κάθε φορά που η Γερμανία ένοιωθε, πώς ήταν αρκετά δυνατή για να κλείσει το ρήγμα που της άνοιγε ο διάδρομος.

Δεύτερον, μια από τις νόμιμες αξιώσεις του μελλοντικού Πολωνικού κράτους είναι να έχει ελεύθερη διέξοδο προς τη θάλασσα χωρίς τις δυσκολίες που προκαλούν οι τεχνητές λύσεις του διεθνούς ελέγχου του Ντάντσιχ και η αντίθεση του Ντάντσιχ με τη Γδύνια.

Τρίτον, πρέπει να υπολογίσουμε την επιμονή της Σοβιετικής Ένωσης να μεταρρυθμίσει τα ανατολικά σύνορα της Πολωνίας του 1939, ώστε να περιλάβει στο Ρωσικό έδαφος τις περιοχές, που δεν κατοικούνται από Πολωνούς, ανατολικά της γραμμής Κωρζον.

Τέταρτον, εφ' όσον τα μέτρα αυτά θα κάνουν την Πολωνία να χάσει ένα σημαντικό μέρος των ανατολικών εδαφών της, πρέπει να της δοθεί μια ανάλογη αποζημίωση, αν θέλουμε ή Πολωνία να γίνει «δυνατή και ανεξάρτητη», όπως υποσχέθηκαν να την κάνουν όχι μόνον η Αμερική και η Μεγάλη Βρετανία, αλλά όπως αναγνώρισε σα σκοπό της πολιτικής της και η Σοβιετική Ένωση.

Ἡ μόνη δυνατὴ λύση γι' αὐτὰ τὰ τέσσερα προβλήματα εἶναι νὰ δοθεῖ στὴν Πολωνία ἡ περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας καὶ σύγχρονα νὰ γίνῃ μιὰ ἀναπροσαρμογὴ τῶν συνόρων ἀνάμεσα στὴ δυτικὴ Πρωσσία καὶ τὸν Πολωνικὸ Διάδρομο, ὥστε τὸ καινούριο Γερμανικὸ κράτος ποὺ θὰ πάρει τὴ Δυτικὴ Πρωσσία νὰ πάρει καὶ ἓνα τμῆμα τοῦ ἄλλοτε Διαδρόμου. Τὰ λιμάνια τοῦ Ντάντσιχ καὶ τῆς Γδύνιας θὰ μείνουν στοὺς Πολωνούς.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ

Ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν, ποὺ πρέπει ἀναγκαστικὰ νὰ γίνῃ ὕστερα ἀπὸ μιὰ τόσο ριζικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῶν συνόρων, πρέπει νὰ γίνῃ σὲ ἓνα λογικὸ χρονικὸ διάστημα κάτω ἀπὸ τὴν ἄμεση ἐπίβλεψη τῆς παγκόσμιας ὁργάνωσης. Πρέπει νὰ δοθεῖ σὲ κάθε ἄτομο ἡ δυνατότητα νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν κυριαρχία τοῦ ἑνὸς κράτους στὸ ἄλλο καὶ σύγχρονα νὰ τοὺς ἐξασφαλιστεῖ ἀπόλυτη καὶ δίκαια ἀποζημίωση γιὰ τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἀναγκαστικὰ θὰ ἐγκαταλείψουν ἢ θὰ στερηθοῦν.

Ὑπολογίζεται πὼς μόνο περίπου τὸ ἓνα τρίτο τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Πολωνούς ἢ ἀπὸ ἄτομα Πολωνικῆς καταγωγῆς. Τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα ποὺ παρουσιάζει μιὰ ἀνταλλαγὴ πληθυσμῶν σὲ τέτοια τεράστια κλίμακα εἶναι γιγάντια. Μὰ ἂς θυμηθοῦμε, πὼς τὸ μόνο πρόσφατο παράδειγμα ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν—ἀνάμεσα στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο—εἶχε ἀπόλυτη ἐπιτυχία καὶ πὼς ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Τουρκία ἀναγνωρίζουν σήμερα τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ μέτρου.

Θὰ ποῦν ἀμέσως, πὼς μιὰ τέτοια ἀναπροσαρμογὴ ποὺ προτείνουμε εἶναι μιὰ αὐτόφωρη παρυβρίαση τῆς ἀρχῆς τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχετικὰ μὲ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιάρθρωσης τῶν λαῶν. Ἐρμηνεύω αὐτὴ τὴν ἀρχὴ σὰ μέσο γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὴν μεταβολὴ τῆς ὑπηκοότητος ἑνὸς πληθυσμοῦ παρὰ τὴ θέλησή του. Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἐξαναγκάσουμε τοὺς Γερμανοὺς νὰ γίνουν παρὰ τὴ θέλησή τους Πολωνοὶ ὑπήκοοι. Ἐπίσης δὲν θὰ εἶταν δυνατό νὰ ἀναγκάσουμε τοὺς Πολωνοὺς νὰ ζοῦν κάτω ἀπὸ Ρωσικὴ κυριαρχία ἢ τὸ ἀντίθετο. Αὐτὴ εἶναι ἡ βασικὴ ἐλευθερία ποὺ ἐξασφαλίζει ὁ Χάρτης τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἄν οἱ ἀρχές τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶχαν σκοπὸ νὰ ἀποτρέψουν κάθε κανονικὴ μεταβίβαση ἐδαφῶν σὲ ὁποιοδήποτε μέρος τοῦ κόσμου, θὰ εἶταν ἀδύνατο νὰ ἀντιμετωπίσουμε στὸ τέλος τοῦ πολέμου τὰ προβλήματα, ποὺ παρουσιαζοῦνται στὴν κεντρικὴ Εὐρώπῃ ἀπὸ αἰῶνες τώρα, καὶ θὰ ματαιώναμε μ' αὐτὸ τὴ δημιουργία μιᾶς σταθερῆς καὶ εἰρηνικῆς Εὐρώπης.

Ὁ διαμελισμὸς τῆς Γερμανίας μπορεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέτρο νὰ ἐξαλείψει τὴν ἐπίδραση τοῦ Γερμανικοῦ милитарισμού πᾶνω στὸ Γερμανικὸ λαό. Μὰ εἶναι ἐπίσης βέβαιον, πὼς οἱ Γερμανοὶ милитаристὲς ἔχουν λάβει ὑπ' ὄψη τοὺς αὐτὴ τὴ δυνατότητα, καὶ τὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο, ποὺ ἐκπροσωπεῖ τοὺς милитаристὲς, θὰ ἐξακολουθήσει τὶς προσπάθειές του γιὰ ἄρκετὰ χρόνια.

Δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο ἓνα μέσο γιὰ νὰ ἐκλείψει αὐτὸς ὁ κίνδυνος. Πρέπει νὰ δημιουργήσουμε στὸ Γερμανικὸ λαὸ ἓνα καινούριον πνεῦμα μιᾷ ἐντελῶς διαφορετικῇ ἀντίληψι γιὰ ποιὲς ἀξίες εἶναι καλὸ νὰ ζεῖς καὶ ν' ἀγωνίζεσαι. Μὰ νομίζω πὼς θὰ εἴταν ἀνόητο, ἂν πιστεύουν τὰ Ἐνωμένα Ἔθνη πὼς μιᾷ τέτοια μεταβολὴ μπορεῖ νὰ γίνῃ στὸ διάστημα τῆς σημερινῆς γενεᾶς. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ὅλα τὰ προληπτικὰ μέτρα ποὺ θὰ λάβουν οἱ νικητὲς γιὰ νὰ ἐκμηδενίσουν τὶς ἐνέργειες τῶν Γερμανῶν милитаристῶν θὰ πρέπει νὰ ἐπιβληθοῦν γιὰ πολλὰ χρόνια.

Τὰ Ἐνωμένα Ἔθνη πρέπει νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ κατέχουν διάφορες περιοχὰς τῆς Γερμανίας γιὰ ἄρκετὸ διάστημα μετὰ τὸν πόλεμον. Αὐτὴ ἡ κατοχὴ πρέπει νὰ γίνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἀνώτατη ἐποπτεία τῆς μελλοντικῆς παγκόσμιας ὁργάνωσης. Πρῶτα ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ δικαιοδοτοῦν καὶ νὰ καταδικαστοῦν ὅλοι οἱ ἐγκληματίες πολέμου. Ἡ ἀπόδοση τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας στοὺς Γερμανοὺς πρέπει νὰ γίνῃ βαθμιωτῶς ἀρχίζοντας ἀπὸ τὶς δημοτικὰς ἀρχάς, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκκαθίριση τῶν προσώπων ποὺ διορίστηκαν ἀπὸ τοὺς χιτλερικούς. Εἶναι ἄλλωστε ἀνιμισθίητο, πὼς ἡ Γερμανία πρέπει νὰ ἔχει μιὰ σχετικὴ σταθερότητα κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ, ἀκόμα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν κατοχὴ. προτοῦ μπορέσουν τὰ Ἐνωμένα Ἔθνη νὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς ὁποιασδήποτε Γερμανικῆς διοικήσεως ἔκτος ἀπὸ τὶς δημοτικὰς ἀρχάς.

Ἀκόμα καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση πρέπει νὰ πάρομε ὁρισμένα προληπτικὰ μέτρα. Πρέπει νὰ δημιουργηθῇ ἓνα σύστημα ἐλέγχου — κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίβλεψη τῆς παγκόσμιας ὁργάνωσης — μὲ σκοπὸ νὰ κάνει ἀδύνατον τὸν ἐπανεξοπλισμὸ τῆς Γερμανίας καὶ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν παράδοση ὅλων τῶν ἀποθεμάτων ὅπλων τῆς Γερμανίας στοὺς συμμάχους τῇ στιγμῇ τῆς ἀνακωχῆς. Πρέπει πρὶν ἀπ' ὅλα ν' ἀποφύγομε τὴν ἱστορικὴ ἀδυναμία τοῦ 1920. Μὲ τὸ ἴδιον πνεῦμα καὶ γιὰ τὸν ἴδιον σκοπὸ πρέπει νὰ ἐπιβάλομε ἔλεγχον στὰ ὀρυχεῖα καὶ ἐπὶ βαρὶὰ βιομηχανία τῆς Γερμανίας καθὼς ἐπίσης καὶ στὶς εἰσαγωγὰς της. Ἐπίσης, ἂν εἴταν δυνατό νὰ εἶναι κάτω ἀπὸ διεθνή ἐλεγχον ὅλες οἱ συγκοινωνίες καὶ ὅλες οἱ πηγὲς τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπῃ — οἱ δρόμοι, τὰ ποτάμια, οἱ ἀκτὲς, τὸ ραδιόφωνο, τὰ ταχυδρομεῖα καὶ τηλέφωνα, ἡ ἡλεκτρικὴ δύναμις — αὐτὸ τὸ μέτρο θὰ ἔπαιζε μεγάλον ρόλον ἀπὸ καθαρὰ οἰκονομικὴ

ἄποψη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ θὰ ἐμπόδιζε τὸ Γερμανικὸ λαὸ ἀπὸ τὸ νὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτὰ τὰ διάφορα μέσα γιὰ στρατιωτικὸν σκοποῦς.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

“Ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα ποὺ ἐξετάσαμε ὡς τώρα εἶναι κατὰ ἓνα τρόπο ἀρνητικά. Εἶναι μόνο προληπτικά. Ἐκεῖνο ποὺ τελικὰ εἶναι σημαντικότερο εἶναι τὰ δημιουργικὰ μέτρα ποὺ μποροῦμε νὰ λάβουμε γιὰ νὰ κάνουμε τὸ Γερμανικὸ λαὸ νὰ συνεργαστεῖ μὲ τὴ δική του πρωτοβουλία μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας.

Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ πάρει τὸν πρῶτο ρόλο εἶναι οἱ πνευματικὲς δυνάμεις, ποὺ μπορεῖ νὰ τὶς ἀναστήσει μιὰ ἀναγέννηση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Ἀνάμεσα στὸ μικρὸ ἀριθμὸ τῶν θαυμαστῶν προσωπικοτήτων, ποὺ στὸ διάστημα τῆς χιτλερικῆς κυριαρχίας παρουσιάστηκαν στὴ Γερμανικὴ σκηνή, εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τόλμησαν νὰ μιλήσουν στὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πνευματικὴ μεταρρύθμιση, ποὺ μπορεῖ νὰ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐλευθερία τῆς θρησκείας στὴ Γερμανία, μπορεῖ νὰ ἔχει μεγάλη σημασία.

Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἀπαραίτητη ἐλευθερία, μπορεῖ ἐπίσης νὰ γίνῃ μιὰ μεγάλη δημιουργικὴ δύναμη. Ἰκανὴ νὰ γεννήσῃ μιὰ καινούργια ἐθνικὴ Γερμανικὴ συνείδηση. Γιὰ ἓνα λαό, ποὺ στὸ διάστημα τῶν δέκα τελευταίων χρόνων στερήθηκε κάθε μέσο νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια, ἡ ἀπόλυτη ἐλευθερία νὰ γνωρίσῃ τὴν πραγματικότητα ἴσως προκαλέσῃ στὴν ἀρχὴ δυσάρεστα συναισθήματα. Μὰ αὐτὴ ἡ ἐλευθερία, ὅταν δοθεῖ γιὰ ἀρκετὸ διάστημα, μπορεῖ νὰ ἀποδειχτεῖ ἓνα μέσο γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀνανέωση.

Ἡ ἐξάλειψη τοῦ φόβου, ποὺ θὰ πραγματοποιηθεῖ μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς παγκόσμιας ὀργάνωσης μὲ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέσα, ἡ ἐξάλειψη τῆς ἀνάγκης, ἡ ὁποία θὰ ἐξασφαλιστεῖ μὲ τὴ δημιουργία μιᾶς γερῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς γιὰ τὸ Γερμανικὸ λαό, θὰ ἔχουν ἐπίσης σὰν ἀποτέλεσμα νὰ στερεώσουν τὸ καινούριον Γερμανικὸ πνεῦμα.

Πολλοὶ Γερμανοί, ποὺ βρίσκονται τώρα στὴν ἐξορία, ἐπειδὴ μίσησαν τὸν ἐθνικοσοσιαλισμό, εἶναι πρόθυμοι νὰ ἐργαστοῦν γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ λαοῦ τους. Τὰ Ἑνωμένα Ἔθνη πρέπει νὰ τοὺς δώσουν κάθε δυνατὴ ἐνθάρρυνση στὴν κατάλληλη στιγμή, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ γίνουν ἀκουστοὶ ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες τους.

Ἄν ὕστερα ἀπὸ χρόνια δοκιμασίας ἐξελιχτεῖ μιὰ καινούργια Γερμανικὴ γενεὰ μὲ ἀληθινὴ συνείδηση τῆς λέξης «ἐλευθερία», μποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε, πὼς ἡ δημοκρατία—ἀληθινὴ καὶ ὄχι παρωδία δημοκρατίας—θὰ ἐπικρατήσῃ στὴ Γερμανία ὁλόκληρη. Ὅταν φτάσῃ αὕτῃ ἡ στιγμή, ὁ Γερμανικὸς λαὸς πρέπει νὰ δεῖ νὰ τοῦ ἀποδίδεται

καὶ πάλι ἀπὸ τὴν παγκόσμια ὁργάνωση ἡ δυνατότητα νὰ ἀποφασίσαι ἐλεύθερα σὰν κάθε ἄλλος λαὸς γιὰ τὰ πολιτικὰ πεπρωμένα του. Ἀλλὰ ὥσπου νὰ φτάσει αὕτῃ ἡ στιγμή, ὅσα ἀπὸ τὰ Ἑνωμένα Ἔθνη παρουσιάζουν τὶς πιὸ φιλελεύθερες τάσεις σήμερα, καλὰ θὰ κάνουν νὰ θυμοῦνται τὶς ματωμένες σελίδες τῶν δέκα τελευταίων χρόνων.

Ἡ μεταχείριση τῆς Γερμανίας ἀπὸ τὰ Ἑνωμένα Ἔθνη μετὰ τὴν νίκη τοῖς δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὔτε δρακόντεια οὔτε ἐκδικητική. Πρέπει νὰ διαμορφωθεῖ μὲ τὴ σκέψη, πὼς ἡ Γερμανία βύθισε τὸν κόσμο δυὸ φορὲς στὸ διάστημα ἑνὸς τετάρτου τοῦ αἰῶνα στὴ δυστυχία καὶ στὸν πόλεμο. Οἱ λαοὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ δική τους ζωὴ καὶ νὰ διατηρήσουν τὶς ἀξίες τους νὰ ἐπαγρυπνοῦν, ὥστε ἡ Γερμανικὴ φυλὴ νὰ μὴν ἐπισωρεύσει πάλι αὐτὰ τὰ δεινὰ στὴν ἀνθρωπότητα.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥΣ ;

ΣΕ ΛΙΓΟ καιρὸ θὰ εἶναι δυνατό νὰ μεταδίδεται ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο μιὰ ὁλόκληρη συναυλία *χωρὶς ὁρχήστρα*.

Μιὰ ὁμάδα ἀπὸ Βρετανοὺς μηχανικοὺς καὶ μουσικοὺς μελετοῦν αὕτῃ τὴν ἐπαναστατικὴν πρόοδο στὴ μουσική. Σύμφωνα μ' αὕτην τὰ μουσικὰ ἔργα θὰ συνθέτονται μὲ τὴ χρῆση τονικῶν χρωμάτων καὶ ἄλλων μέσων ποὺ εἶναι ἀκόμα ἄγνωστα.

Μὲ τὴν καινούργια ἀνακάλυψη θὰ ἔχουμε μιὰ «ὁργανιστικὴ» ἀπόδοση μὲ τελειότερο ἤχο ἀπὸ, ὅς ποῦμε, 50 Στραντιβάριους στὰ χέρια 50 Κράϊσλερ.

Οἱ εἰδικοὶ πιστεύουν πὼς ἡ ἐξέλιξη θὰ εἶναι γρήγορη τώρα ποὺ οἱ τεχνικὲς δυσκολίες ξεπεράστηκαν στὸ πεδίο τῆς στερεοφωνίας, καὶ τῆς συνθετικῆς ἀπόδοσης τοῦ ἤχου.

Οἱ συνθέτες, ὅπως οἱ ζωγράφοι ἀγοράζουν χρώματα, θὰ μποροῦν νὰ ἀγοράσουν «tone stencils» (μεμβράνες ὅπου θὰ χαράζονται οἱ ἤχοι) μὲ ὅλη τὴν κλίμακα τῶν φθόγγων. Δουλεύοντας μὲ τὸ στερεοφωνικὸ μηχανήμα ποὺ κατασκευάζεται τώρα, θὰ μποροῦν νὰ συνθέτουν τὰ ἔργα τους κατ' εὐθείαν σὲ ἓνα εἰδικὸ τύπο ἡχητικῆς ταινίας.

THE DAILY SKETCH

Σκέψεις για τή μηχανή

Τοῦ HSIAO CH' IEN

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο «Τὰ γένεια τοῦ Δράκοντα
ἢ τὰ Σχεδια τῶν Μηχανικῶν»)

ΟΙ ΚΙΝΕΖΟΙ κράτησαν ἀπέναντι στή μηχανή τρεῖς διαφορετικὲς στάσεις. Ἀλλὰ κατὰ βιάθος εἶναι τρεῖς φάσεις τῆς ἴδιας ἐξέλιξης. Στὴν ἀρχὴ εἶταν μιὰ δυνατὴ ἀντίσταση, ὕστερα ἓνας σχετικὸς συμβιβασμὸς καὶ τελικὰ ἓνας τιφλὸς ἐνθουσιασμὸς. Ἀλλὰ πρέπει νὰ σημειώσω, πὼς ὡς τὰ τελεινταῖα χρόνια τῇ στάσει τοῦ Κινέζου ἐπηρέασαν (ἂν ὄχι ὑπαγόρευσαν) τὰ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ γεγονότα.

Στὸ 17^{ον} αἰῶνα οἱ Κινέζοι μισοῦσαν τὶς φινισινὲς ἐπιστῆμες ἀπὸ ἐθνικὴ περηφάνεια καὶ μόνο. Ἀρνοῦνταν νὰ δεχτοῦν ὅτι ἐρχόταν ἀπὸ τὴ Δύση, γιατί σκέπτονταν, ἀφοῦ ὁ λαὸς μας ἀξίζει ὅσο καὶ ἄλλοι λαοί, ἔτσι καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς μας ἀξίζει ὅσο καὶ τῶν ἄλλων λαῶν. Ὅταν ἓνας Γερμανὸς ἀστρολόγος Schell προσπάθησε νὰ εἰσαγάγει στὴν Κίνα ἓνα ἡλιακὸ ἡμερολόγιο, οἱ σοφοί μας τὸν εἰρωνεύθησαν καὶ τελικὰ ὁ Schell πέθανε στὴ φυλακὴ ἀπὸ ἀπελπισία. Αὐτὸ ἔγινε τὸ 1640. Ἐνας σοφὸς τῆς ἐποχῆς, ὁ Γιάγκ Κβίγκ-Χσιέν ἔγραφε τότε: «Προτιμοῦμε νὰ ζοῦμε μὲ ἓνα ἡμερολόγιο σφαλερὸ παρὰ νὰ δεχτοῦμε ἓνα ἡμερολόγιο ξένο. Ἄν ἔχομε ἓνα ἡμερολόγιο σφαλερὸ, μπορεῖ νὰ κάνομε λάθος στοὺς κύκλους τῆς Σελήνης ἢ νὰ παραλείψομε μιὰ ἐκλειψη, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τὴν Αὐτοκρατορίαν νὰ εὐημερεῖ. Μὰ ἂν ἐπιτρέπαμε στοὺς ξένους νὰ ἀνακατεῦνται στὰ ἐσωτερικά μας, αὐτὸ θὰ εἶταν, φοβοῦμαι, σὰν νὰ βάζαμε φωτιὰ σ' ἓνα σωρὸ ἀπὸ ξύλα.» Ἄλλοι λόγιοι προσπαθοῦσαν νὰ γυρίσουν στὸ γελοῖο τὶς μηχανικὲς ἐφευρέσεις μὲ διάφορες σοφιστεῖες. Νά τί ἔγραφε ὁ Βίγκ Ζέν Τσιού (1832-1916):

«Τί εἶναι ἓνα ἀτμόπλοιο, ἂν ὄχι τὸ λιγότερο πρακτικὸ πλοῖο τοῦ κόσμου; Καὶ τί εἶναι ἓνα πεδινὸ πυροβόλο, ἂν ὄχι τὸ λιγότερο πρακτικὸ κανόνι τοῦ κόσμου; Ἐνα καλὸ πλοῖο πρέπει νὰ εἶναι γρήγορο καὶ ἓνα καλὸ κανόνι νὰ εἶναι εὐμετακίνητο. Μὰ τὰ πλοῖα τῶν βαρβάρων δὲν μποροῦν νὰ προχωρήσουν οὔτε μιὰ σπιθαμὴ, ἂν δὲν καῖνε κάρβουνο, καὶ χρειάζονται πολλοὶ ἄνδρες γιὰ νὰ μετακινήσουν τὰ κανόνια τους. Ἄν ὁρμήσει ἐπάνω σου στὴ μάχη ἓνας ἀτρόμητος στρατιώτης μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, εἶσαι χαμένος.»

Μὰ τὰ γεγονότα ἔδειξαν πὼς τὰ ἀτμόπλοια εἶναι πρακτικά. Καὶ ἓνα παραπάνω, ἡ ἐφεύρεση τῶν ἀτμοπλοίων εἶχε τεράστιο οἰκονομικὸ καὶ στρατιωτικὸ ἀντίκτυπο. Γιὰ ἀρκετὸν καιρὸ οἱ Κινέζοι ἔμει-

ναν εκπληκτοι. Ἐνῶ συνέχιζαν νὰ περιφρονοῦν τὴ δυτικὴ ἐπιστὴμὴ φοβότανε τὰ ἀποτελέσματά της. Ὄταν στὴν περηφάνεια προστεθεῖ ὁ φόβος, βγαίνει ἓνα παράξενο συναίσθημα, ποὺ φαίνεται λ.χ. στὴν ἱστορία τοῦ Χοῦ Λίου-Γί (1812-1861), περιφρημοῦ στρατηγοῦ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐπανάστασης τῶν Τάϊ-Πίγκ. Μιὰ μέρα στὸ διάστημα τῆς πολιορκίας τοῦ Ἄν-Τσιγκ πῆγε μὲ τὸ ἄλογο στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ τοῦ Δράκοντα γιὰ νὰ δεῖ τὸ πεδίο τῆς μάχης στὸ σύνολό του. Ὄταν ἔφτασε στὴν ὄχθη τοῦ Γιάγκ-Τσέ, εἶδε στὸ ποτάμι δυὸ ξένα ἀτμόπλοια, ποὺ ἔπλεαν πρὸς τὰ δυτικὰ ἐλαφρὰ σὰν τὸν ἄνεμο καὶ γρήγορα σὰν ἄλογα. Ὁ Χοῦ χλώμιασε καὶ γιὰ πολλὴ ὥρα δὲν μποροῦσε ν' ἀνοίξει τὸ στόμα του. Ὑστερα πῆρε τὰ χαλινάρια στὰ χέρια του καὶ γύρισε. Στὸ γυρισμὸ ἔκανε αἰμόπτυση καὶ παρὰ λίγο νὰ πέσει ἀπὸ τὸ ἄλογο. Εἶταν ἄρρωστος ἀπὸ καιρό, μὰ ὕστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐπείσῳδιο ἡ ἀρρώστεια του χειροτέρευσε καὶ ὁ στρατηγὸς πέθανε μερικοὺς μῆνες ἀργότερα.

Κατὰ τὰ 1900 ὁλόκληρο τὸ ἔθνος καταλάβαινε, πὼς ἔπρεπε νὰ βρεῖ ἓνα συμβιβασμὸ ἀνάμεσα στὴν Κινεζικὴ παράδοση καὶ τὴν δυτικὴ τεχνικὴ, γιὰ νὰ ἐμποδιστεῖ ἡ καταστροφὴ τῆς Κίνας. Ἐνας ἀνώτερος Κινέζος ὑπάλληλος, ὁ Τάγκ-Τσι-Τούγκ, εἶχε τότε τὸ θάρρος νὰ γράψῃ:

«Τὸ νὰ ξέρεις τὴ Δύση, χωρὶς νὰ ξέρεις τὴν Κίνα, εἶναι σὰν νὰ ραγίζεις τὴν καρδιά σου.

Τὸ νὰ ξέρεις τὴν Κίνα, χωρὶς νὰ ξέρεις τὴ Δύση, εἶναι σὰν νὰ εἶσαι κουφὸς καὶ ἄλαλος».

Ἦθελε νὰ πεῖ μ' αὐτό, πὼς δὲν πρέπει νὰ πάρουμε ἀπὸ τὴ Δύση παρὰ μόνο τὴν «τεχνικὴ». Προσθετεῖ: «Ὅσο μένεις στὴν παράδοση τοῦ Κομφούκιου καὶ ἀκολουθεῖς τὶς ἐντολές του, ὅσο ὑπακούεις στὸν Αὐτοκράτορα καὶ προστατεύεις τὸ λαό, τί κακὸ εἶναι νὰ ταξιδεύεις μὲ τὸ σιδηρόδρομο ἢ μὲ τὸ ἀτμόπλοιο;» Ἡ παρατήρηση αὐτὴ ἔχει πολὺ βάθος. Λίγο πρωτύτερα ἓνας ἄλλος ἀνώτερος ὑπάλληλος, ὁ Τσέγκ-Σι-Τσέ, εἶχε προκαλέσει τὴν περιφρόνηση τῆς μισῆς χώρας, ἐπειδὴ ταξίδεψε μὲ βαπόρι στὴν πατρίδα του, τὸ Χουνάν. Ἀργότερα ἡ δυναστεία τῶν Μαντσού πῆρε γιὰ καινούριο σύνθημα: «Νὰ δεχτοῦμε τὸ σῶμα τῆς Δύσης καὶ νὰ διατηρήσουμε τὴν ψυχὴ τῆς Κίνας». Ὅσοι ταξίδεψαν στὴν Κίνα πρὶν τὸ 1937 θὰ εἶδαν πολλὰ δείγματα αὐτῆς τῆς συμβιβαστικῆς λύσης. Ἐτσι ἡ ἀνατολικοδυτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ξαπλώθηκε πολὺ στὸ διάστημα τῶν τελευταίων χρόνων. Χτίστηκαν πολλὰ κτίρια, ποὺ τὸ ἐξωτερικὸ τους διατηρεῖ τὶς μετρημένες καὶ σοβαρὲς γραμμὲς τῶν παλιῶν Κινεζικῶν μνημείων, τὶς γυαλιστερὲς στέγες τους, τὶς χρωματιστὲς καὶ σκαλιστὲς κολῶνες, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸ τους ἔχει τὶς τελευταῖες δυτικὲς τελειοποιήσεις, ὑδραυλικὴ ἐγκατάσταση, ἠλεκτρικὸ, κεντρικὴ θέρμανση. Τὸ Ἱατρικὸ

Κολλέγιο τῆς Ἑνώσεως στὸ Πεκίνο, τὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Γιέν - Τσίγκ, ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη στὸ Πεκίνο, τὸ Ὑπουργεῖο Σιδηροδρόμων στὸ Νάν - Κίγκ καὶ τὸ καινούριο Πανεπιστήμιο στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Κίνας, στὸ Κού - Νίνγκ, χτίστηκαν τώρα τελευταῖα μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς καλοὺς καλλιτέχνες σας, ὁ κ. Leon Underwood, στὸ βιβλίο του «Λίγη τέχνη γιὰ τὸ Θεό!», ποὺ δημοσιεύτηκε στὰ 1934, λέει πολὺ φρόνιμα: «Ἀναμφισβήτητα μορεῖς νὰ ἀφήσεις τὴ μηχανὴ νὰ καθαρίζει τὰ παπούτσια σου καὶ νὰ γεμίζει τὰ ψυγεῖα σου, ἀλλὰ μὴν τὴν ἀφήσεις νὰ θίξει τὰ ὄνειρά σου. Ἄν χρειαστεῖ ἀνοιξε ἓνα ὄρυχείο μπροστὰ στὸ σπίτι σου, μὰ πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι ἄφησε ἓνα μικρὸ κῆπο, ὅπου νὰ μορεῖς νὰ καταφύγεις ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦ ὄρυχείου γιὰ ν' ἀκούσεις τοὺς γρύλλους. Ἡ μηχανὴ θὰ κατασκευάσει τὶς πέντε καρέκλες ποὺ χρειάζεσαι, μὰ τὴν ἔκτι κάμε τὴν μόνος σου γιὰ τὴν προσωπικὴ σου εὐχαρίστηση... Γράφε τὰ ἐπαγγελματικά σου γράμματα στὴ γραφομηχανή, μὰ διατήρησε τὴν πέννα γιὰ τὶς ἐρωτικές σου ἐπιστολές». Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς προσαρμογῆς πραγματοποιεῖται σχετικὰ εὐκόλα, ὅταν πρόκειται γιὰ προϊόντα τοῦ ἴδιου πολιτισμοῦ, ἀλλὰ τὸ ν' ἀφομοιώσεις ἓναν ἑτερογενὲ πολιτισμὸ εἶναι πρόβλημα πολὺ σοβαρότερο.

Οἱ Κινέζοι σοφοὶ δὲν ξέχασαν ποτὲ τὴν περιφρόνησή τους γιὰ τὴ μηχανή. Κάθε φορὰ ποὺ βρίσκει μιὰ συμφορὰ τὴ Δύση δὲν παραλείπουν νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴ ὅλων σ' αὐτήν. Στὸ τέλος τοῦ περασμένου πολέμου ἓνας Κινέζος λόγιος ἔγραφε:

«Εἶναι ἀντίθετο πρὸς τὴ φύση τῶν πραγμάτων νὰ ἀφίνομε τὸ προσωρινὸ νὰ ἐπικρατεῖ πάνω στὸ αἰώνιο. Ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς παρουσιάζει ἀσφαλῶς πολλὰ πλεονεκτήματα, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσέξομε νὰ μὴ πάρομε καὶ τὰ ἐλαττώματά του. Ἄν ὁ Κομφούκιος εἶχε τὴν ἀνώτατη ἀρχηγία τῶν ὑποβρυχίων καὶ τῶν ἀεροπλάνων, δὲν θὰ τὰ χρησιμοποιοῦσε ποτὲ γιὰ νὰ κάνει κακὸ σὲ ἀθώους ἀνθρώπους.»

Περίπου στὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ Κού - Χούγκ - Μίγκ, ἓνας ἐξαιρετικὸς λόγιος σπουδασμένος στὴν Ἀγγλία καὶ μεταφραστὴς πολλῶν κλασσικῶν Κινέζων στὰ Ἀγγλικά, ἐπαναστάτησε ἐνάντια στὴ μηχανὴ καὶ κήρυξε μὲ φανατισμὸ τὸ μῖσος του γι' αὐτήν. Ἐγραφε:

«Ὅταν ὁ ἄνθρωπος τῆς Δύσεως σὰς διδάσκει τὴν καλωσύνη σὰς μαθαίνει εἴτε νὰ φοβᾶστε τὸ Θεὸ εἴτε νὰ φοβᾶστε τὸ νόμο. Ἄν δὲν φοβᾶστε οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο, οἱ ἀδελφοί σας καὶ οἱ πιὸ στενοὶ σας φίλοι δὲν σὰς ἔχουν ἐμπιστοσύνη.»

Ὅταν τὰ κανόνια ἀντηχοῦσαν στὴν Εὐρώπῃ παρουσιάστηκε στὴν Κίνα μιὰ ζωερὴ ἀνάγκη γιὰ «πνευματικὸ πολιτισμὸ». Πολλοὶ προφῆτες ἀναγγέλλαν, πὼς ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς σὲ λίγο θὰ καταστρεφόταν. Στὰ 1919 ὁ Λιάν - Τσι - Τσόα δημοσίευσε «Ἐντυπώσεις ἀπὸ

τὴν Εὐρώπῃ», ὅπου δίνει τὸν ἀκόλουθο ὁρισμὸ γιὰ τὸ Μεγάλο Πόλεμο: «Εἶναι μιὰ Νέμεση, ποὺ τὴν προκάλεσε ἡ καθαρὰ ὑλιστικὴ καὶ μηχανοκρατικὴ ἀντίληψη ποὺ ἔχει ἡ Δύση γιὰ τὴ ζωή.»

Σήμερα, τριάντα χρόνια ἀργότερα, ἡ κριτικὴ αὐτὴ ἐξακολουθεῖ. Ἀπὸ τὸ 1939 ὁ κόσμος καὶ πάλι ταράχτηκε ἀπὸ τὶς βροντὲς τῶν πυροβόλων καὶ τὶς ἐκρήξεις τῶν βομβῶν. Ὁ καθηγητὴς Τοιέν - Μού, ὁ διίστημος ἱστορικός μας, ἔγραφε τώρα τελευταῖα:

«Σήμερα ὁ κόσμος ὁλόκληρος περνᾷ μιὰ καινούρια δοκιμασία. Στὴν προσπάθειά τους νὰ μεταβιῶν τὴ γνώση σὲ δύναμη καὶ νὰ κατακτήσουν τὰ πλούτη τῆς γῆς οἱ Εὐρωπαῖοι ἔφτασαν τὸ σημεῖο τοῦ κορεσμοῦ. Πολλὲς φορὲς ἡ μηχανὴ ἔτριξε τὰ δόντια της, ἔτοιμη νὰ καταβροχθίσει ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Στὴν κοινωνία τους ἡ ἀνισότητά ἔφτασε ἕναν ὑψιστο βαθμό. Δὲν ὑπάρχει πιά «νέος κόσμος» γιὰ ν' ἀνακαλυφθεῖ, δὲν ὑπάρχουν ἄγνωστες ἀποικίες γιὰ νὰ τὶς μοιράσουν μεταξύ τους οἱ μεγάλες δυνάμεις. Θυσιάζουν ἑκατομμύρια ψυχῶν σὲ κάθε πόλεμο. Ἄν αὐτὸς ὁ πόλεμος δὲν σβύσει γιὰ πάντα τὸ φῶς τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, οἱ Εὐρωπαῖοι θὰ βρεθοῦν ἀναγκασμένοι νὰ πάρουν ἕνα καινούριο δρόμο σὲ λίγο. Ἴσως ξαναγυρίσουν στὸν Ἑλληνικὸ τρόπο ζωῆς, ἴσως δεχτοῦν ἕνα εἶδος Νεοχριστιανισμοῦ, ἴσως στραφοῦν πρὸς τὴν Ἀνατολή. Γιὰ ν' ἀποκτήσει τὴ σημερινή της πεῖρα ἡ Κίνα πλήρωσε πολὺ ἀκριβά, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐκτεθεῖ ἄλλη φορὰ σὲ τόσο δαπανηρὲς δοκιμασίες»

Ἄν καὶ κανεῖς δὲν δοκίμασε ἀκόμα ν' ἀποδείξει, πὼς ἡ μηχανὴ ἔχει ψυχὴ, πάντως δὲν εἶναι πιά τὸ σκιαχτὸ ποὺ τὴν νόμιζαν οἱ πρόγονοί μας στὸν 19ο αἰῶνα. Μοῦ διηγήθηκαν μιὰ μέρα τὴν ἱστορία δυὸ Ἀράβων, ποὺ εἶχαν πάει στὴν Ἀγγλία ὕστερα ἀπὸ μιὰ πρόσκληση τῆς κυβέρνησης. Φυσικὰ τοὺς ἔδειξαν ὅτι μπορούσαν νὰ δοῦν: Τὸ τοῦνελ τοῦ Μέρσεϋ, ἕνα ραδιοφωνικὸ σταθμό, μιὰ συσκευὴ τηλεόρασης κλπ. Οἱ δυὸ κύριοι τῆς ἐρήμου δὲν πίστευαν τὰ μάτια τους. Τὴν ὥρα ποὺ θὰ φεύγανε ἕνας Ἀγγλος ὑπάλληλος τοὺς ρώτησε τί θὰ ἤθελαν νὰ πάρουν μαζί τους γιὰ ἐνθύμιο. Περίμενε φυσικὰ, πὼς θὰ τοῦ ζητοῦσαν καμιά τηλεοπτικὴ συσκευὴ ἢ κανένα φωνοληπτικὸ μηχανήμα, γιὰ νὰ ἀποτυπώσουν στὴ γλώσσα τους τὸ Ρουμπαϊγιὰ τοῦ Ὁμάρ Καγιάμ. Ἀλλὰ οἱ δυὸ Ἀράβες, ἀφοῦ κοίταξαν γιὰ λίγη ὥρα γύρω τους, δὲ βρῆκαν τίποτε ἄξιο νὰ πάρουν μαζί τους, πράγμα ποὺ ἀπογοήτευσε πολὺ τὸν Ἀγγλο. Ξαφνικὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ Ἀράβες σκέφτηκε, πὼς στὴν ἔρημο τὸ νερὸ εἶναι τὸ πολυτιμότερο πράγμα ἀπ' ὅλα. Διέκοψε τότε τὴ σιωπὴ καὶ ζήτησε δυὸ βρύσες, μιὰ γιὰ ζεστὸ καὶ μιὰ γιὰ κρύο νερό. Εἶναι τόσο ὠραῖο, σκεπτόταν, νὰ ἔχεις ζεστὸ καὶ κρύο νερὸ ἀνοίγοντας μόνον αὐτὴ τὴ βρύση.

Δὲν εἶναι βέβαια σοβαρὴ ἱστορία καὶ πιθανότατα οὔτε ἀληθινή. Μὰ χαρακτηρίζει καλὰ τὴν ἀντίληψη ποὺ σχηματίσαμε στὸν τελευ

ταῖον αἰώνα γιὰ τὴν ἐπιστήμη. Στὴν ἀρχὴ εἰρωνευόμαστε τὶς βρύσες τῶν Εὐρωπαίων. Ὑστερα ἀναγνωρίσαμε συγκαταβατικά, πὼς δὲν θὰ εἶταν ἄσχημα νὰ ἔχομε τέτοιες βρύσες στὰ σπίτια μας. Οἱ Ἰάπωνες δὲν ἀρκέσθηκαν στὸ νὰ παίρνουν τὶς βρύσες, ἀλλὰ ἔβαλαν πολλοὺς συμπατριῶτες τους νὰ μάθουν τὴν τέχνη τοῦ ὑδραυλικοῦ. Ἀλλὰ οἱ ὑδραυλικοὶ τους δὲν ἔμαθαν ποτὲ νὰ κόβουν τὸ νερό.

Ἀπὸ τὰ 1898, τὸ χρόνο τῆς Μεγάλης Μεταρρύθμισης, οἱ Κινέζοι ἐπιχειρηματίες ἄρχισαν νὰ παίρνουν τὶς βρύσες χωρὶς νὰ ξέρουν καλὰ - καλὰ τί θὰ τὶς κάνουν, ἐνῶ οἱ σοφοὶ παίρνουν τοὺς σωλῆνες—τοὺς μεγάλους καμπυλωτοὺς σωλῆνες—χωρὶς νὰ τοὺς συνδέουν μὲ τὶς βρύσες. Μὰ πρέπει νὰ ἐξηγήσω αὐτὴ τὴ μεταφορικὴ ἔκφραση. Λέγοντες βρύσες ἐδῶ ἐννοῶ τὰ προϊόντα τῆς ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης. Πολὺ πρὶν ἀρχίσαμε νὰ καταλαβαίνομε τὴν ἀρχὴ τῆς ἀτμομηχανῆς, τοῦ ἀεροπλάνου ἢ τοῦ τηλεφώνου χρησιμοποιοῦσαμε σιδηροδρόμους καὶ τηλέφωνα καὶ ἀεροπλάνα. Μὰ μόλις τώρα τελευταῖα μάθαμε νὰ τὰ κατασκευάζομε μόνοι μας. Λέγοντας σωλῆνες ἐννοῶ τὴ στάση τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος, ποὺ προτιμᾷ τὴν παρατήρηση ἀπὸ τὴ σκέψη, τὴ λογικὴ ἀπὸ τὴν ἐνόραση καὶ τὴν ἀνάλυση ἀπὸ τὴ σύνθεση. Αὐτὴ ἡ μεταβολὴ τῆς στάσης μας παρουσιάζεται ἀπὸ καιρὸ στοὺς σοφοὺς μας. Μὰ νομίζω, πὼς ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ οἱ Κινέζοι θὰ μάθουν, πὼς οἱ σωλῆνες πρέπει νὰ συνδέονται μὲ τὶς βρύσες, θὰ ἔχουν κάνει ἓνα μεγάλο βῆμα πρὸς τὴν κατανόηση τῆς μηχανικῆς.

Περὶ τὰ 1920 οἱ λόγιοι μας συζητοῦσαν ἀφηρημένα πάντα γιὰ τὴ μηχανή, ἐνῶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων συνέχιζαν τοὺς ἐμφύλιους πολέμους τους μὲ τὰ πιὸ σύγχρονα ὅπλα τῆς Δύσης, ποὺ τ' ἀγοράζαν πολλὲς φορὲς ἀπὸ τὸ ἴδιο ἐργοστάσιο. Μὰ δὲν ἀργήσαμε νὰ καταλάβομε, πὼς οἱ σωλῆνες πρέπει νὰ συνδέονται μὲ τὶς βρύσες καὶ πὼς ἡ μηχανὴ δὲν εἶναι ὁ μόνος θησαυρὸς τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ χρησιμοποίησις τῆς μηχανῆς προϋποθέτει μακρόχρονη παράδοση. Τελευταῖα ὁ καθηγητὴς Γιάν - Γιέν - Πιέν ὑπογράμμισε σ' ἓνα ἄρθρο του, πὼς ὡς τώρα ἡ στάσις τῆς Κίνας πρὸς τὴ μηχανὴ εἶταν πολὺ ὠφελιμιστικὴ, πὼς οἱ Κινέζοι ζητοῦσαν ἀπὸ τὴ μηχανὴ πάρα πολλὰ πρακτικὰ ὀφέλη. «Ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς, γράφει, στηρίζεται πάνω σὲ μιὰ ἁρμονικὴ σειρὰ ἀπὸ ἐπιστημονικὰς θεωρίας. Ὁ Νεύτων, ἂν καὶ εἶταν μεγάλος ἐπιστήμονας, δὲν εἶταν ἐφευρέτης καμιάς μηχανῆς. Σήμερα ἡ θεωρία τῆς βαρύτητας εἶναι μιὰ σημαντικὴ βάση γιὰ τὴ σύγχρονη ἐπιστήμη. Ἀλλὰ στὴν ἐποχὴ τοῦ Νεύτωνα δὲν εἶχε καμιά πρακτικὴ σημασία. Καὶ γιὰ ν' ἀνατρέξομε ἀκόμα πιὸ μακριά, ἂν ὁ ἀνθρωπισμὸς δὲν εἶχε ἐλευθερώσει τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα στὸ διάστημα τῆς Ἀναγέννησης καὶ δὲν ἄφινε τὸν ἄνθρωπο ν' ἀνοίξει τὰ μάτια του πρὸς τὰ φυσικὰ φαινόμενα, ὁ Νεύ-

των μ' ὅλη του τὴ μεγαλοφυΐα δὲν θὰ μποροῦσε ν' ἀνακαλύψει τὴν ἀρχὴ τῆς βαρύτητας. Κάποτε ὁ Νιτάρβιν παραπονιόταν, πὼς δὲν εἶ-
ταν σὲ θέσῃ νὰ καταλάβει τὸν Σαίξπηρ. Δὲν μποροῦμε νὰ κατανοή-
σομε τὴν ἐπιστήμη, ἂν δὲν ἀφομοιώσομε τὴν οὐσία τῆς δυτικῆς
γνώσης.»

Αὕτῃ ἡ μετριόπειθ στάση εἶναι πολὺ πρόσφατη, καὶ κατὰ τὴ
γνώμη μου σημειώνει μιὰ πολὺ βαθιὰ κατανόηση τῆς Δύσης.

Εἶναι γελοῖο νὰ θέλεις νὰ καταστρέψεις τὴ μηχανή, ἀφοῦ ἐφευ-
ρέθηκε. Πόσα ριδιόφωνα θὰ μπορούσαμε νὰ καταστρέψομε, ἂν
μπαίναμε σ' ὅλα τὰ σπίτια ποὺ βλέπομε κάθε μέρα; Γι' αὐτὸ πι-
στεύω, πὼς ὁ καλύτερος τρόπος νὰ ἐξασφαλιστοῦμε ἀπὸ τὴ μηχανή
εἶναι νὰ ὑποστηρίξομε τὶς «ἀντεφευρέσεις». Ἔτσι θὰ μπορέσομε
νὰ κυριαρχήσομε πᾶνω στὶς ἐφευρέσεις. Νομίζω, πὼς ἔτσι θὰ μπο-
ρέσομε νὰ ἀποτρέψομε τὴν ἀπόλυτη καταστροφὴ τοῦ ἀτόμου καὶ νὰ
κάνομε ἀνεκτὴ αὐτὴ τὴν ἀσυγκράτητη προέλαση πρὸς τὴν πρόοδο.
Ὅσο οἱ ἐφευρέτες προσπαθοῦν νὰ αὐξήσουν τὴν ταχύτητα τῶν ὀχη-
μάτων μας, οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ αὐξήσουν τὰ φωτεινὰ
σήματα. Μποροῦν π.χ. νὰ ἐφεύρουν φωτεινὰ σήματα στὴν πολιτικὴ,
ὅπως ἓνα φωτισμένο σύνταγμα ἢ ἀκόμη φωτεινὰ σήματα στὴν οἰ-
κονομία, ὅπως τὸν ἔλεγχο τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου. Ἀλλὰ οἱ δυὸ
καλύτεροι τρόποι γὰρ νὰ ἐξασφαλιστεῖ κανεὶς ἀπὸ τὴ μηχανή, ποὺ
δὲν πρέπει νὰ τοὺς παραμελήσομε, εἶναι: μιὰ φιλελεύθερη ἐκπαί-
δευση καὶ ἓνα ἀποτελεσματικὸ σύστημα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.
Τὸ πρῶτο ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ νὰ γίνῃ μιὰ ἀπλὴ ρόδα
τῆς γιγάντιας παγκόσμιας μηχανῆς γύρω του. Τὸ δεύτερο φροντίζει,
ὥστε ὁ κάθε ἄνθρωπος νὰ μὴ βρίσκεται στὸ ἔλεος τοῦ ἄλλου. Ποῦ
πάει ἡ Κίνα; Ποῦ πάει ἡ Μεγάλῃ Βρεταννία; Ποῦ πάει ἡ ἀνθρω-
πότητα; Ἡ ἀπάντησις δὲν μπορεῖ νὰ δοθεῖ παρὰ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν,
ποὺ σιωπηλὰ ἀπὸ πίσω μας καταγράφει ὅ,τι γίνεται σὰ μετρητὴς
τοῦ ἡλεκτρικοῦ. Δὲν εἶμαι οὔτε εἶμουν ποτὲ στὴν ὑπηρεσία τῆς κυ-
βέρνησης. Δὲν μιλῶ παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Μὰ ἡ Κίνα ποὺ θὰ
ἤθελα νὰ ἀντικρύσω μιὰ μέρα δὲν εἶναι οὔτε ἓνα παλαιοπωλεῖο
οὔτε ἓνα ἐργοστάσιο. Δὲν θέλω νὰ τὴ δῶ μακριὰ ἀπὸ τὴν πρόοδο.
Ἄν εἶναι ἀνάγκη—θὰ ἔλεγα στὸ παιδί τῆς καινούριας Κίνας—θὰ
ἀντιμετωπίσεις ὅλους τοὺς κινδύνους. Μὴ νομίζεις τίποτα γιὰ ἀδύ-
νατο. Μὰ στὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὴ σκληρὴ φύσιν καὶ ἐνάντια στὸ
βάρος τῶν ξεπερασμένων θεσμῶν χρησιμοποίησε τὰ δυὸ σου χέρια
καὶ διατήρησε φωτεινὸ τὸ πνεῦμα σου καὶ ἀνοιχτὴ τὴν καρδιά σου.
Ὅταν σκεφτοῦμε τὸ μέλλον τοῦ Κινεζικοῦ πολιτισμοῦ, δὲν πρέ-
πει νὰ ξεχνοῦμε τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ φρονήματα. Ξέρομε
ὅλοι, πὼς μιὰ φιλελεύθερη ἐκπαίδευσις εἶναι ἡ βάση τῆς ἀνάπτυξης
κάθε πολιτισμοῦ καὶ πὼς οἱ πολιτικὲς ταραχὲς καὶ ἡ οἰκονομικὴ

ἀστιάθεια εἶναι ἐχθροὶ τῆς παιδείας. Στὴν Κίνα ἡ φτώχεια τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἓνα τεράστιο ἐμπόδιο γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς γενικῆς ἐκπαίδευσης. Καὶ ἂν ρίξει κανεὶς μιὰ ματιά στὰ θέματα, στὰ ὁποῖα εἰδικεύτηκαν οἱ Κινέζοι σπουδαστὲς στὸ ἐξωτερικόν, θὰ δεῖ πὼς ἀπὸ τὸ 1931, τὸ χρόνο τῆς εἰσβολῆς στὴ Μαντζουρία, οἱ σπουδῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ξαπλώθηκαν ὅλο καὶ πιὸ πολὺ καὶ πὼς δὲν ὑπάρχουν παρὰ ἐλάχιστοι μόνο σπουδαστὲς, ποὺ νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ καθαρὰ πνευματικὰ θέματα. Ἀντὶ λ.χ. νὰ σπουδάσουν βιολογία εἰδικεύονται σ' ἓνα θέμα· πιὸ περιορισμένο, στὴν εὐγονική, καὶ ἀντὶ νὰ γίνουν μηχανικοὶ εἰδικεύονται στὴ ναυπηγική ἢ στὴ μεταλλουργία. Αὐτὸ δὲν σημαίνει, πὼς οἱ νεαροὶ Κινέζοι περιφρονοῦν τὸν πολιτισμό. Ξέρω πολλοὺς φοιτητὲς τῆς ἱατρικῆς, ποὺ προτιμοῦν τοὺς δίσκους κλασσικῆς μουσικῆς ἀπὸ τὰ ἀνατομικὰ παρασκευάσματα. Μὰ νοιώθουν ὅλο καὶ περισσότερο τὴν κρίσιμη θέση τῆς χώρας τους, καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις θυσιάζουν τὶς ἐπιθυμίες τους γιὰ τὸ καλὸ τῆς χώρας τους.

Μιὰ ἄλλη συνέπεια τῆς εἰσβολῆς τῆς Μαντζουρίας εἶναι ἡ εἰσαγωγή τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης στὰ σχολεῖα καὶ τὰ λύκεια τῆς Κίνας. Ὡς τὴ στιγμή ἐκείνη ἡ ἰδέα νὰ στρατιωτικοποιήσουμε τὸ λαὸ μας εἶταν μισητή. Εἴχαμε δεχτεῖ τὶς εἰρηνικὲς ὁργανώσεις τῶν προσκόπων, ἀλλὰ δὲν εἴχαμε σκεφτεῖ πὼς ἡ ρίψη χειροβομβίδων θὰ ἀποτελοῦσε πρόγραμμα τῶν σπουδῶν στὰ σχολεῖα μας. Στὰ τελευταῖα δύο φοιτητικά μου χρόνια μπῆκα κι' ἐγὼ σὲ στρατιωτικὴ ὁργάνωση σὰν τοὺς ἄλλους. Δὲν αἰσθανόμουν εὐχαρίστηση σ' ἐκείνη τὴ γκρίζα στολή, χωμένος σ' ἓνα χωράφι κάνοντας γυμνάσια. Θὰ εἶναι ἀπαραίτητο μετὰ τὸν πόλεμο νὰ διατηρήσουμε τὴ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευση στὰ σχολεῖα; Θὰ συμφωνήσετε μὲ τὴ γνώμη μου, πὼς οἱ πολιτικοὶ καὶ ὄχι οἱ καθηγητὲς θ' ἀποφασίσουν γι' αὐτό.

Σὲ καιρὸ πολέμου τὰ μέτρα ποὺ ἀναγγέλλουν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κυβερνήσεων ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη. Μὰ ὅταν περάσει ἡ θύελλα καὶ ξαναγυρίσει ἡ γαλήνη, οἱ νεαροὶ Κινέζοι κουρασμένοι, ἐξαντλημένοι θὰ γυρίσουν σὰν τοὺς νεαροὺς Ἀγγλοὺς στὶς καταστραμμένες ἀπὸ τὸ βομβαρδισμό πόλεις τους. Ὅσο θὰ ἐξαφανίζονται τὰ ὀδυνηρὰ ἐνθύμια, τόσο θὰ φωτίζεται ἡ σκέψη τους.

Ἄν ἔχομε πίστη στὴν κληρονομιά τοῦ μακροχρόνιου καὶ πλούσιου πολιτισμοῦ μας, μποροῦμε νὰ ἔχομε ἐμπιστοσύνη καὶ γιὰ τὴν ἐξέλιξή του στὸ μέλλον.

≡

Τὸ Διεθνὲς Δίκαιο καὶ τὸ Ἀγγλικὸ Δίκαιο

Τοῦ καθηγητῆ A. L. GOODHART

(Ἀπὸ τὸ Britain To-day)

ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ τοῦ περασμένου πολέμου εἴμαστε πολὺ αἰσιόδοξοι γιὰ πολλὰ πράγματα. Νομίζουμε πῶς δὲν θὰ ξαναβλέπαμε πόλεμο, ἐκτὸς ἴσως ἀπὸ μερικὲς τοπικὲς συρράξεις, γιατί οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου εἶχαν πάρει ἕνα φοβερὸ μάθημα ποὺ δὲν θὰ τὸ ξεχνοῦσαν ποτέ. Νομίζουμε πῶς εἶταν δυνατό νὰ δημιουργήσουμε γιὰ τὴ διακυβέρνηση τοῦ κόσμου μιὰ καινούρια μορφή, ποὺ θὰ μεγάλωνε σταθερὰ σὲ δύναμη καὶ πλάτος καὶ θὰ εἶταν ἔτσι σὲ λίγο καιρὸ σὲ θέση θεσπίζοντας κανόνες δικαίου νὰ λύνει ὅλα τὰ σοβαρότερα διεθνή προβλήματα. Καὶ πιστεύουμε ἀκόμη πῶς εἶταν δυνατό νὰ δημιουργήσουμε ἕνα σύστημα διεθνoῦς δικαίου ἀντίστοιχο μὲ τὸ ἐσωτερικὸ δίκαιο τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἕνα σύστημα βασισμένο πάνω σ' ἕνα κωδικοποιημένο σύνολο κανόνων, τοὺς ὁποίους θὰ μπορούσε νὰ τοὺς ἐκτελέσει ἀναγκαστικὰ ἕνα δικαστήριον μὲ ὑποχρεωτικὴ δικαιοδοσία.

Δυστυχῶς ὅλες αὐτὲς οἱ ἐλπίδες ἀποδείχτηκαν τόσο ἀβάσιμες στὰ τελευταῖα χρόνια, ποὺ εἶναι πιθανὸ πῶς στὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ πολέμου θ' ἀντιμετωπίσουμε μιὰ ὑπερβολικὴ ἀπαισιοδοξία, τόσο σφαλερὴ ὅσο καὶ ἡ αἰσιοδοξία τοῦ 1918. Ἰδιαιτέρα μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὸ στὴν ἀντίληψή μας γιὰ τὸ διεθνὲς δίκαιο, γιατί ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι, ποὺ πιστεύουν πῶς οἱ ὀνομαζόμενοι κανόνες τοῦ διεθνoῦς δικαίου εἶναι μόνο μιὰ παγίδα γιὰ τὰ κράτη, ποὺ θὰ δοκιμάσουν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν, ἐνῶ οἱ παραβάτες τῶν κανόνων αὐτῶν κατορθώνουν νὰ βγοῦν κερδισμένοι μὲ τὶς παράνομες πράξεις τους, χωρὶς νὰ ὑποστοῦν καμιά τιμωρία. Θὰ εἶναι ἄραγε δυνατό στὸ μέλλον νὰ τὸ ἀλλάξουμε αὐτό, ὥστε νὰ θεωρεῖται τὸ διεθνὲς δίκαιο σὰ δίκαιο μ' ὅλη του τὴ σημασία, ὑποχρεωτικὸ γιὰ ὅλους τοὺς κοινωνοὺς αὐτοῦ τοῦ δικαίου, καὶ ὀπλισμένο μὲ καταναγκαστικὴ δύναμη ἐνάντια σ' ὅλους ἐκείνους, ποὺ τὸ παραβιάζουν; Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθεῖ ὄχι τόσο ἀπὸ τὸ μηχανισμό ποὺ ἴσως δημιουργήσουμε — ἂν καὶ αὐτὸ θὰ παίξει φυσικὰ σπουδαῖο ρόλο — ὅσο ἀπὸ τὴ διαπίστωση πῶς πρέπει νὰ δεχτοῦμε ὀρισμένες γενικὲς ἀρχές, ἂν θέλουμε νὰ δημιουργήσουμε ἕνα ἀληθινὸ σύστημα κανόνων δικαίου. Ἰσως θὰ ἔχει γι' αὐτὸ κάποιο ἐνδιαφέρον, ἂν προσπαθήσουμε νὰ διαπιστώσουμε μὲ συντομία, ποιὲς εἶναι

οἱ βασικὲς ἀρχὲς ποὺ ἀναγνωρίζονται στὸ Ἀγγλικὸ σύστημα, γιατί αὐτὲς ἴσως νὰ μποροῦν νὰ ἐφαρμοστοῦν στὸ πλατύτερο πεδίο τοῦ διεθνοῦς δικαίου.

Πρὶν ἀπὸ 2000 χρόνια ὁ Ἀριστοτέλης ἔδωσε στὰ Πολιτικά (Βιβλ. Δ') τὸν ὅρισμό τοῦ δικαίου λέγοντας, πὼς εἶναι τὸ σύνολο τῶν κανόνων ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν οἱ ἄρχοντες ἐξασκώντας τὰ καθήκοντά τους. Ἡ σημασία αὐτοῦ τοῦ ὁρισμοῦ εἶναι, πὼς ξεχωρίζει ἀνάμεσα σὲ δίκαιο καὶ σὲ τάξη. Ἕνας τύραννος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του μποροῦν νὰ διατηρήσουν τὴν τάξη σὲ μιὰ χώρα μὲ τὴν ὠμὴ βία καὶ νὰ ὑπακούονται ἀπόλυτα στὶς αὐθαίρετες διαταγές τους ἀπὸ μόνο τὸ φόβο ποὺ θὰ ἐμπνέουν στὸ λαό. Ὁ νόμος διατηρώντας τὴν τάξη κάνει κάτι παραπάνω, γιατί ἐλέγχει ὄχι μόνο τὸν πολίτη ἀλλὰ καὶ τὸν κυβερνήτη. Αὐτὸ ἔγινε δεκτὸ στὴν Ἀγγλία σὰν ἡ ἀληθινὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ δίκαιο ἀπὸ τὴν παλαιότατη ἐποχή. Ὁ Henry de Bracton στὴν περίφημη μελέτη του *Leges et Consuetudines Angliae*, γραμμένη στὸν 13^{ον} αἰῶνα, ἔγραφε, πὼς ὁ βασιλέας «πρέπει νὰ ὑποτάσσεται στὸ Θεὸ καὶ στὸ Νόμο, γιατί ὁ Νόμος κάνει τὸ βασιλέα. Γι' αὐτὸ ἂς ἀποδώσει ὁ βασιλέας στὸ Νόμο, ὅτι ἔχει δώσει ὁ Νόμος στὸ βασιλέα, δηλαδή τὴν ἐξουσία καὶ τὴ δύναμη, γιατί δὲν ὑπάρχει βασιλέας, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ αὐθαίρετη θέληση καὶ ὄχι ὁ Νόμος.»

Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ μὲ τὸ ὄνομα «Ἡ Κυριαρχία τοῦ Νόμου» ἔμεινε ἡ βασικὴ ἀρχὴ τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς καὶ ἀναγνωρίζεται ἀκόμη καὶ σὲ περιστάσεις κρίσεων καὶ πολέμων. Κανεῖς, ὅσο ψηλὰ κι' ἂν στέκεται, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νόμο. Ὅτι καὶ νὰ κάνει πρέπει νὰ βασίζεται πάνω σὲ μιὰ εἰδικὴ νομικὴ αἰτία. Ἄν ὁ Πρωθυπουργὸς μιὰ μέρα διατάξει νὰ συλληφθεῖ ὁ ἀσημότερος πολίτης, δὲν θὰ ὑπάρξει κανεῖς πρόθυμος νὰ ἐκτελέσει τὴν ἐντολή του, γιατί σιλλήψεις μποροῦν νὰ γίνουν μόνο κατὰ τὸν τρόπο ποὺ προβλέπει ὁ νόμος, καὶ καθένας ποὺ ἐκτελεῖ μιὰ παράνομη διαταγή, εἶναι ὁ ἴδιος νομικὰ ὑπεύθυνος. Αὐτὸ ἐξηγεῖ, γιατί στὴν Ἀγγλία μερικὰ ἀπὸ τὰ σημαντικότερα συνταγματικὰ προβλήματα λύθηκαν σὲ δίκες κατωτέρων ὑπαλλήλων ἢ ἀστυνομικῶν. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψη τῆς «Κυριαρχίας τοῦ Νόμου» ἔκανε τὸν κοινὸ Ἀγγλο νὰ καταλάβει, πὼς δὲν μπορεῖ κανένα σύστημα δικαίου νὰ ὑπάρξει στὴν πραγματικὴ του ἔννοια, ἂν δὲν ὑποταχθοῦν ὅλοι σ' αὐτό, καὶ γι' αὐτό, ὅπως περιγράφει ὁ Jhering στὸ περίφημο βιβλίο του *Der Kampf ums Recht*, εἶναι πάντα ἑτοιμος νὰ διαμαρτυρηθεῖ ἐνάντια σὲ κάθε παραβίαση τῶν νόμων.

Ἡ δεύτερη ἀρχὴ εἶναι, πὼς κάθε μέλος τῆς πολιτείας πρέπει νὰ φροντίζει ὥστε νὰ ἐπιβάλλεται ὁ νόμος. Αὐτὸ εἶναι κατὰ ἓνα τρόπο τὸ ὑψηλότερο καθήκον κάθε ἀτόμου, γιατί, ἂν εἶναι πρόθυμος νὰ

ἀφήσει αὐτὸ τὸ καθῆκον σὲ ὑπαλλήλους καὶ μόνο, τότε ἀργὰ ἢ γρήγορα ὁ νόμος θὰ ἔξαφανιστεῖ καὶ ἡ αὐθαίρετη διαταγὴ θὰ πάρει τὴ θέσιν του. Ἐδῶ καὶ πάλι ἡ ἱστορία τοῦ Ἀγγλικοῦ δικαίου ἀκολούθησε μιὰ σταθερὴ πορεία γιὰ πολλοὺς αἰῶνες, γιὰ τὸ σύστημα τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων ἀνατρέχει σιὸ 12^ο ἢ σιὸν 13^ο αἰῶνα. Εἶπαν κάπως ὑπερβολικά, πὼς ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ Ἀγγλικοῦ συντάγματος εἶναι: «νὰ βρεθοῦν δώδεκα καλοὶ πολῖτες γιὰ νὰ ἀποτελέσουν τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων», μὰ κατὰ μεγάλο μέρος αὕτῃ ἡ φράση εἶναι ἀληθινή, γιὰ τὴ δύναμη τοῦ Ἀγγλικοῦ νόμου ἐγκτεῖται στὴν προθυμία τοῦ ἀπλοῦ πολίτη νὰ λάβει μέρος στὴν πραγματοποίησίν του. Ὁ πολίτης θεωρεῖ ἀκόμη τὸν ἑαυτό του σὰ φύλακα τοῦ νόμου καὶ θὰ διαμαρτυρηθεῖ, ἂν πιστεύει πὼς παραβιάστηκαν τὰ δικαιώματα τοῦ γείτονά του.

Ἡ τρίτη ἀρχὴ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν πρακτικὴ ἀρχή, πὼς ὁ νόμος δὲν ἔχει ἀξία, ἂν δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἔστω καὶ ἀναγκαστικά. Οἱ Ἀγγλοὶ νομικοὶ δὲν σκέφτηκαν ποτὲ τὸ δίκαιο σὰν κάτι ξεχωριστὸ ἀπὸ τὴν πραγματοποίησίν του καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δικαιοσύνης. Ὡς τὸν 19^ο αἰῶνα, πού καταργήθηκαν ὀρισμένοι τύποι στὶς ἀγωγές, ἐκεῖνο πού τονιζόταν περισσότερο εἶταν τὸ αἴτημα γιὰ ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων. Αὕτῃ τὴν ἀποψη ἐκπροσωποῦσε ὁ Λόρδος Holt στὴν περίφημη ὑπόθεσις Ashby κατὰ White (1701), ὅταν ἔλεγε: «Εἶναι μάταιον νὰ φανταζόμαστε ἓνα νόμον χωρὶς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων στὴ δίκαια μορφὴ τους. Ἡ ἀπαίτησις γιὰ δίκαιον καὶ ἡ ἀπαίτησις γιὰ ἀποκατάστασιν εἶναι ἀπόλυτα ἀντίστοιχες». Τὸ Ἀγγλικὸ δίκαιον ποτὲ δὲν ἐκφράστηκε μὲ γενικοὺς ὀρισμοὺς, ἀντίθετα μὲ τὸ Ρωμαϊκόν. Δημιουργήθηκε βῆμα πρὸς βῆμα βάζοντας τὴ μιὰ ὑπόθεσιν πάνω στὴν ἄλλη, καὶ μόνο ὅταν τελειώνει ἡ ἐξέλιξις, μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει μιὰ γενίκευσιν. Αὐτὸ τὸ σύστημα κάνει τὸ Ἀγγλικὸ δίκαιον νὰ εἶναι ἓνα κατασκευάσμα ὃχι πάντα συμμετρικὸ ἢ λογικόν, ἀλλὰ τοῦ δίνει τὸ προτέρημα νὰ εἶναι πρακτικόν. Ὁ Ἀγγλος νομικὸς εἶναι συνηθισμένος νὰ πλησιάζει κάθε πρόβλημα ξεκινώντας ἀπὸ τὸ ἐρώτημα: «Πῶς θὰ ἐφαρμοστεῖ στὴν πράξιν αὐτὸς ὁ κανόνας;» Δὲν ἐνδιαφέρεται, ἂν ὁ κανόνας τοῦ δικαίου εἶναι ἀφηρημένα σωστὸς ἢ ἀληθινός.

Ἡ τετάρτη ἀρχὴ εἶναι μιὰ συνέπεια τῆς προηγούμενης. Εἶναι, πὼς ὁ νόμος αὐτός, ὅσο λογικὸς καὶ δίκαιος καὶ ἂν εἶναι, δὲν ἔχει πολλὴ ἀξία, ὅσο δὲν ὑπάρχει ὁ κατάλληλος μηχανισμὸς γιὰ νὰ τὸν ἐφαρμόσει. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο σέβονται στὴν Ἀγγλίαν τόσο πολὺ τοὺς Δικαστὲς τοῦ Βασιλέα. Οἱ δικαστὲς ἀποδίδουν βασιλικὴ δικαιοσύνη, καὶ ὅταν πηγαίνουν σὲ περιοδεῖα, ἐκπροσωποῦν τὸ Βασίλειον. Ἡ τυπικότης τῶν Ἀγγλικῶν δικαστηρίων, ὅπου οἱ δικαστὲς φοροῦν περούκα καὶ κόκκινη τήβεννον (στὰ πολιτικὰ δικαστήρια φοροῦν

μαύρη) κατακρίθηκε, πώς δὲν συμβιβάζεται μὲ τὶς σύγχρονες συνθήκες. Κι' ὅμως ἐκπροσωπεῖ τὴ βαθεῖα πεποίθησι τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ, πὼς ἡ ἐλευθερία του ἐξαρτᾶται κατὰ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τῶν δικαστῶν του.

Ἡ σημασία τῶν δικασιῶν τονίζεται ἀκόμη ἀπὸ τὸ Ἀγγλικὸ περιπτωσιακὸ σύστημα τοῦ δικαίου, γιατί στίς ἀποφάσεις τους βρίσκεται τὸ κοινὸ δίκαιο. Σὲ ὅλες τὶς χώρες, πού δέχτηκαν τὸ Ρωμαϊκὸ δίκαιο καὶ ἔχουν νομοθετημένους κώδικες, ἡ λειτουργία τοῦ δικαστῆ εἶναι νὰ ἐρμηνεύει τοὺς νομοθετημένους κανόνες καὶ νὰ τοὺς ἐφαρμόζει στὴ συγκεκριμένη περίπτωσι. Στὴν Ἀγγλία δόθηκε στοὺς δικαστὲς ἡ δυνατότητα νὰ παίξουν ἕναν πολὺ δημιουργικότερο ρόλο, γιατί βγάζοντας τὶς ἀποφάσεις γιὰ ἰδιαίτερες περιπτώσεις δημιουργοῦν τὶς γενικὲς ἀρχές, πού ἀποτελοῦν σήμερα τὸ κοινὸ δίκαιο. Συνέπεια εἶναι, πὼς, ὅταν ἕνας Ἀγγλος μιλά γιὰ δίκαιο, σκέπτεται σύγχρονα καὶ τὸ δικαστῆ, μὲ ἀποτέλεσμα, πὼς εἶναι δύσκολο γι' αὐτὸν νὰ σκεφετῇ τὸ ἕνα σὰν ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Γι' αὐτὸ ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἀγγλοαμερικανικοὶ ὁρισμοὶ τοῦ δικαίου στὸ διάστημα τοῦ περασμένου αἰῶνα γιὰ βάση τους εἶχαν αὐτὴ τὴν ἰδέα. Τυπικὸ παράδειγμα εἶναι ὁ ὁρισμὸς τοῦ σερ John Salmond στὸ γνωστὸ του βιβλίον *Jurisprudence*: «Τὸ δίκαιο ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς κανόνες πού ἀναγνωρίζουν καὶ ἐφαρμόζουν τὰ δικαστήρια». Κάθε κανόνας, πού βγαίνει ἀπὸ τὸ πλαίσιο τῆς νομολογίας τῶν δικαστηρίων, δὲν εἶναι δίκαιο στὴν αὐστηρὴν σημασίᾳ σύμφωνα μὲ τὸ δόγμα αὐτό. Στὰ τελευταῖα χρόνια οἱ Ἀγγλοὶ νομικοὶ συγγραφεῖς θέλησαν νὰ ἀμφισβητήσουν, ἂν αὐτὸς ὁ ὁρισμὸς εἶναι ἀρκετὰ πλατὺς, μὰ ἀναμφίβολα ἐκπροσωπεῖ τὴ γενικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ φύσι τοῦ δικαίου.

Τελικὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε πὼς γιὰ τὸν Ἀγγλο νομικὸ τυπικὸς νόμος εἶναι ἐκεῖνος, πού ἀναπτύχθηκε βαθμιαῖα εἴτε μὲ ἔθιμο εἴτε μὲ νομολογία. Αὐτὲς εἶναι οἱ πηγές, πάνω στίς ὁποῖες βασίζονται οἱ νόμοι γιὰ τὶς συμβάσεις, τὰ ἀστικὰ ἀδικήματα, τὰ ποινικὰ ἀδικήματα, τὰ ἐμπράγματα δικαιώματα, καὶ διατηροῦν ἀκόμη πρωταρχικὴ σημασία. Ὁ Ἀγγλος νομικὸς ἐξακολουθεῖ νὰ ἀντικρύζει τὸ γραπτὸ νόμο μὲ κάποια ἐπιφυλακτικότητα καὶ δισταγμό. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ὁ νομικός, πού μορφώθηκε σὲ μιὰ χώρα μὲ κωδικοποιημένο δίκαιο εἶναι πολὺ προθυμότερος νὰ ἀναγνωρίσει τὸ γραπτὸ νόμο σὰν τὸν κανονικὸ τύπο τοῦ νόμου καὶ νὰ νομίζει, πὼς κανόνες, πού δὲν κωδικοποιήθηκαν, δὲν μποροῦν εὐκόλα νὰ ἀναγνωριστοῦν σὰ νόμοι. Βρίσκει τὸ Ἀγγλικὸ σύστημα (ἢ μάλλον τὴν ἔλλειψι συστήματος) σὰν ἄγριο δάσος μπροστὰ στὸν τακτοποιημένο κῆπο, ὅπου ἐκεῖνος ἐργάζεται. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐκπληκτικόν, ἂν πότε - πότε αὐτὲς οἱ δυὸ διαφορετικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὸ νόμο προκαλοῦν μερικὲς διχογνωμίες.

Πῶς αὐτὲς οἱ ἀρχὲς τοῦ Ἀγγλικοῦ δικαίου ἐπιδροῦν πάνω στὴν ἔννοια τοῦ διεθνοῦς δικαίου; Νομίζω πὼς ἔχουν ἀποφαστικὴ ση-
μασίαν, γιατί ἡ ἀντίληψη ἑνὸς νομικοῦ γιὰ ἓνα θέμα ἐξαρτᾶται ἀπὸ
τὴ μόρφωση ποὺ ἔλαβε στὸ εἰδικὸ πεδίο του. Ἄν καὶ τὸ ἀντικείμενο
τοῦ διεθνοῦς δικαίου εἶναι φανερὸ πὼς διαφέρει ἀπὸ τὸ ἀντικείμενο
τοῦ κοινοῦ ἀστικοῦ δικαίου, πάντως δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τὰ χωρί-
σουμε ἐντελῶς. Αὐτὸ φαίνεται καλύτερα, ὅταν προσπαθήσουμε νὰ
συσχετίσουμε κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς ποὺ ἀναφέραμε μὲ τὴν ἔννοια
τοῦ διεθνοῦς δικαίου.

Ἡ ἰδέα τῆς «Κυριαρχίας τοῦ Νόμου» φανερώνει, πὼς, ἂν τὸ διε-
θνὲς δίκαιο πρέπει νὰ θεωρηθῇ σὰ δίκαιο στὴν ἀληθινὴ του σημα-
σία, τότε δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὴν αὐθαίρετη ἀπο-
δοχὴ του ἀπὸ τὰ κράτη. Κάθε χώρα — ἀκόμα καὶ ἡ δυνατότερη —
πρέπει νὰ δεσμεύεται ἀπ' αὐτό. Γι' αὐτὸ ἡ ἔννοια τῆς ἀπόλυτης κυ-
ριαρχικῆς ἐξουσίας τοῦ κράτους δὲν ἔχει σημασία σὲ ἓνα κόσμον ποὺ
κυβερνᾶται ἀπὸ τὸ δίκαιο. Ἡ προσπάθεια τοῦ συμβιβασμοῦ ἀνάμεσα
στὴν κρατικὴ κυριαρχία καὶ τὸ διεθνὲς δίκαιο δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτύ-
χει, ὅπως ἡ ἀπόλυτη ἐλευθερία τοῦ αἰτόμου καὶ ἡ «Κυριαρχία τοῦ
Νόμου» δὲν μποροῦν νὰ συμβιβαστοῦν μέσα σὲ κάθε χώρα. Αὐτὸ
ἐξηγεῖ, γιατί πολλοὶ Ἀγγλοὶ συγγραφεῖς δὲν ἐξέτασαν πολὺ τὸ θέμα
τῆς κρατικῆς κυριαρχίας, γιατί κατάλαβαν, πὼς ὑπάρχει μιὰ ἀντί-
φαση, ὅταν λέμε, πὼς τὸ κυρίαρχο κράτος μπορεῖ νὰ δεσμευτεῖ μὲ
τὸ νόμον. Ἄν θέλουμε νὰ κάνομε μιὰ πρόοδο στὸ πεδίο τοῦ διεθνοῦς
δικαίου, πρέπει γι' αὐτὸ νὰ ἀπορρίψουμε τὸν ὅρον «κυριαρχία», ἓναν
ὅρον, ποὺ εἶναι ἀκατάλληλος γιὰ τὶς παγκόσμιες σημερινὲς συν-
θῆκες.

Ἡ δεύτερη ἀρχή, πὼς κάθε μέλος τοῦ κράτους πρέπει νὰ φρον-
τίζει, ὥστε νὰ ἐφαρμόζεται ὁ νόμος, ἔχει τὴν ἴδια σημασία στὸ διε-
θνὲς δίκαιο. Ἄν οἱ πολῖτες ἑνὸς κράτους ἔνοιωθαν, πὼς δὲν τοὺς
ἐνδιαφέρει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου ἐκτὸς ἀπὸ ὅσο θίγονται οἱ ἴδιοι,
τότε τὸ κράτος εἴτε θὰ διαλυόταν σὲ ἀναρχία εἴτε θὰ γινόταν τυ-
ραννία. Δὲν ἀληθεύει ἀναγκαστικὰ τὸ ἴδιο στὸ διεθνὲς δίκαιο;
Ἐφ' ὅσον δὲν ἀναγνωρίζεται, πὼς ἡ παράβαση τοῦ δικαίου δὲν
εἶναι μόνον ἀδικία πρὸς τὸν ἀδικούμενον ἀλλὰ καὶ πρὸς ὁλόκληρη
τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε, πὼς ἔχομε ἓνα
ἀληθινὸ σύστημα διεθνοῦς δικαίου. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο πολλοὶ σημε-
ρινοὶ συγγραφεῖς θεωροῦν τὸ δόγμα τῆς οὐδετερότητας σὰν ἄρνηση
τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ὅπως ἀκριβῶς «οὐδετερότητα» στὴν πρὶ-
πτωση ἑνὸς φόνου θὰ εἴταν ἄρνηση τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου. Ἐφ'
ὅσον τὸ λεγόμενον διεθνὲς δίκαιό μας δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ προ-
στατεύει τὰ ἀσθενέστερα κράτη ἀπὸ ἐπιθέσεις, δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυ-
ριστεῖ, πὼς ἔχει φτάσει στὴ βαθμίδα τοῦ ἀληθινοῦ δικαίου.

Ἡ τρίτη ἀρχή, πὼς τὸ δίκαιο δὲν ἔχει ἀξία, ἂν δὲν ἀποκαταστήσει τὰ πράγματα, εἶναι ἀναμφισβήτητη στὸ ἐσωτερικὸ δίκαιο. Μὰ ἡ σκληρὴ πεῖρα μᾶς δίδαξε, πὼς ἔχει τὴν ἴδια σημασία καὶ στὸ διεθνὲς δίκαιο. Εἶπαν πολὺ σωσιὰ, πὼς ἓνα ἀπὸ τὸ λυπηρότερον φαινόμενα τῆς περιόδου 1919-39 εἶταν ἡ προθυμία τῶν διαφόρων κρατῶν νὰ ὑπογράψουν συμφωνίες πρὶν δὲν εἶχαν σκοπὸ νὰ τίς ἐφαρμόσουν. Εἶναι βέβαιο, πὼς τὸ σύμφωνο τῶν Παρισίων (γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα «Σύμφωνο Μπριὰν - Κέλλογκ») ἔκανε περισσότερο κακὸ παρὰ καλὸ, γιατί ἀποκοίμισε πολλὰ κράτη μὲ τὴν ψεύτικη ἐλπίδα τῆς ἀσφάλειας. Στὴ θεωρία ὁ πόλεμος εἶχε καταδικαστῇ, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα δὲν ἔγινε τίποτε γιὰ νὰ προληφθῇ ἡ ἐπίθεση. Στὸ μέλλον πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουμε, πὼς εἰρηνόφιλες ἐκδηλώσεις, πού δὲ συνοδεύονται ἀπὸ ἀληθινὴ εἰρηνοφιλία εἶναι ἡ πιὸ ἐπικίνδυνη μορφή ναρκωτικῶν. Ὁ ρεαλισμὸς τοῦ κοινοῦ δικαίου μὲ τὴν ἀπαίτησή του γιὰ πραγματικὴ ρύθμιση καὶ ἀποκατάσταση τῆς δικαιοσύνης, ὅπως τὴν ἐκφράζει ὁ Λόρδος Holt, θὰ ἀποδειχτεῖ ἐδῶ, πὼς ἔχει μεγάλη σημασία.

Ἡ τετάρτη ἀρχή, πὼς ἡ ἀποτελεσματικότητά τοῦ δικαίου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν κατάλληλο μηχανισμό τῆς ἐπιβολῆς του, εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητη. Ἐδῶ τὸ διεθνὲς δίκαιο φαίνεται ὅτι προχώρησε ἱκανοποιητικὰ στὸ διάστημα τῆς περασμένης γενεᾶς, γιατί εἶναι γενικὰ δεκτό, πὼς τὸ Διαρκὲς Δικαστήριον Διεθνούς Δικαιοσύνης στὴ Χάγη λειτούργησε μὲ πολλὴ ἐπιτυχία. Καμιὰ ἀπὸ τίς ἀποφάσεις του δὲν παραγνωρίστηκε ἀπὸ τοὺς διαδίκους, καὶ σὲ σπάνιες περιπτώσεις ἐπικρίθηκαν οἱ ἀποφάσεις του. Ἴσως τὸ σημαντικότερον πρόβλημα πού θὰ πρέπει νὰ ἐξεταστῇ ἀπὸ τὰ πρόσωπα, πού θὰ δημιουργήσουν τὸν μεταπολεμικὸ κόσμον, εἶναι τὸ ἂν θὰ πρέπει νὰ δοθῇ στὸ δικαστήριον ἡ δυνατότητα νὰ ἐκτελεῖ ἀναγκαστικὰ τίς ἀποφάσεις του σὲ ὅλες τίς διεθνεῖς διαφορές. Ὅσο δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ σὺτό, εἶναι ἀδύνατον νὰ μιλοῦμε γιὰ ἓνα ὁλοκληρωμένον σύστημα διεθνούς δικαίου.

Τελικὰ μένει τὸ πρόβλημα, ἂν τὸ διεθνὲς δίκαιο μπορεῖ νὰ κωδικοποιηθῇ ὅπως ἔχει σήμερον. Ἐδῶ ἡ Ἀγγλικὴ σκέψις τείνει νὰ ἐναντιωθῇ σὲ κάθε τέτοια προσπάθεια, γιατί ἡ πεῖρα δείχνει, πὼς κάθε κωδικοποίησις εἶναι δύσκολη καὶ σύγχρονα ἐπικίνδυνη. Ἡ δύναμη τοῦ Ἀγγλικοῦ κοινοῦ δικαίου ὀφείλεται κατὰ ἓνα μέρος στὴν ἱκανότητά του νὰ προσαρμόζεται σὲ μεταβαλλόμενες περιστάσεις. Δὲν ἐμποδίστηκε στὴν ἀνάπτυξή του παίρνοντας μιὰ πολὺ ἄκαμπτη μορφή. Τὸ γεγονὸς, πὼς τὸ διεθνὲς δίκαιο δὲν κωδικοποιήθηκε ἀκόμη, δὲν μπορεῖ γι' αὐτὸ τὸ λόγον νὰ ἀπελπίσει τὸν Ἀγγλονομικόν.

Κάνοντας αὐτὴ τὴ σύγκριση ἀνάμεσα στὸ Ἀγγλικὸ κοινὸ δίκαιο καὶ τὸ διεθνὲς δίκαιο δὲν θέλησα νὰ ἰσχυρισθῶ, πὼς αὐτὲς οἱ ἀρχές

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΧΡΥΣΟΨΑΡΑ

ΣΕ ΜΙΑ νυχτερινή επίδρομή στο Λονδίνο, στις αρχές του 1944, μιὰ μπόμπα έπεσε σ' ένα στενό δρομάκο. Έσπασαν οί σωλήνες του γκαζιού και ή φωτιά άπλώθηκε. Δυό σπίτια παρακάτω ζούσε μιὰ γριά κυρία που είχε μιὰ γυάλα με χρυσόψαρα. Θράύσματα από τή βόμβα μπήκαν μες στο δωμάτιο, έσπασαν τή γυάλα και τὰ χρυσόψαρα πετάχτηκαν στο δρόμο. Και ό σωλήνας του νερού όμως είχε σπάσει κι' έτσι τὰ ψαράκια βρέθηκαν στο στοιχείο τους. Το νερό στο δρόμο είχε σχηματίσει μικρές λιμνούλες και κει κολυμπούσαν τὰ χρυσόψαρα.

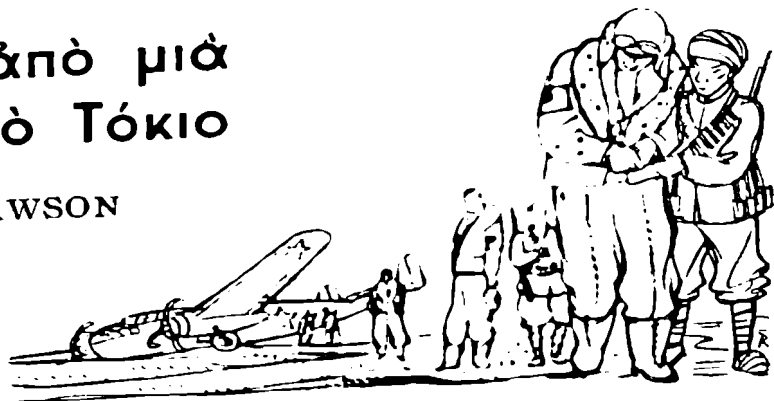
Σέ λίγο ή γριά κυρία βγήκε από τὸ σπίτι της και τήν είδαν, μέσα στη λάμψη τής φωτιάς, νά πλησιάζει τīs λιμνούλες και νά στερεώνει εκεί κοντά με προσοχή, μικρά κομμάτια χαρτί. Οί γείτονες μπορούσαν νά διαβάσουν: «Μήν άγγίζετε, αυτά τὰ χρυσόψαρα είναι δικά μου» και ακολουθούσε ή υπογραφή της.

Τήν άλλη μέρα τὸ πρωί μάζεψε όλα της τὰ χρυσόψαρα και τὰ έβαλε σε μιὰ καινούρια γυάλα.

THE BRITISH DIGEST

Γυρίζοντας από μια έπιδρομή στο Τόκιο

Του TED LAWSON

(Αναδημοσιεύεται από το περιοδικό *Choix*)

Στις 18 Απριλίου 1942, δέκα έξι Αμερικανικά βομβαρδιστικά χτύπησαν για πρώτη φορά το Τόκιο. Στο γυρισμό όλα έκαναν αναγκαστική προσγείωση και καταστράφηκαν. Ένα προσγειώθηκε στη Ρωσία, άλλα στην Κίνα, άλλα στη θάλασσα και μερικά σε μέρη που είχαν στην κατοχή των Ιαπώνων. Από τους 80 άνδρες που πήραν μέρος στην έπιδρομή, οι 64 γύρισαν στη βάση τους. Ένας απ' αυτούς που σώθηκαν μάς διηγείται τις περιπέτειές του.

ΤΟ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ έπεσε με όρμη κι' οί δυο ρόδες της προσγείωσης άγγιξαν τα κύματα. Στην άπελπισία μου, αυθόρμητα άρχισα να βρίζω. Μά η φωνή μου χάθηκε μέσα στον τρομερό θόρυβο που γινόταν. Θα νόμιζε κανένας πώς ένα πελώριο χέρι, το χέρι της ίδιας της τρικυμίας, άρπαξε το αεροπλάνο και το θρυμματίσε με μια μόνη κίνηση.

Και ύστερα τίποτα. Μόνο μιá άπέραντη ήσυχία, ένα παράξενο συναίσθημα ήρεμίας. Δεν πονούσα. Μια βαθειά και ξεκούραστη γαλήνη είχε άπλωθι μέσα μου.

Όταν συνήλθα, είδα πώς βρισκόμουν καθισμένος στη θέση του πιλότου, στο βυθό της θάλασσας, πάνω στον άμμο. Το κατάλαβα με ένα τρόπο άόριστο και σύγχρονα πολύ πραγματικό. Ήξερα πώς βρισκόμουν 4-5 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Είμαι νεκρός, σκέφθηκα — ύστερα: Όχι, είμαι πληγωμένος βιαιά. Είμουν άνίκανος να κουνιθώ κι' όμως δεν πάθαινα άσφι-ξία.

Ίσως να ήπια κι' άλλο νερό, γιατί ξαφνικά κατάλαβα πώς αυτή η σιωπή, αυτή η γαλήνη με ξεγελοΐσαν. Έπρεπε να παλαίψω για να βγώ από κεϊ. Τα χέρια μου ήταν μουδιασμένα κι' όμως έλυσα τα λουριά που με κρατούσαν στο κάθισμα. Είχα τότε την έντύπωση πώς η κοιλιά μου ήταν άνοιχτή.

Σηκώθηκα απ' τη θέση μου και ξεκίνησα κατά πάνω. Είταν όπως στους φοβερούς εκείνους εφιάλτες, που προσπαθείς να ξεφύγεις από κάτι, αλλά αυτό τρέχει γρήγορα, ενώ εσύ πώς πολύ σιγά. Τα χέ-

ρια και τὰ πόδια μου εΐτανε παραλυμένα. Ὡστόσο μιὰ αὐθόρμητη ὅσο κι' ἀκατανόητη ἐπιθυμία νὰ ζήσω μὲ κυβερνοῦσε. Μοῦ φαινόταν πὼς δὲν θὰ μπορούσα νὰ βασιτάξω οὔτε ἓνα λεπτὸ ἀκόμα, πὼς θὰ ἄρχιζα νὰ καταπίνω πολὺ νερό.

Ἐπιτέλους ἔφτασα στὴν ἐπιφάνεια. Γιὰ καλὴ μου τύχη μὲ τὰ ἀπότομα χτυπήματα εἶχε σπάσει τὸ ἄνοιγμα τοῦ διοξειδίου τοῦ ἄνθρακος στὴ σωσίβια ζώνη μου. Ἡ ζώνη φούσκωσε μόνη της καὶ τοῦτο στάθηκε ἡ σωτηρία μου.

Ὁ οὐρανὸς εΐτανε κατασκότεινος κι' ἔβρεχε ραγδαῖα. Νὰ κολυμπήσω δὲν μπορούσα, γιατί εἶμωνα τέλεια παραλυμένος καὶ ἀνίκανος νὰ σκεφθῶ. Κι' ὅμως ἔλυσα τὸ ἀλγέλιπτωτό μου.

Τὰ κύματα μὲ σήκωναν καὶ μὲ ξανάριχναν. Μιὰ φορὰ μὲ χτύπησαν στὰ συντρίμια τοῦ ἀεροπλάνου μου, καὶ μὲ τράβηξαν πάλι μακριά. Προσπάθησα νὰ παλαίψω, μὰ δὲν εἶχα καμιὰ δύναμη. Κι' ἔτσι βρισκόμουνα στὴ διάθεση τῶν κυμάτων μὲ μόνη βοήθεια τὴ σωσίβια ζώνη μου. Πολλὲς φορὲς βρέθηκα κοντὰ στὴν ἀκτὴ, μὰ μόλις προσπαθοῦσα νὰ σταθῶ, ἓνα καινούργιο κύμα μ' ἔριχνε μακριά. Ἐπιτέλους ἀρπάχτηκα ἀπὸ ἓνα βράχο καὶ βγῆκα ἔξω.

Εἶμωνα ὁλομόναχος, μὰ δὲ μ' ἔνοιαζε. Ξαφνικὰ ὅμως κατάλαβα. Κι' ἄρχισα νὰ βοῖζω πάλι μὲ μιὰ φωνὴ πνιγμένη, ἀγνώριστη. Καταριόμουν τὸν ἑαυτό μου, γιατί συλλογιζόμουν τοὺς συντρόφους καὶ τὸ ἀεροπλάνο μου.

Ἡ φωνή μου εΐταν παράξενη, θαρρεῖς καὶ μιλοῦσα μὲ τὸ στόμα γεμάτο λάσπες. Ἀγγίξα μὲ τὸ χέρι μου τὸ στόμα καὶ τὸ σαγόνι μου, καὶ κατάλαβα τὸ μυστικό. Τὸ κάτω χεῖλι μου εΐταν ἀρκετὰ σκισμένο καὶ κρεμόταν. Τὸ πάνω σαγόνι μου εἶχε μπῆ πρὸς τὰ μέσα, κι' ὅταν προσπάθησα νὰ ἰσιώσω τὰ δόντια μου, μοῦ ἔμειναν στὰ χέρια. Στεκόμουν ἀκίνητος κάτω ἀπὸ τὴ δυνατὴ βροχὴ μὲ τὰ χέρια γεμάτα σπασμένα δόντια προσπαθώντας μάταια νὰ σκεφθῶ. Θὰ εἶμωνα τέλεια ἀποκτηνωμένος, γιατί συλλογίστηκα πὼς ἔπρεπε νὰ πάω στὸν ὀδοντογιατρό.

Χωρὶς νὰ ξέρω ποῦ πηγαίνω, ἄρχισα νὰ προχωρῶ στὴν παραλία. Σὲ λίγο μοῦ φάνηκε πὼς ἄκουσα βήματα πίσω μου. Γύρισα καὶ εἶδα νὰ ἔρχεται ὁ Davenport.

Σὰν ἦρθε κοντά μου, δὲν εἶπε τίποτα, οὔτε κι' ἐγώ. Μοῦ ἔπιασε τὸ κεφάλι καὶ τραβήχτηκε λίγο γιὰ νὰ μὲ κοιτάξει καλύπτρα. Ἐγὼ προσπαθοῦσα νὰ τοῦ πῶ πόσο εἶμωνα εἰχαριστημένος πὺν τὸν βρῆκα ζωντανό, μὰ μὲ διάκοψε. «Θέ μου! Εἶσαι μιὰ χαρά! Ὅλο σου τὸ πρόσωπο ἔχει μπῆ μέσα.» Τὸν ρώτησα ἂν εΐταν πληγωμένος βαρειά, γιατί ἔτρεχε αἷμα ἀπὸ τὸ κεφάλι του. «Μπορεῖ, μοῦ ἀπάντησε δὲν ξέρω καλά.»

Ἡ συνάντησή μας μᾶς ἔκανε νὰ συνέλθουμε πιὸ πολὺ. Ὅρθιοι

κοντά - κοντά μέσα στη βροχή άρχίσαμε να βουγγάμε.

Κοίταξα στην άκτῃ καὶ εἶδα δυὸ μορφές να κουνιοῦνται. Εἶταν ὁ McClure, μουδιασμένος καὶ στένοζε. Εἶχε πολλές πληγές μὰ ὄχι τίποτα σοβαρό. Ὁ Clever εἶταν πεσμένος μπροῦντα πάνω στὸν ἄμμο, ἀκίνητος. Γύρω του πηγαινοέρχονταν οὐθιὰ τὰ κύματα. Προσπάθησα νὰ τὸν σηκώσω. Μὲ μεγάλο κόπο προχώρησαμε λίγα βήματα παραπατώντας. Κοίταξα γύρω μου γιὰ βοήθεια καὶ εἶδα τὸν Thatcher νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ νερὸ περπατώντας. Εἶχε ἓνα πρήξιμο στὸ κεφάλι ποὺ ἔιρεχε αἷμα, δὲν πήγαινε ὅμως πολὺ ἄσχημα.

Μείναμε ἐκεῖ ὅλοι μαζί ξαπλωμένοι στὴν ἀμμουδιὰ κάτω ἀπὸ τὴ βροχή, σχεδὸν μισὴ ὥρα προσπαθώντας νὰ κουβεντιάσουμε. Ὑστερα σὰν σὲ ὄνειρο εἶδα τὸν Thatcher νὰ κάνει μιὰ παράξενη κίνηση. Εἶταν ὁ μόνος ποὺ εἶχε περιστροφὸ. Τὸ ἔβγαλε καὶ σημάδεψε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου. «Νὰ τραβήξω, λοχαγέ μου;» μὲ ρώτησε. Ἔλεσα πλάγια γιὰ νὰ δῶ τί γινόταν. Στὴν ἄκρη τῆς ἀμμουδιᾶς πάνω στὰ βράχια στεκόνταν δυὸ ἄνθρωποι. Εἶταν κοντοὶ καὶ δυνατοί, καὶ φοροῦσαν μιὰ κάπα πρὸ γιὰλινε βοεμένη σὰν ἀδιάβροχο, καὶ μεγάλα πλεχτὰ καπέλα. Εἶπα τὸν Thatcher νὰ μὴν τυροβολήσει.

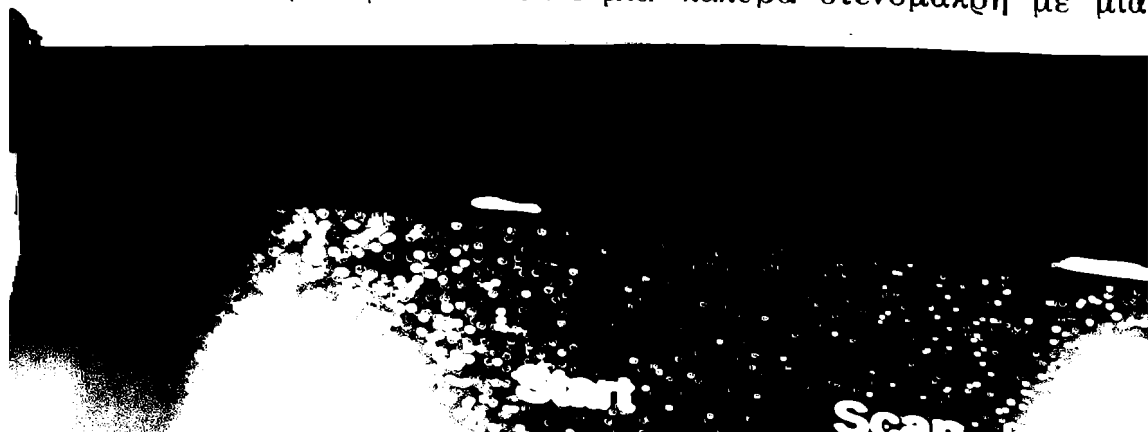
Σιγὰ - σιγὰ οἱ δυὸ ἄνθρωποι κατέβηκαν στὴν ἀκρογιαλιά καὶ μᾶς πλησίασαν. Προσπάθησα νὰ δῶ τὸ πρόσωπό τους μὰ εἶταν σκοτεινά. Εἶχα συνέλθει ἄρκετὰ καὶ σκέφτηκα πὼς μπορεῖ νὰ εἶταν καὶ Ἰάπωνες. Στὴν κατάστασι ὅμως ποὺ βρισκόμαστε...

Μᾶς κοίταξαν ὅλους μὲ τὴ σειρά. Ἐξέτασαν τὶς πληγές μας μουρμουρίζοντας «Χμμμμ. Χμμμμ». Τουλάχιστο αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος τρόπος ποὺ μπορῶ νὰ γράψω αὐτὴ τὴ λέξη. Ἄλλοι ἕξι ἄνθρωποι ἤρθαν κοντά μας. Ὁ ἓνας μὲ κοίταξε ἐπίμονα, ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ στήθος καὶ εἶπε: «Τσίγκα». Εἶταν Κινέζοι.

Μᾶς ἔκαμαν ἓνα σωρὸ ἀκατάληπτες ἐρωτήσεις. Ξαφνικὰ θυμηθήκαμε μιὰ κινέζικη φράσι ποὺ εἶχαμε μάθει ἀπ' ἔξω στὴ σχολὴ ἀεροπόρων. «Λίσσουα Μέγκβα. Λίσσουα Μέγκβα». Φαίνεται πὼς σημαίνει: «Εἶμαι Ἀμερικανός». Μᾶς κατάλαβαν καὶ μᾶς βοήθησαν νὰ σηκωθοῦμε... Δυὸ ἔπιασαν τὸν McClure καὶ ἄλλοι δυὸ σήκωσαν τὸν Clever. Ἕνας ἄλλος μ' ἔπιασε ἀπ' τὴ μέση καὶ ξεκινήσαμε. Οἱ Κινέζοι ἀκολουθοῦσαν ἓνα μονοπάτι σχεδὸν ἀνύπαρκτο. Ὅλο γλυστρούσαμε μέσα στὴ λάσπη, καὶ τὰ μουσκεμένα φύλλα πέφταν ἀπάνω μας. Νόμιζα πὼς ὄνειρευόμουν.

Δὲν ξέραμε ποῦ μᾶς πήγαιναν. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ περσίμενα πὼς θὰ μᾶς παράδιναν στοὺς Ἰάπωνες. Ἀργότερα ὅμως ντράπηκα γι' αὐτὴ μου τὴ σκέψη.

Σὲ λίγο φτάσαμε σ' ἓνα χαμηλὸ σπίτι μὲ ἀχυρένια σκεπή, χαμένο μέσα στὰ φυλώματα. Εἴτανε μιὰ καλύβα στενόμακρη μὲ μιὰ

πόρτα στη μέση. Μια λάμπα εΐταν ἀναμένη καὶ κάπνιζε. Στὸ βάθος δεξιὰ εΐταν ἓνα χαμηλὸ κρεβάτι φτιαγμένο ἀπὸ τεντωμένα λουριά. Κάθισα ἐκεῖ μὲ τὸν Davenport καὶ τὸν Thatcher κι' ἀκούμπησα στὸν τοῖχο. (1) McClure προσπάθησε νὰ ξαπλώσει χάμω, μὰ οὐρλιαξε ἀπὸ τὸν πόνο. Σύρθηκε ὡς τὸν τοῖχο καὶ ἀκούμπησε ἐκεῖ ὅπως μπορούσε.

Ἀπὸ τὴν πληγὴ τοῦ καϋμένου τοῦ Clever τὸ αἷμα ἔτρεχε ἄφθονο. Ἀμίλητος σύρθηκε σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ λιγοθύμησε. Τὸ κεφάλι του, καταματωμένο, ἔπεσε μέσα στὰ χώματα. Εἴμαστε τόσο ἐξαοθυνημένοι ποὺ δὲν κάναμε οὔτε μιὰ κίνηση γιὰ νὰ τὸν τραβήξουμε ἀπὸ κεῖ. Κι' οἱ Κινέζοι φαίνονταν νὰ τὰ θεωροῦν ὅλα αὐτὰ ἀπόλυτα φυσικά. Ὁ ἓνας στεκόταν κοντά μου καὶ μὲ κοίταζε. Τοῦ ἔδειξα τὴν πληγὴ τοῦ ποδιοῦ μου καὶ τοῦ εἶπε μὲ νοήματα νὰ τὴ ράψουμε. Κούνησε τὸ κεφάλι καὶ φώναξε ἓνα σύντροφο του. Ἐξήγησα καὶ σ' αὐτὸν τί ἤθελα, μὰ κι' αὐτὸς κούνησε τὸ κεφάλι. Δὲ θὰ εἶχαν βελόνα καὶ κλωστή ἢ δὲν συμφωνοῦσαν μαζί μου.

Ἐξω ἔβρεχε, κατακλυσμός. Σὲ λίγο ἀκούστηκαν βήματα καὶ στὸ μισοσκότεινο ἄνοιγμα τῆς πόρτας φάνηκε ἓνας ἄνθρωπος μὲ παρὰ-ξενη ἐμφάνιση. Δὲν ἔχω δεῖ ποτέ μου μιὰ τόσο ἐνεργητικὴ ἔκφραση προσώπου. Δὲν εΐταν ψηλός, κι' ὅμως φάνταζε δυνατὸς σὰν Ἡρακλῆς. Ἡ ἀτάραχη ὄψη του ἔμοιαζε μὲ σιδερένια μάσκα. Εΐταν ἡ θέληση προσωποποιημένη.

Φοροῦσε παλιὰ πανταλόνια μὲ ἀμερικανικὸ κόψιμο, βαρεῖα παπούτσια, ἓνα χοντρὸ κυνηγετικὸ πουνκάμισο, ἀνοιχτὸ στὸ στήθος. Εΐταν ξέσκεπος κι' οἱ Κινέζοι τοῦ φερόνταν μὲ μεγάλο σεβασμό. Ὅλοι μαζί ξανὰ τοῦ ἐξηγήσαμε τὴν κατάστασή μας ὅπως μπορούσαμε. Μᾶς κοίταζε ἀτάραχος χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἔκφραση συμπόνοιας. Τὸν παρατηροῦσα καὶ ἀναρωτιόμουνα ἂν λογάριζε νὰ μᾶς πουλήσει. Ἦρθε κοντά μου, ἔσκυψε καὶ μοῦ εἶπε: «Ἐγώ, Τσάρλυ».

Ἐκπληκτοὶ ἀρχίσαμε νὰ τὸν ρωτᾶμε χίλια δυό. Ποῦ εἴμαστε; Μπορούσαμε νὰ πᾶμε γρήγορα σὲ καμιὰ πόλη; Ποῦ ἔμενε ὁ πιὸ κοντινὸς γιατρός; Ὁ Τσάρλυ θὰ μᾶς βοηθοῦσε; Ὡστόσο ὁ Τσάρλυ ἔξακολουθοῦσε νὰ μᾶς κοιτάζει ἀτάραχος. Ὅταν τοῦ εἶπαμε ὅλοι: «Λίσσουα Μέγκβα», κούνησε τὸ κεφάλι χωρὶς ἐνδιαφέρον. «Μελι-κάν» εἶπε. Ἀρχίσαμε ξανὰ νὰ ρωτᾶμε μὰ γρήγορα σωπάσαμε. Ὁ Τσάρλυ δὲν καταλάβαινε Ἀγγλικά. Τοῦ λέγαμε: «Τσᾶγκ - Κάϊ - Σέκ, ἐμεῖς φίλοι». Τίποτα. Ὁ Davenport εἶχε μιὰ ἰδέα. «Τσοῦγκ - Κίγκ» εἶπε. Ὁ Τσάρλυ κατάλαβε. «Τσοῦγκ - Κίγκ, πολὺ, πολὺ μέρες. Πολύ». «Πόσο πολὺ;» Ἀρχισα νὰ μετροῦ στα δάχτυλα, καὶ τότε μόνο εἶδα πὼς εΐταν παντοῦ κομένα. Γιὰ μισὴ ὥρα προσπάθησαμε νὰ λογαριάσουμε τίς μέρες, μὰ γρήγορα μπερδέψαμε μέρες, ὥρες καὶ χιλιόμετρα.

«Doc-teur». Ὁ Τσάρλυ κατάλαβε καὶ μᾶς ἔδωσε τὴν ἀπάντηση δέχνονας τοῖα δάχτυλα. Τρεῖς μέρες. Τοῦ ἔδειξα τὸν Clever, τὶς πληγὲς τοῦ Davenport, τὶς τσακισμένες πλάτες τοῦ McClure, τὸ πόδι μου, τὸ πρόσωπό μου. Τὸν παρακάλεσα νὰ μᾶς φέρει ἓνα γιατρὸ στὸ σπίτι.

Ὁ Τσάρλυ ἀρνήθηκε ἀνυπόμονα. Εἶταν ἀδύνατο. Μᾶς κοίταξε λίγο καὶ εἶπε: «Γιατρός, Γιαπωνέζος».

Μέσα στὸ καπνισμένο δωμάτιο αὐτὲς οἱ λέξεις ἔπεσαν ἀπάνω μας σὰν καμτσικιές. «Ἴσως μᾶς πιύσουν οἱ Γιαπωνέζοι» ἀπαντήσαμε. Ὁ Τσάρλυ κατάλαβε, καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴν ὥρα πού ἦρθε ἓνα ἀμυδρὸ χαμόγελο διαγράφηκε στὶς ἄκρες τῶν χειλιῶν του.

«Γιαπωνέζος δὲ βγαίνει νύχτα», εἶπε καὶ ἡ φωνὴ του εἶταν σκληρή.

Στὸ μεταξὺ ὁ Thatcher πού εἶχε βγῆ ἔξω, ξαναγύρισε. Ἐκεῖνο πού φοβόμασταν εἶταν ἀλήθεια. Τίποτα δὲν ἔμενε ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο μας. Ἡ θάλασσα τὸ εἶχε σκεπάσει ὁλότελα.

Μιὰ Κινέζα μᾶς εἶχε φέρει πρὶν μιὰ κουβέρτα πού εἶταν τώρα γεμάτη αἷματα. Σὲ λίγο ἦρθε ξανά μὲ πῆλινα φλυτζάνια γεμάτα ζεστὸ νερό. Ἦπιαμε λίγο καὶ πλυθήκαμε. Δὲν πεινούσαμε καθόλου, κι' ὅμως εἴχαμε νὰ φᾶμε ἀπὸ τὶς 17 καὶ βρισκόμαστε στὶς 19 τοῦ μηνός. Θὰ εἶταν τρεῖς τὸ πρωί.

Περάσαμε ὅλη τὴ νύχτα συζητώντας μὲ τὸν Τσάρλυ. Διαρκῶς γκρινιάζουμε καὶ βογγούσαμε, γιατί ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα πονούσαμε πὺλ πολύ. Ὁ Τσάρλυ ἐπιθεώρησε τὰ ροῖχα μας καὶ μετὰ ἔφυγε ἐξηγώντας μὲ νοήματα πὼς θὰ γυρίσει γρήγορα. Μὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκανε τόσο ἀργά!

Πῆρα ἀπὸ τὸν Thatcher ἓναν ἐπίδεσμο κι' ἄρχισα νὰ δένω τὸ πόδι μου. Ὅλοι εἴχαμε χάσει τὴ ζώνη μας μὲ τοὺς ἐπιδέσμους καὶ τὶς προμήθειες. Προσπάθησα νὰ δέσω τὸν ἐπίδεσμο μὲ τὴ ζώνη μου μὰ ἡ μιστὴ πληγὴ ἔμενε ἀνοιχτή. Τὴν ἔδεσα μὲ τὴ γραβάτα μου καὶ σκίζοντας τὸ πονκάμισό μου ἔδεσα τὸ σαγόνι μου. Κι' ὅλο συλλογιόμουν, ἂν θὰ γίριζ' ὁ Τσάρλυ κι' ἂν θὰ ἔφερνε μοζύ του Γιαπωνέζους.

Τὴν αὐγὴ ἦρθε ἓνας γέρος Κινέζος, εἶδε τὴν πληγὴ στὸ στόμα μου, ἔβαλε πᾶνω ἓνα τσιγαρόχαρτο καὶ τὴν πασπάλισε μὲ μιὰ σκόνη.

Ἔτσι τὸ αἷμα, τὸ χαρτὶ κι' ἡ σκόνη ἔφτιαξαν κάτι σὰ γύψο πού σταμάτησε τὴν αἱμορραγία.

Ὁ Τσάρλυ ἦρθε κατὰ τὶς 7 μαζὶ μὲ ἀρκετοὺς Κινέζους, σκυφτοὺς καὶ κουρελιασμένους. Εἶχαν φέρει σχοινιά καὶ κοντάρια μὰ εἶταν ἄκεφοι. Ὅμως ἡ φωνὴ τοῦ Τσάρλυ τοὺς ξυπνοῦσε. Εἶχαν φέρει καὶ κάτι τετράγωνες ψάθες κι' ἄρχισαν μ' ὅλα αὐτὰ νὰ φτιάχνουν κάτι πρωτόγονα φορεῖα, ὥς ποῦμε. Δούλευαν ἀπελπιστικὰ ἀργὰ καὶ οἱ Γιαπωνέζοι μποροῦσαν νὰ πλακώσουν ὅπου καὶ νᾶναι.

Ἐπιτέλους ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ὁλόκληρες ὥρες εἶταν ἔτοιμοι. Ξαπλώσαμε ὅπως· ὅπως καὶ ξεκινήσαμε. Ὡσπου νὰ βουλευτοῦν οἱ τελευταῖοι, οἱ πρῶτοι εἶχαν φύγει ἤδη, πρὶν ἀπὸ μιάμισυ ὥρα.

Ὁ καιρὸς ἄρχισε λίγο νὰ ξανοίγει. Περάσαμε ἓνα χορταριασμένο μονοπάτι καὶ μετὰ μπήκαμε σὲ φυτεῖες ριζιοῦ. Οἱ κούλι πὺν μᾶς πηγαινεν φοροῦσαν κοντὰ παντελόνια ἀπὸ χοντρὸ ὕφαντὸ καὶ ἀνοιχτὰ πουνκάμισα καὶ εἶταν χωρὶς παπούτσια. Εἶχαν πλατειὰ καὶ σίγουρα πόδια. Ὁ δρόμος ἦταν ἀνηφορικός, μὰ οἱ κούλι σκαρφάλωναν στὰ χορταριασμένα βράχια σὰν νὰ ἀνέβαιναν σκάλα.

Νωρὶς τὸ ἀπόγεμα φτάσαμε στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ καὶ μπήκαμε σ' ἓνα παράξενο φυσικὸ τοῦννελ. Ὄταν βγήκαμε ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ξανοίξιμε μιὰ καταπράσινη πεδιάδα. Ἀκολουθήσαμε ἓνα μονοπάτι μὲ βίαιους δεξιὰ κι' ἀριστερὰ καὶ φτάσαμε σὲ μιὰ ἀπλωσιά. Ἀνασηκωμένος στὸ φορεῖο κοίταζα γύρω μου.

Μπροστά μου εἶταν ἓνα μεγάλο πράσινο λιβάδι. Ἀριστερὰ ἓνα ἀρκετὰ μεγάλο σπίτι μὲ μοντέρνα ἐμφάνιση. Μπροστὰ στὸ σπίτι μᾶς περίμεναν οἱ ἄλλοι φίλοι μας. Ἐδῶ καὶ κεῖ γύρω ἔβοσκαν ἀδύνατα καὶ κακοιμοιριαμένα ζῶα.

Ὡστόσο περισσότερο ἐντύπωση μοῦ ἔκαναν οἱ ἄνθρωποι ποὺ στέκονταν σὲ μικρὲς συντροφιὲς μπροστὰ στὸ σπίτι καὶ μᾶς κοίταζαν σιωπηλοί. Εἶταν σκυθρωποὶ καὶ φαινόνταν ἀρκετὰ χεροδύναμοι. Θὰ εἶταν καμιὰ διακοσαριά, ὀπλισμένοι ὥς τὰ δόντια. Ὄταν εἶδα ἐκεῖ τὸν Τσάρλυ, ἡσύχασα. Μπορεῖ νὰ σχεδίαζε νὰ μᾶς δώσει στοὺς Γιαπωνέζους, ὅμως ἡ σκληρὴ καὶ ἐνεργητικὴ του ὄψη μοῦ ἔδινε κάποιο θάρρος. Καὶ ξαφνικὰ ὅλες μου οἱ ἀμφιβολίες διαλύθηκαν. Ὁ Τσάρλυ, εἶταν σίγουρα ἀρχηγὸς μιᾶς ὁμάδας ἀνταρτῶν.

Ὄταν μᾶς ἀκούμπησαν χάμω ὁ Τσάρλυ, ἤρθε κοντά μας κι' ἄλλοι ἄνδρες κάθησαν γύρω μας χάμω, σταυροπόδι.

«Ἐσὺ φᾶς;» μὲ ρώτησε ὁ Τσάρλυ. Γιὰ νὰ μὴν τὸν περδέψουμε μὲ τὰ κουνήματα τοῦ κεφαλιοῦ δείξαμε ὅλοι τὸ στόμα μας. Ὁ Τσάρλυ μπῆκε στὸ σπίτι. Ἐμεῖς μείναμε ἔξω, ἴσως γιατί εἴμαστε γεμάτοι αἵματα καὶ λάσπες, ἐνῶ τὸ σπίτι ὅπως φαινόταν εἶταν καθαρὸ. Ὅλα τὰ βλέμματα τῶν στρατιωτῶν εἶταν καρφωμένα ἀπάνω μας. Καὶ μεῖς κοιτάζαμε τὰ τραχεῖὰ τους πρόσωπα, μαυρισμένα ἀπὸ τὶς κακοκαιρίες. Ἀναρωτιόμουν, ἂν ὅλοι θὰ μπορούσαν ν' ἀντισταθοῦν στὸν πειρασμὸ καὶ νὰ μὴ μᾶς πουλήσουν στοὺς Γιαπωνέζους. Γιατί, βέβαια, θὰ πλήρωναν πολλὰ γιὰ νὰ μᾶς πάρουν.

Ἕνας ἀγριωπὸς Κινέζος σηκώθηκε καὶ μὲ πλησίασε. Τὸ ταξίδι ὅμως μὲ εἶχε τόσο κουράσει πὺν δὲ μ' ἔνοιαζε ὅ,τι κι' ἂν μοῦ ἔκανε. Ἐβαλε γρήγορα τὸ χέρι του στὸ στόμα μου, κι' ὅταν τὸ τράβηξε αἰσθάνθηκα πὼς εἶχε ἀφήσει ἓνα ἀναμένο τσιγάρο ἀνάμεσα στὰ χεῖλη μου, ἐκεῖ πὺν δὲν εἶχαν σκιστῇ.

Προσπάθησα νὰ χαμογελάσω γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Μὰ ἕνας κόμπος μοῦ ἔσφιγγε τὸ λαιμό. *Ἦθελα νὰ κλάψω, ἴσως ἀπὸ ἀνακούφιση, ἴσως ἀπὸ ἔκπληξη. Δὲν ξέρω. *Ἐκλείσα τὰ μάτια μου. Συλλογιζόμουν πὼς δὲν μ' ἔνοιαζε γιὰ τίποτα πιά, ἀφοῦ βρισκόμουν μὲ τίμιους ἀνθρώπους ποὺ πολεμοῦσαν γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ ὅπως καὶ γώ. Αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι μᾶς εἶχαν στὰ χέρια τους καὶ μᾶς μεταχειρίζονταν φιλικά. Σκέφθηκα πὼς ἤθελα νὰ ἐξακολουθήσω τὸν ἀγώνα, νὰ πολεμήσω μαζί μ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

ΑΠΟ ὅλα τὰ ἐνδιαφέροντα πράγματα ποὺ γίνονται ὁλόγυρά μας, ἡ ζωὴ τοῦ γείτονα εἶναι τὸ πιὸ συναρπαστικό. Καὶ ὅμως τὸ κουτσομπολιό, τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς περιέργειας, συγκαταλέγεται ἀκόμα ἀνάμεσα στὶς κακὲς ἔξεις.

Εἶναι στ' ἀλήθεια κακὴ ἔξη; Δὲ νομίζω. Μὲ τίς σωστὲς προϋποθέσεις, εἶναι ἐνδειξὴ φιλίας καὶ συναισθηματικὸ ξέσπασμα.

*Ὁ ἀνοιχτόκαρδος ἀνθρώπος προσπαθεῖ πάντα νὰ κουβεντιάσει γιὰ πράγματα ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἀκροατὲς του. Καὶ κεῖνο ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρει ὅλους πιὸ πολὺ εἶναι τὸ τί κάνουν οἱ ἄλλοι. Βγάλτε τὸ κουτσομπολιό καὶ δὲ μένει κανένα θέμα γιὰ συζήτησι, παρὰ μονάχα οἱ δουλειές, οἱ παλιές ἱστορίες καὶ ἡ κούφια στιχομυθία τοῦ τσαγιοῦ.

Κατὰ δεύτερο λόγο, τὸ κουτσομπολιό εἶναι ἡ ἀσφαλιστικὴ βαλβίδα τῶν συναισθημάτων. Οἱ ψυχολόγοι μᾶς λένε πὼς ὅλοι τρέφουμε μέσα μας κρυφοὺς φθόνους, ζήλιες καὶ μνησικακίες καὶ γιὰ τοὺς πιὸ κοντινοὺς καὶ ἀγαπητοὺς μας ἀνθρώπους, καὶ πὼς ἡ μόνη θεραπεία εἶναι νὰ τίς πειάξουμε ἀπὸ μέσα μας.

*Ὅταν κουτσομπολεύουμε, κάνουμε δίχως ἔξοδα ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποὺ θὰ κάναμε ἐπὶ πληρωμῇ σὶν ἰατρεῖο τοῦ ψυχαναλυτῆ. Πολλὲς φορὲς λευτερώθηκα ἀπὸ κακὰ αἰσθήματα ἀπέναντι σὲ φίλους μου, μὲ τὸ νὰ διηγηθῶ πονηρὲς ἱστορίες σὲ βάρος τους. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶταν νὰ τοὺς συναντῶ κατόπι, δίχως τίποτα κακὸ νὰ αἰσθάνομαι γι' αὐτούς. Τὸ κουτσομπολιό εἶναι φθηνότερο ἀπὸ μιὰ ἱατρικὴ ἐπίσκεψη καὶ προτιμότερο ἀπὸ τὴ διάστασι ἀνάμεσα σὲ φίλους.

W. H. AUDEN (The Listener)

Τὸ πρόβλημα τῆς Πολωνίας

Τοῦ σέο J. A. R. MARRIOTT

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸν The Fortnightly)

«ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ τῆς Εὐρώπης πραγματικὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν τελικὴν τύχην τῆς Πολωνίας» εἶπε ὁ Ναπολέων. «*La question la plus exclusivement européenne est celle qui concerne la Pologne*», αὐτὰ ἔγραφε ὁ ἱκανότερος Γάλλος διπλωμάτης πρὸς τὸν Μέττερνιχ στὸ διάστημα τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης (1814 - 15). Εἶναι σωστὴ αὕτη ἡ διάγνωση τοῦ Ναπολέοντα καὶ τοῦ Ταλλεϋράνδου σχετικὰ μὲ τὸ πρόβλημα τῆς Πολωνίας; Εἶναι ἀναμφισβήτητο, πὼς κι' οἱ δύο τους ἐκπροσωποῦν τὴν πατροπαράδοτον Γαλλικὴν πολιτικὴν. Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' ἡ Πολωνία εἶταν ἀκρογωνιαίος λίθος στὸ οἰκοδόμημα, πὺν οἱ Γάλλοι διπλωμάτες εἶχαν χτίσει τὴν ἐποχὴ πὺν ἡ Γαλλία εἶχε φτάσει στὸ ζενίθ τῆς δύνάμεις τῆς στὴν Εὐρώπῃ. Ἡ ἀλήθεια αὕτη τονίζεται ἀκόμη περισσότερο στὸ «*Recueil des instructions données aux ambassadeurs et ministres de France*», πὺν δημοσιεύτηκε στὸ 1851 καὶ ἀποτελεῖ μιὰ ἀνεκτίμητη συλλογὴ διπλωματικῶν ἐγγράφων. Οἱ Ὅδηγίες αὕτες ἀποκαλύπτουν πόσο προσεκτικὰ καὶ πόσο ἀδιάκοπα παρακολουθοῦσε ἡ Γαλλικὴ πολιτικὴ τὰ Πολωνικὰ ζητήματα στὸ διάστημα τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνα. Καὶ τὸ 1914, παρ' ὅλα ὅσα εἶχαν μεσολαβήσει, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Γαλλίας γιὰ τὴν Πολωνία δὲν εἶχε ἐλαττωθῇ καθόλου.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφισβολία πὼς τὸ συμφέρον τῆς Γαλλίας χρειάζεται μιὰ ἀκέραια καὶ ἀνεξάρτητη Πολωνία. Ἀλλὰ εἶχαν ἄραγε δίκιο οἱ Γάλλοι νὰ νομίζουν, πὼς ἡ τύχη τῆς Πολωνίας εἶναι πρόβλημα, πὺν ἐνδιαφέρει τὴν Εὐρώπῃ σὰ σύνολο; Δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ πὼς ἡ Ἀγγλία παρακολούθησε μὲ σχετικὴ ἀδιαφορία τὴν τύχην τῆς Πολωνίας στὶς τελευταῖες δεκαετηρίδες τοῦ 18ου αἰῶνα. Ἡ Ἀγγλία δὲν εἶχε τότε στὴν Εὐρώπῃ πολλὰ συμφέροντα, καὶ φαίνεται πὼς εἶχε ξεχάσει τὸ μεγάλο ρόλο πὺν ἔπαιξε ἡ Πολωνία σὰν ἀκραῖος σταθμὸς τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ στὸ Μεσαίωνα. Ἀλλωστε ἀποδείχτηκε, πὼς τὸ Πολωνικὸ φρούριο παραδόθηκε ὕστερα ἀπὸ προδοσία, πὼς ἡ κατάρρευση τῆς Πολωνίας δὲν ὀφειλόταν τόσο σὲ ἑξωτερικὴν ἐπίθεση ὅσο σὲ ἑσωτερικὴν διχόνοια.

Ἐνας μεγάλος δημοσιολόγος στὴν Ἀγγλία πραγματικὰ κατάλαβε τὴν σημασία τῶν γεγονότων τῆς ἐποχῆς του. «Ὁ σημερινὸς βίαιος διαμελισμὸς τῆς Πολωνίας χωρὶς τὴν πρόφαση τοῦ πολέμου καὶ τὴν παραμικρὴν αἰτιολογίαν ὅποιουδήποτε δικαιώματος πρέπει νὰ

θεωρηθεῖ σὰν ἡ πρώτη μεγάλη διάσπαση στὸ σύγχρονο πολιτικὸ σύστημα τῆς Εὐρώπης». Αὐτὰ ἔγραφε τὸ *Annual Registry* (καὶ εἶναι βέβαιο, πὼς τὸ ἄρθρο ὀφείλεται στὸν Edmund Burke) γιὰ τὸν πρῶτο διαμελισμὸ στὰ 1772. Κι' ὅμως λίγη σημασία ἔδωσαν στὸ γεγονὸς αὐτὸ στὴν Ἀγγλία καὶ ἀκόμη λιγότερη στοὺς κατοπινούς διαμελισμούς τοῦ 1793 καὶ 1795, ποὺ συμπλήρωσαν τὸ ἔργο τῆς ἐκμηδένισης τῆς Πολωνίας.

Πολὺ διαφορετικὴ ὅμως εἶταν ἡ στάση τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Μεγάλης Βρεταννίας στὸ συνέδριο τῆς Βιέννης. Πολλὰ πράγματα εἶχαν συμβῆ ἀπὸ τὸ 1795, ποὺ εἶχαν αὐξήσει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἀγγλίας γιὰ τὴν Πολωνία. Ὑστερα ἀπὸ τὴν νίκη κατὰ τῶν Πρώσων στὴν Ἰένα (Ὀκτώβριος 1806) ὁ Ναπολέων προχώρησε πρὸς τὸ Βερολίνο, καὶ μετὰ μπῆκε στὴν Πολωνία. Πῆρε τὴ Βιρσοβία (Δεκέμβριος), καὶ ἔγινε δεκτὸς μ' ἐνθουσιασμὸ σὰν ἀπελευθερωτῆς. Ὁ ἐνθουσιασμὸς εἶταν μᾶλλον πρόωρος. Ἡ προκήρυξη τοῦ Ναπολέοντα εἶταν διαφορούμενη καὶ ἀπόφευγε καθαρὴ στάση. «Θέλω νὰ δῶ, ἂν ἀξίζετε νὰ γίνετε ἓνα ἔθνος». Φαίνεται πὼς τελικὰ ἔκρινε ὅτι δὲν ἀξίζαν. Γιατὶ μετὰ τὸ συμβιβασμὸ του μὲ τὴ Ρωσία στὸ Τίλζιτ (1807) ὁ Ναπολέων πρόσφερε τὴν Πρωσικὴ Πολωνία στὸν Τσάρο Ἀλέξανδρο, ποὺ δόλια τὴν ἀρνήθηκε. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ τὰ τμήματα, ποὺ προσάρτησε ἡ Πρωσσία μὲ τὸ δεύτερο καὶ τρίτο διαμελισμὸ τῆς Πολωνίας, δημιούργησαν τὸ λεγόμενον Μεγάλον Δουκάτο τῆς Βαρσοβίας καὶ παραδόθηκαν στὸν ὑποτελὲς τοῦ Ναπολέοντα Βασιλέα τῆς Σαξονίας. Ἡ Γαλικία ἀποσπάστηκε ἀπὸ τὴν Αὐστρία καὶ προσαρτήθηκε στὸ Μεγάλον Δουκάτο στὰ 1809. Τὸ Μεγάλον Δουκάτο εἶχε ἀρκετὴ εὐημερία, καὶ στὴ Μεγάλῃ Στρατιᾷ τοῦ Ναπολέοντα, ποὺ μαζεύτηκε γιὰ τὴν εἰσβολὴ στὴ Ρωσία στὰ 1812, οἱ Πολωνοὶ δώσανε 80 000 ἄνδρες. Οἱ Πολωνοὶ ἐπίσης μὲ εἰλικρίνεια ζήτησαν ἀπὸ τὸ Ναπολέοντα νὰ ἀποκαταστήσει τὴ Βασιλεία καὶ νὰ δεχτεῖ τὸ Στέμμα. Μὲ τὴν ἀρνήσή του ἔκανε ἓνα σοβαρὸ σφάλμα. Ἄν ἀντὶ νὰ προχωρήσει πρὸς τὴ Μόσχα δεχόταν τὸ Στέμμα τῆς Πολωνίας, ἴσως ὄχι μόνον νὰ ἔσωζε τὴ Μεγάλῃ Στρατιᾷ του, ἀλλὰ καὶ νὰ παράλυε τὴν ἀντίδραση τοῦ Τσάρου. Ἴσως δὲν θὰ γινόταν ὁ Γερμανικὸς Ἀπελευθερωτικὸς Πόλεμος, ἴσως οὔτε ἡ μάχη τῆς Λειψίας, ἴσως οὔτε τὸ Βατερλώ.

Ὅπως ἦρθαν ὅμως τὰ πράγματα ὁ Τσάρος ἐπιδιώκοντας νὰ πάρει τὴν Πολωνία, ποὺ εἶχε στὴν κατοχὴ του ὁ Ναπολέων, παρουσιάστηκε στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης ἀποφασισμένος νὰ ἐπανορθώσει τὸ παλαιὸ Βασίλειον τῆς Πολωνίας καὶ νὰ στεφθεῖ ὁ ἴδιος Βασιλέας.

Ἡ Πρωσσία μάταια ἀντιστάθηκε στὸν Τσάρο. Ὁ Λόρδος Castlereagh, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, θὰ ἤθελε νὰ δεῖ τὴν Πολωνία νὰ ἀποκαθίσταται σὰν ἀληθινὸ ἀνεξάρτητο βασί-

λειο. Μὰ ὁ Τσάρος εἶταν ἀποφασισμένος. Δήλωσε πὼς «αὐτὸ μοῦ ἀνήκει», καί, ὅπως πολὺ σωστὰ παρατήρησαν τότε, «μὲ 600 000 ἄνδρες δὲν χρειάζεται κανεῖς νὰ διαπραγματεύεται πολὺ». Ἡ τεράστια περιοχὴ ποὺ πῆρε ἡ Ρωσία μὲ τοὺς διαμελισμοὺς τῆς Πολωνίας ἔμεινε ἐνσωματωμένη στὴ Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία. Ἡ Πρωσσία ξαναπῆρε τὸ Πόζεν καὶ τὸ μεγάλο φρούριο τοῦ Ντάντσιχ. Ἡ Αὐστρία ξαναπῆρε τὴ Γαλικία. Τὸ ὑπόλοιπο μέρος ἀπὸ τὸ Μεγάλο Δουκάτο τῆς Βαρσοβίας, ποὺ στὸ μέλλον ἔμεινε γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα «Ἡ Πολωνία τοῦ Συνεδρίου», δόθηκε στὸν Τσάρο Ἀλέξανδρο σὰ Βασιλέα τῆς Πολωνίας.

Οἱ Πολωνοὶ στὸν αἰῶνα ἀνάμεσα στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης καὶ τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμον (1914 - 1918) εἶταν ἀδιάκοπα ἄτυχοι. Ὁ Τσάρος δὲν διάψευσε τὴν ὑπόσχεσή του νὰ δώσει αὐτονομία στὸ νέο του Βασίλειο, καὶ τὸ Σύνταγμα, ποὺ εἶχε καταρτιστῇ γι' αὐτὸ στὰ 1815, δὲν καταργήθηκε - στὸ χαρτὶ τουλάχιστον. Μὰ ὁ βασιλέας τῆς Πολωνίας εἶταν σύγχρονα καὶ Τσάρος Πασῶν τῶν Ρωσιῶν. Ἡ Πολωνικὴ ὀλιγαρχία εἶταν ἐνωμένη μόνον στὸν κοινὸ ἀγῶνα ἐναντίον στὴ Ρωσικὴ κυριαρχία. Καὶ τὸ 1820 οἱ ἐλευθερίες, ποὺ δόθηκαν στοὺς Πολωνοὺς τὸ 1815, περιορίστηκαν σημαντικά. Πέντε χρόνια ἀργότερα ἡ βασιλεία τοῦ Ἀλεξάνδρου τελείωσε μὲ γενικὴ ἀπογοήτευση καὶ δυσφορία.

Ὁ διάδοχός του, Νικόλαος Α', εἶταν ἄνθρωπος μὲ πολὺ διαφορετικὸ χαρακτήρα. Εἶταν δόλιος ἀλλὰ καὶ ἀμόρφωτος. Μισοῦσε κάθε προσπάθεια πρὸς τὸ φιλελευθερισμὸ ἢ τὸν ἐθνικισμὸ. Εἶταν Ρῶσος ὡς τὸ κόκκαλο. Ἡ Πολωνία, ἂν καὶ οἰκονομικὰ εὐημεροῦσε, ἔβραζε ἀπὸ ἀγανάκτηση, ποὺ μὲ τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1830 ξέσπασε σὲ ἐξέγερση. Ἡ ἐπανάσταση τῶν Πολωνῶν ἐναντίον τοὺς Ρώσους χαρακτηρίστηκε τότε ἀπὸ ἓναν ἐνθουσιώδη Γάλλο σὰν «ἡ δεύτερη Ἰουλιανὴ ἐπανάσταση».

Στὴν Πρωσσικὴ Πολωνία δὲν ἔγινε καμιὰ ἐξέγερση, ἂν καὶ περίπου 12.000 Πολωνοὶ ἀπὸ τὴ χώρα ἐκείνη πῆγαν νὰ βοηθήσουν τοὺς ἀδελφούς τους, καὶ ὁ Μέττερνιχ παρουσιάζοντας ἀδιάκοπα στὸ Φρειδερίκο Γουλιέλμο Γ' τὸ σκιάχιτρο τῆς ἐπανάστασης τὸν ἔπεισε ν' ἀκολουθήσει χωρὶς καμιὰ ἀφορμὴ πιεστικὴ πολιτικὴ.

Στὸ Βασίλειο τῆς Πολωνίας ὁ στρατάρχης Ντίμπιτς, ὁ ἥρωας τοῦ Τουρκικοῦ πολέμου, ἔπνιξε τελικὰ τὴν ἐπανάσταση παρ' ὅλο τὸ γενναῖο ἀγῶνα τῶν 60 000 Πολωνῶν. Τὴν ἡττα τοὺς ἀκολούθησε ριζικὸς ἐκρωσισμός. Τὸ Βασίλειο τῆς Πολωνίας ἔγινε Ρωσικὴ ἐπαρχία. Τὰ Πανεπιστήμια τῆς Βαρσοβίας καὶ τῆς Βίλνας ἔκλεισαν καὶ ἀπαγορεύτηκε ἡ ἐπίσημη χρῆση τῆς Πολωνικῆς.

Τὰ ἐπόμενα εἰκοσιπέντε χρόνια εἶταν, ὅπως ἔγραφε ἓνας Ἀγγλος κριτικός, μιὰ μεγάλῃ συνομωσία ἐνὸς μονάρχου γιὰ νὰ ἀφαι-

ρέσει τὴν ἐθνικὴ συνείδηση ἀπὸ ἓνα λαό. Ἡ στέψη ὁμῶς τοῦ μεταρρυθμιστῆ τσάρου Ἀλεξάνδρου Β' (1855) ἔφερε κάποια βελτίωση στὴ θέση τῶν Πολωνῶν σὲ μιὰ χώρα, ὅπου (ὅπως στὴ Ρωσία) ἀπελευθερώθηκαν οἱ δουλοπάροικοι. Μὰ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν ἔφεραν θεραπεία, καὶ τὸ 1863 ἡ δυσφορία τοῦ κόσμου ξέσπασε πάλι σὲ ἐπανάσταση.

Ἡ ἐξέγερση εἶταν ἄστοχη καὶ καταδικασμένη ἀπὸ τὴν ἀρχή, καὶ ὄχι μόνο παρακίνησε τὸν Ἀλέξανδρο νὰ ξαναρχίσει τὴν καταπιεστικὴ πολιτικὴ τοῦ Νικολάου, ἀλλὰ εἶχε καὶ σημαντικὸ Εὐρωπαϊκὸ ἀντίκτυπο. Ἔδωσε στὸν Μπίσμαρκ τὴν εὐκαιρία νὰ διαδηλώσει τὴ δόλια καὶ ὑπολογισμένη φιλία του πρὸς τὴ Ρωσία καὶ νὰ τῆς ἐπιβάλλει μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μιὰ ὑποχρέωση ποὺ τὴν πληρώθηκε μὲ τόκο ἀργότερα στὰ 1864, 1866 καὶ 1870. Ἔδειξε ἐπίσης, πόσο εἶχε χειροτερέψει ἡ Εὐρωπαϊκὴ θέση τῆς Γαλλίας στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς δεύτερης Αὐτοκρατορίας. Μιὰ ἐπέμβαση ὑπὲρ τῶν Πολωνῶν θὰ ἔνωνε ἴσως ὅλα τὰ Γαλλικὰ κόμματα γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὴ δεύτερη Αὐτοκρατορία. Ὁ Αὐτοκράτορας πραγματικὰ διαμαρτυρήθηκε στὸν Τσάρο, ἀλλὰ ὁ Τσάρος ἔχοντας τὴ βοήθεια τοῦ Μπίσμαρκ τὸν ἀγνόησε, ὅπως ἀγνόησε καὶ τὶς παραφουσκωμένες ἐκκλήσεις τοῦ λόρδου Russell ἀπὸ μέρους τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Ἀγγλῶν φιλελευθέρων σ' αὐτὴ τὴν περίσταση εἶταν ἀνάξια λόγου — μεγαλόστομη καὶ ἀπειλητικὴ στὰ λόγια, ἀλλὰ ἀνέτοιμη νὰ χρησιμοποιήσει βία γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὶς ἀπόψεις της. Ἔτσι τὸ Πολωνικὸ ζήτημα ἐξασθένησε καὶ τὴν Ἀγγλογαλλικὴ φιλία — ἄλλος ἓνας λόγος γιὰ νὰ χαίρεται ὁ Μπίσμαρκ.

Μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ 1863 ἡ Πολωνία ἐξαφανίστηκε ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ σκηνή. Στὸ διάστημα αὐτὸ ὁμῶς ἡ Πολωνία εὐημεροῦσε ἀρκετά. Οἱ Πολωνοὶ γαιοκτῆμονες ἀποδείχτηκε πὼς εἶταν ἀπὸ τοὺς πιὸ προοδευτικοὺς στὴν Εὐρώπη. Χρησιμοποίησαν συνεργατικὰ συστήματα σὰν ἐκεῖνα ποὺ χρησιμοποιήθηκαν μὲ τόση ἐπιτυχία στὴ Δανία. Δημιούργησαν πιστωτικὰ ἰδρύματα καὶ ὑποστήριξαν κάθε μορφὴ οἰκονομικῶν συνεταιρισμῶν. Ἐπίσης καὶ στὴ βιομηχανία ἡ πρόοδος δὲν εἶταν λιγότερη ἀπὸ τὴν πρόοδο στὴ γεωργία.

Αὐτὸ ἀληθεύει καὶ γιὰ τὴν Πολωνία, ποὺ εἶχε προσαρτηθῇ τὸ 1815 ἀπὸ τὴν Πρωσσία. Παρ' ὅλο ποὺ ἡ ἐξέλιξη διακόπηκε τὸ 1830 μὲ τὴν ἐπανάσταση, παρουσιάστηκε στὴ χώρα μιὰ ἀξιοσημείωτη βελτίωση τόσο τῶν πολιτικῶν ὅσο καὶ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν στὰ χρόνια ἀνάμεσα στὸ 1815 καὶ 1848. Δυστυχῶς ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1848 ἔριξε τὴ χώρα πάλι πίσω, καὶ ἀκόμη περισσότερο ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1863. Ἡ ἀδιάκοπη προσπάθεια τοῦ Μπίσμαρκ εἶταν νὰ «ἐκπρωσοίσει τὸ σῶμα καὶ νὰ ἐκπροτεстанτίσει τὴν ψυχὴ» τῆς Πολωνίας. Τὰ κυριότερα μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦσε εἶταν αὐστηρὸς ἔλεγ-

χος τῆς ἐκπαίδευσης, ἀπαγόρευση τῆς Πολωνικῆς γλώσσας καὶ ἀποικισμὸς τῶν Πολωνικῶν ἐδαφῶν. Ἀλλὰ ἡ σκληρὴ πολιτικὴ τοῦ Μπίσμαρκ εἶταν ἀναμφισβήτητα ἀποτυχημένη.

Μόνο στὴν Αὐστριακὴ Πολωνία παρουσιάστηκε μιὰ ἀληθινὴ βελτίωση στὶς σχέσεις ἀνάμεσα στοὺς κυριάρχους καὶ τοὺς ὑποδούλους. Ἰδιαίτερα ἔγινε αὐτὸ μετὰ τὸ 1866. Ἀπὸ τότε οἱ Πολωνοί, ποὺ εἶταν κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Ἀψβούργων, εἶχαν μιὰ πραγματικὴ αὐτονομία. Ἡ διοίκηση καὶ ἡ ἐκπαίδευση εἶταν στὰ χέρια τους, καὶ ὁ λαὸς εἶταν ἐλεύθερος νὰ χρησιμοποιοῖ τὴ γλῶσσα του καὶ νὰ λατρεύει τὸ Θεὸ μὲ τὴ δική του πίστη — ποὺ εἶταν σύγχρονα καὶ ἡ πίστη τῶν κατακτητῶν.

Τὸ Πολωνικὸ πρόβλημα σὰν παράγοντας τῆς Εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς φαινόταν ξεχασμένο, ὅταν τὸ 1914 ἡ κοινὴ γνώμη ξαφνικὰ τὸ εἶδε νὰ παρουσιάζεται καὶ πάλι. Στὶς 14 Αὐγούστου 1914 ὁ Μέγας Δοῦξ Νικόλαος ἔλεγε σὲ μιὰ ἱστορικὴ του προκήρυξη, πρὸς τοὺς Πολωνοὺς: «Πολωνοί! Ἡ ὥρα ποὺ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ τὸ ὄνειρο τῶν πατέρων σας ἦρθε. Ἐδῶ καὶ ἐνάμισυ αἰῶνα τὸ σῶμα τῆς Πολωνίας ξεσκίστηκε, μὰ ἡ ψυχὴ τῆς δὲν μπορούσε νὰ πεθάνει. Ἐζῆσε μὲ τὴν ἐλπίδα, πὼς θὰ ἐρχόταν μιὰ ὥρα γιὰ ν' ἀναστηθεῖ τὸ Πολωνικὸ ἔθνος. . . Κάτω ἀπὸ τὸ σκῆπτρο τοῦ Ρώσου Αὐτοκράτορα ἡ Πολωνία θὰ ξαναγεννηθεῖ, ἐλεύθερη στὴν πίστη, στὴ γλῶσσα, στὴν αὐτοδιοίκηση. . . Ἡ Ρωσία πιστεῖει, πὼς τὸ σπαθί, ποὺ χτύπησε σκληρὰ τὸν Τευτονικὸ ἐχθρὸ στὸ Γκρύνβαλντ (Τάινενμπεργκ), δὲν σκούριασε.» Ἐνα μῆνα ἀργότερα ὁ ἴδιος ὁ Τσάρος ἐπικύρωσε τὴν προκήρυξη αὐτή, καὶ ὑποσχέθηκε «ἔνωση ὅλων τῶν τμημάτων τῆς Πολωνίας, ποὺ βρίσκονταν στὴν κυριαρχία τῆς Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Ρωσίας, σὲ ἓνα αὐτόνομο ἔθνος καὶ ἀναγέννηση τῆς Πολωνίας κάτω ἀπὸ τὴν ἐπικυριαρχία τοῦ Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας.»

Τὸ ἂν αὐτὲς οἱ ὑποσχέσεις εἶταν ἀληθινὲς ἢ εἶταν μόνο «δημιούργημα τοῦ πολέμου,» εἶναι ἀκόμα καὶ σήμερα ἐνδιαφέρον νὰ ἐξετάσουμε. Εἶναι βέβαια ἀρκετό, πὼς γιὰ κείνη τὴ στιγμή ὅλα τὰ μεγάλα δημοκρατικὰ κόμματα στὴν Πολωνία τὶς δέχτηκαν γιὰ ἀληθινές. Ὅμως οἱ ὅροι αὐτῆς τῆς προκήρυξης πρέπει νὰ ἐξεταστοῦν προσεκτικότερα ἀπ' ὅ,τι ἔγινε τότε.

Μιὰ τέτοια προσεκτικὴ ἐξέταση πρέπει νὰ γίνει καὶ γιὰ τὶς προκηρύξεις ποὺ δημοσίευσαν τὸ Νοέμβριο τοῦ 1916 οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Ἡ προκήρυξη τοῦ Γερμανοῦ ἀπευθυνόταν πρὸς «τοὺς κατοίκους τοῦ κυβερνείου τῆς Βαρσοβίας» — μιᾶς περιοχῆς ποὺ «ἀποσπάστηκε μὲ βαριὲς θυσίαι ἀπὸ τὴ Ρωσικὴ κυριαρχία ἀπὸ τὰ γενναῖα (Γερμανικὰ) στρατεύματα» καὶ ὅπου ἡ Γερμανία μὲ τὴν ἐπιφύλαξη τοῦ ἀκριβέστερου καθορισμοῦ τῶν

συνόρων ἀναλάμβανε τὴν ὑποχρέωση «νὰ δημιουργήσῃ ἓνα ἀνεξάρτητο κράτος μὲ κληρονομικὴ μοναρχία καὶ σύνταγμα». Πρέπει νὰ προσέξομε, πὼς οἱ ὑποσχέσεις αὗτὲς ἔγιναν ἀπὸ τὸ Γερμανὸ Αὐτοκράτορα μόνον πρὸς τὴ Ρωσικὴ Πολωνία. Ἐπίσης σημαντικὸ εἶναι, πὼς ἔγιναν σὲ μιὰ στιγμή, πού ἡ στρατιωτικὴ κατάστασις δὲν εἶταν καλὴ γιὰ τὶς Κεντρικὰς Αὐτοκρατορίας.

Πὼς εἶταν τὰ πράγματα γιὰ τὴν Πολωνία, ὅταν οὐτὲς οἱ Αὐτοκρατορίες ἔπесαν; «Ἡ Πολωνία θὰ ξαναζήσῃ», εἶταν ἡ χαρούμενη ἀναγγελία τοῦ Κλεμανσώ στὰ 1914. Ἡ ἀναβίωσις τῆς Πολωνίας σὰν κυρίαρχης πολιτείας δηλώθηκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν σὰν ἓνας ἀπὸ τοὺς κύριους πολεμικοὺς σκοποὺς τῶν Συμμάχων. Χάρη στὴν προσωπικότητα καὶ τὴ διπλωματία τοῦ Παντερέφσκι, τὸ δέκατον τρίτον σημεῖον τοῦ Οὐίλσον βεβαίωσε ρητὰ αὐτὴ τὴν ἀρχή. Ἡ Συνδιάσκεψις τῶν Παρισίων τὴν πραγματοποιοῖ, καὶ ἡ Πολωνία ξανάγινε «κυρίαρχον κράτος». Αὐτὸ στὸ χαρτὶ δὲν εἶταν δύσκολον. Οἱ δυσκολίες ἄρχισαν μὲ τὴ χάραξιν τῶν συνόρων. Ἡ Πολωνία δὲν εἶχε ποτὲ ἀληθινὰ σύνορα. Τὰ σύνορά της εἶταν πάντα τεχνητὸ ἀποτέλεσμα διαπραγματεύσεων. Ὁ Οὐίλσον ἐπέμενε νὰ ἔχει ἡ Πολωνία διέξοδον πρὸς τὴ θάλασσαν. Αὐτὸ μποροῦσε νὰ γίνῃ μόνον εἰς βάρος τῆς Πρωσσίας. Ἡ Πρωσία τότε κόπηκε στὰ δύο, καὶ διώχτηκε ἀπὸ τὴν Πολωνικὴν Πομερανίαν — πού στὴν πραγματικότητά εἶχε ἀρπαχθῇ ἀπὸ τοὺς Πρώσους στὰ 1772, ἀλλὰ τώρα ὀνομάστηκε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς «ὁ Διάδρομος». Γιὰ νὰ συνδέεται ἡ Δυτικὴ μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσίαν δόθηκε στοὺς Γερμανοὺς τὸ δικαίωμα νὰ περνοῦν ἐλεύθερα ἀπὸ τὸ «Διάδρομον». Τὸ Ντάντσιχ, πού ἡ καταγωγὴ του εἶναι Πολωνικὴ μὰ πού εἶναι Γερμανικὸ στὴ συνείδησιν καὶ στὸν πληθυσμὸν, γίνηκε Ἐλεύθερη Πόλις κάτω ἀπὸ τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, πού ἐγγυήθηκε γιὰ τὸ Πολωνικὸ ἐμπόριον. Αὐτὴ ἡ λύσις ἀποδείχτηκε δύσκολη γιὰ τοὺς ἐγγυητὰς καὶ δυσάρεστη γιὰ τοὺς ἀντιπάλους, καὶ εἶταν ἡ ἄμεση ἀφορμὴ γιὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1939.

Μὲ τὴ Ρωσίαν αἱ σχέσεις τῆς Πολωνίας εἶταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν δυσάρεστες. Ἡ καινούρια Πολωνικὴ κυβέρνησις ἀντιμετώπισε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὸ πρόβλημα τῶν Ρώσων μπολσεβίκων. Ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν ἀναγέννησιν τῆς χώρας τοὺς οἱ Πολωνοὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ μεγάλου πατριώτη Πίλσοῦντσκι ἀνακατεύτηκαν στὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῶν Ρώσων μὲ τὴν πλευρὰ τῶν «Λευκῶν», καὶ γιὰ ἓνα διάστημα πῆραν τὸ Κίεβον. Ἀλλὰ ἡ ἐπιτυχία τοὺς εἶταν πρόσκαιρη. Ὁ Κόκκινος Στρατὸς ἐσπρώξε τοὺς Πολωνοὺς πίσω πρὸς τὶς πύλας τῆς Βαρσοβίας, καὶ ἡ Πολωνία σώθηκε τὴ τελευταία στιγμή μόνον μὲ τὴν ἄφιξιν μιᾶς «πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀποστολῆς» μὲ ἀρχηγὸν τὸ λόρδον ντ' Ἀμπερνον ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴ Γαλλίαν. Ἡ ἱκανότης καὶ ἡ γενναιότης τοῦ στρατηγοῦ Πίλσοῦντσκι μὲ τὴ βοή-

θεια τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ στρατηγοῦ Βεϋγκάν, τοῦ ἱκανότερου βοηθοῦ τοῦ Φός, δημιούργησαν τὸ «θαῖμα τοῦ Βιστούλα». Αὐτὴ ἡ «18η ἀποφασιστικὴ μάχη τῆς ἱστορίας» (κατὰ τὴν περιγραφὴ τοῦ λόρδου ντ' Ἀμπερνον) ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴν Πολωνία τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία, καὶ ἀνάκοψε τὴν προέλαση τοῦ Μπολσεβικισμοῦ πρὸς τὴ Δυτ. Εὐρώπῃ.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ «θαῖμα» ἔκλεισε εἰρήνῃ ἀνάμεσα στὴν Πολωνία καὶ τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία, καὶ στὶς 18 Μαρτίου 1921 ὑπογράφηκαν τελικὰ οἱ ὅροι στὴν ὀριστικὴ συνθήκη τῆς Ρίγας. Ἡ συνθήκη αὐτὴ εἶχε βιαιὴ σημασία. Ἄν καὶ δὲν εἶταν τόσο εὐνοϊκὴ γιὰ τοὺς Πολωνοὺς ὅσο ἡ συνθήκη ποὺ πρότειναν οἱ Ρῶσοι τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1920, τὰ ἀνατολικά σύνορα πάντως τῆς Πολωνίας εἶταν πολὺ ἀνατολικότερα ἀπὸ τὴν ὀνομαζόμενη «γραμμὴ Κῶρζον», καὶ δόθηκε στὴν Πολωνία ἡ Γαλικία καὶ ἓνα μέρος τῆς Ρουθηνίας. Τὰ σύνορα αὐτὰ ἀναγνωρίστηκαν τυπικὰ ἀπὸ τοὺς Συμμάχους καὶ τὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες στὰ 1923.

Ὁ Πίλσοϋντσκι ἔκανε κάτι παραπάνω ἀπὸ τὸ νὰ σώσει τὴν Πολωνία ἀπὸ τοὺς Ρώσους. Ἔσωσε τὴν Πολωνία ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της. Ἄν καὶ (σὰν ἄλλους δικτάτορες) ἄρχισε τὴν πολιτικὴ του ζωὴ σὰν ἐπαναστάτης σοσιαλιστῆς, εἶταν ἀρκεῖα ρεαλιστῆς, ὥστε νὰ καταλάβει σύντομα πὼς τὸ ὑπερδημοκρατικὸ Σύνταγμα τοῦ 1921 (βασισμένο πάνω στὸ Γαλλικὸ Σύνταγμα τοῦ 1875) δὲν μπορούσε νὰ λειτουργήσῃ ὁμαλὰ. Οἱ ξένοι δημοκράτες γενικὰ δὲν καταλαβαίνουν, πὼς τὸ συνταγματικὸ πολίτευμα δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς αὐθόρμητης ἐκρηξῆς ἀλλὰ μιᾶς μακρόχρονης ἐξέλιξης. Γιὰ νὰ διαμαρτυρηθεῖ ἐνάντια στὸ Σύνταγμα τοῦ 1921 ὁ Πίλσοϋντσκι παραιτήθηκε ἀπὸ τὴ θέση τοῦ σὰν ἀρχηγοῦ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τὸ 1921 καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ στρατοῦ τὸ 1923. Ἀλλὰ ἡ σύγχυση ποὺ ἀκολούθησε ἀνάγκασε τὸν πατριώτη πολιτικὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀπομόνωσή του στὰ 1925. Μὲ ἓνα πραξικόπημα ἐγκαθίδρυσε μιὰ πραγματικὴ δικτατορία, καὶ κράτησε τὴν ἀρχὴν στὰ χέρια του ὡς τὸ θάνατό του στὶς 12 Μαΐου 1925.

Σὰν τὸν Κρόμγουελλ ὁ Πίλσοϋντσκι στήριζε τὴν ἐξουσία του στὸ στρατό. Σὶν τὸν Κρόμγουελλ δὲν ἤθελε νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸ Κοινοβούλιο, ἐφ' ὅσον τὸ Κοινοβούλιο περιοριζόταν στὴ νομοθετικὴ του λειτουργία, ἀλλὰ σὰν τὸν Κρόμγουελλ πίστευε, πὼς ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία πρέπει σὲ περιόδους ἀναρχίας νὰ βρίσκεται στὰ χέρια «ἐνὸς ἀτόμου».

Μερικὲς ἐβδομάδες πρὶν τὸ θάνατό του ὁ Πίλσοϋντσκι ἀναθεώρησε τὸ Σύνταγμα τὸ 1921, καὶ τὸ κύρωσε μὲ νόμο (στὶς 23 Ἀπριλίου). Ἄν καὶ τὸ Σύνταγμα αὐτὸ δὲν εἶταν τόσο δημοκρατικὸ σὰν τὸ Σύνταγμα τοῦ 1921, εἶναι ὑπερβολικὸ νὰ τὸ χαρακτηρίζῃ κανεῖς σὰν «φασιστικόν». Ἀλλὰ ἡ Πολωνικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀπελευ-

θέρωσης τοῦ Λοῦμπλιν ἀρνείται τὴ νομιμότητα τῆς Πολωνικῆς Κυβέρνησης, ποὺ τὸ 1940 ἔφυγε ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ πῆγε στὸ Λονδῖνο, καθὼς καὶ τὸ κῆρος τοῦ Συντάγματος τοῦ 1935, πάνω στὸ ὁποῖο στηρίζεται ἡ κυβέρνηση αὐτή. Ἡ κυβέρνηση τῶν Πολωνῶν τοῦ Λονδίνου ὁμῶς (καὶ φυσικὰ μόνο αὐτὴ) ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὴ Μεγάλη Βρεταννία.

Ἴσως ἂν ζοῦσε ἀκόμη ὁ Πίλσοῦντσκι τὰ τραγικὰ γεγονότα τῶν δέκα τελευταίων χρόνων θὰ ἀποφεύγονταν. Εἶναι ἀλήθεια, πὼς ἡ Πολωνία δὲν εἶχε ποτὲ καλὰ χαρτιὰ στὰ χέρια της μὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς καὶ ποτέ της δὲν ἔπαιξε καλὰ. Ἰδιαίτερα δὲν εἶταν φρόνιμο οὔτε εὐγενικὸ ἀπὸ μέρους της νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὴ Γερμανικὴ ἐπίθεση ἐναντία στὴ Τσεχοσλοβακία γιὰ νὰ ικανοποιήσῃ τις (δίκαιες ἢ ἀδίκες) ἀπαιτήσεις της σχετικὰ μὲ τὸ Τέσεν. Ἡ εὐθύνη ὁμῶς γιὰ τὴν ὅλο καὶ μεγαλύτερη ἐχθρότητα ἀνάμεσα στὴν Πολωνία καὶ τὴ Ρωσία καὶ γιὰ τὴν τελικὴ διακοπὴ τῶν σχέσεων στὰ 1943 στὴν πραγματικότητα δὲ βαρύνει μόνο τὴν Πολωνία. Μὰ τὰ δυὸ μεγάλα ἔθνη ἐνδιαφέρονται καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ δοῦν ἐγκάρδια φιλία ἀνάμεσα στὰ δυὸ κόμματα, καὶ ἡ συνέχιση τῆς διαφωνίας τους μπορεῖ μόνο νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τῆς Γερμανίας.

Σήμερα ἡ κατάσταση, ποὺ δημιουργήθηκε ἀνάμεσα στὶς ἀντίπαλες Πολωνικὲς κυβερνήσεις τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Λοῦμπλιν καὶ ἀπὸ τὸν ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στὰ δυὸ κόμματα στὴν Πολωνία, εἶναι συγκεχυμένη καὶ λυπηρὴ.

Ἔτσι ἡ τελευταία παράγραφος τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ γράφεται¹⁾ κάτω ἀπὸ συνθήκες ἀπελπιστικὲς γιὰ ὅλους, ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ δοῦν μιὰ δυνατὴ Πολωνία ὄχι τόσο γιὰ τὴν ἴδια τὴν Πολωνία ὅσο γιὰ τὴν πολιτικὴ ἰσορροπία τῆς Εὐρώπης. Πολλοὶ ἴσως βαρέθηκαν ν' ἀκοῦν τὴν ἐπανειλημμένη (ἀλλὰ προσεκτικὰ ἀόριστη) διαβεβαίωση τοῦ Στάλιν, πὼς ἐπιθυμεῖ νὰ δεῖ τὴν Πολωνία «δυνατὴ, κυρίαρχη καὶ ἀνεξάρτητη». Θέλει ἄραγε νὰ δεῖ τὴν Πολωνία τόσο ἀνεξάρτητη ὅσο θὰ γίνῃ ἴσως ἀνεξάρτητη καὶ ἀπὸ τὴ Γερμανία; Ἐπιμένει στὴ γραμμὴ Κωρζὸν στὰ ἀνατολικά τῆς Πολωνίας ἢ θὰ δεχτεῖ μιὰ γραμμὴ ποὺ νὰ πλησιάζει στὴ συνθήκη τῆς Ρίγας (1921); Ἡ γραμμὴ αὐτὴ εἶταν σχεδὸν ἡ ἴδια μὲ τὴ γραμμὴ τοῦ διμελισμοῦ τοῦ 1793, καὶ ἔδινε στὴ Ρωσία ὅλα τὰ Πολωνικὰ τμήματα, ὅπου ζοῦσαν ἀναμφισβήτητα Ρῶσοι. «Ἡ μεγαλοψυχία», δίδασκε ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια ὁ Burke, «εἶναι ἡ μεγαλύτερη σοφία στὴν πολιτικὴ». Ἡ Ρωσία μὲ τὶς μεγάλες ἐκτάσεις της καὶ μὲ τὴν τόσο πλούσια σὲ γεωργικὰ καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα Οὐκρανία της ἴσως μπορεῖ νὰ δεῖχτεῖ μεγαλόψυχη πρὸς τὴν Πολωνία.

¹⁾ Σ. τ. Ἑ. Τὸ ἄρθρο εἶναι γραμμένο τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1945.

Ένας απλός παρατηρητής, πού δὲν ξέρει τὶς παρασκηνιακὲς ἐνέργειες, πού τώρα τελευταῖα χωρίσαν τοὺς Πολωνοὺς στὸ Λονδῖνο, στὴ Μόσχα καὶ στὸ Λοῦμπλιν, μπορεῖ ἴσως καλύτερα ἀπ' ὅλους νὰ κρίνει ἀμερόληπτα τὸ πρόβλημα τῆς Πολωνίας. Τὰ συμπεράσματά του μποροῦν νὰ διατυπωθοῦν σύντομα, ἂν καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο δογματικά (καὶ ζητᾷ συγγνώμη γι' αὐτο). Ὅλοι συμφωνοῦν, πὼς ἡ Πολωνία πρέπει νὰ πάρει τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσσία. Πρέπει ἀκόμη νὰ πάρει τὸ Νιάντσιχ καὶ τὸ Διάδρομο. Ἀλλὰ τὸ ἂν πρέπει τὰ δυτικά της σύνορα νὰ προεκταθοῦν ὡς τὸν Ὀντερ, πρέπει νὰ ἐξεταστεῖ προσεκτικά. Ὁ κ. Ἄλλαν Γκράχαμ προλογίζοντας τὸ βιβλίον τοῦ συνταγματάρχου Μπαγκίνσκι «*Ἡ Πολωνία καὶ ἡ Βαλτικὴ*» ἀναφέρει, γιὰ νὰ ἐνισχύσει αὐτὴ τὴν ἀξίωση, τὴ φράση τοῦ Αὐτοκράτορα Φρειδερίκου Βαρβαρόσσα: «Ὁ ποταμὸς Ὀντερ εἶναι τὸ ἀρχαιότερο σύνορον πρὸς τὰ δυτικὰ πού προστατεύει σὰ γερὸ τεῖχος τοὺς Πολωνοὺς ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Σλαῦους». Ἡ Μόσχα ἐπίσης φαίνεται πὼς θὰ ἤθελε τὴν ἐπέκταση τῶν Πολωνῶν πρὸς τὸν Ὀντερ. Μὰ αὐτὸ θὰ ἀπαιτοῦσε εἴτε νὰ ἐνσωματωθοῦν στὴν Πολωνία 10 000.000 Γερμανοί, εἴτε νὰ μεταφερθοῦν ἄλλοι— ἓνα ἔργο μὲ τεράστιες δυσκολίες. Ἡ προσάρτηση ὅμως τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας θὰ ἀπαιτήσῃ μεταφορὰ μόνο 2.000.000 περίπου Γερμανῶν.

Υστερα εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς Σιλεσίας. Τὸ 1920 ἡ Ἀνατολικὴ Πρωσσία ἀποφάσισε μὲ δημοψήφισμα νὰ μείνῃ Γερμανικὴ. Ἡ Ἄνω Σιλεσία, ὅπου τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας εἶταν ἀμφίβολο, μοιράστηκε ἀνάμεσα στὴ Γερμανία καὶ τὴν Πολωνία. Τώρα εἶναι φανερό, πὼς γιὰ νὰ εἶναι οἰκονομικὰ δυνατὴ ἡ Πολωνία πρέπει νὰ ἔχει τὴν Ἄνω Σιλεσία. Ἡ χώρα ἀνάμεσα στὸν Ὀντερ καὶ τὸ Βιστούλα εἶναι φτωχὴ καὶ διατρέφει ἓνα πληθυσμὸ πού ἐλαττώνεται. Ἡ πεδιάδα τῆς Σιλεσίας ὅμως εἶναι γόνιμη καὶ ἔχει βιομηχανικὴ σημασία. Ἀλλωστε ἡ Σιλεσία ὄχι μόνο ἀπειλεῖ στρατηγικὰ τὴν καρδιὰ τῆς Πολωνίας ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα της ἀτλώνονται, ὅπως παρατηρεῖ ὁ συν/χης Gayre στὸ βιβλίον του «*Τεύτονες καὶ Σλαῦοι στὰ Πολωνικὰ σύνορα*», (σελ. 66) πρὸς τὴν Κρακοβία καὶ τὴ Μοραβία, καὶ κόβουν ἔτσι στὰ δύο τὴν Τσεχοσλοβακία «μὲ τὴ λεπτή της μέση». Αὐτὸ τὸ γεγονὸς δείχνει τὴν ἀνάγκη τῆς ὁμοσπονδιακῆς ἑνώσεως ἀνάμεσα στὴν Πολωνία καὶ τὴν Τσεχοσλοβακία, πού δὲν ἐγκρίνεται στὴ Μόσχα, εἶναι ὅμως ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀσφάλεια αὐτῶν τῶν δυὸ μικροτέρων κρατῶν ἐνάντια σὲ δυνατότερους γείτονες πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ τὰ ἀνατολικά. Ἄν δὲν ἐξασφαλιστοῦν λογικὰ τὰ σύνορα τῆς Πολωνίας σὲ μιὰ μελλοντικὴ συνθήκη εἰρήνης, εἶναι μάταιο νὰ χάνουν τὸν καιρὸ τους οἱ διπλωμάτες γιὰ ἓνα πρόβλημα, πού θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παραμένει ἄλυτο. «Ἡ

Πολωνία θὰ ξαναζήσει». Ἡ ὑπόσχεση τοῦ Κλεμανσώ μπορεῖ νὰ ἐκπληρωθεῖ μόνον, ἂν ἡ Ρωσία εἶναι πρόθυμη νὰ δεῖξει μιὰ μεγαλοψυχία μᾶλλον σπάνια στὴν πολιτική, ἂν ἀκόμη οἱ δυὸ μεγάλοι Σύμμαχοί της συμφωνήσουν μαζί της νὰ λυθεῖ τὸ πρόβλημα αὐτό, καὶ κυρίως ἂν οἱ ἴδιοι οἱ Πολωνοὶ μάθουν τὴν αὐστηρὴ πειθαρχία ποὺ διδάσκει τὸ σχολεῖο τῆς πολιτικῆς, καὶ ἀποδειχτοῦν ἔτσι ἱκανοὶ γιὰ νὰ αὐτοδιοικηθοῦν.

76

ΤΟ «ΤΙΡΠΙΤΖ» ΣΤΗ ΣΚΩΤΙΑ

ΠΡΙΝ νὰ βυθιστεῖ πραγματικὰ τὸ Γερμανικὸ θωρηκτὸ «Τίρπιτς», οἱ Ἀγγλοὶ ἀεροπόροι τὸ εἶχαν βουλιαξει πολλές φορές σὲ μιὰ ἥσυχη λίμνη τῆς Σκωτίας.

Γιὰ νὰ ἀποκτηθεῖ αὐτὴ ἡ θαυμάσια εὐστοχία χρειάστηκαν πολλοὶ μῆνες καὶ πολλές δοκιμές. Ὅπως καὶ γιὰ νὰ χτυπηθεῖ τὸ Φράγμα τοῦ Μόηπε, ἔτσι καὶ γιὰ τὸ Τίρπιτς χρειάζοταν ἀπόλυτη ἀκρίβεια, καὶ γι' αὐτὸ ἐγιναν δοκιμές μὲ ἓνα ψεύτικο πανομοιότυπο τοῦ θωρηκτοῦ.

Σὲ μιὰ λίμνη τῆς Σκωτίας οἱ ναυτηγοὶ ἔφτιαξαν ἓνα πλοῖο σχεδὸν στὸ ἴδιο μέγεθος. Κάθε πυργίσκος, κάθε κανόνι εἶταν ἀκριβῶς τὰ ἴδια ὅπως σιὸ πρωτότυπο. Τὰ ἀεροπλάνα ἔκαναν ἐπιδρομὲς σιὸ ψεύτικο αὐτὸ Τίρπιτς μὲ ψεύτικες βόμβες κάθε μέρα, ὥσπου ἔμαθαν ἀτ' ἑξῶ κάθε γωνίτσα τοῦ πλοίου καὶ εἶταν ἑτοιμα γιὰ τὴν ἀληθινὴ ἐπιθεση.

THE EMPIRE NEWS

Τρεῖς Ἀγγλίδες

Τοῦ RICHARD CHURCH

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο του British Authors,
ἐκδοσὴ τοῦ Βρεταννικοῦ Συμβουλίου)

1. BIRTZINIA ΓΟΥΛΦ (1882 - 1941)

Ἡ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ἀριστοκρατία εἶναι ἐκείνη ποὺ συνήθως ἐπιβεβαιώνει ὑπὸ κάθε ἄλλῃ μορφῇ ἐκλεκτικότητας. Οἱ γαιοκτῆμονες καὶ οἱ πλουτοκράτες μπορεῖ νὰ ἐξαφανιστοῦν ἀπὸ τὴ διάρθρωση τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, μὰ ὁ πνευματικὸς σνομπισμὸς πάντα θὰ βρεῖ κάποιο πατάρι νὰ φωλιάσει. Αὐτὸ ἀπ' τὴν ἠθικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ ἄποψη πιθικὸν καὶ νὰ εἶναι ἀξιοκατάκριτον. Ἀπὸ τὴν καθαρὰ καλλιτεχνικὴ ὁμῶς παρουσιάζει πάντα ἐξαιρετικὰ ἀποτελέσματα. Ἄπειρες σελίδες τῆς πιὸ ἐκλεκτῆς Ἀγγλικῆς λογοτεχνίας τοῦ 18ου αἰῶνα γράφτηκαν μέσα σ' αὐτὸ τὸν περίβολο, καὶ στὴν ἐποχὴ τῆς δικῆς μας ἔχομε τὴν παραγωγὴ τῆς σχολῆς τοῦ Μπλούμσμπερυ, τῆς «ὑψηλῆς διανόησης», ὅπως βαφτίσαν τὴν ὁμάδα οἱ ἀπ' ἔξω, οἱ ἀνειλαβεῖς Τῆς σχολῆς αὐτῆς θεὰ καὶ Παλλάδα Ἀθηνᾶ στάθηκε ἡ Βιρτζίνια Γούλφ.

Τόσο ἡ καταγωγὴ ὅσο καὶ ἡ ἀνατροφὴ τῆς τὴν εἶχαν προετοιμάσει γι' αὐτὸ τὸ ρόλο. Γεννήθηκε στὰ 1882, καὶ εἶχε γιὰ πατέρα τὴν Σερ Λέζλη Στιφεν, ἐκδότῃ τοῦ *Λεξικοῦ Ἑθνικῆς Βιογραφίας*, ἕναν ἀπ' τοὺς φιλολογικοὺς ἄξονες τῆς τελευταίας Βικτωριανῆς περιόδου. Συγγένευε μὲ τὴν οἰκογένεια τῶν Darwin καὶ μὲ τὴν οἰκογένεια τῶν Strachey. Τὰ νεανικὰ τῆς χρόνια στὸ Λόνδινον κύλησαν μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα ἀξιόλογης πνευματικῆς καλλιέργειας. Οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς τοῦ καιροῦ σύχναζαν στὸ σπίτι τοῦ πατέρα τῆς καὶ τὴν παίρναν στὰ γονατὰ τους. Ὅταν στὰ 1915 ἔβγαλε τὸ πρῶτον τῆς μυθιστορήμα, *The Voyage Out*, ἡ ἐπίδρασις ἑνὸς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μέντορες τῶν νεανικῶν τῆς χρόνων, τοῦ Τζώρτζ Μέρρεντιθ, εἶτανε φανερὴ. Μὰ ἀκόμα καὶ σ' αὐτὴ τὴν πρώτη λογοτεχνικὴ προσπάθεια τῆς Βιρτζίνια Γούλφ ἀνταύγαζε ἡ πρωτοτυπία, ἡ ἁπλῆ ἐκείνη κεχωριμπαρένια λάμψη, ποὺ δὲν ἔσβυσε ποτὲ ἀπ' τὸ γράψιμό τῆς. Ἀπὸ τὸ πρῶτον αὐτὸ βῆμα, τὸ λογοτεχνικὸν τῆς ἔργον ἔμεινε πάντα μιὰ ἐντονὴ πρόκλησις σ' ὅλους τοὺς παραδεγμένους κανόνες τῆς τεχνικῆς τοῦ γραφοῦ λόγου. Ἡ ὁμάδα τοῦ Μπλούμσμπερυ ὑποστήριζε αὐτὴ τὴν προκλητικὴν τάσιν, καὶ προτοῦ βγεῖ τὸ δεύτερον βιβλίο τῆς, ἡ Βιρτζίνια Γούλφ εἶχε γίνῃ κίβλας ἡ μασκὸς τῆς σχο-

λῆς ἐκείνης τῶν κριτικῶν, πὺν ἐπιδιδῶκαν νὰ μεταφυτέψουν τὴ μέ-
θοδο τῶν Γάλλων ἱμπρεσιονιστῶν στὸ Ἀγγλικὸ μυθιστόρημα.

Ὑπῆρχε φυσικὰ καὶ ἡ πολεμικὴ, γιατί τὸ ἔργο τῆς κυρίας Γούλφ,
καθὼς ἀναπτύσσονταν πάνω στὴν ἰδιότυπη γροσμή του, ξεπερνοῦσε
ὄλο καὶ περισσότερο τὸ μέτρο τῆς κατανόησης τοῦ κοινοῦ ἀναγνώ-
στη. Εἶναι μιὰ πολὺ λεπτὴ τάση καὶ ἡ καταγωγὴ τῆς ἀρκετὰ πε-
ρίπλοκη, γιὰ νὰ τὴν ἐξετάσουμε ἐδώπερα στὰ σύντομα. Χρειάζεται
νὰ ἐμβαθύνουμε, χρησιμοποιώντας κριτήρια αἰσθητικά. Φιάνει λοι-
πὸν νὰ ποῦμε τοῦτο: πῶς ἡ κυρία Γούλφ ἀπειλῆσε ἰδιαίτερα, μὲ
τὴν κατήχηση καὶ τὸ παράδειγμά της, τὴ ρεαλιστικὴ σχολὴ
τοῦ μυθιστορήματος — τὴ σχολὴ πὺν γιὰ κυριαρχικὸ στοιχεῖο της
βάζει τὸ χαρακτήρα, παρουσιάζοντάς τον ἀντικειμενικὰ καὶ
κρίνοντάς τον μᾶλλον ἀπὸ τὴ δράση καὶ τὸ περιβάλλον του, παρὰ
ἀπὸ τὸ μυστήριο τῆς προσωπικότητος πὺν ἀπ' αὐτὴν ξεπηδάει.
Ἡ κυρία Γούλφ προχώρησε μάλιστα κι' ἀπ' τὴν προσωπικότητα πὺν
πέρα. Θέλησε νὰ ἀποκόψει ὁλωσδιόλου τὴ συγκίνηση, ἀκόμα καὶ τὴ
φυσικὴ αἰσθηση ἀπὸ τὴν ταυτότητα τοῦ αἰτόμου. Οἱ ἄνθρωποι στὰ
βιβλία της τείνουν πάντα νὰ διαλυθοῦν μέσα σὲ μιὰ θαμπὴ εἰαι-
σθησία. Κι' αὐτὴ τὴ διάλυση — χημικὴ ἔνωση πὺν ἔχει συστατικά της
ἀπ' τὴ μιὰ τὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου κι' ἀπ' τὴν ἄλλη τὶς ὁμορφίες,
τοὺς φόβους, τὶς οὐσίες, γνωστὲς καὶ ἄγνωστες, τοῦ κόσμου πὰ σύνολο —
τὴν ὕψωσε μὲ τὸ ντελικάτο της χέρι κόντρα στὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὅπως
στὸν ἄρρωστο πὺν ἐξετάζει τὸ γιαιτρικὸ του πρὶν νὰ τὸ πάρει, ἡ ὄραση
ὑπερευαίσθητη ἀπ' τὴ φιλάσθινη κράση, ξανοίγει στὸ ποτῆρι μορ-
φὲς καὶ σχήματα, πὺν στὴν πραγματικότητα δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ μέσα.

Εἶναι κοντολογὴς, ἀπόλυτα γυναίκα στὸ ἔργο της. Δὲν δίνει
πίστη στὴν ἀρχιτεκτονικὴ, καὶ τῆς εἶναι ἀφόρητο νὰ χτίζει μὲ
τοῦβλα. Ἔτσι, δούλεψε τὶς ἱστορίες της ἀποφεύγοντας θελημα-
τικὰ κάθε μνημειακὴ σταθερότητα. Ὁ χείμαρρος τῆς αὐτοσυνειδή-
σης δὲ στάθηκε οὔτε μιὰ στιγμή, καὶ καμιά τεχνικὴ ἐπιλογή δὲν
ἔγινε μέσα ἀπὸ τὸ ὕλικό της, γιὰ λόγους παρραστατικούς. Γι' αὐτὸ
ἀκολοῦθησε τὸν Προῦστ καὶ τὴ Ντόροθυ Ρίτσαρντσον, τὸ ἔκανε
ὅμως μὲ λεπτὴ καὶ διορατικὴ τέχνη, πὺν προίκισε τὸ ἔργο της μὲ
μιὰ ἐξαιρετικὰ ἐρεθιστικὴ ἀντιφατικὴ ἰδιότητα. Εἶναι ἓνα σύνολο
ἀπὸ μυθιστορήματα, πὺν ἀποφεύγουν τὸ μῦθο, τὴν ἀνάλυση τοῦ
χαρακτήρα, τὸ συναισθηματικὸ κορύφωμα. Σίγουρα δὲ θὰ μένει τί-
ποτα τὸ τεράστιο ὕστερα ἀπ' τὸ διάβασμά τους. Κι' ὅμως, πάνω στὸ
διάβασμα, ἡ κάθε λεπτομέρεια λούζεται μ' ἓνα ἔντονο φῶς — τὸ φῶς
ἐνὸς μυαλοῦ πὺν ἔχει γδυθῇ ἀπὸ κάθε αὐταπάτη κι' ἀπὸ κάθε ἔννοια
τοῦ στενάχωρου — καὶ πέρ' ἀπ' αὐτὸ οἱ αἰσθήσεις τῆς Βιριζίνια
Γούλφ ἐργάζονται μὲ τὴν πρόσθετη ἐκείνη ἐντατικότητα πὺν νοιώ-
ει καινένας πάνω στὴν ἀνάρρωση, στὸν πρῶτο περίπατο ὕστερ' ἀπὸ

μιὰ μακριὴν ἡρρώστια. Ὁ κόσμος δείχνει πιὸ μικρός, πιὸ τονισμένος, τὸ κάθε τι μοιάζει σὰν ἀπομονωμένο σὲ πλαίσιο ξέχωρο. Αὐτὴ τὴν ἀνώμαλη ἐκτίμηση τοῦ πρόσκαιρου φαινομένου ἐκφράζει ἡ Βιριζίνια Γούλφ σὲ μιὰ πρόζα, ποὺ ἔχει τὴν ἴδια διαύγεια μὲ τὸ ὄραμά της. Ἔτσι τὸ ἔργο της εἶναι κάτι κινουόργιο μέσα στὰ Ἀγγλικά γράμματα, κάτι ποὺ ἀκόμα κ' οἱ ἴδιοι της οἱ εἰδωλολάτρες δὲ μποροῦνε νὰ τὸ χαλάσουν.

2. ΚΑΘΡΗΝ ΜΑΝΣΦΗΛΤ (1888-1923)

Κάθρην Μάνσφηλντ εἶναι τὸ ψευδώνυμο τῆς Κάθλιν Μάνσφηλντ Μλώτσαμπ, ποὺ ἡ φαιμέλια της μετανάστευσε ἀπ' τὸ Λονδίνο στὴ Νέα Ζηλανδία στὰ 1841. Ἕνας ἀπ' τοὺς προγόνους της, χουσικός, ἀναφέρεται ἀπ' τὸν Πέπυς στὰ 1660. Ὁ πατέρας τῆς Κάθρην, ἐπιχειρηματίας ποὺ εἶχε προκόψει, εἵτανε σὲ θέση νὰ τὴ στείλει στὸ Λονδίνο γιὰ σπουδές. Ἐκεῖ ἀντάμωσε τὴν ξαδέρφη τοῦ πατέρα της, τὴν Κόυησα Ράισσελ, ἑακουστὴ ἀπὸ τὸ β βλίο της *Elisabeth and Her German Garden*. Ἡ Κάθρην Μάνσφηλντ ἄρχισε νὰ πρωτογράφει σὰν ἀκόμα σπούδαζε στὸ Λονδίνο. Παράλληλα μάθαινε μουσικὴ (βιολοντσέλλο). Δεκαοχτὼ χρονῶ γύρισε πίσω στὸ σπίτι της, μὰ οἱ λογοτεχνικὲς της φιλοδοξίες τὴν ξαναφέρνουν στὸ Λονδίνο δυὸ χρόνια ἀργότερα. Ἐκεῖ δὲ γνωρίζει καμιὰ ἐπιτυχία, ἴσαμε ποὺ ὁ A. R. Orage, ἐκδότης τοῦ *The New Age*, ἐβδομαδιαίου περιοδικοῦ μὲ κῆρος, ἀρχίζει νὰ δέχεται τὰ διηγήματά της κανονικὰ στὸ διάστημα 1909-11. Τὰ συγκέντρωσε κατόπι ἡ ἴδια μὲ γενικὸ τίτλο *In a German Pension*. Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἔγινε στὸ βιβλίο εἶταν καλὴ, καὶ ἡ Κάθρην γνωρίστηκε μὲ ἄλλους λογοτέχνες καὶ κριτικούς. Ἀνάμεσα στοὺς τελευταίους εἶταν καὶ ὁ Τζὼν Μίντλτον Μάρου, ποὺ ἀργότερα τὸν παντρεύτηκε.

Ἀπ' τὴ συνάντησή της μὲ τὸν Μάρου κι' ἔπειτα, ἡ ἐργασία της δημοσιεύονταν πιά ἀποκλειστικὰ ἀπ' αὐτόν, σὲ διάφορα μικρὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ ποὺ ὁ ἴδιος ἔβγαζε καὶ τέλος στὸ ἐθνικὸ ἐβδομαδιαῖο *The Athenaeum*. Ὅσον καιρὸ εἶταν ἐκεῖνος ἀρχισυντάκτης στὸ *Athenaeum* ἡ Κάθρην ἔγραφε τὴν κριτικὴ τῶν βιβλίων, καὶ ἡ ἐργασία αὐτὴ πρόσθεσε πολὺ στ' ὄνομά της. Τὸν ἴδιο καιρὸ ἔβγαλε στὴ δημοσιότητα τὰ βιβλία της *Bliss* καὶ *The Garden Party*, δυὸ συλλογὲς ἀπὸ μικρὰ διηγήματα.

Εἶταν ὅμως ἄρρωστη κιόλας ἀπὸ φυματίωση, καὶ τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς της στάθηκε ἓνα ἀληθινὸ μαρτύριο, ὥσπου τὸ εὐγενικὸ καὶ ζωηρό της πνεῦμα μπόρεσε θριαμβεύοντας νὰ λυτρωθεῖ. Πέ-

θανε στὸ Φονταμπλώ, κοντὰ στὸ Παρίσι, τὸ Γενάρη τοῦ 1923. Ὑστερ' ἀπ' τὸ θάνατό της, ὁ ἄντρας της δημοσίευσε τὰ Ἡμερολόγια, τὰ Γράμματα καὶ τὰ Ποιήματά της, καὶ σὲ σπουδαία μὲ τὴ Ρουθ Μάντς ἔγραψε τὴ βιογραφία της.

Τὸ ἔργο τῆς Κάθριν Μάνσφελντ τὸ διακρίνει μιὰ ζωερὴ φυσικὴ εὐαισθησία. Εἶχε βαθειὰ συνείδηση τοῦ προορισμοῦ της σὰ συγγραφέα, κι' ἔδινε μεγάλη φροντίδα γιὰ νὰ μαζεύει ἐντυπώσεις ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴ ζωὴ, καταγράφοντάς τις σὲ σημειωματάρια γιὰ μελλοντικὴ χρῆση. Σιχνὰ παρομοιάζουνε τὰ διηγήματά της μὲ τοῦ Τσέχωφ. Κι' ἔχουν σι' ἀλήθεια κάτι τὸ κοινὸ μὲ τὰ διηγήματα τοῦ Ρώσου δασκάλου, τὴν προσωπικὴ ἐκείνῃ συναισθηματικὴ νότα καὶ τὴν ἔντονη ὀπτική εὐαισθησία, πού τόσο συχνὰ χαρακτηρίζει τὰ μεγάλα πνεύματα, τὰ σκλαβωμένα σ' ἄορωστα κορμιά. Θὰ μπορούσε τὸ ἴδιο κανένας νὰ παρομοιάσει τὴν Κάθριν Μάνσφελντ μὲ τὸν ποιητὴ Τζὼν Κήτς. Ὅπως κι' αὐτοῦ, ἡ φαντασία της εἵτανε τόσο τεντωμένη, ἀπ' τὴν ἀρρώστεια ἴσως, πού σὰν κοιτοῦσε ἀπ' τὸ παράθυρο τὰ σπουργίτια «ἔπαιρνε μέρος στὸ χορὸ τους πάνω στὰ χαλίκια τοῦ δρόμου».

Συνεπέστερο θὰ εἶταν ὅμως νὰ ἐπιμείνουμε κομὰτι στὸν προσωπικὸ της χαρακτήρα. Στὸ Ἡμερολόγιό της θὰ δοῦμε τὴν ὅλη της ἐξέλιξη· πὼς καλλιεργήθηκε μὲ μιὰ σταθερὴ, σκληρὴ σχεδόν, αὐτοπειθαρχία σὲ παραιτητικὸτητα καὶ σὲ ἀφαίρεση. «Ὅλα ὁδηγοῦν στὴν ἀποτυχία, ἔξω ἀπ' τὴν ἀλήθεια», ἔλεγε. «Ὅσο γιὰ μένα, θὰ ἀφιερῶσω τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς μου σ' αὐτήν, σ' αὐτὴν καὶ μόνο».

Ἀποτέλεσμα εἶταν νὰ βλαστήσει μιὰ παραγωγὴ μοναδικὴ σὲ ἐκλεκτικὴ ποιότητα, σὲ ἐπαισθητικότητα, σὲ εἰκόνα καὶ σὲ φράση. Ἡ ξύπνια καὶ ζωντανή της προσωπικότητα ὁλόκληρη ξεχύθηκε στὰ διηγήματά της. Εἶναι ἡ ἴδια ἐντύπωση πού δίνει τὸ νερὸ πού ἀφθονοῦνται ἀπὸ μιὰ βρύση, γιομίζει ἓνα ποτήρι καὶ θαμπώνει τὰ τοιχώματα τοῦ γυαλιοῦ μὲ μιὰν ἐξαισία δροσεράδα. Τὰ διηγήματά της εἶναι σίγουρα τὰ πιὸ ὁμορφα ἀπ' ὅσα γράφτηκαν στὴν Ἀγγλία στὰ δικά της χρόνια.

3. ΔΑΦΝΗ ΝΤΥ ΜΩΡΙΕ (1907 -)

Εἶναι κι' αὐτὸ ἀπὸ τὰ τόσα παράδοξα πού χαρακτηρίζουν τὰ Ἀγγλικά μας ἔθιμα: πὼς γιὰ μισὸν αἰῶνα καὶ παραπάνω ἀγκαλιάζουμε μὲ στοργὴ σὰ μιὰ ἀπ' τὶς πρῶτες μας ἐθνικὲς ἀξίες τὴ Γαλλικὴ οἰκογένεια Ντὺ Μωριέ. Ὁ Τζώριζ Ντὺ Μωριέ, ὁ πρῶτος πού χάρισε φήμη στὸ ὄνομα, εἶταν ἐγγονὸς ἐνὸς ἀριστοκρατῆ ἐπιγίγτε πού μίσησε ἀπ' τὴ Γαλλία τὸν καιρὸ τοῦ Τρόμου. Τόσο σὰν καλλι-

τέχνης όσο και σὰ συγγραφέας ἀνήκει στοὺς ἀθάνατους. Ἡ προσωπικότητά του εἶτανε τόσο ἔντονη, πὺν φαίνεται νὰ πέρασε καὶ στὶς δυὸ ἐπόμενες γενιές τῆς οἰκογένειας, γιατί ὁ γιὸς του ὁ Τζέραλντ, εἰδωλο τῆς σκηνῆς στὰ χρόνια τοῦ Ἐδουάρδου, μὰ καὶ ἡ ἐγγονή του ἡ Δάφνη, κρατήσαν κι' οἱ δυὸ μιὰ δικιά τους χαρακτηριστικὴν ιδιότητα πὺν ὁ κριτικὸς θὰ δυσκολευτεῖ νὰ τὴν ὀρίσει.

Κι' ὅμως θὰ ἔπρεπε νὰ ὀριστεῖ, γιατί αὐτὴ ἀποτελεῖ μέσα στὸ ἔργο τοῖς τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας. Εἶτανε τόσο δυνατὴ στὸν Τζώρτζ Ντὺ Μωριέ, ὥστε σ' ὅλα τὰ τριανταπέντε χρόνια πὺν σχεδίαζε γελοιογραφίες γιὰ τὸ *Punch*, ἡ ιδιότητά του αὐτὴ διοχετεύτηκε στὸ στέρεο τοῦτο Βρεταννικὸ περιοδικὸ καὶ τοῦ ἔδωκε μιὰ λεπτὴ χοιὰ παρσμουθιοῦ, μιὰν εὐωδιά ἀπὸ παλιὰ δαντέλα καὶ λεβάντα, ἀπὸ τρυφεράδα κι' ἀγάπη στὴν ξενιτιά, ἀπὸ εὐγενικὸ ἦθος καὶ γενιὰ ἀρχοντική, ἀπὸ μιὰ τέλος νοσταλγία πὺν ραγίζει τὴν καρδιά. Στοιχεῖα τέτοιας συναισθηματικῆς ὑποβολῆς ξεπηδοῦσαν μὲ κάποιον τρόπο μαγικὸ ἀπὸ κάθε πενιὰ στὰ σχέδια τοῦ Ντὺ Μωριέ. Κι' ὅταν, ἀργὰ στὴ ζωὴ του καὶ ξακουσμένος πιά, ἔγραψε τὰ τρία του μυθιστορήματα, καὶ κεῖ τὰ ἴδια μάγια διακρίνονταν — ἰδιαίτερα στὸ ἓνα ἀπὸ αὐτά, *The Martian*. Τὸ θαυμαστὸ τοῦτο β. βλίο φανέρωνε ἀκόμα καὶ μιὰν ἀφοσίωση γιὰ τὸν τρόπο, ἓνα αἶσθημα πὺν ὁ Βικτωριανὸς τ' ἄφησε κληρονομιά καὶ στὴ Γεωργιανὴ ἐγγονή του. Κανένας ἄλλος, ἔξω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐγγονή, δὲ θ' ἀγαποῦσε ἓνα σπίτι, ἓνα ὀρισμένο σπίτι μὲ τὸν κῆπο τοῖ, μὲ μιὰ τόση λατρεία καὶ βαθειὰ τρυφερότητα, ὅπως ὁ Τζώρτζ Ντὺ Μωριέ.

Αὐτὰ εἶναι λοιπὸν τὰ δυὸ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς ιδιοσυγκρασίας πὺν ἡ Δάφνη Ντὺ Μωριέ παρουσιάζει στὸ ἔργο της. Ὅπως τὸ ἤθελε ἡ οἰκογενειακὴ της παράδοση, ἀνατράφηκε στὸ Παρίσι καὶ κατόπι γύρισε νὰ δουλέψει στὴν Ἀγγλία. Ἀρχισε νὰ γράφει στὰ 1928 κι' ἀπ' τὸν καιρὸ ἐκεῖνο δημοσίεψε ἔξι μυθιστορήματα καὶ δυὸ οἰκογενειακὲς βιογραφίες. Θὰ συμβούλευα τὸν ἀναγνώστη αὐτὲς πρῶτα νὰ διαβάσει, γιατί θὰ τοῦ ἐρμηνέψουν ἀσυνεῖδητα τὸν ξεχωριστὸ χαρακτήρα τῶν ἄλλων της βιβλίων. *Τζέραλντ*, ἓνα πορτραῖτο, εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ πατέρα της. Οἱ *Ντὺ Μωριέ* ἔχουν γιὰ θέμα ὁλόκληρη τὴν οἰκογένεια. Καὶ τὰ δυὸ βιβλία εἶναι γραμμένα μὲ κεῖνο τὸ πνεῦμα τοῦ σεβασμοῦ, πὺν μοιάζει νὰ εἶναι μιὰ δεύτερη φύση στὴ συγγραφέα.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, στὰ μυθιστορήματά της ἡ Δάφνη Ντὺ Μωριέ ὑπογραμμίζει πιδὸ πολὺ τὸ μελοδραματικὸ στοιχεῖο, ἀντικαταστήσοντας τὴν ἀληθοφάνεια πὺν παρουσιάζει τὸ γράψιμο τοῦ πατέρα της μὲ ἓνα κάπως αἰσύδοτο παιχνίδι τῆς φαντασίας στὰ ζητήματα τῆς πλοκῆς, ἔτσι πὺν ἐπεισόδια πιδὸ ζωηρὰ κι' ὀρμητικὰ νὰ ξεπετάγονται πότε πότε σπώντας τὸ λεπτόφαντο μαγικὸ μαγνάδι πὺν

τυλίγει τις ιστορίες της στο σύνολό τους. Λόγου χάρη, η πυροκαγιά που καίει το μεγάλο σπίτι στις τελευταίες σελίδες της *Ριβέκκας* (του πιο αημισμένου της βιβλίου) φέρνει σιόν αναγνώστη μια φρίκη πρόσθετη, γιατί η Δάφνη έχει ζωγραφίσει με τόσο λεπτές και στοργικές πινελιές το παλιό οικογενειακό άρχοντικό, προικίζοντάς το με γνώριμα πράγματα, που η ζωντανή τους ύπαρξη γεννάει σχεδόν την αγωνία.

Αυτά όμως είναι σφάλματα που θα τα νικήσει, καθώς μεστώνει κι' ωριμάζει με τον καιρό. Στο τελευταίο της μυθιστόρημα, *Frenchman's Creek*, η τραγική στιγμή παρουσιάζεται πιο πειστικά άφομοιωμένα μέσα στο σύνολο της ιστορίας, έτσι που να παράγεται μια μεγαλύτερη άρμονία κι' ενότητα ος ύφος. Είναι κι' αυτό το βιβλίο ένας δείχτης της αγαπημένης τάσης της Δάφνης Ντὺ Μωριέ να δουλεύει παραλλαγές πάνω σ' ένα οικογενειακό θέμα. Έδω — όπως τόσο συχνά κι' ο παππούς της στα έργα του — ευχαριστείται να παίζει παιγνίδια με το χρόνο και το διάστημα, χρησιμοποιώντας την τηλεπάθεια και την υπερφυσική αὐθυποβολή για να σμίξει πρόσωπα από διαφορετικούς αιώνες και διαφορετικές χώρες. Ίσαμε ποιό βαθμό μπορεί να μεταχειριστεί κανένας παρόμοιες ἐπινοήσεις, αυτό η μελλοντική ἐργασία της δεσποινίδος Ντὺ Μωριέ θα μᾶς το δείξει. Έχουν πάντως το πλεονέκτημα, όπως μᾶς παρουσιάστηκαν ως τὰ τώρα, να μὴν είναι βιασμένες. Εισχωροῦνε, λές, σχεδόν ὑποσυνείδητα. Τις φέρνει ἡ μαγική κληρονομιά, που πηγάζει ἴσως ἀπ' τὸ ρομαντικὸ ἐκείνο ξενήτεμα, που ἔδω κι' ἐνάμισυ αἰώνα ἔφερε τὴν οἰκογένεια της στὴ Βρεταννία.

ΜΙΑ ἐξέταση τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1941 ἀποκαλύπτει πὼς 50% τῶν Καναδῶν συνδέονται με τὴν Ἀγγλία με τὴν γέννηση ἢ τὴν καταγωγή τους. Διαπιστώθηκε πὼς 5.715.000 Καναδοὶ ἔχουν Ἀγγλικὴ προέλευση. Ἀπὸ τὸ σύνολο αὐτὸ 79,8% γεννήθηκαν στὸν Καναδᾶ, συγκριτικὰ με 75% πρὸ δέκα χρόνων. Στὰ δέκα χρόνια αὐξήθηκε κατὰ 6,2%. Περίπου 30% τῶν Καναδῶν εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς καὶ μιλοῦν γαλλικὰ. Πάνω ἀπὸ 97% τῶν Καναδῶν αὐτῶν γεννήθηκαν στὸν Καναδᾶ. 18% ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους εἶναι Εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς καὶ 2% εἶναι Ἑσκιμῶι, Ἀσιάτες ἢ Ἰνδιάνοι.

CHRISTIAN HERALD

Τὸ ἐκλογικὸ σύστημα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας

Τοῦ C. F. G. MASTERMAN

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον How England is Governed)

ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο Βουλές: α) ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων (House of Lords) καὶ β) ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων (House of Commons).

Οἱ Λόρδοι (Lords ἢ Peers) εἶναι συνήθως ἀπόγονοι μεγάλων οἰκογενειῶν καὶ ὁ τίτλος τους εἶναι κληρονομικός. Σήμερα ὅμως ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων ἔχει χάσει τὴ δύναμή της, καὶ συχνὰ λέγοντας Κοινοβούλιο ἐννοοῦμε μόνον τὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων.

Οἱ Βουλευτὲς (Members of Parliament ἢ M. P.) ἐκλέγονται ἀπὸ τὸ λαό. Ἡ Ἀγγλία εἶναι γι' αὐτὸ το λόγο χωρισμένη σὲ ἐκλογικὰς περιφέρειας (constituencies) μὲ 40.000 ἕως 100.000 ἐκλογεῖς. Μιὰ ἐκλογικὴ περιφέρεια μπορεῖ νὰ εἶναι ἀκόμη καὶ ἓνα τμήμα μιᾶς μεγάλης πόλης, ἢ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ μιὰ ἀγροτικὴ περιοχὴ μὲ πολλὰ μικρὰ χωριά. Κάθε ἐκλογικὴ περιφέρεια στέλνει ἓναν ἢ δύο ἀντιπροσώπους τῆς στὸ Κοινοβούλιο. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἑδρῶν εἶναι 615. Κάθε πέντε χρόνια (ἢ συχνὰ καὶ νωρίτερα ἀκόμη, ἂν ἡ Κιβέρνηση ἡττηθεῖ στὴ Βουλὴ ἢ παραιτηθεῖ) τὸ Κοινοβούλιο διαλύεται, καὶ γίνονται γένικες ἐκλογές (general elections). Δικαίωμα ψήφου ἔχουν ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀπὸ 21 χρόνων καὶ πάνω. Τὰ πρόσωπα ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκλεγοῦν, εἶναι οἱ ὑποψήφιοι (candidates). Ὁ ὑποψήφιος ποὺ πλειοψηφεῖ γίνεται βουλευτὴς τῆς περιφέρειας ἐκείνης. Πολλὲς φορὲς τυχαίνει νὰ πεθάνει ἢ νὰ παραιτηθεῖ ἓνας βουλευτὴς πρὶν τελειώσει ἡ βουλευτικὴ περίοδος. Τότε γίνεται συμπληρωματικὴ ἐκλογὴ (by-election) γιὰ τὴν κενὴ ἑδρὰ.

Σχεδὸν κατὰ κανόνα ὑπάρχουν τρεῖς ὑποψήφιοι σὲ κάθε ἐκλογικὴ περιφέρεια, ἓνας ἀπὸ κάθε πολιτικὸ κόμμα. Τὰ κύρια πολιτικὰ κόμματα εἶναι α) τὸ Συντηρητικὸ Κόμμα (Conservative Party), β) τὸ Φιλελεύθερο Κόμμα (Liberal Party), καὶ γ) τὸ Ἑργατικὸ Κόμμα (Labour Party).

Μετὰ τὴ διάλυση τῆς Βουλῆς ἢ τὴν κένωση μιᾶς ἑδρας, ὁ δήμαρχος τῆς περιφέρειας γνωστοποιεῖ ὅτι θὰ γίνουν βουλευτικὲς ἐκλογές. Γνωστοποιεῖ ὅτι σὲ μιὰ ὁρισμένη μέρα καὶ ὥρα θὰ εἶναι στὸ δημαρχεῖο καὶ θὰ δέχεται «ὀνομασίες» (nominations) ὑποψηφίων

βουλευτῶν. Ἄν ὀνομαστοῦν περισσότεροι ἀπὸ ἓνας ὑποψήφιοι, ὁ δήμαρχος καθορίζει μιὰ μέρα γιὰ νὰ γίνει ἡ ψηφοφορία (poll) τῶν ἐκλογέων, ποὺ θὰ κρίνει ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὑποψηφίους θὰ ἐκπροσωπήσει τὴν περιφέρεια στὸ Κοινοβούλιο.

Τὴν πρώτη εἵδση φυσικὰ σχετικὸ μὲ ὅλα αὐτὰ θὰ τὴν πᾶρουν οἱ ἐκλογεῖς ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες. Ἐκεῖ θὰ διαβάσουν, πὼς πρόκειται νὰ διαλυθεῖ ἡ Βουλὴ, καὶ νὰ ἐκλεγοῦν νέοι βουλευτές. Ἀλλὰ τὴν πρώτη ἐπίσημη γνώση θὰ τὴν ἔχει, ὅταν θὰ τοῦ σταλεῖ ταχυδρομικὰ ἡ «ἐκλογικὴ προκήρυξη» (election address) ἀπὸ ἓναν ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους.

Ἄν ὑπάρχουν πολλοὶ ὑποψήφιοι, θὰ πάρει ἀνάλογες προκηρύξεις. Στέλνονται δωρεὰν στὰ σπίτια τῶν ἐκλογέων. Οἱ προκηρύξεις αὐτὲς συνήθως εἶναι χρωματιστές, ἔχουν τὸ χρῶμα ποὺ διαλέγει τὸ Κόμμα τοῦ ὑποψηφίου — π.χ. κίτρινο γιὰ τοὺς συντηρητικούς, μπλὲ γιὰ τοὺς φιλελευθέρους, κόκκινο γιὰ τοὺς ἐργατικούς. Οἱ προκηρύξεις συνήθως ἔχουν στὴν ἀρχὴ μιὰ φωτογραφία τοῦ ὑποψηφίου, ἀκόμη καὶ μιὰ φωτογραφία τῆς γυναίκας του. Εἶναι γραμμένες σὰν ἐπιστολὲς καὶ ἀρχίζουν μὲ τὶς λέξεις: «Κυρίες καὶ Κύριοι», ἢ «Πρὸς τοὺς Ἐκλογεῖς τῆς περιφερείας Χ... Ἀγαπητὲ Κύριε (ἢ Κυρία)...». Κάθε προκήρυξη ἐπεξηγεῖ, γιὰτὶ ὁ ὑποψήφιος ἀποφάσισε νὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ τὴν ἐκπροσώπηση τῆς περιφερείας Χ... στὸ Κοινοβούλιο. Ἐκθέτει πόσο ἀγαπᾷ ὁ ὑποψήφιος τὴν περιφέρεια Χ..., τί ἔχει κιόλας κάνει γιὰ τὴν περιφέρεια καὶ πόσα περισσότερα θὰ κάνει, ἂν τὸν ἐκλέξουν. Κάθε προκήρυξη ἐκθέτει ἐπίσης τὰ κύρια σημεῖα τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος ποὺ ὑποστηρίζει, καὶ πιθανότατα θὰ κάνει κριτικὴ τῶν ἄλλων κομμάτων. Περιέχει κατάλογο τῶν συγκεντρώσεων, ὅπου ὁ ὑποψήφιος καὶ οἱ ὑποστηρικτές του θὰ μιλήσουν καὶ θὰ ἀπαντήσουν σὲς ἐρωτήσεις τῶν ἐκλογέων.

Οἱ ἐκλογεῖς ποτὲ δὲν πηγαίνουν σὲς συγκεντρώσεις αὐτὲς, καὶ ἂν πῆγαιναν, θὰ τοὺς ζάλιζαν μᾶλλον οἱ ἀντίπαλοι ρήτορες. Ἔτσι ὅλοι οἱ ὑποψήφιοι καὶ ὅλα τὰ κόμματα ἐξαρτῶνται κυρίως ἀπὸ τὴν «ψηφοθηρία» (canvassing). Ἀπ' αὐτὴν θὰ ἐξαρτηθεῖ τελικὰ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν.

Πολλοὶ εἶναι ἀντίθετοι πρὸς αὐτό, καὶ θέλουν νὰ τὸ καταργήσουν μὲ νόμο. Μὰ δὲν μπορεῖ νὰ καταργηθεῖ, γιὰτὶ δὲν εἶναι παρὰ ἡ προσπάθεια νὰ πείσεις τὸν ἄλλον νὰ δώσει τὴν ψῆφο του στὸν ὑποψήφιο ποὺ ὑποστήριζεις. Στὴν πράξη κάθε κόμμα ἀνοίγει μικρὰ γραφεῖα σὲ ὅλην τὴν περιφέρεια, ποὺ ἀναλαμβάνουν μιὰ ὀρισμένη γειτονιά. Γίνονται κατάλογοι καὶ ἓνας ὑπάλληλος γράφει σὲ ξεχωριστὲς καρτέλλες ἢ σελίδες τὰ ὀνόματα καὶ τὶς διευθύνσεις ὅλων τῶν ἐκλογέων τῆς γειτονιάς.

Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὁπαδοὶ τοῦ κόμματος ἢ τοῦ ὑποψηφίου

περνοῦν ἀπὸ τὰ γραφεῖα αὐτὰ καὶ καθένas παίρνει ἓναν ἀριθμὸν ἀπ' αὐτὲς τὶς διευθύνσεις. Ὑπάρχει γὰρ, ὅπου σημειώνεται ἡ πιθανὴ ψήφος τοῦ κάθε προσώπου: «Ὑπέρ», «Κατά», «Ἀμφίβολη» καὶ «Παρατηρήσεις». Ὁ ὁπαδὸς ψηφοθήρας ἀρχίζει τότε νὰ κυνηγᾷ τοὺς ἐκλογεῖς πού ἔχει ἀναλάβει, ὥσπου νὰ μπορέσει νὰ συναντηθεῖ μὲ τούς. Λέει τότε π.χ.: «Ἐρχομαι ἐκ μέρους τοῦ κ. Α, τοῦ ὑποψηφίου τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος. Θὰ ψηφίσετε τὸν κ. Α;» Ἄν ὁ ἄλλος ἀπαντήσῃ ἀποφασιστικά: «Ναί», ὁ ψηφοθήρας σημειώνει «Ὑπέρ». Ἄν ἀπαντήσῃ ἀποφασιστικά: «Ὁχι», τοῦ σημειώνει «Κατά». Ἄν φανεῖ ἀναποφάσιτος, τότε ὁ ψηφοθήρας προσπαθεῖ νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ, γιατί ὁ κ. Α. καὶ τὸ συντηρητικὸν κόμμα εἶναι ὅ,τι χρειάζεται.

Ἡ πεισικότητα εἶναι μεγάλη τέχνη. Εἶναι ἡ τέχνη νὰ βρεῖς τί θέλει ὁ καθένas ἀπὸ τὶς διάφορες ὑποσχέσεις καὶ προγράμματα, καὶ ὕστερα νὰ τὸν πείσεις, πὼς ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἀγωνίζεται ὁ κ. Α. Πρέπει ἐπίσης νὰ δημιουργήσῃ φιλικὰς σχέσεις μὲ τὸν ἐκλογέα. Ἐνας ὑπομονητικὸς ψηφοθήρας θὰ ἀφήσῃ τὸν ἐκλογέα νὰ τοῦ μιλήσῃ γιὰ τὶς γνώμες του καὶ τὰ παράπονά του. Θὰ ὑποσχεθεῖ πὼς θὰ ξανάρθῃ γιὰ νὰ συζητήσουν πάλι. Θὰ φέρῃ μικρὰ βιβλία καὶ φυλλάδια, πού ἐξηγοῦν, γιατί ὁ κ. Α. εἶναι ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος. Ἄν ὁ ἄλλος εἶναι ἀνεξάρτητος, ὁ ψηφοθήρας θὰ τὸν συγχαρεῖ γι' αὐτό. Ἄν πεῖ, πὼς κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸν πείσῃ πὼς πρέπει νὰ ψηφίσῃ, ὁ ψηφοθήρας θὰ πεῖ, πὼς ἀκριβῶς τέτοιους ἐκλογεῖς χρειάζεται ἡ χώρα, καὶ πὼς δὲν ἔχει καθόλου πρόθεση νὰ τὸν προσηλυτίσῃ, μὰ τοῦ δίνει μόνο μερικὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ σχηματίσῃ μόνος του μιὰ γνώμη.

Μετὰ τὴν ψηφοφορίαν γίνεται ἡ διαλογὴ τῶν ψήφων. Ἀφοῦ ὁ Δήμαρχος συμφωνήσῃ μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ὑποψηφίων γιὰ τοὺς σχετικὸς ἀριθμοὺς ἔξαιρώντας μερικὰ ἀμφίβολα ψηφοδέλτια, πού θὰ κριθοῦν ἀργότερα, βγάζει τὰ ἀποτελέσματα. Ζητεῖ νὰ σιωπήσουν ὅλοι, καὶ διαβάζει δυνατὰ κατὰ σειρὰ ἐπιτιχίας τὰ ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων καὶ τὶς ψήφους πού πῆρε καθένas. Στὸ τέλος λέει: «Ἀνακηρύσσω τὸν κ. Α.—τὸν ὑποψήφιο πού ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀριθμὸν ψήφων—κανονικὸν βουλευτὴ τῆς περιφερείας Χ...». Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ κ. Α. παύει νὰ εἶναι ἰδιώτης, πού ὑποτάσσεται μόνον στοὺς νόμους τῆς χώρας του, καὶ γίνεται ἓνας ἀπὸ τοὺς λίγους ἐκείνους πολῖτες, πού μποροῦν νὰ θεσπίζουν νόμους γιὰ τὴν χώρα τους.

Ὁ κ. Α. ὕστερα προτείνει νὰ συνταχθεῖ ἓνα εὐχαριστήριον ψήφισμα πρὸς τὸν δήμαρχον καὶ τοὺς ὑπαλλήλους του γιὰ τὴν λαμπρὴ διεξαγωγὴ τῆς ψηφοφορίας. Προσθέτει συνήθως, πὼς θὰ κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ νὰ ἐκπροσωπήσῃ τὰ συμφέροντα τῆς περιφερείας Χ...

Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ὑποψηφίου καὶ ὁ κόσμος πρὸ παρακολουθεῖ ξεσπᾷ σὲ χειροκροτήματα. Τότε οἱ κ.κ. Α, Β καὶ Γ ἀνταλλάσσουν χειραψίες μὲ τὸν δήμαρχο καὶ μετὰξὺ τους, καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ καθενὸς ἐπίσης. Ὡς τὴν ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς ὁ ἕνας κατηγοροῦσε τὸν ἄλλον, πῶς οἱ ἀντιλήψεις του θὰ καταστρέφουν τὸ ἔθνος καὶ πῶς εἴταν ἀνίκανος γιὰ κάθε δημόσιο λειτούργημα. Καὶ εἶναι φυσικὸ πῶς αὐτὲς οἱ κατοπινὲς φιλικὲς ἐκδηλώσεις πολλὰς φορὰς κάνουν τὸν ξένο παρατηρητὴ νὰ ἐκπλήσσεται. Μὰ αὐτὴ εἶναι ἡ Βρεταννικὴ μέθοδος νὰ τελειώνουν ὅλες οἱ διαφορὲς. Γιατὶ ὅλοι ἐπιθυμοῦν πάνω ἀπ' ὅλα, εἴτε κερδίσουν εἴτε χάσουν, νὰ φανοῦν καλοὶ «σπόρτσμεν» παντοῦ, εἴτε στὶς σκυλοδρομίες, εἴτε στὸ ποδόσφαιρο, εἴτε στὶς βουλευτικὲς ἐκλογές.

Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Χ. Β Ἀσουωρθ σχεδίαζε ἀπὸ καιρὸ νὰ δώσει πτυχιακὲς ἐξετάσεις στὴν Ἑμπορικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου. Εἴταν τόσο ἐπίμονος στὶς αἰτήσεις του, ὥστε οἱ ἐξεταστικὲς ἀρχὲς ἔστειλαν τελικὰ τὰ χαρτιά του στὸ σύνταγμα τοῦ πεδινοῦ πυροβολικοῦ, ὅπου ὑπηρετοῦσε.

Οἱ ἀξιωματικοὶ του τοῦ τὸ ἀνακρίνωσαν, μὰ σκέφτηκαν πῶς ἴσως εἶται θὰ ἄφηγε τὴν ἰδέα του γιὰ λίγον καιρό.

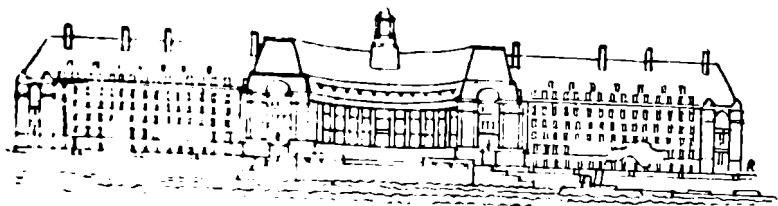
• Γιατὶ νὰ μὴ δώσω τώρα ἐξετάσεις; • εἶπε ὁ ὑποψήφιος.

Ἔστησαν λοιπὸν μιὰ σκηνὴ λίγες ἑκατοντάδες μέτρα μακριὰ ἀπὸ τὶς Ἰαπωνικὲς γραμμὲς στὴ Βερμανία καὶ ἔψαξαν νὰ βροῦν ἕναν ἐξεταστή μὲ τὰ κατάλληλα προσόντα.

Μὲ τὸ τουφέκι του στὸν ὦμο καὶ ντυμένος τὸ χιτῶνιο μὲ τὸ πράσινο χρῶμα τῆς ζούγκλας ἔφτασε ὁ ὑποψήφιος στὴν «αἰθουσα τῶν ἐξετάσεων».

Τώρα τὰ γραπτά του πηγαίνουν γιὰ τὸ Λονδίνο, γιὰ νὰ βαθμολογηθοῦν. Θὰ περάσουν μῆνες προτοῦ μάθει τὰ ἀποτελέσματα.

THE DAILY MIRROR

Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου

Τοῦ H. W. SHIRLEY LONG

(Ραδιοφωνικὴ ὁμιλία τοῦ B. B. C. Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ
London Calling)

NOMIZΩ πὼς μιὰ ἀπὸ τὶς γνωστότερες φωτογραφικὲς ἀπόψεις τοῦ Λονδίνου εἶναι ἡ εἰκόνα ποὺ δείχνει τὸ Κοινοβούλιο καὶ τὴ γέφυρα τοῦ Οὐέστμινστερ μὲ τὰ ἄλλα κτίρια στὴ νότια ὄχθη τοῦ Τάμεση. Γιὰ ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ κτίρια στὴ νότια ὄχθη, γιὰ τὸ ἄσπρο κτίριο ποὺ ἀντικρὶζει τὴ γέφυρα τοῦ Οὐέστμινστερ καὶ τὸ Big Ben, θὰ σᾶς μιλήσω σήμερα. Εἶναι τὸ Δημαρχεῖο τοῦ Λονδίνου.

Μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ, πὼς εἶναι τὸ Κοινοβούλιο τοῦ Λονδίνου, γιὰτὶ ἐκεῖ ἐδρεύει τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τῆς πόλης. Καὶ τὸ Δημοτικὸ αὐτὸ Κοινοβούλιο εἶναι ἓνας πολὺ μεγάλος θεσμὸς στὸ Λονδίνο. Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο ἀντίθετα μὲ πολλοὺς ἄλλους θεσμοὺς τῆς πόλης δὲν εἶναι ἀρχαῖο ἢ ἱστορικό. Τὸ Μάρτιο γιόρτασε τὰ πενηνταέξι του χρόνια, καὶ αὐτὰ τὰ πενηνταέξι χρόνια δὲ σημαίνουν φυσικὰ τίποτε μέσα στὶς δυὸ χιλιάδες χρόνια τῆς ἱστορίας τοῦ Λονδίνου.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσω, πὼς τὸ θέμα τῆς αὐτοδιοίκησης τοῦ Λονδίνου εἶναι πολὺ περίπλοκο. Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου δὲ μοιάζει μὲ κανένα ἄλλο σῶμα τοπικῆς αὐτοδιοίκησης στὴν Ἀγγλία ἢ στὴν Εὐρώπη. Εἶναι εἰδικὰ λονδρέζικο καὶ τυπικὰ λονδρέζικο. Καὶ ὅμως εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα σώματα τοπικῆς αὐτοδιοίκησης στὸν κόσμον. Εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ μεταχειριστῶ πολλές τέτοιες ὑπερθετικὲς ἐκφράσεις ὅχι ἀπὸ περηφάνεια, ἀλλὰ γιὰ νὰ σᾶς δώσω μιὰ ἰδέα τῶν προβλημάτων ποὺ παρουσιάζει ἡ αὐτοδιοίκηση σ' αὐτὸ τὸ «κράτος—πόλη», ποὺ ὀνομάζεται Λονδίνο.

Τί εἶναι τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου; Μὲ δυὸ λόγια εἶναι ἡ ἀρχή, ποὺ εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὴ λειτουργία τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης, ποὺ εἶναι γνωστὲς στὸ σύνολό τους μὲ τὸ ὄνομα Δῆμος τοῦ Λονδίνου. Ὁ Δῆμος τοῦ Λονδίνου δὲν περιλαμβάνει καθόλου τὸ σύνολο τῆς πόλης. Εἶναι μιὰ περιοχὴ ἀπὸ περίπου 3.000.000 στρέμματα μὲ μιὰ ἀκτίνα περίπου 18 χιλιόμετρα ἀπὸ

τὸ Δημαρχεῖο στὴ γέφυρα τοῦ Ουέστμινστερ. Σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ ζοῦν τέσσαρα ἑκατομμύρια ἄνθρωποι, περίπου τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ στὴν περιοχὴ τοῦ Λονδίνου.

Ἀλλὰ τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου διοικεῖ τὸ κέντρο τῆς πόλης καὶ ὅλη τὴν ἀνήσυχη, ἀεικίνητη ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ κινοῦν τὴν ἐργασία καὶ τὶς βιομηχανίες τοῦ Λονδίνου. Καὶ ἡ λειτουργία τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου συνδέεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς σὲ κάθε λεπτὸ σχεδὸν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύχτας.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἃς ρωτήσουμε πῶς ἐκλέγεται καὶ ἀπὸ ποιоὺς ἀποτελεῖται τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 144 Συμβούλους καὶ Δημογέροντες — καὶ ἀρκετὸ ποσοστὸ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι γυναῖκες. Ἐκλέγονται μὲ γενικὴ ψηφοφορία ἀπὸ τὸ λαὸ τοῦ Λονδίνου μὲ βάση τὸ σύστημα τῶν δύο κομμάτων. Τὸ Ἐργατικὸ Κόμμα ἔχει τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸ 1934. Ἡ ἀντιπολίτευση εἶναι τὸ Δημοτικὸ Μεταρρυθμιστικὸ Κόμμα. Οἱ Σύμβουλοι, ποὺ ἐκλέγονται γιὰ τρία χρόνια, ἐκλέγουν ἀνάμεσά τους εἴκοσι Δημογέροντες, ποὺ ὑπηρετοῦν ἑξή χρόνια. Γι' αὐτὸ ὑπάρχουν 124 Σύμβουλοι καὶ 20 Δημογέροντες, ποὺ ἀποτελοῦν ἔτσι 144 μέλη τοῦ Συμβουλίου. Ὅλοι εἶναι ἄμισθοι.

Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου εἶναι ὅπως εἶπαμε ἀρμόδιο γιὰ ὅλα τὰ σημαντικὰ πλατιά τοπικὰ ζητήματα. Στὴν περιοχὴ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ὑπάρχουν ἀκόμη 28 μητροπολιτικὰ κοινοτικὰ συμβούλια καὶ τὸ Σωματεῖο τοῦ Σίτυ τοῦ Λονδίνου. Ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἐντελῶς περιορισμένες τοπικὲς ἀρμοδιότητες. Εἶναι ὑπολείμματα τῶν παλιῶν ἐνοριακῶν συμβουλίων.

Καὶ τώρα λίγα λόγια σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου. Ἔχει 1350 σχολεῖα μὲ 700 000 μαθητές. Διδάσκει σχεδὸν τὸ κάθε τι στὸν καθένα ἀπὸ δύο ὡς ἑβδομήντα χρόνων. Εἶπαν πῶς στὰ σχολεῖα τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Λονδίνου διδίσκονται ὅλα τὰ πράγματα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἔγκλημα. Στὰ σχολεῖα τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἡ ἐκπαίδευση ὡς τὸ πανεπιστήμιο εἶναι ἐλεύθερη γιὰ κάθε παιδὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ οἰκονομικά του μέσα.

Ἀναγνωρίζεται γενικὰ πῶς τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου ἔχει τὴ μεγαλύτερη νοσοκομειακὴ περίθαλψη τοῦ κόσμου. Ἔχει 100 νοσοκομεῖα μὲ 72 000 κρεβάτια, σχεδὸν 1.000 γιατροὺς καὶ 18.000 ἀδελφές. Εἶναι ἓνα πολὺ πλατὺ ἱατρικὸ σύστημα τόσο γιὰ τὴ σωματικὴ ὅσο καὶ γιὰ τὴν ψυχικὴ ὑγεία, καὶ φροντίζει γιὰ ὅλα τὰ παιδιὰ στὰ σχολεῖα τοῦ Λονδίνου, ποὺ ἐξετάζονται ἀπὸ γιατροὺς τρεῖς καὶ τέσσερις φορὲς στὸ διάστημα τῆς σχολικῆς τους ζωῆς καὶ παρακολουθοῦνται προσεκτικὰ σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα.

Στὰ τελευταῖα χρόνια τὸ Δημ. Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου ἀνάπτυξε να πολὺ μεγάλο σύστημα κοινωνικῆς πρόνοιας, ποὺ φροντίζει γιὰ

τοὺς φτωχοὺς, τοὺς ἀναπήρους καὶ τοὺς γέρονς τοῦ Λονδίνου. Σὲ συνδυασμὸ μ' αὐτὸ βρίσκεται τὸ μεγάλο ἔργο τοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴ γενικὴ καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση τῶν τυφλῶν τοῦ Λονδίνου.

Στὸ πεδίο τῆς σιέγαισης τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου ἀπαιτεῖ καὶ πάλι μιὰ ὑπερθετικὴ ἔκφραση. Εἶναι ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἰδιοκτῆτες δημοτικῶν οἰκημάτων στὸν κόσμον. Ἔχει 100 000 κατοικίαις, ὅπου μένουν περίπου μισὸ ἑκατομμύριο ἄτομα. Τὸ Συμβούλιο ἔφτιασε σ' αὐτὴ τὴ θέση μὲ τὰ μεγάλα σχέδια ποὺ κατάρτισε γιὰ νὰ ξεκαθυρίσει τὰ «Slums», τὶς φτωχογειτονιές, καὶ νὰ δημιουργήσει καινούριες κατοικίαις στὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια. Τὸ σύστημα τῶν ὑπονόμων εἶναι ἐπίσης μιὰ μεγάλη ὑπηρεσία τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου. Ἔχει 420 μίλια κεντρικοὺς ἀγωγούς στὸ ὑπέδαφος τοῦ Λονδίνου καὶ 18 ἀντλιοστάσια.

Ὑπάρχει τὸ Συμβούλιο εἶναι ἡ κεντρικὴ ἀρχὴ γιὰ τὴ συντήρηση τῶν δρόμων τοῦ Λονδίνου. Κατασκεύασε τὸ Kingsway καὶ τὸ Aldwych, καὶ φρόντισε γιὰ τὴν ἐκτέλεση πολλῶν σχεδίων γιὰ καινούριους δρόμους μὲ σκοπὸ νὰ ἀποσυμφορήσει συγκοινωνιακὰ τὸ Λονδίνο. Καὶ ἐπειδὴ ἔχει τὴν ἀρμοδιότητα γιὰ τὶς γέφυρες τοῦ Τάμεση ἀπὸ τὴ γέφυρα Blackfriar κι' ἐπάνω, τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο ἔχτισε τὴ γέφυρα Waterloo καὶ τὴν ἐγκαινίασε πέρσι. Τέσσερα τοῦνελ κάτω ἀπὸ τὸν Τάμεση καὶ ἓνα πορθμεῖο πάνω ἀπὸ τὸν Τάμεση στὸ Woolwich εἶναι ἐπίσης ἔργα τοῦ Συμβουλίου.

Τὸ ἔργο τοῦ Συμβουλίου εἶναι ὅπως βλέπετε πολύμορφο. Μιὰ ἄλλη του πλευρὰ εἶναι τὰ πάρκα καὶ οἱ ἀνοιχτοὶ χώροι γενικά, τὸ καμῆρι κι' ἡ χαρὰ τῶν Λονδρέζων. Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο συντηρεῖ 104 ἀνοιχτοὺς χώρους μὲ συνολικὴ ἔκταση περίπου 25.000 στρέμματα. Σὲ στενὴ σχέση μ' αὐτὰ βρίσκεται ἡ Ζώνη τοῦ Πρασίνου γύρω ἀπὸ τὸ Λονδίνο. Θὰ εἶναι ἰδανικὸ νὰ σχηματιστεῖ μιὰ πράσινη ζώνη γύρω ἀπὸ τὴν τεράστια αὐτὴ πόλη σὲ ἀπόσταση περίπου 30 χιλιόμετρων ἀπὸ τὸ κέντρο δίνοντας ἔτσι ἓναν ὑγιεινὸν ἄνθρωπον καὶ σώζοντας τὴν Ἀγγλικὴ ὑπαιθρο.

Ὁ κατάλογος τῶν λειτουργιῶν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Λονδίνου εἶναι ὅπως βλέπετε ἀτελείωτος. Ἔχει θέατρα καὶ τόπους διασκεδάσεων, φροντίζει γιὰ τὴν πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία καὶ γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν κανονισμῶν γιὰ τὴ δημόσια ἀσφάλεια. Ἐλέγχει τὸ φωταέριο καὶ τοὺς μετρητές του, καὶ ἐλέγχει ἐπίσης τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ στὰ μαγαζιά. Ἐκδίδει τὶς ἄδειες κυκλοφορίας αὐτοκινήτων καὶ τὶς ἄδειες ὁδηγῶν.

Αὕτῃ εἶναι σὲ γενικὴς γραμμὲς ἡ τεράστια ἐργασία τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Λονδίνου σὲ καιρὸ εἰρήνης. Δὲν ἀναφέρω τὸ καταπληκτικὸ ἔργο του σὲ καιρὸ πολέμου, τὶς πυροσβεστικὲς ὑπηρεσίες, ὑπηρεσίες διασώσεως, πρώτων βοηθειῶν καὶ τὶς ὑπηρεσίες γιὰ

τὴν ἐκκαθάριση τῶν ἐρειπίων, ποὺ καταπολέμησαν τοὺς Γερμανικοὺς βομβαρδισμοὺς ἐπὶ πέντε χρόνια. Τὴ μεγάλη ἐκκένωση τῶν παιδιῶν καὶ τῶν μητέρων ἀπὸ τὸ Λονδίνο. Τὸ σχέδιο γιὰ τὰ σχολικὰ συσσίτια ποὺ παρέχουν 320.000 μερίδες τὴν ἐβδομάδα. Τὸ σύστημα τῶν πολεμικῶν συσσιτίων γιὰ τοὺς Λονδρέζους σὲ 195 ρεστωράν. Εἶναι αὐτὸ καὶ μόνο μιὰ γιγάντια ἱστορία. Καὶ γιὰ τὸ μέλλον ἔχομε τὴν τεράστια ἀποστολὴ τῆς ἀνοικοδόμησης τοῦ Λονδίνου μὲ βάση τὸ σχέδιο τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκηση τοῦ Λονδίνου σὰν τὸ ἴδιο τὸ Λονδίνο μεγαλώνει μὲ ἀπότομα πηδήματα, ἀκανόνιστα, χωρὶς κανένα σχέδιο. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ, πὼς σιτὸ χαρτὶ τὸ σύστημα τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν μητροπολιτικῶν κοινοτικῶν συμβουλίων δὲν θὰ μποροῦσε νὰ λειτουργήσῃ. Μὰ ἡ πραγματικότητα δείχνει πὼς λειτουργεῖ. Καὶ μέσα σὲ μισὸν αἰῶνα τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο ἔγινε ἓνας μέγας θεσμὸς τῆς πόλης αὐτῆς. Εἶναι σωστὸ ὅτι τὸ Δημοαρχεῖο βρίσκεται στὶς ὄχθες τοῦ Τάμεση ἀντίκρου τὸ Οὐέστμινστερ, γιὰ τὸ Λονδίνο ἄρχισε τὴν ἱστορία του ἀκριβῶς στὶς ὄχθες τοῦ Τάμεση καὶ τὸ ποτάμι αὐτὸ ἔκανε τὸ Λονδίνο. Ἔτσι τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τοῦ Λονδίνου συνεχίζει τὴν ἱστορικὴ παράδοση τῆς πόλης.

Εἶδε τὴν πόρτα τοῦ καινούριου τῆς γραφείου νὰ ἀνοίγει γιὰ τὸν πρῶτο πελάτη. Πρέπει νὰ τοῦ κάνει καλὴ ἐντύπωση.

Βιαστικὰ ἀρπάζει τὸ ἀκουστικὸ καὶ ἀρχίζει μιὰ πολὺ σπουδαία καὶ ζωηρὴ συνδιάλεξη. Ὑστερὰ, ἀφοῦ κανονίζει ἀπὸ τὸ τηλέφωνο τὸ σοβαρὸ ραντεβοῦ, κλείνει τὸ ἀκουστικὸ, καὶ λάμποντας γυρίζει στὸν πελάτη: «Εἶμαι στὴ διάθεσή σας, κύριε.»

«Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία. Ἦρθα γιὰ νὰ σᾶς συνδέσω τὸ τηλέφωνο.»

THE TATLER AND BYSTANDER

Προσγείωση σὲ ἐχθρικὸ ἔδαφος

Τοῦ ANDRÉ LEBORD, Ἀρχηγοῦ ομάδας ἀνταρτῶν

(Συνοπτικὴ ἀναδημοσίευση ἀπὸ τὸ Britain)

ΑΠΟ ΤΟΝ τὸν Μάρτιο τοῦ 1941 σὲ κάθε πανσέληνο, τὰ Βρεταννικὰ ἀεροπλάνα προσγειώνονταν στὴ Γαλλία ἀκριβῶς πίσω ἀπὸ τὴν παρالياκὴ ζώνη. Ἐρχονταν σὲ ἓνα σύντομο καὶ ἐπικίνδυνο ραντεβού μὲ ἀνθρώπους τῆς Γαλλικῆς ἀντίστασης. Ἐφερναν ραδιόφωνα, φωτογραφικὲς μηχανὲς καὶ ὅπλα. Ἐπαιρναν πίσω μαζί τους λεπτομερειακὲς ἐκθέσεις γιὰ τὶς δυνάμεις καὶ τὶς μετακινήσεις τῶν Γερμανῶν σὲ κάθε νομὸ τῆς Γαλλίας. Καμιὰ φορὰ ἔπαιρναν μαζί τους φυγάδες ἢ ἀρχηγούς τῆς Γαλλικῆς Ἀντίστασης, ποὺ πήγαιναν στὸ Λονδίνο γιὰ συνδιάσκεψη.

Τὰ στρατηγικὰ σχέδια τῶν Συμμάχων πολὺ συχνὰ ἐπηρεάστηκαν ἀπὸ τὰ ἀδιάρκοπα ὑπομνήματα τῶν Γάλλων. Ἡ Γαλλικὴ Ἀντίσταση εἶχε βάση τὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο στὴν Ἀγγλία γιὰ περισσότερο ἀπὸ τρία χρόνια.

Δὲν θυμᾶμαι καλὰ πόσα αὐτοσχέδια ἀεροδρομία ἀνακάλυψα καὶ χρησιμοποίησα τὰ τελευταῖα τρία χρόνια. Ξέρω πὼς οἱ νέοι πιλότοι τῆς R.A.F. τὰ μεταχειρίστηκαν μὲ θαυμαστὸ τρόπο. Γιὰ καλὴ μου τύχη στὴ δικιά μου περιοχὴ ποὺ εἶταν ἀρκετὰ μεγάλη, δὲν εἶχαμε ποτὲ κανένα ἀεροπορικὸ δυστύχημα.

Κάθε ἀεροπλάνο ποὺ προσγειωνόταν, κι' ἂν ἀκόμα μισοβούλιαζε στὴ λάσπη, κατάφερνε νὰ φύγει πάλι. Βέβαια σὲ ἄλλες περιοχὲς πολλὲς φορὲς τὰ ἀεροπλάνα χτυποῦσαν στὴν προσγείωση. Ἄν χαλνοῦσε καμιὰ ρόδα ἢ δὲν εἶταν δυνατὸ ἡ βλάβη νὰ διορθωθεῖ γρήγορα, ἔπρεπε τὰ ἀεροπλάνα νὰ καοῦν ἀμέσως. Ὁ πιλότος κρυβόταν, ὥσπου νὰ βρεθεῖ ἓνας τρόπος νὰ τὸ σκάσει. Μερικοὶ εἶταν τυχεροὶ καὶ ἔφευγαν μὲ ἓνα ἄλλο ἀεροπλάνο, ἄλλοι περνοῦσαν στὴν Ἰσπανία, κι' ἄλλους τοὺς ἐπianαν οἱ Γερμανοί. Μιὰ φορὰ χρειάστηκε νὰ φέρομε δυὸ ζευγάρια βώδια ἀπὸ μίλλια μακριὰ γιὰ νὰ τραβήξουν ἓνα ἀεροπλάνο ποὺ εἶχε πέσει σ' ἓνα βοῦρκο. Μόλις τὴν αὐγὴ καταφέραμε νὰ τὸ βγάλουμε καὶ νὰ φύγει.

Τὰ ἀεροπλάνα ποὺ μᾶς ἔρχονταν, ἀναγκαστικὰ δὲν εἶχαν μεγάλη ταχύτητα. Ἐνα Μέσερσμιτ θὰ μπορούσε νὰ τὰ χτυπήσει, ὅπως ὁ κυνηγὸς χτυπᾷ καθισμένες πάπιες. Τὴ μέρα οἱ πιλότοι εἶχαν πολὺ λίγες πιθανότητες νὰ γυρίσουν πίσω στὴν Ἀγγλία. Ὡστόσο οἱ περισσότεροι τὸ κατάφεραν.

Τὰ Βρεταννικά αεροπλάνα εἴταν ἀναγνωριστικά, τύπου Lysander. Εἵχανε μόνο μιὰ θέση, ὅμως συχνὰ ἔπαιρναν δυὸ καὶ τρεῖς ἐπιβάτες. Καμιὰ φορὰ μᾶς ἔφερναν κανένα - δυὸ ἀξιωματικούς, Γάλλους ἢ Βρεταννοὺς πράκτορες. Πάντα ὅμως εἴταν γεμάτα μὲ τὸ ἀπαραίτητο ὑλικὸ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἀντίστασης: Φωτογραφικὲς μηχανὲς καὶ πολλὰ φιλμ, ἐκρηκτικὲς ὕλες, τροχοὺς ποδηλάτων, ποὺ εἴχαμε μεγάλη ἀνάγκη, καὶ χίλια δυὸ ἄλλα, ἀκόμα καὶ βερνίκια τῶν παπουτσιῶν. Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενο, τὸ βερνίκι εἴταν ἀπαραίτητο. Πολλὲς φορὲς ἕνας πράκτοράς μας τύχαινε νὰ ἔχει μιὰ δουλειά, ποὺ ἀπαιτοῦσε νὰ εἶναι «στὴν τρίχα».

Οἱ ὀκτὼ νύχτες γύρω ἀπὸ τὴν πανσέληνο εἴταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ἐπικοινωνοῦσαμε μὲ τὴν Ἀγγλία. Τότε μᾶς ἔστελναν ὄχι μόνο τὸ αεροπλάνο, ἀλλὰ μᾶς ἔρχονταν καὶ ἄλλα ἐφόδια μὲ ἀλεξιπτωτα. Τοῦτες οἱ πτήσεις γίνονταν πάνω ἀπ' ὅλη τὴ Γαλλία, μὰ ἰδιαίτερα πάνω ἀπὸ τὸ τρίγωνο Παρίσι, Λυών, Μπορντώ.

Εἴτανε μεγάλο βάσανο νὰ βροῦμε ἕνα κατάλληλο μέρος γιὰ προσγείωση. Ἡ Γκεσταπὸ ἐπιτηροῦσε κάθε χωράφι ποὺ θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθεῖ. Ἡ ἔκτασή του ἔπρεπε νὰ εἶναι ὡς 400 τετραγωνικὲς γυάρδες. Ὅλοι οἱ δρόμοι γύρω, σὲ ἀπόσταση 8-10 μιλλίων ἔπρεπε νὰ φυλάγονται ἀπὸ ἀνθρώπους μας. Καμιὰ φορὰ οἱ χωρικοὶ ξυπνοῦσαν τὸ πρωὶ καὶ ἔβλεπαν πὼς μερικὰ δέντρα τοὺς εἴχαν ἔξαφανιστῇ τὴ νύχτα. Ἄλλες φορὲς γκρεμίζαμε καμιὰ ἑκατοστὴ γυάρδες ἑνὸς μαντρότοιχου. Συχνὰ χτίζαμε ἕνα ψεύτικο τοῖχο σ' ἕνα χωράφι γιὰ νὰ διαλύσουμε κάθε ὑπόνοια. Εἴκοσι ἄντρες μπορούσαν νὰ φτιάξουν ἕνα τέτοιο τοῖχο μέσα σὲ 3 ὥρες. Ὅλα ὅμως ἔπρεπε νὰ εἶναι ἔτοιμα πρὶν ἀπὸ τὴν αὐγὴ.

Κάποτε δὲν εἶχα μπαταρίες γιὰ τὸ φῶς, καὶ ἔκανα σήματα γιὰ τὴν προσγείωση τοῦ αεροπλάνου κρατώντας ἕνα κερὶ κάτω ἀπὸ ἕνα καθρέφτη. Εἴχαμε πάντα τρία φῶτα τριγωνικά. Τὸ αεροπλάνο κατέβαινε χαμηλά, περνοῦσε ξυστὰ ἀπὸ τὰ τρία φωτεινὰ σημεῖα καὶ προσγειώνονταν. Ἔμενε μόνο δέκα λεπτὰ κάτω, καὶ ἀπαγορεύονταν στὸν πιλότο νὰ φύγει ἀπὸ τὴ θέση του.

Οἱ πιλότοι τῶν Lysander εἴτανε θαυμάσια παιδιά, ὅλοι πολὺ νέοι καὶ ἐξαιρετικὰ ψηλοί. Διαλεχτὰ μέλη τῆς R.A.F., εἴχανε ἐκπαιδευτῇ εἰδικὰ γι' αὐτὲς τὲς ἀποστολές. Ἔκαναν τὲς πιὸ δύσκολες προσγειώσεις καὶ εἴχαν ὅλες τὲς πιθανότητες νὰ τοὺς κυνηγήσουν ἐχθρικά αεροπλάνα. Ὡστόσο ἀγαποῦσαν τὴ δουλειά τους. Πετύχαιναν ἀπόλυτα σ' αὐτὲς τὲς νυχτερινὲς προσγειώσεις, κάτι πραγματικὰ ἀπίστευτο.

Εἴτανε πάντα χαρούμενοι ποὺ μᾶς ἔβλεπαν, κι' ὅταν ἔλεγαν «cheerio», ξέραμε τί αἰσθάνονταν. Ἐδειχναν θαυμασμό γιὰ τὴ δουλειά μας καὶ μεῖς ὅμως δὲν τοὺς θαυμάζαμε λιγότερο. Ἀποτελοῦσαν

τὸ μοναδικὸ ἀνθρώπινο δεσμό μας μετὸν ἐλεύθερο κόσμο. Ἄν εἶταν δυνατὸ ἓνα ἀεροπλάνο νὰ πετάξει καὶ νὰ προσγειωθεί, αὐτὸ τὸ ἔκαναν πάντα τοῦτοι οἱ πιλότοι. Ποτὲ δὲ μᾶς γέλασαν.

Ὡστόσο συχνὰ ἡ πληρωμὴ εἶταν β. ρειά. Γιὰ νὰ ξεγελάσει τοὺς ἀνθρώπους μας ἡ Γκεσιάπο, ἔριχνε μετὰ ἀλεξιπτωτα, δικούς της στρατιῶτες. Ἴσως νὰ ἤξεραν πὼς περιμέναμε ἀλεξιπτωτιστές. Καὶ ὅταν τρέχαμε γιὰ νὰ φτάσουμε τὰ ἀλεξιπτωτα, τὰ Γερμανικὰ πολυβόλα θερίζανε. Καμιὰ ἀπάτη δὲν εἶταν ἀδύνατη γι' αὐτούς. Συνήθως γιὰ τὴν προσγείωση χρειαζόμαστε τρεῖς ἀνθρώπους γιὰ τὸ χωράφι. Ὅμως σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἔπρεπε νὰ εἴμαστε πολὺ περισσότεροι. Καταλαβαίνετε, λοιπόν, πόσο μεγάλο ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ δίκτυο τῶν πρακτόρων μας.

Στὰ τελευταῖα δυὸ χρόνια, κάθε μῆνα 80 - 100 Βρεταννικὰ ἀεροπλάνα, κατὰ μέσον ὄρο, προσγειώθηκαν σὲ διάφορα μέρη τῆς Γαλλίας. Τοῦτο ἐξηγεῖ, πὼς τὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο τῶν Συμμάχων ἤξερε κάθε λεπτομέρεια γιὰ τοὺς Γερμανοὺς στὴ Γαλλία. Μετὸ ραδιόφωνο ἡ μετὰ τὸ ἀεροπλάνο, οἱ πληροφορίες εἶταν ἀφθονες. Δὲν εἶχε σημασία πόσους ἀπὸ μᾶς ἔπιαναν καὶ ἐκτελοῦσαν οἱ Γερμανοί. Οἱ πληροφορίες δὲν θὰ ἔπαυαν ποτὲ νὰ φθάνουν στὸν προορισμό τους.

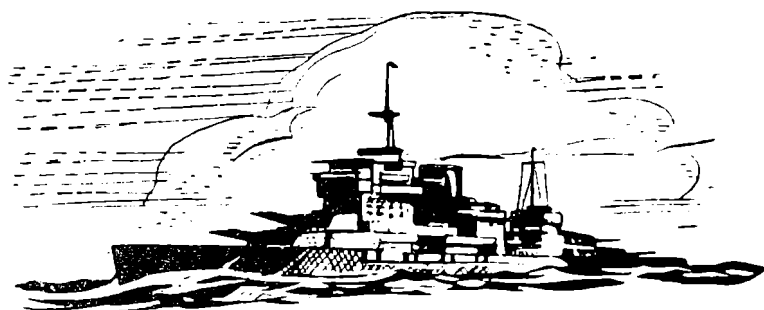
Κάποτε θὰ γινόταν μιὰ πολὺ σπουδαία ἀποστολή, ὅμως ἡ θέση τοῦ πεδίου γιὰ τὴν προσγείωση εἶταν κακή. Τὴν εἴχαμε μεταχειριστῇ δυὸ φορές ὡς τώρα καὶ εἶταν ἐπικίνδυνο νὰ τὸ κάνουμε ξανά. Ὡστόσο ἔπρεπε νὰ γίνει, καὶ ἀνάθεσα τῇ δουλειᾷ σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς πιὸ ἱκανοὺς ἀνθρώπους μου. Πρὶν νὰ φύγει ἐκείνη τῇ νύχτᾳ μοῦ ἔδωσε τὸ ρολοῖ του.

— Ξέρεις πὼς ἔχω ἓνα γυιὸ ὀκτὼ μηνῶν, ποὺ δὲν τὸν εἶδα ποτέ, μοῦ εἶπε. Θέλω νὰ τοῦ στείλεις τὸ ρολοῖ μου.

Κατάλοβα πὼς διαισθανόταν τὸν κίνδυνο, ποὺ θὰ ἀντιμετώπιζε κείνη τῇ νύχτᾳ. Γύρω ἀπὸ τὸ χωράφι φύλαγαν δώδεκα ἄνδρες μας. Τὸ ἀεροπλάνο προσγειώθηκε κανονικά. Τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ ξεκινοῦσε γιὰ νὰ φύγει, ἔφτασαν 60 Γερμανοὶ καὶ ἄρχισαν νὰ χτυποῦν. Οὔτε ἓνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους μας δὲν γλύτωσε κείνη τῇ νύχτᾳ.

—

Τὸ θωρηκτὸ «Οὐώρσπαϊτ»

Τοῦ
ὑποπλοιάρχου
G. E. BISSON

(Ἀπὸ τὸ περιο-
δικὸ Listener)

ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ νέα ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς εἰσβολῆς πολλές φορές ἀναφέραν τὸ ρόλο ποὺ ἔπαιξε τὸ θωρηκτὸ «Οὐώρσπαϊτ» στὴν ὑποστήριξη τῶν ἀποβατικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν καταστροφή τῶν Γερμανικῶν ἐπακτίων ὀχυρῶν βομβαρδίζοντας μὲ τὰ κανόνια του τῶν 37,5 ἑκατοστῶν τὶς θέσεις τους. Μὰ δὲν πρόκειται νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὶς τεχνικὲς λεπτομέρειες μιᾶς τέτοιας ἐπιχείρησης, οὔτε θὰ θέλετε βέβαια ν' ἀκούσετε ὅλες τὶς λεπτομέρειες σχετικὰ μ' ἓνα θωρηκτό.

Ἴσως ὅμως νὰ σᾶς ἐνδιαφέρει νὰ μάθετε γιὰ τὴ ζωὴ αὐτοῦ τοῦ ὄγκου ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ 30.000 τόννους ἀτσάλι. Ὅταν εἴμουν μαθητὴς καὶ ἐπισκεπτόμουν συχνὰ πολεμικὰ στὸ λιμάνι τῆς πατρίδας μου, εἶχα τὴν ἰδέα, πῶς ἓνα θωρηκτὸ εἶναι ἓνα ἄθροισμα ἀπὸ μηχανές, καλώδια, σωλῆνες καὶ ἐπικίνδυνους ἀγωγούς. Μὰ μὲ τὸν πόλεμο συνηθίζει κανεὶς ν' ἀποκτᾷ ἀλλοιώτικες ἀντιλήψεις.

Στὰ τέσσερα χρόνια ποὺ ὑπηρετῶ συνήθισα νὰ θεωρῶ τὸ πλοῖο σὰν ἓνα σπίτι ποὺ μπορῶ νὰ τὸ περιτριγυρίζω χωρὶς νὰ μ' ἐνοχλοῦν οἱ πύργοι του καὶ τὰ μηχανήματά του. Τὰ πολεμικὰ δὲν εἶναι ἓνας νεκρὸς ὄγκος ἀπὸ ἀτσάλινες πλάκες καὶ κανόνια. Ἐχουν μιὰ δική τους ζωὴ, καὶ κάθε ἀξιωματικὸς καὶ ναύτης ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Τὸ «Οὐώρσπαϊτ» δὲν ἔχει μόνο τὴ δική του δόξα ἀπὸ τοὺς δυὸ τελευταίους πολέμους, μὰ παρουσιάζεται καὶ σὰν κληρονόμος τῆς παράδοσης ἄλλων ἑξὶ πολεμικῶν μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα. Τὸ πρῶτο «Οὐώρσπαϊτ» τοῦ 1596 εἶχε γιὰ κυβερνήτη του τὸν περὶφημο γενναῖο ναυτικὸ τῆς Ἑλισαβετιανῆς ἐποχῆς σὲρ Οὐώλτερ Ράλεϊ. Καὶ ἀξίζει νὰ σημειώσω, πῶς ὅταν βομβαρδίζαμε τὸ νησὶ Βάλχερεν ὑποστηρίζοντας τὶς ἀποβάσεις τὸ Νοέμβριο, τὸ «Οὐώρσπαϊτ» δροῦσε στὴν ἴδια ἀκριβῶς περιοχὴ, ὅπου τὸ δεύτερο «Οὐώρσπαϊτ» ἔδωσε τὶς δυὸ ναυμαχίες τοῦ Σχόνφελντ στὰ 1673 ἐνάντια στοὺς Ὁλλανδοὺς.

Στὶς ἐφημερίδες γράφτηκαν πολλὰ γιὰ τὸ «Οὐώρσπαϊτ» πῶς εἶναι τὸ ἐνδοξότερο Βρεταννικὸ θωρηκτό, καὶ τὸ Βρεταννικὸ κοινὸ τὸ παρακολουθοῦσε μὲ χτυποκάρδι, ὅταν ἔπλεε πρὸς τὸ φλόρντ τοῦ Νάο-

βικ ρίχνοντας μὲ ὅλα τὰ πυροβόλα του. Τὸ πλοῖο παραγγέλθηκε στὰ 1915, καὶ πῆρε τὸ «βάπτισμα τοῦ πυρὸς» στὴ ναυμαχία τῆς Γιουτλάνδης τὸ Μαῖο τοῦ 1916. Σ' αὐτὸ τὸν πόλεμο κέρδισε πολλές δάφνες σὲ τόσο μακρυνὲς θάλασσες ὅπως τὸ Νάρβικ, τὸ Ταίναρο, τὴ Μαδαγασκάρη, τὸ Σαλέρνο καὶ τὴ Νορμανδία. Κέρδισε τὴ διπλὴ πολεμικὴ δόξα ἀπ' ὅση κέρδισαν ὅλα τὰ ἄλλα «Οὐώρσπαϊτ» τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ μαζί.

Στὸ ναύαρχο σὲρ Ἀντριου Κάννινγκαμ, ἄλλοτε διοικητὴ τοῦ στόλου τῆς Μεσογείου, ὀφείλει τὸ «Οὐώρσπαϊτ» τὸ παρατσούκλι του «Ἡ Γρηά». Ὑστερα ἀπὸ τὶς ἐπιχειρήσεις κατὰ μῆκος τῆς Ἰταλικῆς ἀκτῆς καὶ τὸ βομβαρδισμὸ τῶν Γερμανικῶν πυροβολείων στὸ Σαλέρνο τὸ 1943 ὁ ναύαρχος ἔστειλε τὸ ἀκόλουθο σῆμα στὸ «Οὐώρσπαϊτ»: «Ἐκτελέσατε καλὰ τὶς ἐπιχειρήσεις. Δεῖξατε, πῶς ὅταν ἡ Γρηά μαζέψει τὶς φοῦστες της, μπορεῖ ἀκόμα νὰ τρέξει».

Ἀνάλαβα ὑπηρεσία στὸ πλοῖο τὸ Μάρτιο τοῦ 1944, ὅταν ἐτοιμαζόταν σ' ἓνα Σκωτικὸ ναυπηγεῖο γιὰ τὴν εἰσβολὴ στὴ Νορμανδία. Εἶταν μιὰ ἐποχὴ ἐντατικῆς ἐργασίας, πού τελεῖωσε μὲ δοκιμὲς καὶ γυμνάσια γιὰ τὴ μεγάλη ἀποστολή. Εἴμουν ὁ μόνος Νεοζηλανδὸς στὸ πλοῖο. Ἀπὸ τὶς Κιτήσεις εἶταν μόνον ἓνας ἄλλος Νοτιοαφρικανὸς ὑποπλοίαρχος.

Βρῆκα μεγάλες διαφορὲς στὴν ὁμιλία τῶν ἀνδρῶν πού εἶχα στίς διαταγές μου. Εἶχα δυὸ ραδιομηχανικοὺς ἀπὸ τὴ Σκωτία, πού ὅταν μιλοῦσαν μεταξύ τους δὲν τοὺς καταλάβαινε κανεὶς ἄλλος. Τὰ εἰρηνικὰ ἐπαγγέλματα τῶν ἀνδρῶν μου παρουσίαζαν ἀκόμα μεγαλύτερες διαφορὲς. Ἀνάμεσα στοὺς ἄνδρες μου εἶταν ἓνας χορευτὴς μπαλέτου ἀπὸ τὸ Διεθνὴ Χορευτικὸ Θίασο καὶ ἓνας ἄλλος, πού πρὶν τὸν πόλεμο ζοῦσε μὲ τὰ εἰσοδήματά του στὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ κέντρα. Μὲ ἱκανοποίηση εἶδα νὰ τοποθετεῖται τελικὰ κι' ἄλλος ἓνας Νεοζηλανδὸς στὸ πλήρωμα, πού καθόταν μάλιστα στὸν ἴδιον δρόμο μὲ μένα.

Πρὶν ξεκινήσουμε γιὰ τὴν περιοχὴ τῶν ἐπιχειρήσεων, ὁ πλοίαρχος Kelsey, κυβερνήτης τοῦ θωρηκτοῦ, μᾶς μίλησε στὴ καμπίνα του δίνοντάς μας τὶς τελευταῖες διαταγές. Τελείωσε μὲ τὰ λόγια: «Κύριοι, ἔμπροσς γιὰ τὸ Βασιλέα καὶ γιὰ τὴ Νίκη!»

Ὅπως πλέαμε πρὸς τὰ νότια γιὰ τὴ Μάγχη συναντήσαμε τὸν Ἀμερικανικὸ ἀποβατικὸ στόλο, καὶ οἱ διοικητὲς ἀνταλλάξαν σήματα. Ὁ κυβερνήτης τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολεμικοῦ «Τέξας» ἔστειλε τὸ σῆμα: «Εἴμαστε σὲ καλὴ συντροφία. Εὐχόμαστε καλὴ ἐπιτυχία σὲ σᾶς καὶ στίς δυνάμεις σας.» Ὁ κυβερνήτης τοῦ «Οὐώρσπαϊτ» ἀπάντησε: «Σᾶς εὐχαριστῶ. Εἴμαστε περήφανοι πού εἴμαστε μαζί σας σ' αὐτὴ τὴ μεγαλύτερη ἐπιχείρηση τῆς ἱστορίας. Καλὴ τύχη!»

Ἀπὸ τὴ Δουνκέρκη οἱ Σύμμαχοι δούλευαν νύχτα μέρα, κάθε μῆνα, κάθε χρόνο, γιὰ νὰ δημιουργήσουν τὴ δύναμη, πού θὰ τοὺς

ἐπέτρεπε ὅχι μόνο νὰ γυρίσουν στὸ δυτικὸ μέτωπο μὰ καὶ νὰ κερδίσουν τὸν πόλεμο. Στὰ τελευταῖα δυὸ χρόνια πολλοὶ ἀνυπομονοῦσαν νὰ δοῦν τὸ δεῦτερο μέτωπο. Ἄλλοι πάλι ἀμφιβίλλαν, ἂν θὰ γινόταν ποτέ. Ἴσως, ἔλεγαν, δὲν θὰ χρειαστεῖ. Ἡ Γερμανία θὰ πέσει μόνη της ἢ ὁ ἀεροπορικὸς πόλεμος θὰ εἶναι ἀρκετὸς νὰ τὴν συντρίψει.

Μὰ τώρα εἶχε πιά ἀρχίσει ἡ ὑπέρτατη προσπάθεια. Στὶς ἀκτὲς ὁ κόσμος συνέχιζε τὶς δουλειές του, μὴ ξέροντας τί ἐτοιμαζόταν. Πολλοὶ ἔβλεπαν τὰ πλοῖα νὰ φεύγουν, χαιρετοῦσαν ἀπὸ μακριά: «Στὸ καλό!» Δὲν ἤξεραν ἂν εἶταν αὐτὸ ἡ ἀρχὴ τῆς εἰσβολῆς ἢ ἂν εἶταν γυμνάσια ὅπως συνήθως. Περάσαμε ἀπὸ γνώριμες ἀκτὲς. Βλέπαμε τὶς λουτροπόλεις, μικρὰ σπιτάκια γνωστά, καὶ τελικά, ὅταν περνούσαμε τὴ Μάγχη, ὁ κυβερνήτης μίλησε στὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου ἀπὸ τὰ μεγάφωνα, ὁ παπᾶς διάβασε τὴ προσευχὴ τοῦ Νέλσωνα πρὶν τὴ ναυμαχία τοῦ Τραφάλγκαρ καὶ ὑψώθηκε τὸ σῆμα μάχης στὸν πρω-ραῖο ἱστό μας. Οἱ ἐπιχειρήσεις ἀρχίζουν, καὶ τὸ «Οὐώρσπαϊτ» ἔμελε πρῶτο ν' ἀνοίξει πῦρ.

Ξέρω, πὼς ἡ τεράστια ἐπιχείρηση τῆς Νορμανδίας περιγράφηκε ἀπὸ τόσους πολλούς, πού δὲν χρειάζεται νὰ πῶ πολλά γιὰ κάτι πού εἶναι τόσο γνωστό. Μὰ σχετικὰ μὲ τὸ βομβαρδισμὸ θέσεων στὴν ἀκτὴ ἀπὸ τὴ θάλασσα πρέπει νὰ πῶ, πὼς ἡ ἀποτελεσματικότητά τῶν πυρῶν ἐξαρτᾶται κατὰ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια τῶν παρατηρήσεων πού μεταβιβάζουν ραδιοτηλεφωνικὰ τὰ ἀεροπλάνα. Στὴν ἡμέρα τῆς εἰσβολῆς καταστρέψαμε μιὰ ὁμάδα ἀπὸ πενήντα θωρακισμένα αὐτοκίνητα στὸν κύριον δρόμον ἑνὸς χωριοῦ ὁδηγημένοι ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις τοῦ Νεοζηλανδοῦ ὑπολοχαγοῦ Λάνγκ, πού μὲ ἔνα «Σήφαϊρ» παρατηροῦσε τὴ βολὴ μας. Οἱ παρατηρητὲς αὐτοὶ μᾶς προειδοποιοῦσαν ἀκόμα πότε μᾶς ἔριχναν τὰ πυροβολεῖα τῆς ξηρᾶς: «Τώρα σᾶς ἔρχονται δύο», μᾶς ἔλεγαν, καὶ μεῖς μὲ τὰ ρωλόγια στὸ χέρι ξέραμε πότε νὰ τὶς περιμένουμε.

Ἡ χρησιμοποίησις θωρηκτῶν γιὰ βομβαρδισμὸ στὶς ἀποβάσεις τῆς Νορμανδίας δὲν εἶταν κάτι καινούριον στὸν πόλεμον, μὰ αὐτὸ πάντως δὲν εἶναι κανονικὴ ἀποστολὴ ἑνὸς θωρηκτοῦ. Γιὰ τέτοιες δουλειὰς ἔχει εἰδικὰ κατασκευαστῇ ὁ μονίτωρ. Πάντως ὅμως γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐπιτυχία τῶν ἀποβάσεων μας τὰ στρατεῖματα χρειάζονταν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερη ὑποστήριξις πυροβολικοῦ — ὅχι μόνο γιὰ νὰ καταστραφοῦν οἱ ἐπάκτιες πυροβολαρχίαι καὶ ἐγκαταστάσεις τοῦ ἐχθροῦ, μὰ γιὰ νὰ ἀποσυρθεῖ ἐπίσης ἡ προσοχὴ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ ἀπὸ τὰ μικρὰ ἀποβατικὰ σκάφη σὲ ἕνα σημαντικότερον στόχον ὅπως τὰ θωρηκτά, ἐνῶ σύγχρονα θὰ σχηματίζεται τὸ προγεφύρωμα.

Ἔτσι ἀρχισαν μονομαχίαι πυροβολικοῦ ἀνάμεσα στὰ πλοῖα καὶ

τὰ ὀχυρά, καὶ φυσικὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ εἶχαν ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τῆς εὐστοχίας. Μὰ ἡ ἐξαιρετικὴ συνεργασία ἀνάμεσα στοὺς παρατηρητὲς τοῦ στρατοῦ στὴν ἀκτὴ, τοὺς πιλότους τῆς RAF καὶ τὰ πλοῖα ἔδινε τὴν ὑπεροχὴν κάθε φορὰ στὰ πυροβόλα τοῦ Ναυτικοῦ. Ἀκόμα καὶ ἂν δὲν εἴμαστε τόσο τυχεροί, εἴμαστε τόσο κοντὰ στὴν ἀκτὴ — οἱ ἑλικές μας ἀνατάραζαν τὴ λάσπη τοῦ βυθοῦ — πού θὰ ποδιζόμασταν στὴν ἀκτὴ καὶ θὰ συνεχίζαμε τὰ πυρά μας.

Ὅσοι δὲν εἶναι καλὰ πληροφορημένοι γιὰ τὰ μυστικὰ τῶν ἐπιχειρήσεων καταλαβαίνουν πὼς κάτι τρέχει, ὅταν δοῦν νὰ καταφθάνουν στὸ πλοῖο πολλοὶ ἀνταποκριτὲς καὶ φωτογράφοι. Ὅταν μιὰ φορὰ μᾶς ἦρθαν ἐπὶ τέτοιοι, κάποιος παρατήρησε, πὼς ἡ ἐπόμενη ἐπιχείρηση θὰ εἶταν εἴτε ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνη εἴτε ἐξαιρετικὰ ἀκίνδυνη. Στὴν ἐπίθεσιν στὸ νησί Βάλχερεν εἴχαμε μαζί μας τὸν Ναθαναὴλ Γκάμπινς, τὸ γνωστὸ χιουμορίστα συγγραφέα. Περαιτέρω με πολὺ ἐνδιαφέρον τί θὰ ἔγραφε σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτή, καὶ δὲν μᾶς ἀπογοήτευσε. Ἐκανε μιὰ περιγραφὴ τῶν συναισθημάτων του, ὅταν εἶδε τοὺς ναῦτες νὰ ἀφαιροῦν ὅλα τὰ κινητὰ πράγματα καθὼς καὶ τὶς ξύλινες πόρτες, ἐπειδὴ ἡ μάχη ἄρχισε. Μετὰ ἔκανε μιὰ βόλτα σ' ὅλο τὸ θωρηκτό, ὥσπου τελικὰ ἔχασε τὸ δρόμο. Μὰ ἂν ρωτοῦσε κανένας στὸ ξάναμα τῆς μάχης, ποῦ εἶναι τὸ καρὲ τῶν ἀξιωματικῶν, θὰ εἶταν σὰν νὰ ρωτοῦσε στὸ μέτωπο: «Μπορεῖτε νὰ μὲ ὀδηγήσετε στὸ πλησιέστερο ξενοδοχεῖο;»

Εἴχαμε πάρει κάποτε διαταγὲς νὰ βομβαρδίσουμε ἕνα Γαλλικὸ λιμάνι, ὅπου οἱ Γερμανοὶ προβαλὼν ἐπίμονη ἀντίστασιν σὲ ἐπιθέσεις ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ τὸν ἀέρα. Μὰ προτοῦ φτάσουμε, πληροφορηθήκαμε πὼς οἱ Γερμανοὶ εἶχαν παραδοθῇ. Τότε ὁ πρῶτος μηχανικὸς παρατήρησε: «Τοὺς φοβέρισαν φαίνεται πὼς θὰ πᾶμε ἐμεῖς ἐκεῖ!»

Εἶναι ἀλήθεια ἀτελείωτες οἱ ἱστορίες πού θὰ μπορούσαμε νὰ λέμε γιὰ τὴ «Γρηά», μὰ θέλω νὰ τελειώσω μὲ τὰ λόγια ἐνὸς Ἀμερικανοῦ, πού ἔγραψε γιὰ τὸ πλοῖο μας, ὅταν τὸ «Οὐώρσπαϊτ» πέρασε τὸν Ἀτλαντικὸ γιὰ νὰ γιατρέψει τὶς πληγές του. «Ρημαγμένο καὶ ξεσκισμένο ἀπὸ τὴ πλώρη ὡς τὴν πρύμνη σὲ δυὸ πολέμους τὸ «Οὐώρσπαϊτ» ὅλο καὶ γυρίζει πίσω στὸ πεδίο τῆς μάχης, ἐπίμονα ἀναζητώντας ὅλο καὶ περισσότερο τὸν ἀγώνα».

Οἱ Ἀγγλικές ταινίες στὸν πόλεμο

Τοῦ ROGER MANVELL.

(Ἀπὸ τὸ Britain To-day)

ΣΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ἄρθρο μου γιὰ τὴν παγκόσμια κινηματογραφικὴ παραγωγὴ ἔγραψα πὼς ἡ Ἀγγλικὴ ταινία στὸ διάστημα τοῦ πολέμου ἔφτασε σ' ἓνα ψηλὸ καλλιτεχνικὸ ἐπίπεδο. Ἡ κινηματογραφικὴ παραγωγὴ εἶχε βιαστῇ πολὺ νὰ ἀκολουθήσει τὰ χνάρια τῆς Ἀμερικανικῆς ταινίας, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχει καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ συναγωνιστεῖ τὸ Ἀμερικανικὸ πρότυπο. Αὐτὸ στάθηκε αἰτία νὰ ἀποτύχει ἡ προσπάθεια. Οἱ Ἀγγλοὶ ἠθοποιοὶ λιποτάχτησάν καὶ πήγανε στὴ χώρα ποὺ ἔβγαζε πρωτότυπα ἔργα καὶ ποὺ ἔδινε μισθοὺς πολὺ καλύτερος. Ἡ Ἀγγλικὴ παραγωγὴ εἶταν ἀνεπιθύμητη στὴν Ἀμερικανικὴ ἀγορά, γιατί αὐτὴ ἡ τελευταία εἶταν καλὰ ἐφοδιασμένη μὲ ἀνώτερο ὕλικό. Ἄν οἱ Ἀγγλοὶ παραγωγοὶ εἶχαν ἀρκετὴ τόλμη γιὰ νὰ δημιουργήσουν πρωτότυπες Ἀγγλικές ταινίες, θὰ βρῖσκανε πολὺ πιὸ εὐκόλα ἀγοραστὲς στὸ ἐξωτερικόν. Εἶναι πάντα καλύτερο νὰ δημιουργεῖς κάτι ποὺ δὲν τὸ ἔχει κάνει ἄλλος κανένας, παρὰ νὰ ἀντιγράφεις κάτι συνειθισμένο, ποὺ ἔχει μάλιστα τὶς ρίζες του σὲ ξένῃ γῇ.

Πολὺ λίγες ταινίες ἔγιναν ἐδῶ πρὶν τὸ πόλεμο μὲ καθαρὰ Ἀγγλικὸ χαρακτῆρα. Σπάνια εἶταν τὰ ἔργα ὅπως τὸ *South Riding* καὶ τὸ *The Proud Valley*. Οἱ ἱστορικὲς Ἀγγλικές ταινίες, ζητώντας νὰ ξεπεράσουν τὴν Ἰδιωτικὴ ζωὴ τοῦ Ἑρρίκου Η' καταφέρναν ἴσως νὰ δώσουν κάποια Ἀγγλικὴ ἀτμόσφαιρα. Ὡστόσο σιχνὰ κυριαρχοῦσαν μονάχα τὰ χαρτόνια καὶ τὰ κοστούμια τοῦ βεστιαρίου. Ἀξιοσημεῖωτο ἐπίσης πὼς στὶς Εὐρωπαϊκὲς πρωτεύουσες δὲν προβάλλονταν σχεδὸν καθόλου Ἀγγλικές ταινίες. Στὰ 1939 παίχτηκαν στὴ Δανία 200 Ἀμερικανικὰ καὶ 20 Ἀγγλικὰ ἔργα καὶ στὸ Βέλγιο, ποὺ ἔχει τὴ μεγαλύτερη ἀναλογία κινηματογράφων στὴν Εὐρώπη, παίχτηκαν 180 Ἀμερικανικὲς καὶ μερικὲς μονάχα ξεχωριστὲς Ἀγγλικές ταινίες.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἀγγλικῆς κινηματογραφικῆς παραγωγῆς εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀγῶνες μὲ τὸ Ἀμερικανικὸ μονοπώλιο. Ἀκόμα καὶ οἱ Ἀγγλοὶ ἐπιχειρηματίες προτιμοῦσαν τὴ σίγουρη Ἀμερικανικὴ ταινία ἀπὸ τὴ δικιά μας ἀμφίβολη παραγωγὴ. Οἱ ἑταιρεῖες τοῦ Χόλλυγουντ μποροῦσαν νὰ ξοδεύουν τεράστια ποσὰ γιὰ νὰ γυρίσουν καὶ γιὰ νὰ ρεκλαμάρουν μιὰ ταινία. Ὡστόσο ἡ Ἀγγλικὴ ταινία ἀντιπροσωπεύονταν ἀξιόλογα μὲ ἔργα σὰν τὸ *Blackmail*, *The Private*

Lives of Henry VIII, Goodbye Mr. Chips, Rembrandt καὶ *Pygmalion*. Γιὰ δεύτερη ὁμως φορά ὁ πόλεμος ἤρθε νὰ ἀπειλήσει τὴν ἐξέλιξη κάθε ἐγχώριας βιομηχανίας.

Πρὶν τὸ πόλεμο ἡ κύρια ἐπιτυχία τῆς Ἀγγλικῆς παραγωγῆς εἶταν οἱ περιγραφικὲς ταινίες (Documentaires). Τὰ ἐπίκαιρα καθρεφτίζουν τὴν πραγματικότητα — ἡ περιγραφικὴ ταινία τὴν ἐρμηνεύει. Ὁ John Grierson, Σκωτσέζος κοινωνιολόγος, ποὺ ἐδῶ καὶ δεκαπέντε χρόνια ἀνακάλυψε πὼς ὁ κινηματογράφος εἶταν τὸ πιὸ πρόσφορο μέσο γιὰ νὰ ἐκφράσει τὸ ἐρμηνευτικὸ τοῦ πνεύμα, ἐγκαινίασε τὴν περιγραφικὴ ταινία, ὀρίζοντάς τιν σα «δημιουργικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ἐπίκαιρου». Ἡ ἐπιρροή του εἶταν μεγάλη καὶ ἐγένε αἰτία νὰ αὐξηθεῖ ἡ παραγωγή τέτοιων ἔργων ποὺ τὰ χρηματοδοτοῦσε τὸ κράτος ἢ οἱ ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις. Αὐτὲς οἱ ταινίες παρουσίαζαν τὴ ζωὴ σὲ μακρυνὲς ξένες χώρες, ὅπως τὸ *Song of Ceylon* τοῦ Basil Wright, ἔδιναν μορφὴ στὰ ἐσωτερικά μας προβλήματα, ὅπως τὸ *Housing-Problems* τοῦ Arthur Elton, καὶ ἔδειχναν τὴν πρόοδο τῆς μηχανικῆς καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἡ ἀξία καὶ ἡ δύναμή τους, στηρίζονταν στὴν ἐπίμονη προσπάθειά τους νὰ παρουσιάζουν τὴν ἀλήθεια μὲ ὅποιο θέμα κι' ἂν καταπιάνουνταν. Συχνὰ τ' ἀποτελέσματα δὲν εἶχαν πολλὰς ἀξιώσεις. Ὡστόσο μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου ὅλοι πιά εἶχαν νοιώσει πὼς σ' αὐτὸ εἰδικὰ τὸ πεδίο ἡ Ἀγγλικὴ ταινία εἶταν ὁλότελα ξεχωριστὴ καὶ πὼς παρουσιαζόταν γι' αὐτὴν ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκφράσει τὰ προβλήματα μιᾶς χώρας ποὺ τὴν ἀπειλοῦσε ἡ δοκιμασία τῆς αὐτοκριτικῆς καὶ ἡ βιαιότητα τῆς κοινωνικῆς μεταρρύθμισης.

Μόλις ἄρχισε ὁ πόλεμος, οἱ ἀπαιτήσεις ποὺ βάραιναν τὸ προσωπικὸ παραγωγῆς περιγραφικῶν ἔργων εἶταν φοβερές. Πρῶτα-πρῶτα οἱ Στρατιωτικὲς Ὑπηρεσίαι δημιούργησαν δικὰς τους μονάδες γιὰ νὰ γυρίζουν ἐκπαιδευτικὰς ταινίες. Τὶς χρειάζονταν γιὰ νὰ κρατοῦν τοὺς στρατιῶτες ἐνήμερους γιὰ τὴν τεχνικὴ ἐξέλιξη τοῦ πολέμου. Ἡ Crown Film Unit μὲ τὴν ἐγγύηση τοῦ Κράτους γύρισε ταινίες ἀπὸ ὅλο τὸν πόλεμο γιὰ νὰ προβληθοῦν στοὺς πολίτες, ὅπως τὸ *Merchand Seamen, Target for Tonight* καὶ *Close Quarters*. Αὐτὲς οἱ ταινίες πῆγαν καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Ἀλλες μονάδες γνώρισαν κάθε φάση τοῦ πολέμου καὶ ἔτσι ἡ παραγωγή τους εἶχε ποικίλον περιεχόμενον, ἀπὸ τὶς ἐκπαιδευτικὰς ταινίες γιὰ τὴν Παθητικὴ Ἀμυνα ὡς τὶς καθαρὰ μορφωτικὰς γιὰ τὸ κοινόν, μὲ θέμα τὴν καλλιέργεια τῆς γῆς ἢ τὴν πολεμικὴ μαγειρικὴ. Τὸ Τμῆμα Κινηματογράφου στὸ Ὑπουργεῖο Πληροφοριῶν, μέσα στὰ τέσσερα χρόνια ποὺ δουλεῖ, ἔβγαλε ἑκατοντάδες περιγραφικὰς ταινίες. Ἐκπαίδευση, ὑγεία, στέγασον, γεωργία, ὅλα πῆσαν τὴ θέσιν τους κοντὰ στὰ πολεμικὰ μέτωπα καὶ τὴ βιομηχανία. Ἡ τεράστια ἐπιτυχία τοῦ

The World of Plenty δείχνει πώς τὸ κοινὸ ζητᾷ ταινίες μικρές, μὲ περιεχόμενον μορφωτικὸ καὶ διαφωτιστικὸ γιὰ ὅλα τὰ θέματα, ὅπως εἶναι, νὰ ποῦμε, ἡ παραγωγὴ τροφίμων καὶ ἡ διάθεσή τους σὲ ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Στὸ Βρεταννικὸ Συμβούλιον, τὸ Τμήμα Κινηματογράφου ἀσχολήθηκε στὴν ἀρχὴ μὲ ταινίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὶς παραδόσεις στὴν Ἀγγλίαν ποὺ προβάλλονται λιὸ πολὺ στὸ ἔξωτερικόν. Τώρα τελευταῖα γυρίσθηκε μιὰ ἀπὸ τὶς καλὺτερες εἰδικὲς ἱατρικὲς ταινίες, *Surgery in Chest Disease*. Ἡ Ἀγγλικὴ περιγραφικὴ ταινία εἶπε μοναδικὴ ἀπόδοση στὸν παγκόσμιον κινηματογράφον. Ὅσοι οὖν ὁ John Grierson, ποὺ εἶναι σήμερον σύμβουλος στὴν Καναδικὴ Κυβέρνηση γιὰ τὰ κινηματογραφικὰ ζητήματα, συντείνει πολὺ στὴν ἐξέλιξιν τῆς Καναδικῆς μορφωτικῆς ταινίας. Καὶ ἴσως μιὰ μέρα ξεπεράσει τὴ δικιά μας παραγωγὴν.

Οἱ Ἀγγλικὲς ταινίες ἀπόκτησαν μὲ τὸν πόλεμον ἐθνικὴ συνείδηση. Στὴ Γαλλίαν, τὰ περασμένα δέκα χρόνια, μεγάλοι σκηνοθέτες, σὰν τὸν Ντυβιβιέ, τὸν Φεϋντέρ, τὸν Πανιόλ, τὸν Ρενουάρ καὶ τὸν Βιγκό, εἶχαν δημιουργήσει πολλὰ θαυμάσια σπουδὴς γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Γάλλων. Τώρα διαμορφώνεται μιὰ ἀνάλογη σχολὴ καὶ στὴν Ἀγγλίαν καὶ οἱ πρωτοστάτες, ἔξω ἀπὸ τὸν Leslie Howard ποὺ σκοτώθηκε στὸν πόλεμον, εἶναι ὁ T. Dickinson, ὁ Harry Watt, ὁ Charles Frend, ὁ Michael Powell, ὁ John Baxter, ὁ Anthony Asquith καὶ ὁ Carol Reed. Ὁ Noel Coward ἔγινε διάσημος μὲ τὴν πρώτη του ταινία, τὴ φημισμένη πιά *In Which we Serve*. Μερικὲς καλὲς ταινίες ὅπως τὸ *For Those in Peril* καὶ *Millions Like Us* γυρίστηκαν ἀπὸ σχετικὰ ἄγνωστους σκηνοθέτες. Κι ὅμως μὲ τὴ βοήθειαν τῶν συνεργατῶν τους καὶ τῶν ἡθοποιῶν κατόρθωσαν νὰ δημιουργήσουν μιὰ τέλεια αὐθεντικὴ ἀτμόσφαιρα. Ἐἴσι δείχνουν πολὺ ἀληθινὰ πὼς ζοῦσαν καὶ πὼς κουβέντιαζαν οἱ Ἀγγλοὶ στὴ στρατιωτικὴ λέσχη καὶ στὴν καντίνα. Δείχνουν τὸν ἀνοιχτόκαρδον κυνισμόν τους, τὴν ξεγνοιασιά ποὺ εἶχαν ἀπέναντι σὲ κάθε συγκίνησιν καὶ ἄκόμα πὼς παραδέχονταν σὰν πρᾶγμα φυσικὸ νὰ φοβῶνται τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου, καὶ πὼς παρ' ὅλα αὐτὰ εἶταν γενναῖοι κι' ἔκαναν ἀστεῖα, ἐνῶ γύρω τους σφύριζαν οἱ ὀβίδες.

Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καὶ ἡ πλασματικὴ ταινία, ἡ ταινία μὲ μῦθον, ἀπόκτησε πρωτοτυπία. Ὁ Roy Boulting μᾶς ἔδωκε μιὰ συγκινητικὴ ἀπόδοση τοῦ θεατρικοῦ ἔργου τοῦ Ἑρνστ Τόλλερ *Pastor Hall* καὶ τοῦ *Thunder Rock* τοῦ Ardrey. Καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς ταινίες φανέρωναν ὠριμότητα σὲ ὑπόθεσιν, ἐρμηεῖαν καὶ σκηνοθεσίαν. Χρησιμοποιώντας τεχνικὰς τελειοποιήσεις στὴ φωτογραφίαν καὶ τὴ φωνοληψίαν πέτυχαν νὰ δημιουργήσουν ἰδιαίτερα κινηματογραφικὰς ἐντυπώσεις. Τὸ *Gaslight* τοῦ Carol Reed εἶταν μιὰ ἀξιόλογον μελοδρα-

ματική ταινία. Ἄλλες, ὅπως *The Prime Minister* τοῦ Thorold Dickinson, *Young Mr. Pitt* καὶ *Kipps* τοῦ Carol Reed, ἀξίζαν ἰδιαίτερα γιὰ τὰ κοστουμια τους. Ἀλλὰ σχεδὸν μόνο στὶς πολεμικὲς ταινίες μπορούμε νὰ δοῦμε πὶὸ καθαρά τὴ ριζικὴ ἐπανάσταση, ποὺ ἔγινε στὴ Βρεταννικὴ κινηματογραφικὴ παραγωγή.

Τὸ πρῶτο ἴσως ἔργο ποὺ ἀποκάλυψε αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ εἶταν τὸ *Convooy* τοῦ Pen Tennyson, ποὺ τέλειωσε τὸ καλοκαῖρι τοῦ 1940. Σκοπὸς του εἶταν νὰ σταθεῖ αὐθεντικὸ χωρὶς ἡρωϊσμούς καὶ πράγματικὸ χωρὶς ρωμαντισμούς. Οἱ φημισμένες ταινίες τοῦ 1941 εἶταν τὸ *Target For Tonight*, μιὰ νύχτα μὲ τὰ βομβαρδιστικά, καὶ τὸ *49th Parallel*, ἱστορία τῶν ἀνδρῶν ποὺ ἐπέζησαν ἀπὸ ἓνα Γερμανικὸ ὑποβρυχιο βουλιαγμένο στὰ ἀνοιχτὰ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Αὐτὲς οἱ ταινίες βοήθησαν νὰ στερεωθεῖ ἡ καινούρια ἐπιδίωξη: ἡ ἀπφεικόνιση τῆς ἀληθείας. Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα καλὰ ἔργα τῆς ἐποχῆς (*Kipps*, *Love on the Dole*, *Major Barbara*, *Pimpernel Smith* καὶ *The Common Touch*) εἶχαν τὸ ἴδιο πλεονέκτημα: τὸ καθένα ἀντίκρουζε ἓνα κοινωνικὸ θέμα πίσω ἀπὸ τὴν πρόσοψη τῆς ὑπόθεσης. Εἴτανε ταινίες δουλεμένες μὲ εὐσυνειδησία ποὺ δὲν περιορίζονταν μονάχα στὸ τεχνικὸ πεδίο.

Μόλις ἀπὸ τὸ 1942 καὶ ὕστερα ἄρχισαν οἱ πολεμικὲς ταινίες νὰ γυρίζουνται τακτικά. Αὐτὴ τὴ χρονιά βγῆκαν τὰ *The Foreman Went to France* (Charles Frend), *One of Our Aircraft Is Missing* (Michael Powell), *Next of Kin* (Thorold Dickinson), *The First of The Few* (Leslie Howard) καὶ *In Which we Serve* (Noel Coward). Στὴν πρώτη γοιμηὴ βοισκόταν οἱ περικομφινὲς ταινίες μὲ τὸ *Wavell's 30.000*, *Coastal Command* καὶ *The Harvest Shall Come*. Χαρακτηριστικὸς τους πὼς εἶταν ἀξιόλογες κι' ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς καθαρῆς ἀναψιγῆς. Εἶχαν μιὰ ἐνδιαφέρουσα ὑπόθεση καὶ μεταχειρίζονταν τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἐπικαιρότητας γιὰ νὰ δημιουργήσουν μιὰ ἀτμόσφαιρα γεμάτη ἐνταση καὶ ἀγωνία. Ἡ ἐρμηνεία τῶν ἡθοποιῶν εἶταν τὸ ἴδιο ἐξαιρετικὴ ὅσο καὶ ἡ σκηνοθεσία. Ὁ κινηματογραφικὸς φακὸς καὶ τὸ μικρόφωνο μπορούν ἀνήλεα νὰ ἀποκαλύψουν κάθε ὀπτικὸ ἢ ἡχητικὸ ἐλάττωμα. Οἱ περισσότεροι Ἀγγλοὶ ἡθοποιοὶ τοῦ κινηματογράφου ἔχουν μαθητέψει σκληρὰ στὴ σκηνή, κι' ἔτσι εἴχαμε καὶ στίς ταινίες θανιμάσιες ἐρμηνείες ἀπὸ τοὺς Leslie Howard, Noel Coward, Godfrey Tearle, Eric Portman, Clifford Evans, Hugh Williams, David Hutcheson, David Niven, John Mills καὶ Bernard Miles.

Στὴν 1943 ἡ περιγραφικὴ ταινία ἀντιπροσωπεύτηκε ἀπὸ τὸ *Desert Victory*, *The Fires Were Started* (ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἑθνικῆς Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας) *The Silent Village* (εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ χωριοῦ Lidice τῆς Τσεχοσλοβακίας, ζωντανεμένη στὴν ὁδὸν

ἀπὸ τοὺς ἀνθρακωρύχους ἐνὸς χωριοῦ τῆς Οὐαλλίας), *Close Quarters* (ἀπὸ τὸν ὑποβρυχιακὸ πόλεμον) καὶ *The World of Plenty*. Γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ ταινίες σὰν τὶς παρακάτω ἔδειξαν τὴν ἐθνικὴ συνείδηση σ' ὅλο τῆς τὸ βάθος: *Nine Men* (παραγωγή τοῦ Harry Watt γιὰ τὸν πόλεμον στὴν ἔρημον ὅπως τὸν δοκίμασε μιὰ ὁμάδα ἀπὸ ναυαγούς στρατιῶτες), *Gentle Sex* (ταινία τοῦ Leslie Howard γιὰ τὴν Α.Τ.Σ. δηλαδὴ τὴ γυναικεία Βοηθητικὴ Ὑπηρεσία Στρατοῦ), *We Dive at Dawn* (ταινία τοῦ Anthony Asquith ἀπὸ τὸν ὑποβρυχιακὸ πόλεμον) *The Lamp Still Burns* (τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ Leslie Howard μὲ θέμα τὸ ἔργο τῶν νοσοκόμων στὸν πόλεμον), *Millions Like Us* (ἡ συγκινητικὴ ἱστορία μιᾶς κοπέλλας ποὺ δουλεύει σ' ἓνα ἐργοστάσιο ἀεροπλάνων καὶ παντρεύεται ἓνα πιλότο τῆς R.A.F.) καὶ τέλος μιὰ θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία σὲ σκηνοθεσία καὶ παίξιμο στὸ *San Demetrio, London* (ταινία τοῦ Charles Frend, ποὺ δείχνει πῶς τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου ἔσωσε τὸ πετρελαιοφόρο ποὺ καιγόταν).

Πολλοὶ παρατήρησαν πῶς, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ παράδοση τῆς *περιγραφικῆς* ταινίας πίσω ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτά, δὲν θὰ παρουσιάζονταν τόσο ἐξαιρετικὰ σὲ ποιότητα. Οἱ σκηνοθέτες, ἂν καὶ δὲν εἶχαν κανονικὰ ἐκπαιδευτὴ σὲ εἰδικὴ σχολή, ὅπως ὁ Harry Watt, εἶχαν ὅμως τὸ πλεονέκτημα πῶς σπούδασαν τὸ σύστημα αὐτὸ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ γιὰ πολλὰ χρόνια. Εἶχανε δεῖ πόσο περισσότερο ἀξίζει νὰ μεταχειρίζονται ἡθοποιούς σχετικὰ νέους ἢ καὶ ἐρασιτέχνες ἀκόμα, ποὺ τὸ ἐπάγγελμά τους, ἢ προφορὰ τους ἢ καὶ ἡ φωτογένεια ποὺ εἶχαν, θὰ ἐξασφάλιζαν στὴν ταινία μιὰ σωστὴ ἀτμόσφαιρα αὐθεντικότητος. Στὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς ἐπιτυχημένες αὐτὲς ταινίες τὸ παίξιμο εἶταν μαζὶ δυνατὸ καὶ συγκρατημένο. Οἱ ἡθοποιοὶ ζωντάνευαν τοὺς χαρακτῆρες ἀληθινά, χωρὶς τὸ τυποποιημένο σύστημα στὴν κουβέντα καὶ στὴν κίνηση, ποὺ ἔχουν καθιερώσει οἱ ἐπαγγελματίες ἡθοποιοί. Οἱ σκηνογραφίαι ἔγιναν βέβαια στὰ στούντια, ὅμως ἡ φύση τῶν ἔργων ἀπαίτησε νὰ εἶναι πιὸ πολὺ πραγματικὲς παρὰ ἐντυπωσιακές. Ὅλη ἡ τέχνη τους στηρίζονταν στὸν πλούσιον φωτισμὸ καὶ τὴ φωτογράφιση. Ταινίες σὰν τὸ *San Demetrio, London* καὶ *The Way Ahead*, πέτυχαν σχεδὸν πάντα τὴ σωστὴ ἀτμόσφαιρα συνδυάζοντας τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ φωτογράφου καὶ τοῦ τεχνικοῦ στὸν φωτισμό.

Ἡ παραγωγή τοῦ 1944 δὲν συμπληρώθηκε ἀκόμα *. Κι' ὥς τώρα ὅμως ἔχει νὰ δείξει πολλὰς ταινίες ἀντάξιες καὶ καλύτερες ἀπὸ τὶς προηγούμενες. Τὸ *Tunisian Victory* μὴ πού ἔχει λιγότερη καλλιτεχνικὴ ἐνότητα ἀπὸ τὸ *Desert Victory*, γιὰτὶ ἔχει πιὸ περι-

* Τὸ ἄρθρον αὐτὸ γράφτηκε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944. — Σ. τ. Ε.

πλοκή δράση, κρατᾷ τὴν ἴδια σφραγίδα ἐπιδέξιας αὐθεντικότητας. Ἐντύπωση ἔκαναν καὶ δυὸ ἄλλες ταινίες, *The Canterbury Tale* (τῶν Powell καὶ Pressburger) καὶ *The Way Ahead* (τοῦ Carol Reed). Εἶχαν αἴσθημα καὶ συχνὰ ξεχωριστὴ ὁμορφιά.

Τί θὰ γίνεῖ ὅμως στὸ μέλλον; Εἴμαστε ἱκανοὶ νὰ φτιάχνουμε τέχνη μονάχα στὸν πόλεμο; Αὐτὸς ὁ καλλιτεχνικὸς παλμὸς πρέπει νὰ ἐπεκταθεῖ καὶ στὰ θέματα τῆς εἰρήνης. Ἐλπίζομε πὼς ἡ οἰκονομικὴ διαμόρφωση τῆς μεταπολεμικῆς κινηματογραφικῆς παραγωγῆς θὰ εὐνοήσῃ τὸν πειραματισμὸ καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ εἰλικρίνεια. Ἡ Ἀγγλικὴ ταινία δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψει στὸν ἑαυτὸ της νὰ βουλιάξει πάλι στὴν ἄνεση τῆς μετριότητος. Γιατὶ ὅ,τι ἔχουμε νὰ μάθουμε γιὰ τὸ μελλοντικὸ ἑαυτὸ μας, πρέπει νὰ προβληθεῖ στοὺς κινηματογράφους ὅλου τοῦ κόσμου καὶ νὰ γίνῃ μιὰ ἀνταλλαγὴ μὲ ὅποια ἀνάλογη ἀλήθεια θὰ ἔχουν ἀνακαλύψει οἱ ἄλλες χῶρες.

Ο ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ γιατρός Sir William Osler μιλοῦσε μιὰ μέρα γιὰ τὶς συνέπειες ποὺ ἔχει στὸν ὄργανισμό τὸ οἰνόπνευμα. «Εἶναι ἀλήθεια, ρώτησε ἓνας φοιτητῆς, πὼς μὲ τὸ οἰνόπνευμα οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἱκανοὶ νὰ κάνουν ὅλα τὰ πράματα καλύτερα;» «Ὁχι, ἀπάντησε ὁ καθηγητῆς. Μὲ τὸ οἰνόπνευμα ἀπλῶς αἰσθάνονται λιγότερη ντροπὴ, ὅταν κάνουν ὅλα τὰ πράματα ἄσχημα».

CORONEL

Τὸ Ἀγγλικὸ χωριὸ

Τοῦ CRYSTAL PUDNEY

(Ἀναδημοσιεύεται ἀπὸ τὸ Britain To-day)

ΟΠΩΣ κάθε χρόνο ἔτσι καὶ φέτος πῆγα στὸ πανηγύρι τοῦ χωριοῦ μου. Εἴτανε μιὰ χαρούμενη καὶ πολυάνθρωπη γιορτὴ ποὺ ἔγινε στοὺς κήπους τοῦ παλιοῦ πύργου, ἰδιοκτησίᾳ τῶρα ἐνὸς χρηματομεσίτη. Καὶ φέτος ὅλοι διασκέδισαν ὅπως πάντα. Ἔγιναν ἀγῶνες, καὶ διάφορα παιχνίδια. Οἱ μάντισσες καὶ οἱ γελωτοποιοὶ εἴταν ἐκεῖ καὶ τὸ ἀναψυκτήριο ἔκανε χουσὲς δουλειὲς σερβίροντας τσάϊ καὶ λεμονάδες. Οἱ καλλιτέχνες τοῦ χωριοῦ χόρεψαν καὶ τραγοῦδῆσαν ἀψιφώντας τὸ θόρυβο τῶν Σπίτφαϊρ ποὺ χαμοπετοῦσαν. Εἶχε καὶ μιὰ παράσταση γιὰ τὰ παιδιά τοῦ Κέντρου Κοινωνικῆς Πρόνοιας (σημεῖο τῶν καιρῶν κι' αὐτό). Τὰ συνειθισμένα μαγαζάκια εἶχαν στηθῆ στη θέση τους καὶ πούλουσαν ἓνα σωρὸ παιχνίδια καὶ ἄλλα εἶδη τῆς βιοτεχνίας τοῦ χωριοῦ. Εἶδα κεράσια, δαμάσκηνα, ροδάκινα καὶ κάθε λογῆς λαχανικά. Τὰ λουλούδια εἴταν παράδεισος. Ἀγκαλιὲς ὁλόκληρες ἀπὸ βελουδένιους πανσέδες, φλογερὲς ντάλιες, διαλεχτὰ γαρύφαλλα, καὶ ἀνθισμένη λεβίντα. Ὅλα γίνονται ἀνάρπαστα καὶ θαυμάζονταν ἀπεριόριστα. Ὁ κόσμος ξόδευε λίγα καὶ χαίρονταν πολὺ. Οἱ περισσότεροι ἄντρες εἴτανε στὸ θερισμὸ. Οἱ γυναῖκες ὅμως καὶ τὰ παιδιά τους ἦρθαν νὰ διασκεδάσουν. Οὔτε καὶ οἱ ἐπίσημοι τοῦ χωριοῦ ἔλειψιν. Ὁ παπᾶς, ὁ δάσκαλος, ὁ ἀστυνόμος, ὁ γιατρός, ὅλοι ἦρθαν μὲ τὰ καλά τους ροῦχα στὴ γιορτῇ.

Μίλησα γιὰ τὸ πανηγύρι, γιατί στέκεται τυπικὸ παράδειγμα τοῦ συναδελφικοῦ πνεύματος ποὺ ὑπάρχει ἀκόμα στὸ γωριό, σπάνια ὅμως φαίνεται. Μπορεῖτε νὰ τὸ βρῆτε παντοῦ στὴν Ἀγγλίᾳ. Θὰ συναντήσετε τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους, ὅμως τὰ χωριά θὰ ἔχουν ποικιλία καὶ τὸ καθένα ἄλλο χρώμα, ὅπως καὶ ἡ περιοχὴ ποὺ βρίσκονται εἶναι πλούσια σὲ ἀλλαγές. Ἡσυχό, μελαγχολικὸ χωριουδάκι στὰ χέρσα τοῦ Yorkshire, γραφικὲς φάρμες στὴν περιοχὴ τῶν Λιμνῶν,

πέτρινα στιχτιά σπίτια στα χωριά του Costwolds, ασβεστωμένοι τοίχοι και άχυρένιες σκεπές στην ανατολική Άγγλία. Στο Κέντ βλέπουμε σπίτια με τοῦβλα και ξύλινα στολίδια, στην Κορνουάλη χαρούμενα κατιάλευκα σπιτάκια και πετροστρωμένους δρόμους. Τα χωριά χτίστηκαν σὲ περισμένα χρόνια ἀπὸ ντόπιους τεχνίτες με ντόπια ὕλικά. Ἔτσι διατηροῦν ἓνα ὕψος καὶ ἓνα χαρακτῆρα ἀποκλειστικὰ δικό τους. Ἀποτελοῦν ἓνα ὁλοκληρωμένο τμήμα τῆς ἀγροτικῆς Ἀγγλίας. Ὡστόσο πίσω ἀπὸ τὶς ἀχυροσκεπές καὶ τὰ καφασωτὰ παράθυρα, πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία Νορμανδικοῦ ρυθμοῦ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνεμόδαρτους δρόμους, στέκεται μιὰ ἄλλη ἱστορία. Εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἰδίου τοῦ χωρικοῦ. Ἡ ζωὴ του, σὲ πέρασμα τῶν αἰῶνων, πλάστηκε σύμφωνα με τὶς συνθῆκες τῆς δουλειᾶς του.

Στὸ Μεσαίωνα με τὸ σύστημα τῆς κοινῆς γῆς κάθε χωριὸ εἶχε μιὰ μεγάλη ἔκταση ἀπὸ ποτιστικὰ χωράφια καὶ λειβάδια ποὺ οἱ χωριάτες τὰ καλλιεργοῦσαν συνεταιρικά. Ἔτσι κάθε χωρικός εἶταν κατὰ ἓνα μέρος ἰδιοκτητῆς τῆς γῆς ποὺ καλλιεργοῦσε καὶ ἀνῆκε σὲ μιὰν αὐτάρκη κοινότητα. Ὅταν οἱ γαιοκτήμονες ἀπόκτησαν δύναμη, οἱ χωρικοὶ ἐξικολοῦθησαν νὰ ἔχουν τὴν κοινὴ γῆ τους καὶ τελικὰ τὴν ἔχασαν μόνο τὸ 19^ο αἰῶνα με τοὺς σχετικούς νόμους ποὺ ψηφίστηκαν. Ἀπὸ τότε ἔγιναν ἀγρότες μισθωτοὶ καὶ ἡ ἀμοιβή τους στέκονταν πολὺ χαμηλά. Ἡ βιομηχανία προσέλκυσε πολλοὺς νέους σὲ πόλεις. Οἱ μέρες ποὺ εἶδαν τὴν ἀριστοκρατία τῶν γαιοκτημόνων πέρασαν πιά, ἡ Ἐκκλησία ἔχασε τὴν ἐπιρροή της, οἱ βιοτέχνες εἶδαν τὴ δουλειὰ τους νὰ χαλαρώνει. Καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν περασμένο πόλεμο ξεπρόβαλε ἓνα χωριὸ καινούργιο. Δὲν εἶταν ἡ παλιὰ κοινότητα, οὔτε ἡ ἰδιοκτησία τοῦ πυργοδεσπότη, οὔτε ὁ τόπος τῆς συνεταιρικῆς δουλειᾶς. Καὶ εἶχε ἀπόλυτη ἐξάρτηση ἀπὸ τὴν πόλη γιὰ τὶς ὕλικές του ἀνάγκες.

Ὁ χωρικός δὲν εἶχε πιά νὰ φροντίζει γιὰ νὰ διατηρήσει τὸ κρέας του, νὰ ψῆσει τὸ ψωμί του, νὰ ἐτοιμάσει τὸ δικό του φρέσκο γάλα, τὸ βοῦτυρο, τὸ τυρί. Κοντὰ στὰ χωριατόσπιτα ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους βιλλίτς καὶ κοινοτικὰ κτίρια καὶ μαζί τους ἦρθαν καινούργιοι ἄνθρωποι. Εἶταν ἐργάτες ἀπὸ τὴν πόλη ποὺ προτιμοῦσαν νὰ ἔχουν τὸ σπίτι τους στὴν ἐξοχή. Εἶταν ζευγάρια ποὺ εἶχαν πάρει τὴ σύνταξή τους καὶ ἡλικιωμένες κυρίες, ἄνθρωποι τῆς μοναξιᾶς καὶ συντροφίες τοῦ week-end ποὺ ἀναζητοῦσαν τὴν ἡρεμία τῆς ἐξοχῆς. Δυστυχῶς κανένας ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς δὲν μπορούσε νὰ ξαναφέρει στὴ ζωὴ τὴν παλιὰ κοινότητα τοῦ χωριοῦ. Τὸ Ἐνοριακὸ Συμβούλιο τῶν χωρικῶν λειτουργοῦσε πολὺ χαλαρὰ γιὰτὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐνδιαφέρονταν πολὺ γιὰ τὰ δικαιώματά τους ἢ τὰ κοινωνικά τους ζητήματα. Ἡ ἔλλειψη σχολείων, ἡ κακὴ στέγαση καὶ τὰ μικρὰ μεροκάματα ἀνοιξαν βαθύτερο τὸ χάσμα ἀνάμεσα στὴν πόλη καὶ τὸ

χωριό. Ἡ εὐημερία ἄλλαξε θέση καὶ πέρασε γρήγορα ἀπὸ τὴν ὑπαιθρο στὸ ἐργοστάσιο καὶ σὲ ξένες ἀγορές. Ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνηση δὲν προκάλεσε κανένα ἀποτελεσματικὸ ἀντιπερισπασμό. Ὡστόσο οἱ μεταρρυθμιστὲς τῆς γεωργίας, διάφοροι ἄλλοι εἰδικοὶ καὶ οἱ λογοτέχνες ποὺ ὑμνοῦσαν τὴν ἀγροτικὴ ζωή, ὅλοι τόνιζαν τὴν ἀνάγκη τῆς ἀναδιοργάνωσης τοῦ χωριοῦ. Ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισε ὁ σημερινὸς πόλεμος τὰ σχέδιά τους ἐπιτέλους ἀρχίζουν νὰ παίρνουν πρακτικὴ μορφή.

Ἄς δοῦμε τὸ χωριὸ ὅπως παρουσιάζεται σήμερα. Βλέπω τὸ δικό μου τὸ χωριὸ στὸ Ἔσσεξ. Τὰ σπίτια εἶναι γραφικά, ὅμως χρειάζονται ἐπιδιόρθωση. Δὲν ὑπάρχουν λουτρὰ οὔτε ὑγειονομικὴ περίθαλψη, οὔτε ὑπόνομοι. Τὰ μισὰ σπίτια περίπου ἔχουν ἐγκατάσταση ἤλεκτρικοῦ καὶ νεροῦ. Δὲν ὑπάρχει κοινοτικὸ κατάστημα, οὔτε τηλέφωνο. Ἡ ἐκκλησία—ἓνα μίλι μακριά. Τὸ σχολεῖο—τὸ ἴδιο. Οἱ συγκοινωνίες εἶναι πολὺ κακές, ὅσο γιὰ θεάματα καὶ διασκέδασεις, αὐτὰ λείπουν ἐντελῶς. (Μερικὰ χωριά ἔχουν λίγα κέντρα ἀναψυχῆς, τὰ περισσότερα ὅμως ὄχι). Ὡστόσο ὑπάρχει λιγότερη φτώχεια σ' ἓνα χωριάτικο σπίτι τώρα. Οἱ γυναῖκες δουλεύουν τὴ μισὴ μέρα στὰ χωράφια. Στὸ σχολεῖο δίνουν στὰ παιδιὰ γάλα καὶ ζεστὸ φαί. Οἱ μητέρες πηγαίνουν τὰ μωρά τους στὸ Ὑγειονομικὸ Κέντρο γιὰ συμβουλὲς καὶ ὁδηγίες.

Οἱ ἀπαιτήσεις τοῦ πολέμου ἔδωσαν ὥς ἓνα σημεῖο καινούργια ζωὴ στὸ χωριό. Ἐγιναν χοιροτροφεῖα καὶ κονικλοτροφεῖα ποὺ τὰ φροντίζουν οἱ χωρικοί. Οἱ ἄντρες καλλιεργοῦν μεγάλους λαχανόκηπους καὶ ἀνήκουν συχνὰ σὲ Γεωργικοὺς Συνεταιρισμοὺς ποὺ προμηθεύουν φτηνοὺς σπόρους, φυτὰ καὶ λιπάσματα. Ἡ διανομὴ αὐγῶν μὲ τὸ δελτίο, ὥστόσο, ἔδειξε πὼς οἱ κότες δὲν εἶναι ἀφθονες. Ἡ Ὑπηρεσία Ἀντιαεροπορικῆς Ἀμυνας καὶ ἡ Ἐθνοφυλακὴ ἀνάπτυξε ἀνάμεσα στοὺς χωρικοὺς ἓνα καινούργιο συναδελφικὸ πνεῦμα. Ὁ Σύλλογος Ἀγγλίδων Γυναικῶν καὶ ἡ Γυναικεῖα Ἐθελοντικὴ Ὑπηρεσία ἀναλάβανε πολλὰς δουλειὰς στὴν ὑπαιθρο, στρατωνισμούς, κοινωρικὴ πρόνοια, ὑπηρεσία στὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ, ἢ ἀκόμα μαζεύουν τὰ φρούτα, φτιάχνουν μαρμελάδες καὶ τίς συσκευάζουν. Τώρα τελευταῖα σὲ πολλὰς περιοχὰς λειτουργεῖ μιὰ Ἐνοριακὴ Ἐπιτροπὴ ποὺ εἶναι ἡ πρώτη συνεταιρικὴ ἐκδήλωση ἀνάμεσα στοὺς ἀγρότες γιὰ νὰ νοικιάσουν γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ μηχανὲς ποὺ δὲν βρίσκονται σήμερα στὸ ἐμπόριο.

Θὰ ἤθελα πολὺ νὰ ἔβλεπα ὅλες αὐτὲς τίς πολέμικες προσπάθειες νὰ συντονίζονται σὲ μιὰ μεγάλη κίνηση, ἓναν Συνεταιρισμὸ τῶν Χωρικῶν, ἂν θέλετε, ποὺ νὰ φροντίζει γιὰ ὅλα τὰ συμφέροντα τῶν χωρικῶν καὶ νὰ καλλιεργήσῃ καλύτερες σχέσεις ἀνάμεσά τους. Θὰ μποροῦσε νὰ ὁργανωθεῖ πάνω στίς γενικὲς γραμμὰς ποὺ στηρίχτηκαν οἱ Σύλλογοι τῶν Γυναικῶν καὶ νὰ ἔχει κέντρα σὲ κάθε χωριό.

Τὰ κέντρα αὐτὰ θὰ φροντίζουν γιὰ τὰ κτήματα, τοὺς κήπους, τὴν ἐκπαίδευση, τὰ σπίτια καὶ τὴν τοπικὴ πολιτικὴ κίνηση. Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μὴν ξαναγίνουν τὰ χωριά, κατὰ ἓνα μέρος, αὐταῖς κοινότητες ἐφαρμόζοντας ἓνα σύστημα ποὺ θὰ ἐνθαρρύνει καὶ θὰ βοηθεῖ τὴν σπιτικὴ παραγωγὴ δηλ. χοίρους, πουλερικά, λαχανικά καὶ φρούτα. Ὁ μικροῖδιοκτήτης θὰ μποροῦσε νὰ βοηθήσῃ πολὺ ἂν εἶχε μπρὸς τοῦ μιὰ εὐνοϊκὴ ἀγορά. Ἰδανικὸ θὰ εἶταν βέβαια νὰ ὑπάρχει ἓνα μεγάλο συνεταιρικὸ ἀγρόκτημα ὅπου κάθε ἐνορία θὰ εἶχε λίγα στρέμματα γι' αὐτήν. Ὅταν βλέπω τὰ κακομοιριασμένα φρούτα σὲ μερικοὺς κήπους, σκέφτομαι πὼς θὰ εἶταν ὡραῖα νὰ εἶχαμε δεινρόκηπους σὲ κοινὴ γῆ σὰν μιὰ περιουσία τοῦ χωριοῦ. Γιατὶ νὰ μὴν φυτέψουμε κερασιές, ἄς ποῦμε, καὶ στοὺς δημόσιους δρόμους μας; Φοβᾶμαι ὅμως πὼς οἱ ἐπίσημοι θὰ βρίσκουν αὐτὲς τὶς ἰδέες ἀντίθετες στὴν οἰκονομία.

Στὸ μεταξὺ τὰ οἰκοδομικὰ σχέδια γιὰ τὶς ἀγροτικὲς περιοχές, συνοδευμένα ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα ὑπομνήματα, τὶς ἐπιτροπὲς καὶ τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων, ἔφεραν κάποιο ἀποτέλεσμα. Τὸ Ὑπουργεῖο Ὑγιεινῆς ἀποφάσισε νὰ χτίσῃ 300.000 καινούργιες φάρμες στὰ ἐπόμενα δέκα χρόνια. Οἱ 3 000 θὰ ἀρχίσουν ἀμέσως. Θὰ κτιστοῦν σὲ ομάδες ἀπὸ τέσσερις καὶ τὸ κάθε σπίτι θὰ ἔχει κουζίνα, σάλα, μπάνιο, τρία ὑπνοδωμάτια καὶ ἀποθήκη. Τὸ νοῖκι θὰ εἶναι περίπου δέκα σελίνια τῇ βδομάδᾳ. Ἡ ἀγροτικὴ ἐκπαίδευση καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ σχολεῖα θὰ ἀναδιοργανωθοῦν καὶ τὰ δευτεροβάθμια σχολεῖα θὰ καλυτερέψουν. Τὸ Ἐργατικὸ Κόμμα συμβουλεύει τὴ σύσταση σχολείων μὲ γυμναστήρια, βιβλιοθῆκες, ἀθλητικὰ γήπεδα καὶ κολυμβητήρια. Πολλοὶ ἐπιμένουν νὰ γίνεται μιὰ εἰδικὴ γεωργικὴ ἐκπαίδευση ἀπὸ 15 ὥς 18 χρονῶν καὶ κάθε περιοχὴ νὰ προσθέτῃ ὅ,τι διαθέτει γι' αὐτό. Τὸ Γραφεῖο Ἀγροτικῆς Βιοτεχνίας βοηθεῖ τὸν τεχνίτη χωρικό, αὐτὸν ποὺ φτιάχνει τροχούς, σέλλες, σιδερικά, τοῦ προμηθεύει ὕλικά, κανονίζει τὶς βασικὲς τιμὲς καὶ φροντίζει γιὰ τὴν πρόοδο τῶν μαθητευομένων. Ὁ γραμματέας τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνοικοδομήσεων στὶς πόλεις καὶ στὴν ὑπαιθρὸ προειδοποιεῖ τοὺς ἀρχιτέκτονες καὶ τονίζει τὸν κίνδυνο ποὺ θὰ φέρουν γιὰ τὴν ὑπαιθρὸ τὰ τυποποιημένα καὶ τὰ ἔτοιμα σπίτια. Τὰ σχέδια θὰ πρέπει νὰ ταιριάζουν μὲ τὸν τοπικὸ ρυθμὸ καὶ τὰ ὕλικά. Καὶ πιὸ κάτω παρατηρεῖ, πὼς τὶς ἀγροτικὲς περιοχὲς τὶς χαλνοῦν τὰ ἄσχημα καὶ σκόρπια χτισμένα σπίτια. Οἱ ἄνθρωποι θὰ ἔπρεπε νὰ ζοῦν σὲ γειτονικὲς κοινότητες καὶ ὄχι σὲ ἀπομονωμένες φάρμες. Αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀξιοπρόσεκτο σημεῖο, μιὰ καὶ τὰ ἀπομονωμένα σπίτια δημιουργοῦν πάντα προβλήματα σχετικὰ μὲ τὴ συγκοινωνία, τὸ σχολεῖο, τὴν ἀγορά, τὴν ἱατρικὴ ὑπηρεσία κλπ. καὶ κάνουν τὴ ζωὴ πιὸ δύσκολη, ἰδιαίτερα γιὰ τὶς γυναῖκες.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν ξανακέρδισε ἀκόμα τὴν παλιά της ἐπιρροή. Πολλοὶ δὲν πηγαίνουν τόσο συχνὰ στὶς θρησκευτικὲς συγκεντρώσεις, ὥστοςο στὶς γιορτὲς τοῦ θερισμοῦ ὅλοι παρακολουθοῦν πιστὰ τὶς λειτουργίες. Δὲν μπορεῖ κανένας νὰ κατηγορήσῃ τὸν κλῆρο πὼς δὲν εἶναι συνεπὴς στὰ κηθήκοντά του. Πιστεύω ὅμως πὼς θὰ πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ μιὰ καινούργια ἐπαφὴ μὲ τὸ λαό. Καὶ ἐδῶ θέλω νὰ ἀναφέρω ὅσα μοῦ εἶπε ὁ ἐφημέριος ἑνὸς χωριοῦ: «Σὲ μιὰ ἀγροτικὴ ἐνορία θέλει κανένας νὰ ἀνήκει σὲ ὅλους καὶ σὲ ὅλα. Δὲ δίνουν τόση σημασία, ἂν εἴμαστε εὐγλωττοὶ ρήτορες, ὅσο ἂν εἴμαστε καλοὶ γείτονες. Πρέπει νὰ ἐνδιαφερόμαστε εἰλικρινὰ γιὰ τὸν χωρικὸ καὶ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς του. Μοῦ φαίνεται πὼς στὰ χωριά χρειάζεται μιὰ ὁργανωμένη *χριστιανικὴ κοινωνικὴ δουλειά*. Οἱ μεγάλες ἐνορίες, ὅπως ἡ δικιά μου, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουν κοινωνικὰ κέντρα καὶ νὰ ἐφοδιαστοῦν ἀνάλογα. Οἱ Ἐκκλητίες θὰ μπορούσαν νὰ βοηθήσουν πολὺ σὲ κάθε ἀναμορφωτικὴ κίνησι» Ὁ ἐφημέριος αὐτὸς πιστεύει πὼς ἡ θρησκεία πρέπει νὰ πάει στὸ λαὸ καὶ ὄχι νὰ περιμένουμε τὸ λαὸ μόνον νὰ ἔρχεται στὴν ἐκκλησία.

Ἡ Ὁμοσπονδία τῶν Συλλόγων Γυναικῶν δούλεψε πολὺ ἀποτελεσματικὰ γιὰ νὰ καλυτερέψῃ τὴ κοινωνικὴ ζωὴ τῶν γυναικῶν τοῦ χωριοῦ. Τὰ μέλη τους, πού ὅλο καὶ πληθαίνουν, ὑποστηρίζουν πολὺ ἐνεργητικὰ τὰ συμφέροντα τῶν γυναικῶν τοῦ χωριοῦ καὶ δὲν μπορεῖ κανένας νὰ τὸ ἀγνοήσει. Ζητοῦν καλύτερη ἐκπαίδευση, συσσίτιο στὰ σχολεῖα, καλύτερα σπίτια, ὑγειονομικὴ περίθαλψη, ἰσότητα στὰ μεροκάματα, κρατικὸ ἔλεγχον στὶς κοινωφελεῖς ὑπηρεσίες. Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς διατυπώθηκαν στὸ ὑπόμνημα τοῦ Scott (Χρησιμοποίησι τῆς Γῆς στὶς Ἀγροτικὲς Περιφέρειες) πού γιὰ πρώτη φορὰ παρουσιάζει μὲ κατανόηση ἓνα σχέδιο γιὰ τὴ διαμόρφωση τῆς ὑπαίθρου. Εἶναι μιὰ σημαντικὴ μελέτη πού οἱ ἀπόψεις τῆς ἐκφράζουν ὅλες τὶς ἀνάγκες τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου.

Οἱ προτάσεις αὐτὲς προϋποθέτουν πὼς ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐφαρμόσῃ μιὰ σταθερὴ ἀγροτικὴ πολιτικὴ, πού θὰ ἐξασφαλίζει στοὺς μικροκτηματίες μιὰ εὐνοϊκὴ ἀγορὰ καὶ στοὺς ἐργάτες τοὺς ἓνα καλὸ μεροκάματο. Ἀλλοιῶς τὸ χωριὸ θὰ ἐπιζήσει μόνον σὰν ἓνα ὑπνωτὸν Beveridge ἐφαρμοστοῦν σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς εκπαιδευτικὲς μεταρρυθμίσεις, τότε τὰ χωριά τῆς Ἀγγλίας θὰ ἀποκτήσουν ὅ,τι τοὺς ταιριάζει. Καὶ μεῖς, σὰν μιὰ κληρονομιά, θὰ χαροῦμε ὄχι μόνον τὴν ὁμορφιά τους ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπλὴν ζωὴ πού θὰ μᾶς προσφέρουν.

Πρεσβευτὲς τῆς ἐπιστήμης

Τοῦ DAVID S. EVANS

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ Discovery)

ΛΕΓΕΤΑΙ πὼς ἡ «Κοινοβουλευτικὴ καὶ Ἑπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ» ἐξετάζει τὸ ζήτημα, ἂν ἡ κυβέρνησις θὰ πρέπει νὰ διορίσει διπλωματικούς ἀκολούθους ἱκινούς νὰ χειρίζονται ἐπιστημονικὰ καὶ τεχνικὰ προβλήματα. Αὐτὸ εἶναι εὐπρόσδεκτο σημάδι, γιατί αὐτὴ τὴν ἀπόφαση ἔπρεπε νὰ τὴν ἔχομε πάρεي ἀπὸ πολὺν καιρό. Πραγματικὰ ἡ ἀνάγκη γιὰ μιὰ τέτοια ἐκπροσώπησή μας στὸ ἐξωτερικὸ εἶταν τόσο ἐπιτακτικὴ ὥς τὴν ὥρᾳ, πού ὁδήγησε στὸ διορισμὸ διαφόρων ἐπιστημονικῶν «πρεσβευτῶν» σὲ διάφορες διεθνεῖς σχέσεις, ἂν καὶ σχεδὸν ὅλες αὐτὲς οἱ θέσεις ἔχουν χρονικὰ περιορισμένο χαρακτήρα. Γιὰ τοὺς ἄμεσους πολεμικοὺς σκοποὺς ἀπαιτήθηκε ἡ διεθνὴς ἐπιστημονικὴ συνεργασία ἀνάμεσα στοὺς Συμμάχους, καὶ οἱ ἀνάγκες αὐτὲς ἐπιβάλλαν νὰ σχηματιστοῦν ἐπιστημονικὲς ἀποστολὲς καὶ νὰ διοριστοῦν ἀξιωματικοὶ σύνδεσμοι καθὼς καὶ νὰ γίνουν συχνὲς ἐπισκέψεις ἐπιστημόνων ξεχωριστὰ ἢ σὲ ομάδες στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καὶ στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ἔγιναν καὶ μερικὰ ἄλλα ταξίδια μὲ μᾶλλον εἰδικὰ στρατιωτικοὺς σκοποὺς, γιὰ νὰ ἀποκαλύψει ἡ μιὰ χώρα στὴν ἄλλῃ τὴν ἐπιστημονικὴ τῆς πρόοδο. Ἡ κυριότερη ἀπ' αὐτὲς εἶταν ἡ ἐπίσκεψις τοῦ δο. Joseph Needham στὴν Κίνα, πού ἔδωσε στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας μιὰ πολὺ καλύτερη κατανόησις τῶν προόδων καὶ τῶν προσπαθειῶν πού κάνει αὐτὴ ἡ μεγάλη χώρα, πού πρώτῃ ἄντεξε στὸ βάρος τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ πολέμου. Μᾶς ἔδειξε ἐπίσης, πὼς ἡ χώρα αὕτη, παρ' ὅλο πού εἶναι τόσο μεγάλη, εἶναι ἐπικίνδυνα ἀπομονωμένη ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα Ἑνωμένα Ἔθνη. Ἴσως τὸ ἴδιο μπορούμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὶς Ἰνδίες, πού ἡ ἐπιστημονικὴ τους ἀπομόνωσις διακόπηκε λίγο μὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ καθ. A. V. Hill, πού τὴν ἀκολούθησε μιὰ ἐπίσκεψις σοβαρῶν Ἰνδῶν ἐπιστημόνων στὴ χώρα μας καὶ στὴν Ἀμερικὴν.

Ὁ πόλεμος εἶναι μιὰ δραστηριότητα, πού ἀναπτύσσει ἰδιαίτερα μιὰ πλευρὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, καὶ γιὰ νὰ συντελεῖται αὕτη καλὰ, πρέπει νὰ διατηρεῖται μιὰ στενὴ διεθνὴς συνεργασία. Μὰ καὶ στὴν εἰρήνῃ ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα παίζει τὸ ρόλον τῆς. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀνοικοδόμησις ἡ κοινωνικὴ πρόοδος χωρὶς μιὰ ἀκριβὴ γνώσις τῶν τεχνικῶν λεπτομερειῶν πού παρουσιάζει τὸ σύνολον, καὶ πού συχνὰ ἔχουν ἀποφασιστικὴ ἐπιρροὴ πάνω στὶς οἰκονομικὰς καὶ

πολιτικές απόψεις αὐτῶν τῶν μέτρων. Ἐνῶ εἶναι σωστό νὰ συνεχίσουν οἱ δυὸ κατηγορίες τῶν ἐπιστημονικῶν «πρεσβευτῶν» μας τὸ σημαντικό τους ἔργο, ἡ διάκριση αὐτὴ ἀνάμεσα σὲ «στρατιωτικούς» καὶ «πολιτικούς» δὲν εἶναι βασικὰ σωστή. Φαίνεται πὼς δημιουργήθηκε, ἐπειδὴ ὁ διορισμὸς τῶν «πρεσβευτῶν» αὐτῶν ἔγινε ad hoc. Δὲ θέλομε μιὰ ψεύτικη «ἐπίχουση» ὀργάνωση. Θέλομε νὰ ὀργανώσουμε αὐτὴ τὴ δούλειά μὲ γερὲς βάσεις. Εἶναι φανερό, πὼς στὸ διάστημα τοῦ πολέμου δὲ θὰ γίνουν μεγάλες μεταβολές, μὰ — ὅπως νομίζομε — στὴν εἰρήνῃ πρέπει νὰ ὑπάρχουν τρεῖς κατηγορίες ἐπιστημονικῶν ἀκολουθῶν. Στὴν πρώτη κατηγορία θὰ ἀνήκουν ἄνθρωποι, ποὺ θὰ ἀσχολοῦνται μὲ στρατιωτικὰ προβλήματα. Ἔργο τους θὰ εἶναι νὰ παρακολουθοῦν τὶς τεχνικὲς ἐξελίξεις στὸ στρατιωτικὸ πεδίο. Στὴν περίπτωση τῆς Γερμανίας θὰ πρέπει νὰ φροντίσουμε, ὥστε τὰ μέτρα γιὰ τὴν ἀπαγόρευση τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ νὰ ἐλέγχονται ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ τῆς Ἀνακωχῆς, ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη τὰ ὑπεύθυνα πρόσωπα θὰ εἶναι ἓνα εἶδος ἐπιστημονικῶν «πρεσβευτῶν». Μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο πάρα πολλοὶ ἐπιστήμονες εἶχαν ἀναλάβει τέτοιες ἐργασίες, ἀλλὰ ἀφήσαμε τοὺς διορισμοὺς αὐτοὺς νὰ διαρκέσουν γιὰ μικρὸ μόνο διάστημα. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸν τὸν πόλεμο θὰ χρειαστοῦμε μόνιμους διορισμοὺς γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ στὶς ἄλλοτε ἐχθρικὲς χῶρες. Τέτοια πρόσωπα θὰ χρειαστοῦν ἐπίσης καὶ σὲ συμμαχικὲς χῶρες γιὰ νὰ ἀναπτύξομε τὴ συνεργασία καὶ τὸ σύνδεσμὸ ἀνάμεσά μας.

Ἡ δεύτερη κατηγορία τῶν ἀκολουθῶν, ποὺ εἶναι στενὰ συνδυσμένη μὲ τὴν πρώτη, θὰ ἀσχολεῖται μὲ τὶς γενικὲς ἐφαρμογὰς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν στὴ βιομηχανία. Ἐμεῖς στὴ χώρα μας ὑποφέραμε πολὺ, γιατί δὲν κατορθώσαμε νὰ χρησιμοποιήσουμε ὅλες τὶς δυνατὲς ἐπιστημονικὲς δυνάμεις στὴ βιομηχανία. Μπορεῖ αὐτὴ — ἢ ἀποτυχία νὰ εἶναι συνδυσμένη μὲ τὴ μορφή τοῦ οἰκονομικοῦ μας συστήματος, μὰ τουλάχιστον πρέπει νὰ κάνομε μιὰ προσπάθεια νὰ παρακολουθήσουμε τὶς μεγάλες γραμμὲς τῆς γενικῆς ἐξέλιξης στὴν τεχνολογία τῶν βιομηχανικῶν ἄλλων χωρῶν. Πραγματικά, αὐτὴ ἡ δουλειὰ χρειάζεται ἓνα διπλωμάτη. Πρέπει νὰ ἔχει ἀπόδοση στὴν ἐργασία του, μὰ σύγχρονα ν' ἀποφεύγει αὐτὴ τὴ νέα ἀφορμὴ γιὰ διπλωματικὲς προστριβὲς καὶ νὰ μὴ δίνει λαβὴ νὰ τὸν κατηγοροῦν, πὼς κλέβει βιομηχανικὰ μυστικὰ ἀπὸ φιλικὲς χῶρες. Αὐτὸς ὁ ἰδιαιτέρως τύπος ἐπιστημονικοῦ ἀκολουθῶν θὰ χρειαστεῖ ἰδιαίτερα, ἂν δοθεῖ μιὰ τελικὴ λύση στὸ πρόβλημα τῶν διεθνῶν καρτέλ, ποὺ τόσες δυσκολίες προκαλεῖ τώρα. Μπορεῖ, ὅπως λένε μερικοὶ σύγχρονοι συγγραφεῖς, νὰ γίνουν αὐτὰ τὰ καρτέλ τόσο δυνατά, ὥστε νὰ μὴν μποροῦν οἱ κυβερνήσεις νὰ ἀντέξουν στὴν πίεσή τους. Ἀλλὰ ἂν τουλάχιστον οἱ κυβερνήσεις συνδυάζαν τὶς ἐνέργειές τους, θὰ μπο-

ροῦσε ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση (ποῦ τελικὰ σ' αὐτὴ στηρίζεται καὶ ἡ δύναμη τῶν κυβερτῶν) νὰ κυκλοφορήσῃ πλατύτερα.

Τελικὰ θὰ εἶναι ἴσως ἀναγκαῖο νὰ συνεχίσουμε τὴ μορφὴ ἐκείνη τῆς δράσης, ποῦ ἐκτελεῖ τώρα τὸ Βρεταννικὸ Συμβούλιο. Ἴσως νὰ φέρουν πολλοὶ ἀντιρρήσεις σ' αὐτό, ἐπειδὴ οἱ συνηθισμένοι δρόμοι τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα στὰ διάφορα κράτη θὰ ἀνοίξουν πάλι σύντομα. Ὅμως τὰ ὅσα πετυχαίνει ἓνα ἔθνος στὸ ἐπιστημονικὸ πεδίο εἶναι ἡ καλύτερή του ρεκλάμα. Στὴν περίπτωση τῶν Ἑνωμένων Ἑθνῶν ἡ ἐπιστημονικὴ προόδος δίνει βάσιν γιὰ προταγίδια γιὰ τὴ δημοκρατία. Μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο παραμελήσαμε καὶ δὲν συνεχίσαμε νὰ λέμε, πῶς ἡ δημοκρατία εἶναι μεγάλο ἀγαθόν, καὶ πολλοὶ ἄρχισαν νὰ τὸ ξεχνοῦν. Εἴταν πρόθυμοι ν' ἀκοῦν ὅσα τοὺς ψιθύριζαν, πῶς ἡ δημοκρατία δηλαδὴ εἶχε ἐκφυλιστῇ καὶ εἴταν ἀνίκανη. Πρέπει ὅχι μόνο νὰ γίνουμε περισσότερο δημοκρατικοί, μὰ πρέπει κιόλας νὰ ἐπιμένουμε νὰ τὸ λέμε, τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα πρέπει νὰ λέμε, πῶς μιὰ χώρα, ποῦ παρᾶγει ἐπιστήμονες πρώτης γραμμῆς δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ἐκφυλιστῇ τουλάχιστον στὸ ἓνα πεδίο τῆς ἐθνικῆς τῆς ζωῆς. Καὶ ἀντίθετα πάλι οἱ ἐπιστημονικοὶ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς τῆς κατηγορίας πρέπει νὰ γεφυρώνουν τὶς διαφορὰς τῆς γλώσσας, νὰ μᾶς συνδέουν μὲ ξένες χώρες καὶ νὰ κάνουν γενικὰ προσιτὴ τὴ γνώση τῶν ξένων ἐπιστημονικῶν προόδων στὴ χώρα μας καὶ νὰ δημιουργοῦν ἀνάμεσα στὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴ συμπάθεια, ποῦ μᾶς ἐμπνέει κάθε μεγάλο ἔργο.

Οἱ ἐπιστήμονες, ποῦ θὰ ἀναλάβουν αὐτὴ τὴ δουλειά, δὲν χρειάζεται νὰ ἔχουν μόνο ἐπιστημονικὴ γνώση ἀλλὰ καὶ πολλὰς πρακτικὰς ἱκανότητες. Ἴσως τὸ δυσκολότερον σ' ὅλην τὴν ὀργάνωσιν θὰ εἶναι νὰ βρεθοῦν ἀρκετὰ δυνατοὶ ἐπιστήμονες γιὰ νὰ τὴν ἀναλάβουν. Ὁ καθηγ. Α. V. Hill ἔχει κουρασθῇ, καὶ δὲν θὰ ἐκθέσῃ ὑποψηφιότητα στὶς ἐρχόμενες ἐκλογάς. Ἐχει κάθε δικαίωμα τώρα πιά νὰ ξαναγυρίσῃ πίσω στὶς ἔρευνες, ἀλλὰ ποιὸς θὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ στὸ Κοινοβούλιον καὶ ποιὸς ἄλλος θὰ μπορεῖ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὰ τὰ «πρεσβευτικὰ» καθήκοντα; Ἡ λύσις πρὸς τὸ παρὸν θὰ εἶναι νὰ γίνουν προσωρινοὶ διορισμοί, ὥστε ὅσοι θὰ διοριστοῦν νὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ συνεχίσουν καὶ τὸ ἐπιστημονικόν τους ἔργο. Ἴσως θὰ δυσκολευτοῦμε νὰ βροῦμε ἐπιστήμονες ἀπὸ τὴ βιομηχανία, γιὰτὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς μένουν πιστοὶ στὶς ἐταιρεῖες τους, καὶ θὰ ζητήσουν ἀπ' αὐτὰς πάλι νὰ βροῦν δουλειά. Ἄν πάρουμε ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ πανεπιστήμια, ἴσως δὲν ἔχουν τὴν ἀπαραίτητη βιομηχανικὴ πείρα. Ἀλλὰ αὐτὰς οἱ δυσκολίες θὰ παρουσιαστοῦν ἀργότερα. Τὸ πρῶτον ποῦ πρέπει νὰ κάνομε, εἶναι νὰ ἀποφασίσουμε νὰ δημιουργήσουμε τὸ θεσμὸν αὐτό.

Σχόλια στὶς προτάσεις τοῦ Νταμπάρτον Ὑοουκς

Ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ Νταμπάρτον Ὑοουκς ἔβαλε τὰ θεμέλια στὴ νέα ὁργάνωση τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν γιὰ τὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Οἱ προτάσεις τοῦ Νταμπάρτον Ὑοουκς ἀποτελοῦν τὸ θέμα τῶν συζητήσεων τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου, πού θὰ διατυπώσει ὁριστικά τὸ καταστατικό τοῦ νέου παγκόσμιου ὁργανισμοῦ.

1. Οἱ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ αὐτὲς ἔγιναν ὕστερα ἀπὸ συνομιλίες πού εἶχαν οἱ ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ἑνωσης Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν καὶ τῆς Κινεζικῆς Δημοκρατίας στὸ Νταμπάρτον Ὑοουκς (Οὐάσιγκτον). Σκοπὸς τους εἶταν νὰ κάνουν τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ Δήλωση τῆς Μόσχας (ἄρθρο 4):

«Ἀναγνωρίζομε τὴν ἀνάγκη νὰ δημιουργηθεῖ τὸ ταχύτερο ἓνας γενικὸς διεθνὴς ὁργανισμὸς μὲ βάση τὴν κυρίαρχη ἰσότητα ὅλων τῶν κρατῶν πού ἀγαποῦν τὴν εἰρήνη, ἀνοιχτὸς γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ κράτη, εἴτε μεγάλα εἶναι εἴτε μικρά, γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ἡ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια ὅλου τοῦ κόσμου».

Οἱ προτάσεις πού ἔγιναν ὥς τώρα δὲ δεσμεύουν τὶς τέσσερις κυβερνήσεις πού ἀναφέραμε. Μὰ ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα πὼς θὰ βοηθήσουν νὰ συμφωνήσουν οἱ κυβερνήσεις αὐτὲς στὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὶς προτάσεις καθὼς καὶ σὲ ἄλλα, πού ἔμειναν ἀνοιχτά γιὰ νὰ ἐξεταστοῦν περισσότερο, καὶ πὼς οἱ τέσσερις κυβερνήσεις θὰ εἶναι ὕστερα σὲ θέση νὰ παρουσιάσουν ὁριστικὲς προτάσεις σὲ μιὰ σύσκεψη τῶν κρατῶν πού ἀναφέραμε. Αὐτὲς οἱ προτάσεις ὕστερα ἀπὸ τὶς μεταβολὲς πού θὰ ἔκανε μιὰ τέτοια σύσκεψη θὰ μπορούσαν νὰ πάρουν τελικὰ τὴ μορφὴ συνθήκης, πού νὰ γίνῃ γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ «Καταστατικοῦ» τοῦ ὁργανισμοῦ αὐτοῦ. Ὅρισμένα σημεῖα θὰ ἔπρεπε νὰ μείνουν ἀνοιχτά, γιὰ νὰ τὰ συμπληρώσει ὁ Ὁργανισμὸς μόνος του, σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς πού θὰ θεσπίσει τὸ Καταστατικό. Τὸ ὄνομα πού προτείνεται γιὰ τὸν Ὁργανισμὸ εἶναι «τὰ Ἑνωμένα Ἐθνη» καὶ δείχνει τόσο πὼς εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς κοινῆς προσπάθειας πού ἔσωσε τὸν πολιτισμὸ ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τοῦ Φασισμοῦ καὶ τοῦ Ναζισμοῦ, ὅσο καὶ τὴν πίστη πὼς μιὰ τέτοια στενὴ ἔνωση θὰ συνεχιστεῖ καὶ στὸ μέλλον.

1. Οἱ προτάσεις αὐτὲς θέμα τους ἔχουν, κυρίως, πὼς θὰ διατηρηθεῖ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου (βλέπε Δήλωση τῆς Μόσχας ἄρθρο 4 παραπάνω). Προσπαθοῦν ὁμως νὰ θεσπίσουν καὶ τὸ

μηχανισμό που θα ασχοληθεί με τα οικονομικά, κοινωνικά και γενικά ανθρωπιστικά προβλήματα, και μαζί μ' αυτά εξετάζουν και πώς θα συντονιστούν οι ενέργειες όλων των διεθνών οργανισμών που ασχολούνται μ' αυτά. Μ' άλλες λέξεις η ειρήνη και ασφάλεια του κόσμου θα διατηρηθεί τόσο με την καταπολέμηση κάθε προσπάθειας αντίθετης που θα ήθελε να τις υπονομεύσει, όσο και με την υποστήριξη της συνεργασίας όλων των κρατών στα οικονομικά, κοινωνικά και γενικά ανθρωπιστικά προβλήματα.

3. Ύστερα από την πείρα των τελευταίων 25 ετών προτείνεται να γίνει ο Όργανισμός όσο το δυνατό περισσότερο εύκαμπτος, για να μπορεί να προσαρμόζεται εύκολα σε περιστάσεις, που δεν μπορούν να προβλεφθούν.

4. Πρέπει να δοθεί προσοχή σε μερικά νέα συστήματα, που σκοπό έχουν να εξασφαλίσουν τους σκοπούς του Οργανισμού:

α) Η μεγάλη δύναμη που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας που θα έχει την πρωταρχική ευθύνη, για να διατηρήσει την ειρήνη και ασφάλεια του κόσμου (VI B 1 και VIII).

β) Η υποχρέωση που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας, να επιβλέπει την ειρήνη και ασφάλεια του κόσμου και να παίρνει τα μέτρα που χρειάζονται, για να αποφεύγονται οι κίνδυνοι πολέμου (VIII A 1, VIII B 1 και 2).

γ) Η πρόταση, πώς γι' αυτό το σκοπό πρέπει το Συμβούλιο Ασφαλείας να συνεδριάζει συνεχώς (VI D 1).

δ) Το δικαίωμα που προτείνεται να έχει ο Γενικός Γραμματέας, να παρουσιάζει δηλαδή στο Συμβούλιο Ασφαλείας κάθε τί, που θα μπορούσε κατά τη γνώμη του να δημιουργήσει κίνδυνο για την ειρήνη και την ασφάλεια (X 3).

ε) Η απαρίθμηση των σκοπών και αρχών, που πρέπει να κατευθύνουν τις πράξεις του Οργανισμού και των μελών του (I, II).

στ) Η προσπάθεια όλων των μελών να λύνουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα (όχι μόνο να μη καταφεύγουν στη βία) (II 3) και η όριστική υπόσχεση να συνεργάζονται με το Συμβούλιο Ασφαλείας στα μέτρα, που θα είναι απαραίτητα, για να διατηρηθεί η ειρήνη και ασφάλεια του κόσμου. Σ' αυτό είναι μέσα και οι οικονομικές κυρώσεις, όταν τις επιβάλλει το Συμβούλιο Ασφαλείας καθώς και η διάθεση στρατιωτικών δυνάμεων σύμφωνα με ειδικές συμβάσεις γι' αυτό το σκοπό. (II 2 και 5, VIII B 3 και 5).

ζ) Η πρόταση να εξασφαλίσει ο Όργανισμός πώς κράτη που δεν είναι μέλη θα ενεργήσουν σύμφωνα με τις αρχές του, όσο τουλάχιστον είναι απαραίτητο, για να διατηρηθεί η ειρήνη και ασφάλεια του κόσμου. (II, τελ. παρ.).

η) Η πρόταση να δημιουργηθεί ένα Οικονομικό και Κοινω-

νικὸ Συμβούλιο ποὺ νὰ ἐκλέγεται ἀπὸ τὴ Συνέλευση, γιὰ νὰ συντονίζει, νὰ ὀργανώνει καὶ νὰ κατευθύνει τὶς οἰκονομικὲς, καὶ γενικὰ ἀνθρωπιστικὲς ἐνέργειες. (ΙΧ).

θ) Ἡ σχετικὴ εὐκολία νὰ γίνουν τροποποιήσεις στὸ Καταστατικὸ καὶ ἡ ὑποχρέωση ὅλων τῶν μελῶν, νὰ δέχονται τροποποιήσεις ποὺ ἔγιναν κανονικά. (ΧΓ).

5. Ἡ πείρα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἐπηρέασε φυσικὰ πολὺ ὅσους δούλεψαν γι' αὐτὲς τὶς προτάσεις, καὶ στὴν κατασκευὴ μοιάζει πολὺ τὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ μὲ τὸ Καταστατικὸ ποὺ προτείνουν. Μιὰ Συνέλευση καὶ ἓνα Συμβούλιο μὲ μόνιμα καὶ μὴ μόνιμα μέλη, ἓνα Διεθνὲς Δικαστήριον καὶ ἡ Γραμματεία εἶναι τὰ κυριώτερα ὄργανα τόσο τοῦ παλίου ὅσο καὶ τοῦ νέου Ὁργανισμοῦ. Αὐτὰ τὰ ὄργανα στὴν πραγματικότητα ἐξελίχθησαν σὲ πολλὰ χρόνια μέσα, ἂν καὶ εἶχαν πάρει στὴν ἀρχὴ ὁρισμένη μορφὴ μὲ τὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ, καὶ πρέπει νὰ μείνουν τὰ κύρια στοιχεῖα σὲ κάθε διεθνὲς σῶμα μ' αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς.

6. Ἐνῶ ὅμως τὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ ἄφηνε τὴ δυνατότητα νὰ γίνεται πόλεμος νόμιμα καὶ δὲν ὑποχρέωνε τὰ μέλη του νὰ ἐπέμβουν στρατιωτικά, γιὰ νὰ χτυπήσουν τὴ βίαν, ὅσο ὁ πόλεμος δὲν εἶχε κηρυχθῇ, ὁ νέος Ὁργανισμὸς ὅχι μόνον θὰ προσπαθῇ νὰ κάνει ἀδύνατη τὴ χρησιμοποίησιν κάθε βίας ἀνάμεσα στὰ κράτη, μὰ θὰ μπορεῖ νὰ ἐπεμβάλει καὶ ὅπου ὑπάρχει καὶ ὁ κίνδυνος ἀκρόμῃ νὰ χρησιμοποιηθῇ βία (VIII B 2). Θὰ ἔχει ἄλλωστε τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐξετάζει τὶς διαφορὰς, προτοῦ ἀκρόμῃ παρουσιαστῇ κίνδυνος πολέμου μὲ σκοπὸ νὰ ἐπέμβῃ δραστήρια, ὅταν θὰ παρουσιαστῇ ἡ περίπτωση αὕτη (VIII A 4).

7. Στὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ, ἂν καὶ τὸ Συμβούλιο ἢ ἡ Συνέλευση μποροῦσε νὰ συμβουλευεῖ πὼς παρουσιάστηκε περίπτωση γιὰ νὰ ἐπιβληθοῦν κυρώσεις, κάθε μέλος μποροῦσε ν' ἀποφασίσαι χωριστά, ἂν θὰ λάβαινε μέρος ἢ ὄχι. Στὸ Καταστατικὸ ποὺ προτείνεται, κάθε μέλος πρέπει νὰ ἐπιβάλλει τὶς οἰκονομικὲς κυρώσεις ὅταν τὸ ζητήσῃ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, καθὼς καὶ νὰ ἐκτελεῖ τὶς εἰδικὰ συμφωνίες ποὺ ἔχει ὑπογράψῃ σχετικὰ μὲ τὸ ποσοστὸ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ποὺ θὰ δώσει στὴ διάθεσιν τοῦ Συμβουλίου γιὰ ἄμεση ἐνέργεια. Τὸ μέλος πάντως θὰ κρίνει μόνον τοῦ, ἂν θὰ παραχωρήσῃ καὶ ἄλλες δυνάμεις γιὰ τὸν κοινὸ σκοπὸ. (VIII B 3 καὶ 5).

8. Ἐνῶ στὴν ΚΤΕ τόσο ἡ Συνέλευση ὅσο καὶ τὸ Συμβούλιο μποροῦσαν νὰ ἐνεργήσουν, γιὰ νὰ λύσουν διαφορὰς καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εἰρήνην, στὸ Καταστατικὸ αὕτη ἡ ἐνέργεια εἶναι ἀποκλειστικὰ δουλειὰ τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Ἡ Γενικὴ Συνέλευση ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συζητῇ κάθε ζήτημα σχετικὸ μὲ τὴν εἰρήνην

τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μόνο τὸ Συμβούλιο κρίνει, ἂν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἐπέμβει ὁ Ὅργανισμός (V B 1).

9. Μιὰ ἄλλη διαφορὰ ἀνίσταται στὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ καὶ τὸ Καταστατικὸ εἶναι πὼς στὸ Σύμφωνο ὁρίζεται λεπτομερέστατα, σὲ ποιά περίπτωσις πρέπει νὰ ἐπιβληθῶν κυρώσεις. Στὸ Καταστατικὸ μόνο τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας μπορεῖ ν' ἀποφασίσῃ, πότε πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ ὁ Ὅργανισμός σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές καὶ τοὺς σκοποὺς του. Ἐγινε αἰσθητὸ πὼς αὐτὲς οἱ λεπτομέρειες ἐμπόδιζαν τὴν ΚΤΕ νὰ ἐνεργεῖ στὴν κατάλληλη στιγμή, ἐνῶ δὲν ἔδιναν μεγαλύτερη πρόστασις ἀπὸ αὐθαίρετες ἐνέργειες ἀπ' ὅ,τι δίνουν οἱ ἀρχές ποὺ περιέχονται στὸ Καταστατικόν.

10. Τὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ δὲν εἶχε καμμιά διάταξη γιὰ τὴν προετοιμασίαν καὶ τὸ συντονισμὸ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ποὺ θὰ εἶχε στὴ διάθεσίν του τὸ Συμβούλιο ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα Συμβουλευτικὸ Σώμα στὸ ἄρθρο 9, ποὺ ποτὲ δὲ λειτούργησε γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Τὸ Καταστατικὸ προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ μιὰ Στρατιωτικὴ Ἐπιτελικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Ἐπιτελείων τῶν κρατῶν ποὺ ἔχουν μόνιμη ἔδρα στὸ Συμβούλιο ἢ τοὺς ἀντιπροσώπους τους (VIII B 9). Αὕτῃ ἡ Στρατιωτικὴ Ἐπιτελικὴ Ἐπιτροπὴ εἶναι ὑπεύθυνη στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας γιὰ τὴ στρατηγικὴ διοίκηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ποὺ βρίσκονται στὴ διάθεσίν του, καὶ θὰ συμβουλεύει τὸ Συμβούλιο σ' ὅλα τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα ποὺ χρειάζεται. Οἱ κυριότερες στρατιωτικὲς ἀρχές ἄλλων μελῶν, εἴτε μὲ ἔδρα στὸ Συμβούλιο εἴτε ὄχι, θὰ συνεργάζονται μὲ τὴν Στρατιωτικὴ Ἐπιτελικὴ Ἐπιτροπὴ ὅποτε οἱ εὐθύνες τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ἐπιβάλλουν μιὰ τέτοια συνεργασία. Ἐπίσης θὰ πρέπει νὰ μποροῦν οἱ ἐνοπλες δυνάμεις τῶν ἐθνικῶν στρατῶν στὸ ποσοστὸ ποὺ ὁρίστηκε νὰ εἶναι σὲ καθεὶν στιγμή ἐτοιμὲς νὰ δοῦσιν σύμφωνα μὲ τὶς διαταγὰς τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας (VIII B 6).

11. Τελικὰ τὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ περιορίζει τὴ διεθνή οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ συνεργασία μόνο σὲ λίγα θέματα. Μὲ τὸ Καταστατικὸ ἓνα μεγάλο πεδίο θὰ εἶναι ἀνοιχτὸ στὴ δράσιν τοῦ νέου Ὅργανισμοῦ, καὶ ἐλπίζεται πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ βρεθῇ καὶ τὸ μέσο γιὰ νὰ συνεργαστοῦν ὅλες οἱ σημαντικὲς εἰδικὲς ὁργανώσεις καὶ γραφεῖα ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τέτοια θέματα. Ἐπίσης, ἐνῶ στὴν ΚΤΕ αὐτὰ τὰ θέματα εἶσαν δουλειὰ τόσο τῆς Συνέλευσης ὅσο καὶ τοῦ Συμβουλίου, τὸ καταστατικὸ τὰ ἀφίνει μόνο στὴ Γενικὴ Συνέλευση, ποὺ θὰ ἀποφασίζει μόνη της (IX A 1 καὶ 2). Αὐτὸ συμφωνεῖ μὲ τὴ γενικὴ ἀρχὴ πὼς ἡ εὐθύνη πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογη μὲ τὴ δύναμη. Ἐνῶ στὸ ζήτημα τῆς ἀσφαλείας ἡ εὐθύνη μένει στὰ κράτη μὲ τὴ μεγαλύτερη στρατιωτικὴ δύναμη, στὸ κοινωνικὸ καὶ οἰκονομικὸ πεδίο ἡ δύναμη—ποὺ ἐκφράζεται μὲ πείρα, διορατικότητα καὶ πολλὰς

φορές οικονομική άντοχή—είναι περισσότερο μοιρασμένη, και γι'αυτό είναι σωστό νά μοιράζεται ή εϋθύνη σ' ένα μεγαλύτερο κύκλο κρατών.

12. Πρέπει τώρα νά ποῦμε μερικά πράγματα σχετικά με τὰ διάφορα κεφάλαια τῶν προτάσεων.

13. Κεφάλαια I και II.—Περιγράφονται με πολλές λεπτομέρειες οἱ Σκοποὶ και οἱ Ἀρχές τοῦ Ὁργανισμοῦ. Συνήθως αὐτὰ τὰ γενικά πράγματα τὰ ἔγραφαν ὡς τώρα στο προοίμιο, ὅπου δὲν ἔχουν τόση σημασία ὅση μέσα στο κείμενο τῆς συμφωνίας. Ἀπὸ τότε ὅμως πού ζητοῦμε νά ἀφήσουμε τὴν παλιὰ διαδικασία, σύμφωνα με τὴν ὁποία ἡ ἐνέργεια ἔπρεπε νά εἶναι ὅσο τὸ δυνατό πιὸ ἐλαστική, παρουσιάστηκε ἡ ἀνάγκη νά ἐκθέσουμε γενικούς κανόνες πού θὰ καθοδηγοῦν τὸν Ὁργανισμό; ἔτσι πού νά εἶναι δεσμευτικοὶ γιὰ ὅσους θὰ ὑπογράψουν τὴ συμφωνία.

14. Οἱ Σκοποὶ εἶναι αὐτονόητοι. Εἶναι φανερό πὼς ὁ πρῶτος σκοπὸς ἔπρεπε νά εἶναι, νά διατηρηθεῖ ἡ εἰρήνη και ἀσφάλεια τοῦ κόσμου. Μὰ ἀναγνωρίσθηκε ἐπίσης πὼς γιὰ νά ἐπιτύχουμε αὐτό, πρέπει νά θελήσουμε ἀναγκαστικά νά δημιουργηθοῦν φιλικές σχέσεις και συνεργασία ὅλων τῶν ἐθνῶν στο οικονομικό, κοινωνικό και σὲ ἄλλα γενικότερα ἀνθρωπιστικά πεδία. Ὁ τέταρτος σκοπὸς τονίζει πόσο χρειάζεται ἓνα διεθνὲς κέντρο γιὰ τὶς σισκέψεις τῶν μελῶν, γιὰ νά ἐνεργοῦν μόνον τους, ἔτσι πού νά μὴ παρουσιάζονται διαφορὲς και νά ἐξασφαλίζονται οἱ κοινοὶ σκοποί. Ἡ δημιουργία ἐνὸς τέτοιου κέντρου εἶταν μιὰ ἀπὸ τὶς βασικὲς προαίξεις τῆς ΚΤΕ.

15. Μὲ τὶς Ἀρχές τὰ μέλη γνωρίζουν τὴ γραμμὴ πού πρέπει νά ἀκολουθήσουν τόσο ἀτομικά ὅσο και σὰν μέλη τοῦ Ὁργανισμοῦ. Ἡ πρώτη Ἀρχὴ δηλώνει και πάλι ἐκεῖνο πού εἶχε προβλέψει ἡ Δήλωση τῆς Μόσχας, δηλαδή πὼς ὁ Ὁργανισμὸς πρέπει νά βασίζεται πάνω στὴν κυρίαρχη ἰσότητα ὅλων τῶν κρατῶν πού ἀγαποῦν τὴν εἰρήνη. Ἔτσι τὸ πρῶτο κριτήριο γιὰ καθὲ πράξη δὲν εἶναι πιά ἡ δύναμη, ἀλλὰ τὰ ἴσα δικαιώματα ὅλων τῶν κρατῶν, νά διατηρήσουν τὴν πολιτικὴ τους ἀνεξαρτησία. Στὴν ΚΤΕ ἡ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία και ἡ ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα ὅλων τῶν μελῶν ἀπὸ ἐξωτερικὲς ἐπιθέσεις εἶταν ἐγγυημένη, μὰ δὲν εἶχαν τὰ ἄλλα μέλη ὁρισμένες ὑποχρεώσεις, γιὰ νά γίνει ἀποτελεσματικὴ αὐτὴ ἡ ἐγγύηση. Πολλὰ ἀπὸ τὰ μέλη εἶχαν ἐκδηλώσει τὴν ἀντιπάθειά τους γιὰ καθὲ ὑποχρέωση τέτοια ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό. Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας και τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος εἶναι ὁ πόλεμος. Καὶ ὁ μηχανισμὸς τοῦ Συμφώνου τῆς ΚΤΕ γιὰ ν' ἀποφεύγεται ὁ πόλεμος δὲν εἶταν τέλειος.

16. Τώρα πού ἡ θέληση ν' ἀποφεύγεται ὁ πόλεμος εἶναι ἀπόλυτη και ὅλα τὰ κράτη ἔχουν πολὺ περισσότερες ὁρισμένες ὑποχρεώσεις γιὰ νά ἐξασφαλίσουν αὐτὸ τὸ σκοπό, μιὰ τέτοια ἐγγύηση, ἀν

τὴν παίρναμε κατὰ γράμμα, θὰ ἐμπόδιζε κάθε ἀλλαγὴ στὰ σύνορα, ἀκόμα κι' ἂν ὅλα τὰ ἄλλα μέλη τοῦ Ὁργανισμοῦ θεωροῦσαν αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ πὼς εἶταν δίκαια καὶ ἐπιθυμητή. Ὑπάρχει ἡ γνώμη πὼς ἡ ἀναγνώριση αὐτῆς τῆς γενικῆς ἀρχῆς μιᾶς «κυρίαρχης ἰσότη-
τας» προστατεύει τὰ κράτη ἀπὸ αὐθαίρετες ἐνέργειες τόσο τῶν ἄλλων μελῶν ὅσο καὶ τοῦ ἴδιου Ὁργανισμοῦ, ἐνῶ σύγχρονα δὲν δίνει καμ-
μιὰ ἐγγύηση πὼς θὰ διατηρηθεῖ τὸ status quo γιὰ πάντα.

17. Τὸ δικαίωμα προστασίας ὅλων τῶν κρατῶν βοηθοῦν ἀκόμα ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη ἀρχή, πὺν ὑποχρεῶνουν ὅλα τὰ μέλη νὰ λύ-
νουν ὅλες τὶς διαφορὲς τοὺς μὲ εἰρηνικὰ μέσα καὶ νὰ μὴ χρησιμο-
ποιοῦν, οὔτε κἂν νὰ ἐπιβάλλουν βίαια μέτρα, ἐκτὸς ἂν τὸ ἐπιτρέ-
πουν οἱ σκοποὶ τοῦ Ὁργανισμοῦ, δηλαδὴ γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν
συλλογικὰ οἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας μὲ σκοπὸ νὰ
διατηρηθεῖ ἡ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου. Τὸ δικαίωμα νὰ
ἀμίνονται παρὰμένει φυσικὰ σ' ὅλα τὰ μέλη, ἂν τοὺς ἐπιτεθεῖ ξαφ-
νικὰ ἓνα ἄλλο κράτος. Μὰ ὁ Ὁργανισμὸς θὰ ἔχει τὴν δύναμη νὰ
ἐπεμβαίνει ἀμέσως καὶ νὰ διαπιστώνει, ἂν τὸ δικαίωμα αὐτὸ χρησι-
μοποιήθηκε νόμιμα.

18. Οἱ Ἀρχές 2, 5 καὶ 6 τονίζουν τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκπληρώνει
κάθε μέλος τὶς ὑποχρεώσεις του, ἰδιαίτερα σὲ ἐνέργειες τοῦ Ὁργα-
νισμοῦ γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ἡ ἀσφάλεια καὶ εἰρήνη τοῦ κόσμου. Αὐτὲς
οἱ ἐνέργειες εἶναι περισσότερο ὁρισμένες ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ πὺν
τὰ κράτη δέχτηκαν τέτοιες ὑποχρεώσεις.

19. Γενικὰ κάθε ἐνέργεια τόσο τοῦ Ὁργανισμοῦ ὅσο καὶ τῶν
μελῶν, πὺν δὲν εἶναι σύμφωνη μὲ τὶς ἀρχές αὐτές, εἶναι παράνομη.
Ἔτσι οἱ ἀρχές εἶναι προστασία ἀπὸ κάθε αὐθαίρετη χρησιμοποίησις
τῆς δύναμης τόσο ἀπὸ τὸν Ὁργανισμὸ ὅσο καὶ ἀπὸ τὰ μέλη, καὶ
σύγχρονα ὑποχρεῶνουν ὅλα τὰ μέλη νὰ συνεργάζονται, γιὰ νὰ δια-
τηρηθεῖ ἡ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου. Ἔτσι γίνεται φανερὸ
πὼς οἱ Σκοποὶ καὶ οἱ Ἀρχές ἔχουν τὴ μεγαλύτερη σημασία. Γιατὶ
ὅλες οἱ ἐνέργειες τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας πρέπει νὰ καθορί-
ζονται ἀπὸ ἐκεῖ. (VI B 2.)

20. Τὸ Κεφάλαιο III λέει καὶ πάλι ὅσα λέει καὶ ἡ Δή-
λωση τῆς Μόσχας. Ὁ κατάλογος τῶν κρατῶν, πὺν θὰ εἶναι ἀρχικὰ
μέλη, καὶ οἱ ὅροι, ἂν ὑπάρχουν, γιὰ νὰ γίνῃ ἓνα κράτος μέλος, ἔμει-
ναν γιὰ νὰ ὁρισθοῦν ἀργότερα, ἐκτὸς μόνο ἀπὸ τὴ φράση «Κράτη
πὺν ἀγαποῦν τὴν εἰρήνη». Φυσικὰ εἶταν δύσκολο νὰ ὁριστοῦν αὐτὰ
τὴν ὥρα πὺν ὁ ἀγώνας μὲ τὴ Γερμανία ἐξακολουθοῦσε καὶ μερικὰ
κράτη δὲν εἶχαν ἀποφασίσει ὁριστικά, τὶ στάση θὰ κρατοῦσαν στὸν
ἀγώνα αὐτόν. Πρέπει νὰ σημειώσουμε πὼς ἡ Γενικὴ Συνέλευσις θὰ
δέχεται νέα μέλη μόνον ὕστερα ἀπὸ σύσταση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφα-
λείας. (V B 2.) Στὴν ΚΤΕ ἡ Συνέλευσις μποροῦσε σ' αὐτὸ τὸ θέμα
νὰ ἐνδεχοῦν μόνον

21. Κεφάλαια IV καὶ V. — Τὸ κεφάλαιον IV ἐρμηνεύεται παραπάνω στὴν παράγραφο 5. Τὸ κεφάλαιον V προβλέπει μιὰ Γενικὴ Συνέλευση σὰν τὴ συνέλευση τῆς ΚΤΕ. Ὅλα τὰ μέλη παίρνουν μέρος μὲ ἀπόλυτη ἰσότητα, ἐκτὸς ἀπὸ ζητήματα τροποποιήσεως τοῦ Καταστατικοῦ. Σε μερικὰ ζητήματα (ὅπως π. χ. προσωρινὴ ἢ ὁριστικὴ ἀποβολὴ ἐνὸς μέλους ἢ ἐκλογὴ νέου μέλου.) ἡ Γενικὴ Συνέλευση μπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ μόνον ὕστερα ἀπὸ σύσταση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Γενικὰ ὅμως ἡ Γενικὴ Συνέλευση μὲ τὸ Οἰκονομικὸ καὶ Κοινωνικὸ Συμβούλιο ποὺ ἐκλέγει μόνη τῆς καὶ ποὺ εἶναι ὑπεύθυνο ἀπέναντί της ἔχει ἀπόλυτον ἔλεγχον σ' ὅλες τὶς ἐνέργειες τοῦ Ὁργανισμοῦ σὲ ζητήματα, ποὺ δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ συζητεῖ κάθε θέμα ποὺ παρουσιάζει ἓνα μέλος, ἀκόμη καὶ τὶς γενικὲς ἀρχές γιὰ τὴν διατήρηση τῆς εἰρήνης. Ἀλλὰ στὸ τελευταῖο ζήτημα ἡ ἀπόφαση νὰ γίνῃ μιὰ ἐνέργεια, μένει μονοπώλιο τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Ὅμως τὸ Οἰκονομικὸ καὶ Κοινωνικὸ Συμβούλιο ποὺ ἐκλέγει ἡ Συνέλευση μπορεῖ νὰ βοηθεῖ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, ἂν αὐτὸ τὸ ζητήσει (βλ. παρ. 53 παρακάτω). Ἡ Γενικὴ Συνέλευση δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συζητεῖ σχετικά μὲ τὶς διαφορὰς ποὺ ἔχει καὶ ὅλας ἀρχίσει νὰ συζητεῖ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, γιατί αὐτὸ θὰ δυσκόλευε τὴ δουλειὰ τοῦ Συμβουλίου. (V B 1) Σημαντικὲς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνέλευσης καθὼς καὶ οἱ ἐκλογικὲς τῆς λειτουργίες πρέπει νὰ παίρνονται μὲ πλειοψηφία $\frac{2}{3}$, μπορεῖ ὅμως ν' ἀποφασίσῃ μὲ ἀπλὴ πλειοψηφία πὼς καὶ ἄλλες κατηγορίες ἀποφάσεων χρειάζονται πλειοψηφία $\frac{2}{3}$ (V C 2).

22. Στὸ κεφάλαιον (V C 3) προτείνεται μιὰ διαδικασία γιὰ τὴν προσωρινὴ ἢ ὁριστικὴ μεταβολὴ τῶν μελῶν. Τὴν πρωτοβουλία καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ἔχει τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, μὰ τελικὰ ἀποφασίζει ἡ Γενικὴ Συνέλευση μὲ πλειοψηφία $\frac{2}{3}$ (V C 2). Τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας μπορεῖ πάντως νὰ ξαναδώσῃ σ' ἓνα μέλος ποὺ ἀποβλήθηκε προσωρινὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμιά του, χωρὶς γίνῃται σὲ περίπτωσιν ποὺ ἡ ποινὴ αὐτὴ ἢ καὶ ἄλλα μέτρα θὰ προκαλοῦσαν ἄμεση μεταβολὴ στὴν πολιτικὴ τοῦ κράτους ποὺ τιμωρήθηκε, καὶ γι' αὐτὸ κρίθηκε πὼς εἶταν καλύτερο νὰ μὴν εἶναι τὸ Συμβούλιο ὑποχρεωμένο νὰ περιομένῃ, ὥσπου ν' ἀποκαταστήσῃ ἡ Γενικὴ Συνέλευση σὲ συνεδρίασή της τὰ δικαιώματα τοῦ κράτους ποὺ τιμωρήθηκε. Τὸ δικαίωμα τῆς ὁριστικῆς ἀποβολῆς πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται σὲ σπανιώτατες περιπτώσεις. Τὰ κράτη δὲν θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ φεύγουν ὅποτε θελοῦν. Σκοπὸς εἶναι τὰ μέλη νὰ μένουν γιὰ πάντα στὴν Ὁργάνωση.

23. Κεφάλαιον VI. — Ἡ λειτουργία τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας μοιάζει πάρα πολὺ μὲ τὸ Συμβούλιο τῆς ΚΤΕ. Πέντε Κράτη

θά έχουν μόνιμες έδρες. Θα δημιουργηθοῦν ἑξη μὴ μόνιμες ἑδρες, ἔτσι πού τὰ μὴ μόνιμα μέλη νὰ ἔχουν τὴν πλειοψηφία. Γενικὰ εἶταν φανερό πὼς τὸ Συμβούλιο τῆς ΚΤΕ μὲ τὸν καιρὸ μεγάλωσε τόσο πολὺ, πού δυσκόλευε κάθε γρήγορη καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐνέργεια. Γι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει καμμιά διάταξη πὼς θὰ μεγαλώσει αὐτὸ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας. Αὐτὸ θὰ μπεροῦσε νὰ γίνει μόνο μὲ τροποποίηση τοῦ Καταστατικοῦ. Τὰ κράτη δὲν μποροῦν νὰ ἐπανεκλεγοῦν στὸ Συμβούλιο. Ἔτσι θ' ἀποφεύγονται καὶ οἱ «ἡμιμόνιμες ἑδρες».

24. Ἐνας νεωτερισμὸς πού προτείνεται εἶναι νὰ ὑπάρχουν μόνιμοι ἀντιπρόσωποι τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας στὴν ἑδρα του, ἔτσι πού νὰ εἶναι πάντα τὸ Συμβούλιο πληροφορημένο γιὰ τὰ γεγονότα πού ἐπιδροῦν στὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου καὶ νὰ εἶναι ἔτσι οὐ θέση νὰ ἐνεργεῖ τοχύτατα. (VI D 1). Ἐλπίζεται αὐτοὶ οἱ μόνιμοι ἀντιπρόσωποι νὰ εἶναι πολιτικοὶ γνωστοὶ καὶ μὲ μεγάλη πείρα.

25. Σύγχρονα ἀναγνωρίζεται ἡ ἀξία πού θὰ ἔχουν περιοδικές συναντήσεις τῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν ἢ ἄλλων Ὑπουργῶν ἢ εἰδικῶν ἀντιπροσώπων, ὅπως γινόταν στὴ Γενεΐη, καὶ προβλέπεται νὰ πραγματοποιηθοῦν αὐτὲς οἱ συναντήσεις. Μ' αὐτὲς τίς συναντήσεις ἰδιαίτερα θὰ εἶναι οἱ Κυβερνήσεις οὐ θέση νὰ πραγματοποιήσουν τὸν τέταρτο Σκοπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ.

26. Τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας ἔχει τὴν βαρύτερὴ εὐθύνη γιὰ τὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης, καὶ αὐτὴ ἡ εὐθύνη τοῦ δίνεται ἐλεύθερα ἀπὸ τὸ Καταστατικὸ πού ὑπογράφουν ὅλα τὰ μέλη καὶ δίνουν ἔτσι τὴ συγκατάθεσή τους νὰ ἐνεργεῖ γιὰ λογαριασμό τους. (VI B 1). Ὅλα τὰ μέλη δέχονται τὴν ὑποχρέωση νὰ συμμορφώνονται μὲ τίς ἀποφάσεις του καὶ νὰ τίς ἐκτελοῦν. (VI B 4). Ἡ δύναμη πού μεταβιβάζεται ἔτσι στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι εἶχε ποτὲ ὡς τώρα ἓνα διεθνὲς σῶμα. Μὰ ὅπως εἴπαμε τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας πρέπει νὰ ἐνεργεῖ μόνο σύμφωνα μὲ τοὺς Σκοποὺς καὶ τίς Ἀρχὲς πού ἔχει ὁ Ὁργανισμός. Καὶ ἀκόμη ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ἐνεργήσῃ, εἶναι διατυπωμένος στὸ κεφάλαιο VIII καὶ θὰ δοῦμε πὼς μόνον ἂν κρίνει πὼς ἡ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου εἶναι σὲ κίνδυνο, θὰ ἔχει τὴ δύναμη νὰ πάρει ἀποφάσεις πού θὰ πρέπει ὑποχρεωτικὰ νὰ τίς δεχτοῦν τὰ ἄλλα μέλη.

27. Τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας βοηθεῖται ἀπὸ μιὰ Στρατιωτικὴ Ἐπιτελικὴ Ἐπιτροπὴ, πού ἡ σύνθεση καὶ ἡ λειτουργία της καθορίζονται μὲ λεπτομέρειες σὲ ἄλλη παράγραφος (VIII B 9).

28. Εἶναι φανερό πὼς ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας θὰ παίρνει τίς σημαντικὲς ἀποφάσεις του, ἔχει βασικὴ σημασία. Μὲ τὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου μποροῦσαν γενικὰ νὰ παίρνονταν μόνο μὲ παμψηφία τῶν μελῶν. Δὲν φαίνεται πὼς θὰ ἀκολουθήσουν αὐτὸν τὸν κανόνα γιὰ τὸ Συμ-

βούλιο 'Ασφαλείας. Προτιμούν τὸν κανόνα νὰ παίρνονται οἱ ἀποφάσεις μὲ πλειοψηφία, ἂν καὶ παρουσιάζονται ἔτσι ἀρκετὲς δυσκολίες, πὺν ἀπαιτοῦν προσεκτικὴ μελέτη. Ἡ εἰδικὴ θέση τῶν κρατῶν μὲ μόνιμες ἔδρες, πὺν θὰ ἔχουν τὸ κύριο βίρος νὰ διατηρήσουν τὴν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου, πρέπει νὰ ἐξεταστεῖ ἰδιαίτερα. Γι' αὐτὸ οἱ τέσσερις κυβερνήσεις ἄφησαν αὐτὸ τὸ πρόβλημα γιὰ νὰ τὸ ἐξετάσουν περισσότερο (VI C), καὶ μόνον ἂν συμφωνήσουν μεταξύ τους, θὰ μπορέσουν νὰ προσκαλέσουν καὶ ἄλλα κράτη πὺν ἐνδιαφέρονται σχετικά, νὰ ἐξετάσουν τὶς ἀποφάσεις τους.

29. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθεῖ πὺς ὁποιαδήποτε διαδικασία ἀκολουθήσουμε στὴν ψηφοφορία, κάθε κράτος, εἴτε μέλος τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας εἴτε ὄχι, ἢ ἀκόμη κι' ἂν δὲν εἶναι μέλος τοῦ 'Οργανισμοῦ, θὰ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρουσιάζεται στὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας, ὅταν συζητεῖται μιὰ διαφορὰ σχετικὴ μ' αὐτό. Σὲ ἄλλα ζητήματα εἶναι δουλειὰ τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας νὰ ἀποφασίσει, ἂν εἶναι ἐπιθυμητὴ ἢ παρουσία κράτους πὺν δὲν εἶναι μέλος τοῦ Συμβουλίου (VI D 4 καὶ 5).

30. Κεφάλαιο VII.—Ἡ σύνθεση καὶ τὰ δικαιώματα πὺν ἔχει τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον θὰ ὀριστοῦν μ' ἓνα ἰδιαίτερον σύμφωνο πὺν θὰ πρσαρτηθεῖ καὶ θ' ἀποτελέσει μέρος τοῦ καταστατικοῦ. Ἐλπίζεται πὺς τὸ καταστατικὸ τοῦ Δικαστηρίου θὰ ἐτοιμαστεῖ πρὶν ἢ κατὰ τὴ διάσκεψη πὺν θὰ ἐτοιμάσει τὸ Καταστατικὸ τοῦ 'Οργανισμοῦ. Προτείνεται ὅμως νὰ συμμετέχουν ὅλα τὰ μέλη, ἐνῶ οἱ ὄροι γιὰ τὴν συμμετοχὴ κρατῶν πὺν δὲν εἶναι μέλη θὰ κανονίζονται κάθε φορὰ ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέλευση ὕστερα ἀπὸ σύσταση τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας.

31. Στὸ ἐπόμενο κεφάλαιο ὀρίζεται, ὅτι νομικὰ ζητήματα πρέπει κανονικὰ νὰ λύνονται ἀπὸ τὸ δικαστήριον. (VIII A 6). Λέμε «κανονικά», γιὰτὶ σὲ μιὰ ἰδιαίτερη διαφορὰ, ἔστω καὶ νομικὴ, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθοῦν μὲ καλύτερο ἴσως ἀποτέλεσμα ἄλλα μέσα, ὅπως π.χ. ἀναφορὰ στὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας. Ἐπίσης εἶναι πάντα ἐλεύθερα τὰ μέλη νὰ συμφωνήσουν νὰ λύσουν τὴ διαφορὰ τους σ' ἓνα ὁποιοδήποτε ἄλλο δικαστήριον.

32. Τὸ Δικαστήριον ἐπίσης μπορεῖ νὰ δίνει συμβουλευτικὰς γνώμες στὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας, ὅπου παρουσιάζονται νομικὰ ζητήματα.

33. Κεφάλαιο VIII.—Στὸ κεφάλαιο αὐτό, ἴσως τὸ σημαντικότερον ἀπ' ὅλα, ἀναφέρονται οἱ τρόποι γιὰ τὴν διατήρηση τῆς εἰρήνης. Ἄν καὶ ἔχουν ἀρκετὲς λεπτομέρειες, ὅμως δὲν γίνεται καμμιὰ προσπάθεια νὰ ὀριστεῖ ἀκριβῶς ἡ περίπτωσις πὺν θὰ μποῦν στὴν ἐνέργεια. Τὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας μόνο του ἔχοντας ὅλα τὰ περιστατικὰ καὶ σύμφωνα μὲ τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς Ἀρχὰς τοῦ

Ὁργανισμοῦ καθορίζει πότε πρέπει νὰ προχωρήσει ἀπὸ τὴ μιὰ βαθμίδα στὴν ἄλλη στὴ διαδικασία γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν εἰρηνικὴ λύση τῶν διαφορῶν καὶ ν' ἀποτρέψει τὴ χρησιμοποίησιν βίας.

34. Τὸ τμῆμα Α ἀναφέρεται στὴν εἰρηνικὴ λύση τῶν διαφορῶν, καὶ βασιίζεται στὴν ἀρχή, ὅτι τὰ μέλη πρέπει νὰ προσπαθοῦν ὅσομπορὺν νὰ λύνουν τὶς διαφορὰς τοὺς μὲ τὰ ἀναγνωρισμένα εἰρηνικά μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ κράτη. Κάθε κράτος, μέλος εἴτε ὄχι, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητεῖ ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέλευση ἢ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας νὰ προσέξει μιὰ διαφορὰ ἢ μιὰ κατάστασι, ποὺ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ προστριβὴ ἢ διαφωνία μὲ ἄλλο κράτος (VIII Α 2). Ἄν ἡ συνέχιση τῆς διαφορᾶς φαίνεται νὰ εἶναι ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου, τὰ μέλη εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ χρησιμοποιήσουν εἰρηνικά μέσα γιὰ νὰ τὴ λύσουν καὶ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας τὰ καλεῖ νὰ ἐνεργήσουν ἔτσι. (VIII Α 3). Ἐπίσης τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας μπορεῖ νὰ ἐξετάζει κάθε διαφορὰ ἢ κατάστασι, γιὰ νὰ διαπιστώσει, ἂν ἡ συνέχισή τοις εἶναι ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν ἀσφάλεια καὶ εἰρήνη τοῦ κόσμου (VIII Α 4).

35. Ἐτσι τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας μπορεῖ νὰ ἐξετάσει μιὰ διαφορὰ ἢ μιὰ κατάστασι στὴν ἀρχικὴ της μορφή, μὲ σκοπὸ νὰ πείσει τὰ μέλη νὰ λύσουν τὰ κατ'ἀλληλα μέτρα, γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουν τὴν κατάστασι. Ἄν νομίζει ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη συνεχιστεῖ ἡ διαφορὰ ἢ ἡ κατάστασι αὐτή, δὲν ὑπάρχει κίνδυνος γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἀσφάλεια, δὲν θὰ ἐνεργήσει καθόλου. Μόνον ἂν τὰ μέλη δὲν κατῴθωσαν νὰ βροῦν μόνον τοὺς μιὰ λύση (ἀφοῦ κληθοῦν νὰ τὸ κάνουν αὐτὸ) καὶ ἀφοῦ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας κρίνει πῶς, ἂν συνεχιστεῖ ἡ διαφορὰ ἢ ἡ κατάστασι αὐτή ὑπάρχει κίνδυνος γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἀσφάλεια, τότε ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργήσῃ. Ἐχει τότε τὸ δικαίωμα νὰ κάνει συστάσεις πρὸς τὰ μέλη. (VIII Α 5). Μόνον ἂν τὰ μέλη δὲν συμμορφωθοῦν σ' αὐτὰς τὶς συστάσεις, ἀρχίζει ἡ καταναγκαστικὴ ἐξουσία τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας.

36. Ὅσα ἀναφέρονται σχετικὰ μὲ τὴν εἰρηνικὴ λύση τῶν διαφορῶν δὲν ἐφαρμόζονται γιὰ διαφορὰς, ποὺ σύμφωνα μὲ τὸ διεθνὲς δίκαιο ὑπάρχουν στὴν ἐσωτερικὴ δικαιοδοσία τοῦ κράτους ποὺ ἀφοροῦν. (VIII Α 7). Τὸ ζήτημα τί θὰ γίνουν αὐτὰς οἱ διαφορὰς ἴσως πρέπει νὰ ἐξεταστεῖ περισσότερο.

37. Τὸ τμῆμα Β ἐξετάζει τὴν ἐξουσία τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας σὲ περιπτώσεις ποὺ ἔκρινε πῶς ὑπάρχει κίνδυνος γιὰ τὴν εἰρήνη ἢ προσβολὴ τῆς εἰρήνης ἀπὸ τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἢ περισσότερα κράτη (VIII Β 1) ἢ ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄλλη πράξι. (V III Β 2). Τέτοια κατάστασι μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ, ὅπως δυστυχῶς εἶδαμε στὰ τελευταῖα 25 χρόνια, προτοῦ σημειωθεῖ καμμιά ἐπιθετικὴ πολεμικὴ πράξι. Γι' αὐτὸ προτείνεται νὰ δοθεῖ στὸ Συμβούλιο

Ἀσφαλείας μεγαλύτερη ἐξουσία σὲ τέτοιες περιπτώσεις. Μπορεῖ νὰ κρίνει, ἂν ὑπάρχει μιὰ τέτοια περίπτωση, ἀπὸ δική του πρωτοβουλία ἢ ἀπὸ πρωτοβουλία ἐνὸς ἄλλου μέλους ἢ καὶ μὴ μέλους ἢ τῆς Γενικῆς Γραμματείας. Ὅταν ἔχει κρίνει ἔτσι, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίσει ὅποιοδῆποτε τρόπο, γιὰ νὰ λυθεῖ ἡ διαφορά, ἢ νὰ ἐπιβάλλει στὰ μέλη ὅποιοδῆποτε μέτρο θεωρεῖ κατάλληλο γιὰ νὰ διατηρήσει τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἀσφάλεια.

38. Ἀναγκαστικὰ μέτρα θὰ εἶναι κανονικὰ στὴν ἀρχὴ μέτρα ὀχι στρατιωτικὰ καὶ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας θὰ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καλεῖ ὅλα τὰ μέλη νὰ τὰ ἐφαρμόσουν ἀμέσως (VIII B 3). Ἔτσι μποροῦν ν' ἀποφασιστοῦν διπλωματικὲς καὶ οἰκονομικὲς κυρώσεις ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, καὶ τὰ μέλη εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ ἐφαρμόζουν αὐτὰ τὰ μέτρα, ὅταν τοὺς ζητηθεῖ.

39. Ἡ χρησιμοποίησις στρατιωτικῶν μέτρων, ποὺ εἶναι τὸ τελευταῖο μέσο, κρίνεται ἐπίσης ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας. Τὰ μέλη εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ βοηθοῦν δίνοντας ἓνα ὀρισμένο ποσοστὸ στρατοῦ ἢ δίνοντας εὐκολίες σύμφωνα μὲ τὸν τρόπο ποὺ θὰ κανονιστεῖ μὲ μιὰ ἢ περισσότερες εἰδικὲς συμφωνίες σὲ μορφὴ συμβάσεων ποὺ θὰ κυρωθοῦν μὲ τὸν κανονικὸ συνταγματικὸ τρόπο ἀπὸ τὰ μέλη (VIII B 5). Ἔτσι τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας θὰ ἔχει ἀμέσως στρατιωτικὲς δυνάμεις στὴ διαθεσὴ του στὴν περίπτωση ποὺ θὰ διακινδυνεύσει ἢ θὰ προσβληθεῖ ἡ εἰρήνη, ἔτσι ὥστε νὰ μὴ μεταβληθεῖ μιὰ τέτοια κατάσταση σὲ ἀληθινὸ κίνδυνο τῆς εἰρήνης. Ἰδιαιτέρως θὰ εἶναι πάντα ἔτοιμα ἐθνικὰ ἀποσπάσματα ἀεροπορίας γιὰ συνδυασμένη διεθνὴ ἐνέργεια (VIII B 6). Θὰ ὀργανώνονται καὶ θὰ διατηροῦνται ἀπὸ τὰ κράτη στὰ ὁποῖα ἀνήκουν, ἀλλὰ θὰ ἔχουν γίνεи σχέδια γιὰ νὰ δράσουν ἀμέσως μαζί, ἂν παρουσιαστεῖ ἀνάγκη.

40. Στὴν περίπτωση ποὺ οἱ δυνάμεις ποὺ ἔχει τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας δὲν θὰ ἔφερναν ἀποτέλεσμα, τὰ μέλη θὰ κρίνουν τί συμπληρωματικὲς δυνάμεις μποροῦν νὰ τοῦ δοθοῦν.

41. Δὲν θὰ ζητεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη νὰ ἐνεργοῦν σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις, καὶ προτείνεται νὰ ἐνεργοῦν μόνο μερικὰ μέλη γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ, ὅταν τὸ ζητήσει τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας (VIII B 7). Αὐτὸ ἐπιτρέπει νὰ περιοριστεῖ ἡ ἐνέργεια σὲ μέλη μιᾶς ὀρισμένης περιοχῆς, ἂν χρειάζεται (VIII C 2). Προβλέπεται ἐπίσης νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ βοήθεια τῶν εἰδικῶν ὀργανώσεων σὲ τέτοιες ἐνέργειες, π.χ. στὴν ἐπιβολὴ οἰκονομικῶν κυρώσεων (IX C 1 στ.).

42. Ἡ Στρατιωτικὴ Ἐπιτελικὴ Ἐπιτροπὴ συμβουλευεῖ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας σ' ὅλα τὰ στρατιωτικὰ προβλήματα. Αὐτὸ τὸ σῶμα, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἐπιτελείων τῶν κρατῶν ποὺ ἔχουν μόνιμες ἔδρες ἢ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τους, θὰ κανονίζει τὰ ποσοστὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ποὺ θὰ παρέχουν τὰ

μέλη (βλ. παρ. 39 παραπάνω), καὶ θὰ ἐτοιμάζει τὰ σχέδια γιὰ τὴ διαθήκῃ τοῖς μὲ σκοπὸ νὰ ἀποφεύγεται καθε προσβολὴ τῆς εἰρήνης (VIII B 9). Ὅταν ἔρθῃ ἡ ὥρα νὰ χρησιμοποιηθεῖ αὐτὴ ἡ δύναμη, ἡ Στρατιωτικὴ Ἐπιτελικὴ Ἐπιτροπὴ θὰ εἶναι ὑπεύθινη στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας γιὰ τὴ στρατηγικὴ διοίκησίν της. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ θὰ εἶναι ἐπίσης ὁ κυριότερος σύμβουλος τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν (VI B 5), πού σύμφωνα μὲ τὴ Δήλωση τῆς Μόσχας θὰ ἀποτελέσει τὸ θέμα συνεργασίας τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν. Εἶναι φανερό πὼς τὸ πρόβλημα, τί δυνάμεις θὰ διαθέσει κάθε μέλος στὴ διατήρησιν τῆς εἰρήνης, θὰ παίξει σπουδαῖο ρόλο στὶς ἀρχές, πού θὰ καθορίσουν τὸν ἐξοπλισμό.

43. Πρέπει νὰ σημειώσουμε πὼς ἂν καὶ ὁ μόνιμος πρῶτος τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς εἶναι ὅπως τὸν περιγράψουμε, ὅμως θὰ καλεῖ γιὰ συμβουλές καὶ ἄλλα μέλη, εἴτε εἶναι σὶδὸ Συμβούλιο εἴτε ὄχι, ἂν ἡ παρουσία τους εἶναι ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ ἐκτελέσει ἀποτελεσματικὰ τὸ ἔργο της ἡ Ἐπιτροπὴ. Τελικὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε πὼς ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἔχει Τοπικὲς Ὑποεπιτροπές. (VI D 2).

44. Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε πὼς κάθε καταναγκαστικὸ μέτρο θὰ εἶναι γιὰ τὸ συμφέρον ὅλων τῶν κρατῶν. Γι' αὐτὸ πρέπει τὰ μέλη νὰ βοηθοῦν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν πέφτει οὐ ἓνα κράτος ὑπέρογκο φορτίο, ἐπεὶδὴ βρέθηκε σὲ μιὰ ἰδιαίτερη γεωγραφικὴ ἢ οἰκονομικὴ θέση (VIII B 10).

45. Ὅλα τὰ κράτη εἴτε μέλη εἴτε ὄχι, ἔχουν ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ συμβουλευόνται τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας γιὰ ὁποιοδήποτε εἰδικὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα παρουσιαστῇ ἀπὸ τὴν ἐκτέλεση τῶν μέτρων πού ζήτησε τὸ Συμβούλιο, π.χ. ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ οἰκονομικῶν κυρώσεων σ' ἓνα κράτος, μὲ τὸ ὁποῖο ἓνα ἄλλο κράτος ἔχει ἰδιαίτερες οἰκονομικὲς σχέσεις (VIII B 11).

46. Ἐδῶ ἀκολουθεῖ ἓνα τμήμα, πού ἐγκρίνει νὰ δημιουργηθοῦν τοπικὲς ὁργανώσεις, γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου, ἂν φυσικὰ αὐτὲς οἱ ὁργανώσεις καὶ οἱ ἐνέργειές τους εἶναι σύμφωνα μὲ τὶς Ἀρχές καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Ὁργανισμοῦ. Μποροῦν νὰ χρησιμεύσουν γιὰ νὰ λύνουν διαφορές, δὲν μποροῦν ὅμως νὰ ἐπιβάλλουν ἀναγκαστικὰ μέτρα παρὰ μόνον μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, πού πρέπει νὰ εἰδοποιεῖται σχετικὰ. (VIII C 2 καὶ 3). Πάντως τέτοιες ὁργανώσεις μποροῦν νὰ παίξουν μεγάλο ρόλο στὴ διατήρησιν τῆς εἰρήνης ὅπως θὰ τὴ σχεδιάσει ἡ Στρατιωτικὴ Ἐπιτελικὴ Ἐπιτροπὴ, καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ πὼς τὰ μικρὰ κράτη θὰ παίξουν μεγαλύτερο ρόλο ἐκεῖ παρὰ στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, πού ἀναγκαστικὰ θὰ ἔχει αὐστηρὰ περιορισμένον ἀριθμὸ μελῶν.

47. Κεφάλαιο IX.—Ἐξετάζει τὴ διεθνή συνεργασία στὰ οἰκο-

νομικά, κοινωνικά και γενικά ανθρωπιστικά προβλήματα. Σημειώνουμε πώς αναφέρει ειδικά τα «ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες» που το σεβασμό τους θα επιδιώξει ο Όργανισμός. Η μέθοδος για να επιτύχουμε αυτούς τους σκοπούς θα κανονιστεί από τον Όργανισμό, μα η Γενική Συνέλευση έχει όλη την εξουσία σ' αυτά τα ζητήματα που προτείνεται να την εξασκεῖ με ένα Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, που να το σχηματίζουν αντιπρόσωποι 18 κρατών (IX A 1). Δεν προβλέπεται να δοθούν μόνιμες έδρες σ' αυτό το Συμβούλιο σ' εκείνους που έχουν μόνιμες έδρες στο Συμβούλιο Ασφαλείας ή να ασφαλιστεί πώς θα εκλέγονται μερικά από τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας με ιδιαίτερη δικαιοδοσία, όπως γίνεται στην ονομασία του Διοικητικού Συμβουλίου στη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (IX B). Έγινε ή σκέψη πώς σ' ένα τόσο μεγάλο σώμα στην πράξη θα εκλέγονται πάντα τα κυριότερα κράτη αλλά η Γενική Συνέλευση θα πρέπει να είναι ελεύθερη στην έκλογή της.

48. Ελπίζεται πώς οι ειδικές οργανώσεις και γραφεία με τη βοήθεια του Συμβουλίου αυτού θα αναπτύξουν σχέσεις με τον Όργανισμό για να συντονίσουν τις ενέργειές τους (IX A 2). Τέτοιες σχέσεις θα δημιουργηθούν με συμβάσεις με αυτές τις ειδικές οργανώσεις και γραφεία. Δεν πρόκειται να ύποταχθούν στον Όργανισμό, μα είναι φανερό πώς οι λειτουργίες τους πολλές φορές θα είναι οι ίδιες και θα πρέπει να υπάρχει μιὰ αρχή, για να κανονίζει την αρμοδιότητά τους.

49. Η Γενική Συνέλευση πάντως μπορεί να δημιουργεί Γραφεία, που να βρίσκονται άμεσα στον έλεγχό της για ζητήματα, για τα οποία δεν υπάρχουν διεθνείς οργανώσεις ή γραφεία (V D 3). Αυτά τα γραφεία θα διευθύνονται από τη Γενική Συνέλευση, αν και μπορεί να σχηματισθεί ένα ιδιαίτερο έλεγκτικό σώμα. Παρόμοια γραφεία είναι όσα ως τώρα είχε ιδρύσει η ΚΤΕ και που ελπίζεται πώς τώρα θα μεταβιβασθούν στο νέο Όργανισμό.

50. Η Γενική Συνέλευση θα δημιουργεί επίσης Οικονομικές και Κοινωνικές ή άλλες Επιτροπές από ειδικούς για να εξετάζουν διάφορα προβλήματα (IX D 1). Η θέση αυτών των σωμάτων θα είναι ανάλογη με τη θέση παρομοίων σωμάτων στην ΚΤΕ.

51. Είναι δουλειά του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου να συντονίζει τις ενέργειες των σωμάτων αυτών, και αντιπρόσωποι των ειδικών οργανώσεων και γραφείων θα κληθούν να βοηθήσουν αυτό το σκοπό. (IX D 2). Σε όρισμένες περιπτώσεις θα γίνονται συστάσεις στις ειδικές οργανώσεις (IX C 1 γ).

52. Ελπίζεται επίσης πώς με συμφωνίες θα επιθεωρούνται οι διοικητικοί προϋπολογισμοί των ειδικών οργανώσεων από τη Γε-

νική Συνέλευση με τὴ βοήθεια τοῦ Οἰκονομικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Συμβουλίου (IX C 1 δ), ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν κοινὲς βάσεις πληρωμῶν καὶ κοινοὶ ὅροι γιὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῶν διεθνῶν αὐτῶν γραφείων.

53. Τελικὰ τὸ Οἰκονομικὸ καὶ Κοινωνικὸ Συμβούλιο μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ νὰ βοηθεῖ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας σὲ οἰκονομικὰ ἢ κοινωνικὰ θέματα, ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν διατήρηση τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. (IX C 1 ε'). Ἀφοῦ ὁ Γενικὸς Γραμματέας, ἔχοντας τὴ διεύθυνση τῆς Γραμματείας, θὰ ἐξυπηρετεῖ καὶ τὰ δύο σώματα, θὰ εἶναι δική του δουλειὰ νὰ φροντίζει, ὥστε νὰ παίρνει τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας κάθε πληροφορία χρήσιμη γιὰ τὸ ἔργο του. (IX C 1 ε').

54. Κεφάλαιο X.—Ὁ Γενικὸς Γραμματέας ἐκλέγεται ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέλευση ὕστερα ἀπὸ σύσταση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, ἂν καὶ ἡ Γενικὴ Συνέλευση εἶναι ἐλεύθερη νὰ μὴ δεχτεῖ κανένα ὄνομα ἀπ' ὅσα τῆς προτείνονται (X 1). Γιὰ τὴν ὁργάνωση τῆς Γραμματείας δὲν ἀναφέρεται τίποτε, γιὰτὶ πιστεύεται πὼς εἶναι καλύτερα νὰ τὸ κανονίσει αὐτὸ ὁ Ὁργανισμὸς μόνος του. Σημειώνουμε μόνον πὼς ὁ Γενικὸς Γραμματέας θὰ κάνει ἐτήσια ἔκθεση γιὰ ὅλη τὴ δράση τοῦ Ὁργανισμοῦ. (X 2). Ἐχει ἀκόμη τὸ δικαίωμα, ὅπως εἶπαμε παραπάνω στὴν παράγραφο 4 δ, νὰ φέρνει στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας κάθε θέμα, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη του εἶναι κίνδυνος γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἀσφάλεια (X 3). Αὐτὸ μπορεῖ κάποτε νὰ φανεῖ πολὺ χρήσιμο, ὅταν κανένα μέλος δὲ θέλει νὰ ἀναλάβει τὴν πρωτοβουλία.

55. Κεφάλαιο XI.—Εἶναι γενικὴ ἐπιθυμία νὰ μπορεῖ τὸ Καταστατικὸ νὰ προσαρμόζεται εὐκολότερα ἀπ' ὅ,τι γίνεται συνήθως μετέτοια ἔγγραφα. Ἡ μεγάλη δυσκολία γιὰ κάθε τροποποίηση στὸ Σύμφωνο τῆς ΚΤΕ εἶταν ἡ κύρωση τῶν τροποποιήσεων ὕστερα ἀπὸ τὴν ἔγκριση τῶν μελῶν. Συνεπὼς ἐνῶ πλειοψηφία $\frac{2}{3}$ θὰ εἶταν ἀναγκαῖα στὴ Γενικὴ Συνέλευση, προτείνεται νὰ ἀπαιτεῖται κύρωση ἀπὸ μιὰ μικρὴ μόνον πλειοψηφία τῶν μελῶν, γιὰ νὰ ἀρχίσει ἡ ἐφαρμογὴ τῶν τροποποιήσεων αὐτῶν. Αὕτῃ ἡ πλειοψηφία θὰ εἶταν τὰ κράτη, ποὺ ἔχουν μόνιμες ἑδρες στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, καὶ πλειοψηφία τῶν ὑπολοίπων, δηλ. τρεῖς περισσότεροι ἀπὸ ἅπλῃ πλειοψηφία. Τὸ δικαίωμα τοῦ βέτο τῶν κρατῶν, ποὺ ἔχουν μόνιμες ἑδρες, γιὰ κάθε τροποποίηση εἶναι ἀπαραίτητο, ἀφοῦ ἔχουν τὴν βαρύτερη εὐθύνη στὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης καὶ φυσικὰ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ἐκτελέσουν αὐτὸ τὸ καθήκον με' ὅρους, ποὺ δὲν τοὺς θέλησαν μόνον τους.

56. Τροποποιήσεις ἀποφασισμένες μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ εἶναι ὑποχρεωτικὲς γιὰ ὅλα τὰ μέλη, ἀκόμη καὶ γιὰ ὅσα ψήφισαν ἐναν-

τίον. Δὲν μποροῦν γι' αὐτὴ τὴν αἰτία νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν Ὀργανισμό, ὅπως εἶταν στὸ Σίμφωνο τῆς ΚΤΕ. Αὐτὸ εἶναι μέγας νεωτερισμὸς στὸ διεθνὲς δίκαιο, ἀλλὰ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ μπορεῖ ὁ Ὀργανισμὸς νὰ προσαρμόζεται στὸ γοργὸ ρυθμὸ τῆς σημερινῆς ζωῆς.

57. Κεφάλαιο XII — Αὐτὸ ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνει καὶ πάλι στὴν πρώτη παράγραφο ὅ,τι λέει ἡ Δήλωση τῆς Μόσχας. Δὲν μποροῦμε νὰ ξέρομε πόσος καιρὸς θὰ χρειαστεῖ γιὰ νὰ ἐφαρμοστοῦν οἱ εἰδικὲς συμφωνίες γιὰ τὴν χρησιμοποίηση στρατοῦ ἀπὸ ἀρκετὰ μέλη, ὥστε νὰ λειτουργήσῃ ἀποτελεσματικὰ ὁ Ὀργανισμὸς. Στὸ διάστημα αὐτὸ οἱ δυνάμεις, ποὺ ἔχουν ὑπογράψῃ τὴν Δήλωση τῆς Μόσχας, θὰ ἀναλάβουν τὶς ἀπαραίτητες ἐνέργειες, γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια τοῦ κόσμου, ἀφοῦ συμβουλευτοῦν καὶ ἄλλα κράτη σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ.

58. Τελικὰ εἶναι φανερὸ πὼς εἶναι ἀδύνατο νὰ δοθεῖ στὰ νικημένα ἐχθρικά κράτη, ποὺ γιὰ πολὺ καιρὸ θὰ πρέπει νὰ βρίσκονται κάτω ἀπὸ εἰδικoὺς περιορισμοίς, τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλοῦνται τὸ Καταστατικὸ ἐνάντια σ' ἐκεῖνα τὰ κράτη, ποὺ ἔχουν τὴν εὐθύνη νὰ ἐφαρμόσουν αὐτοὺς τοὺς περιορισμούς.

ΥΠΟΓΕΙΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΠΟΛΛΑ ἀπὸ τὰ Βρεταννικὰ ὑπόγεια ἐργοστάσια ἀεροπλάνων ἄρχισαν νὰ κλείουν. Θὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ ἀποθήκες τροφίμων καὶ ἄλλων εἰδῶν. Τὰ ἐργαστήσια ποὺ βρίσκονται περισσότερο ἀπὸ 50 πόδια κάτω ἀπὸ τὴν γῆ ἔχουν στοές, ἐργαστήρια καὶ ὅλες τὶς εὐκολίες γιὰ νὰ παράγουν τὰ διάφορα κομμάτια τῶν ἀεροπλάνων. Ὅταν ἄρχισαν οἱ ἀεροπορικὲς ἐπιθέσεις, χιλιάδες ἐργάτες μεταφέρθηκαν γιὰ νὰ ἐργαστοῦν ἐκεῖ. Ὁ τόπος ποὺ δούλευαν κρατήθηκε αὐστηρὰ μυστικός. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐργοστάσια βρίσκονται σὲ μακρυνὲς ὄρεινὲς περιοχὲς καὶ τὸ προσωπικὸ μεταφέρονταν ἐκεῖ μὲ αὐτοκίνητα.

Τώρα πιά τὰ ὑπόγεια ἐργοστάσια δὲν εἶναι ἀπαραίτητα καὶ γι' αὐτὸ θὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ πιὸ εἰρηνικὲς δουλειές.

Η προέλαση τῶν Συμμάχων γίνεται γρηγορότερη χάρις σ' αὐτὴ τὴν ἀπλὴ ἐφεύρεση.

Ἡ Γέφυρα «Μπέηλυ»

Τοῦ WILLIAM HOLT

(Περίληψη ἀπὸ μιὰ ἐκπομπὴ τοῦ B.B.C.)

Μιὰ γέφυρα ἔχει παίξει πολὺ μεγάλο ρόλο στὴν ἀπελευθέρωση τῆς Εὐρώπης — μιὰ τεχνητὴ, τμηματικὴ γέφυρα, ποὺ συναρμολογείται ἀπὸ ξεχωριστὰ κομμάτια, ὅπως τὰ «μεκανὸ» τῶν παιδιῶν, καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ μακρύνει, νὰ ἰσιωθεῖ ἢ νὰ αὐξηθεῖ κατὰ βούληση.

Ὀνομάστηκε Γέφυρα «Μπέηλυ» ἀπὸ τ' ὄνομα τοῦ Donald Coleman Bailey, ὑποδιευθυντῇ σὲ μιὰ ὑπηρεσία Πειραματικοῦ Ἀνεφοδιασμοῦ τῆς Βρεταννίας, ποὺ ἔπαιξε κίριο ρόλο στὸ σχεδιάσμα καὶ στὴν κατοπινὴ ἐξέλιξη τῆς γέφυρας. Ὁ Στρατηγὸς Μοντγκόμερν ἐχει πεῖ σχετικὰ: «Ἡ γέφυρα αὕτὴ εἶναι μοναδικὴ σὲ χρησιμότητα. Μᾶς βοηθεῖ ὅπου καὶ ἂν χρειαστοῦμε. Τόσα εἶναι τὰ ἐρεῖπια, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει πληθώρα ἀπὸ γέφυρες «Μπέηλυ». Θὰ εἶναι ἀπαραίτητη στὶς Εὐρωπαϊκὲς μας ἐπιχειρήσεις.»

Γιὰ ἀπόδειξη τῆς ἀξίας της ἀνέφερε πῶς: «Ἀκόμα καὶ πάνω ἀπὸ τὸ χάσμα τοῦ ποταμοῦ Τρίνγκο, ποὺ τὰ στηρίγματα τοῦ γεφυριῶν τοῦ εἶχαν ὅλα γκρεμιστῇ, ἡ γέφυρα «Μπέηλυ» στηρίχθηκε μέσα σὲ 36 ὥρες ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ πάψανε τὰ πυρὰ ἐνάντια σ' αὐτὸ τὸ στόχο».

Βασικὰ ἡ γέφυρα ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ σειρὰ κιγκλιδωμάτων ἀπὸ εἰδικὸ ἄτσάλι, ποὺ τὸ καθένα μποροῦν νὰ τὸ μεταφέρουν ἑξι ἄνδρες. Τὰ κιγκλιδώματα αὐτὰ τοποθετιοῦνται κολλητά, καὶ στερεώνονται μὲ ἄτσαλένιους συνδετήρες ποὺ περνοῦν σὲ εἰδικὲς τρύπες. Δυὸ σειρὲς ἀπὸ τέτοια ἐνωμένα κιγκλιδώματα μὲ ἄτσαλένια δοκάρια ἀνάμεσά τους ἀποτελοῦν τὸν ἀπλὸ σκελετὸ τῆς γέφυρας. Ὁ δρόμος χτίζεται ἀπὸ ξύλινα μαδέρια, ὅλα ἑτοιμα, κομμένα σὲ σταθερὸ μέγεθος.

Ἡ κατασκευὴ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀπλὴ. Δὲν ὑπάρχει διαφορὰ ἀνάμεσα σὲ «δεξιὰ» ἢ «ἀριστερά» τμήματα, καὶ τὰ μόνα ἐργαλεῖα ποὺ χρειάζονται εἶναι μερικοὶ βιδολόγοι ὅμοιοι μὲ αὐτοὺς ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὶς ρόδες τῶν αὐτοκινήτων. Ὡστε δὲν ὑπάρχει κρότος σφυριῶν. Ἡ Γέφυρα μπορεῖ μυστικὰ νὰ στηθεῖ μέσα στὴ νύχτα.

Ἐνα σύνολο ἀπὸ 50 ἄνδρες περίπου μπορεῖ νὰ χειριστεῖ αὐτὲς τὶς γέφυρες, ὅστερ' ἀπὸ ἐξάσκηση μιᾶς ἐβδομάδας. Σὲ μιὰ περίπτωσι ὅμως ἐπείγουσα καὶ μιὰ ὁμάδα ἀπὸ 40 νεοσύλλεκτους κάτω ἀπὸ τὶς ὁδηγίες ἑνὸς ἐξασκημένου λοχία μποροῦν κάλλιστα νὰ τὰ καταφέρουν. Συναρμολογοῦν ἀθόρυβα τὴ γέφυρα πάνω στὶς ὄχθες, καὶ ὅστερα τὴν «καθέλκουν», κυλώντας τὴν πάνω σὲ καρούλια. Ἡ γέφυρα ἔχει

ἀπὸ μπροστὰ μιὰ προεξοχή, πὺν κρατάει ὅλο τὸ βάρος, μέχρις ὅτου τὸ ὑπόλοιπο σῶμα ἔχει κινίσει στὴ θέσση του.

Αὐτὸ εἶναι μιὰ πρόοδος πάνω ἀπὸ κἀθετι πὺν οἱ Γερμανοὶ ἔχουν κατασκευάσει. Ἐκεῖ πὺν οἱ μηχανικοὶ τοὺς παιδεύονται μὲ 25 βίδες καὶ παξιμάδια, οἱ ἄνδρες μας δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ἐφαρμόσουν ἓνα συνδετήρα.

Κομάτια τῆς γέφυρας, πὺν μποροῦν νὰ βαστάξουν τὰ μεγαλύτερα τάνκς, μεταφέρονται ἀπὸ μεταγωγικά τῶν 3 τόννων. Ἡ γέφυρα εἶναι ἀρκετὰ πλατιά, ἔτσι πὺν νὰ μποροῦν νὰ περάσουν ὅλες οἱ πολεμικὲς μεταφορές. Καὶ δυὸ στρατιᾶς πεζικοῦ μποροῦν συνάμα νὰ προελαύνουν ἀπὸ δυὸ διαφορετικὲς «ὁδοὺς» τῆς γέφυρας.

Μπορεῖ νὰ παρομοιαστεῖ μὲ ἓνα παιδικὸ «μεκανό», γιὰτὶ τὰ μόνιμα προσθετὰ κομάτια μποροῦν νὰ συναρμολογηθοῦν, ὅχι μόνο γιὰ νὰ μακρύνουν τὴ γέφυρα, μὰ καὶ γιὰ νὰ τὴν κάνουν πιὸ στέρεη. Τὰ κιγκλιδώματα μποροῦν νὰ στηθοῦν σὲ δυὸ καὶ σὲ τρεῖς σειρές. Ἄν χρειάζεται νὰ στερεωθεῖ ἀκόμα περισσότερο, τότε οἱ σειρές πάλι πολλαπλασιάζονται.

Δύσκολα χαλαεῖ ἡ γέφυρα ἀπὸ ἀεροπορικὲς ἐπιδρομές. Τμήματα πιθανὸν νὰ πάθουν βλάβη ἀπὸ ἄμεσο βορμβαρδισμό, ἢ ἀπὸ βολὴ «ἐκ τῶν ἔγγυς». Ἀλλά, καθὼς τὰ τμήματα εἶναι ὅλα ὅμοια, ἐκεῖνα πὺν καταστραφῆκαν μποροῦν γρήγορα νὰ ἀντικατασταθοῦν.

Γιὰ νὰ εἶναι τέλεια ἡ «ἐπὶ τόπου» συναρμολόγησις, πρέπει τὰ κομάτια νὰ κατασκευάζονται στὰ ἐργοστάσια μὲ μεγάλη προσοχή. Οἱ συνδετήρες πρέπει νὰ ἐφαρμόζονται ἀπόλυτα στὶς τρύπες, καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοὺς νὰ εἶναι εὐκόλη. Γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ αὐτό, τὰ κιγκλιδώματα δοκιμάζονται στὰ ἐργοστάσια, μὲ εἰδικὸ τρόπο.

Κατόπι γιὰ ἀσφαλέστερη δοκιμὴ ἐφαρμογῆς καὶ γιὰ δοκιμὴ τῆς ἀντοχῆς στήνονται στὸ ἐργοστάσιο κιγκλιδώματα σὲ μέτρος 60 ποδιῶν, καὶ μὲ ἓναν ὑδραυλικὸ ἐμβολέα δοκιμάζεται πόσο βάρος μποροῦν νὰ κρατήσουν. Ὅλα τὰ κιγκλιδώματα περνοῦν ἀπὸ αὐτὴ τὴ δοκιμὴ. Μὲ κάθε καινούργιο πὺν ἐφαρμόζεται στὴ σειρά, τὸ τελευταῖο ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἀφαιρεῖται. Εἶναι ἓνα πρόσφορο σύστημα δοκιμῆς, πὺν δημιουργήθηκε ἐπίτηδες γι' αὐτὸ τὸ σκοπό.

≈

Διαβάσετε τήν
ΑΓΓΛΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΧΝΗ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
Α•Γ•Ι•Σ

ΤΙΜΗ: 30 ΔΡΧ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΓΓΛΟ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ